

॥ अर्द्धम् ॥

श्रीयशोविसयनैकग्रन्थमाला [३७]

विशेषावश्यकभाष्यम् ।

(सप्तमो विभाग)

राजधन्यपुरनिवासिना श्रेष्ठिचर्यं विक्रमचन्द्रतनुजनुपा
न्यायतीर्थ-पण्डितहरगोविन्ददासेन सशोधितम् ।

Published by Shah Harakhchand Bhurabhai, and Printed by
Ganga Prasad Gupta, at his Art Printing Works,
BENARES CITY

वीरसवत् २४४० ।

॥ अर्हं ॥

- श्रीविजयपरमेश्वरिगुरुभ्यो नमः ।

श्रीजिनभद्रगणिकक्षमाश्रमणविरचितं

श्रीविशेषावश्यकभाष्यम् ।

कथययण्यणामो वोच्छं चरण-गुणसगह सयल । आवत्सयाणुओग गुरुत्वप्साणुसारेणं ॥ १ ॥
तत्स फल-जोग-भगल-समुदायत्या तहेव दाराइ । तब्भेय-निरुत्त-क्कम-पवोयणाइ च वंछाइ ॥ २ ॥
नाण-किरियाहि मोक्खो तम्मयमावत्सय जमो तेण । तव्वक्खणाणारूमो कारणओ कज्जसिद्धिं चि ॥ ३ ॥
मन्वत्स मोक्खम्मगाद्धिलासिणो ठियगुरुत्वप्सत्स । आईपु जोगमिण बाल-गिलाणत्स वाऽऽहार ॥ ४ ॥
कयपचनमोक्कारत्स विन्ति सामाइयाइयं विहिणा । औवासयमायरिया कमेण तो सेसयसुयं पि ॥ ५ ॥
तेणेव याऽणुओग कमेण तेणेव याऽहिगारोऽय । जेण विणेयहियत्याय थेरकप्पक्कमो पत्तो ॥ ६ ॥
पव्वज्जा सिक्खावयमत्यगाहण च अनिअओ वासो । निप्फत्ती य विहारो सामायारी ठिई चेव ॥ ७ ॥
आईपु नमोक्कारो जइ पच्छाऽऽवासयं तमो पुव्व । तत्स भणिपुणुओगे जुचो आवत्सयत्स तमो ॥ ८ ॥
सो सव्वसुअक्खन्धवन्तरभूओ जमो तमो तत्स । आवासयाणुओगादिगहणगहिओऽणुओगो वि ॥ ९ ॥
तत्स पुणो सव्वसुयन्मतरया पढमंगलगाहणा । ज च पिहो न पढिज्जइ नदीए सो सुयक्खओ ॥ १० ॥

तेषां चिय सामादयसुत्ताणुगमादौ नमोक्कारं । वक्त्वानेउं गुरवो वयंति सामादयसुयत्थं ॥ ११ ॥
 बहुविघादं सेयादं तेण कयमंगलोवयारेहिं । धेत्तवो सो सुमहानिहि व्व जह वा महाविज्जा ॥ १२ ॥
 तं मंगलमाईए मज्जे पज्जन्तए य सत्थस्स । पढमं सत्थत्थाऽविग्घपारगमणाय निद्धिं ॥ १३ ॥
 तस्सेव य थेज्जत्थं मज्झिमयं, अंतिमं पि तस्सेव । अव्वोच्छित्तिनिमित्तं सिस्सपसिस्साइवंसस्स ॥ १४ ॥
 मंगलकरणा सत्थं न मंगलं, अह च मंगलस्सावि । मंगलमओऽणवत्था न मंगलममंगलत्ता वा ॥ १५ ॥
 सत्थत्थन्तरभूयस्मि मंगले होज्ज कप्पणा एसा । सत्थस्मि मंगले किं अमंगलं काऽणवत्था वा ? ॥ १६ ॥
 अत्थंतरे वि सइ मंगलस्मि नामंगला-ऽणवत्थाओ । स-पराणुगहकौरिं पईव इव मंगलं जम्हा ॥ १७ ॥
 मंगलतियंतरालं न मंगलमिहत्थओ पसत्तं ते । जइ वा सव्वं सत्थं मंगलमिह किं तियग्गहणं ? ॥ १८ ॥
 सत्थे तिहा विहत्ते तदन्तरालपरिकप्पणं कत्तो ? । सव्वं च निज्जरत्थं सत्थमओऽमंगलमजुत्तं ॥ १९ ॥
 जइ मंगलं सयं चिय सत्थं तो किमिह मंगलग्गहणं ? । सीसमइमंगलपरिग्गहत्थमेत्तं तदभिहाणं ॥ २० ॥
 इह मंगलं पि मंगलबुद्धीए मंगलं जहा साहू । मंगलतियबुद्धिपरिग्गहे वि नणु कारणं भणिअं ॥ २१ ॥
 मंगिज्जैएऽधिगम्मइ जेण हिअं तेण मंगलं होइ । अहवा मंगो धम्मो तं लाइ तयं समादत्ते ॥ २२ ॥
 अहवा निवायणाओ मंगलमिहत्थपगइ-पच्चयओ । सत्थे सिद्धं जं जह तयं जहाजोगमाउज्जं ॥ २३ ॥
 मं गालयइ भवाओ मंगलमिहेवमाइ नेरुत्ता । भासंति सत्थवसओ नामाइ चउव्विहं तं च ॥ २४ ॥
 पज्जायाऽणभिधेयं ठिअमणत्थे तयत्थनिरवेक्खं । जाइच्छिअं च नामं जावदव्वं च पाएण ॥ २५ ॥
 जं पुण तयत्थसुन्नं तयभिप्पाएण तारिसागारं । कीरइ व निरागारं इत्तरमियरं व सा ठवणा ॥ २६ ॥

जह भंगलभिह नामं जीवा-ज्जीवो-भयाण देसीओ । रुद्ध जलणाईण ठण्णाए सोत्थिआईणं ॥ २७ ॥
 दणए दुणए दोरवयो विगारो गुणाण संदायो । दब्ब भव्य भावस्स भूअमाव च जं जोग ॥ २८ ॥
 आगमओऽणुवउचो भगलसदाणुवासिओ वत्ता । तक्षाणलद्धिसहिओ वि नोवउचो त्ति तो दब्बं ॥ २९ ॥
 जइ नाणभागमो तो कह दब्ब दब्बमागमो कह णु ? । आगमकारणमाया देहो सहो य तो दब्ब ॥ ३० ॥
 एगो भंगलमेग जेगा जेगाई जेगमनयस्स । सगहनयस्स एक सव्वं चिय भगल लोए ॥ ३१ ॥
 एक निचं निरवयवमच्चिय सव्वग च सामज्ज । निरसामज्जाओ नरिथ विससो खणुक्कं व ॥ ३२ ॥
 चूओ वणस्सइ चिय मूलाइगुणो चि तरस्समूहो व्व । गुम्मादओ वि एव सव्वे न यणस्सइरिसिंहे ॥ ३३ ॥
 सामन्नाउ विससो अन्नोऽणन्नो व द्धोब्ब, जइ अण्णो । सो नरिथ खणुक्क पिदऽण्णो सामन्नमेव त्तयं ॥ ३४ ॥
 न विससत्तयरभूअमरिथ सामणमाह धवहारो । उयलम-व्यवहारमावाओ खरविसाण व ॥ ३५ ॥
 च्याईएहिंतो को सो अण्णो वणस्सई नाम ? । नरिथ विससत्तयरमागओ सो खणुक्क व ॥ ३६ ॥
 ज नेगम-ववद्वारा लोअव्ववहारुत्तरा सो य । पाएण विससमओ तो ते तग्गाहिणो दो वि ॥ ३७ ॥
 तेत्ति तुल्लमयचे को णु विससोऽभिहाणओ अन्नो ? । तुल्लचे वि इह नेगमस्स वत्ततरे भेओ ॥ ३८ ॥
 जो सामणग्गाही स नेगमो सगहं गओ अहया । इयरो ववद्वारमिओ जो तेण समाणनिदेसो ॥ ३९ ॥
 उज्जुसुअरस सय सपयं च ज भंगलं तय एक । नातीतमणुप्पन्न भगलभिद्ध परक्क व ॥ ४० ॥
 नातीयमणुप्पन्न परकीयं वा पओअणामावा । दिट्ठतो खरसिग परघणमहया जहा विफल ॥ ४१ ॥
 जाणं नाणुवउचोऽणुवउचो वा न जाणई जम्हा । जाणतोऽणुवउचो चि ॥ विसि सदादओऽवत्थु ॥ ४२ ॥

हेऊ विरुद्धधम्मत्तणाहि जीवो 'व्व चेअणारहिओ । न य सो मङ्गलमिहं तयत्थसुन्नो त्ति पावं व ॥ ४३ ॥
 मंगलपयत्थजाणयदेहो भवस्स वा सजीवो त्ति । नोआगमओ दव्वं आगमरहिओ त्ति जं भणिअं ॥ ४४ ॥
 अहवा नो देसस्मि, नोआगमओ तदेगदेसाओ । भूयस्स भाविणो वाऽऽगमस्स जं कारणं देहो ॥ ४५ ॥
 जाणय-भव्वसररीराऽइरित्तिमिह दव्वमङ्गलं होइ । जा मङ्गल्ला किरिआ तं कुणमाणो अणुवउत्तो ॥ ४६ ॥
 जं भूयभावमंगलपरिणामं तस्स वा जयं जोगं । जं वा सहावसोहणवच्चाइगुणं सुवण्णाइं ॥ ४७ ॥
 तं पि य हु भावमङ्गलकारणओ मङ्गलं ति निदिहं । नोआगमओ दव्वं नोसदो सव्वपडिसेहे ॥ ४८ ॥
 मंगलसुयउवउत्तो आगमओ भावमंगलं होइ । नोआगमओ भावो सुविसुद्धो खाइयाईओ ॥ ४९ ॥
 अहवा सम्मइंसण-नाण-चरित्तोवओगपरिणामो । नोआगमओ भावो नोसदो भिस्सभावम्मि ॥ ५० ॥
 अहवेह नमोक्काराइनान-किरिआविमिस्सपरिणामो । नोआगमओ भण्णइ जम्हा से आगमो देसे ॥ ५१ ॥
 अभिहाणं दव्वत्तं तयत्थमुन्नत्तणं च तुल्लाइं । को भाववज्जिआणं नामाईणं पइविसेसो ? ॥ ५२ ॥
 आगारोऽभिप्पाओ बुद्धी किरिया फलं च पौएण । जह दीसइ ठवर्णिदे न तहा नामे न दव्विदे ॥ ५३ ॥
 भावस्स कारणं जह दव्वं भावो अ तस्स पज्जाओ । उवओग-परिणइमओ न तहा नामं नवा ठवणा ॥ ५४ ॥
 इह भावो चिय वत्थुं तयत्थसुन्नेहिं किं व सेसेहिं ? । नामादओ वि भावा जं ते वि हु वत्थुपज्जाया ॥ ५५ ॥
 अहवा नामं ठवणा-दव्वाइं भावमङ्गलंगाइं । पाएण भावमङ्गलपरिणामनिमित्तभावाओ ॥ ५६ ॥
 जह मङ्गलाभिहाणं सिद्धं विजयं जिणिदनामं च । सोऊण पेच्छऊण य जिणपडिमालवखणाईणि ॥ ५७ ॥
 परिनिव्वुयमुणिदेहं भव्वजइजणं सुवन्नमल्लाइं । दट्ठूण भावमङ्गलपरिणामो होइ पाएण ॥ ५८ ॥

शिक्षणा०

॥ ५ ॥

किं पुनः तन्मते गतियमर्थतं च न जओऽभिहाणाइ । तन्विपरीत भावे तेण विसेसेण त पुज्जे ॥ ५९ ॥
 अह्मा वत्तुभिहाणं नामं, ठणा य जो तदागारो । कारणया सें दब्ब, कज्जायत्त तय भाओ ॥ ६० ॥
 वत्तुसत्तु नाम तत्पञ्चयेहेउओ सघम्म न्व । वत्तु नाऽणभिहाणा होज्जाऽभावो व वाऽवचो ॥ ६१ ॥
 'संसय-त्रिज्जया वाऽणज्जवसाओऽह्वा जदिच्छाए । होज्जत्थे पडिपत्ती न वत्तुघम्मो जओ नाम ॥ ६२ ॥
 वत्तुम्भ लक्खल्लक्खण-सयवहाराऽविरोहसिद्धीओ । अभिहाणाऽहीणाओ दुद्धी सहो य किरिया य ॥ ६३ ॥
 आगारो चिय मइ-सह-वत्तु-किरिया-फला-ऽभिहाणाइ । आगारमय सव्व जमणागार तय नत्थि ॥ ६४ ॥
 न पराणुमयं वत्तुं आगाराऽभावओ लपुक्क व । उवल्लभ-व्ववहाराऽभावाओ नाणगार च ॥ ६५ ॥
 दब्बपरिणाममिच्च मोचूणाऽऽगारदरिसणं किं तं ? । उप्पाय-व्वययरहिअ दब्ब चिय निव्वियारं तं ॥ ६६ ॥
 आविष्माव-तिरोभावमेत्तपरिणामकारणमचित्त । निच्च बहुल्ल पिय नढो व वेसतरावचो ॥ ६७ ॥
 पिण्डो कारणमिण्डं पय व परिणामओ तहा सव्व । आगाराइं न वत्तुं निष्कारणओ लपुक्क व ॥ ६८ ॥
 भावत्पत्तरमूअ किं दब्बं नाम भाव एवाय । मवनं पइक्खण चिय भावापत्ती विवत्ती य ॥ ६९ ॥
 न य मात्रो भावत्तरमेक्खणए किंतु हेउमिक्खल्ल । लप्पज्जइ तयणत्तरमेवइ तमहेउअ चेव ॥ ७० ॥
 पिण्डो कज्जं पइसमयभावओ जह दहिं तहा सव्व । कज्जाभावाउ नत्थि कारण खरविसाण व ॥ ७१ ॥
 एतं विवयति नया मिच्छाभिनिवेसओ परोप्परओ । इयमिह सन्ननयमयं जिणमयणवग्गमच्चंत ॥ ७२ ॥
 नामाभेअसह-न्य-दुद्धिपरिणामभावओ नियय । जं वत्तुमत्थि लोए चउपज्जायं तयं सव्व ॥ ७३ ॥
 इह सव्वमेअसंघायकारिणो मिच्चलक्खणा एते । उप्पायाइत्थि पिय घम्मा पइवत्तुमाउज्जा ॥ ७४ ॥

नामादित्यं दृष्ट्विदित्यस्स भावो य पञ्जवनयस्स । संगह-व्ववहारा पढमगस्स सेसा य इयरस्स ॥ ७५ ॥
जं सामन्नगाही संगिण्हइ तेण संगहो निययं । जेण विसेसगाही ववहारो तो विसेसेइ ॥ ७६ ॥
सहु-ज्जुसुया पज्जायवायागा भावसंगहं वेति । उवरिमया विवरीआ भावं भिंदति तो निययं ॥ ७७ ॥
मङ्गलमहवा नन्दी चउव्विहा मङ्गलं च सा नेया । दब्बे तूरसमुदओ भावस्मि य पंच नाणाइं ॥ ७८ ॥

आभिणिबोहियनाणं सुयनाणं चैव ओहिनानं च ।

तह मणपज्जवनाणं केवलनाणं च पंचमयं ॥ १ ॥

अथाभिमुहो नियओ बोहो जो सो मओ अभिनिबोहो । सो चेवाऽऽभिणिबोहियमहव जहाजोगमाउज्जं ॥ १ ॥
तं तेण तओ तस्मि व सो वाऽभिणिबुद्धए तओ वा तं । तं तेण तओ तस्मि व सुणेइ सो वा सुयं तेणं ॥ २ ॥
तेणाव हीयए तस्मि वाऽवहानं तओऽवही सो य मज्जाया । जं तीए दव्वाइ परोप्परं मुणइ तओऽवहि त्ति ॥ ३ ॥
पज्जवणं पज्जयणं पज्जाओ वा मणस्मि मणसो वा । तस्स व पज्जायादिच्चाणं मणपज्जवं नाणं ॥ ४ ॥
केवलमेगं सुद्धं सगलमसाहारणं अणन्तं च । पायं च नाणसहो नामसमाणाहिगरणोऽयं ॥ ५ ॥
जं सामि-काल-कारण-विसय-परोक्खत्तणेहिं तुल्लाइं । तब्भावे सेसाणि य तेणाईए मइ-सुयाइं ॥ ६ ॥
मइपुव्वं जेण सुयं तेणाईए मई, विसिद्धो वा । मइभेओ चैव सुयं तो मइसमणंतरं भणियं ॥ ७ ॥
काल-विवज्जय-सामित्त-लभसाहम्मओऽवही तत्तो । माणसमित्तो छउमत्थ-विसय-भावादिसामण्णा ॥ ८ ॥
अन्ते केवलमुत्तम-जइसामित्तावसाणलाभाओ । एत्थं च मइ-सुयाइं परोक्खमियरं च पच्चक्खं ॥ ९ ॥
जीवो अक्खो अत्थन्वावण-भोयणगुणिओ जेण । तं पइ वट्ठइ नाणं जं पच्चक्खं तयं तिविहं ॥ १० ॥

अवलस्य पोगलकया जं दन्विन्द्वि-यणा परा तेण । तेहिंतो ज नाण परोक्खमिह तमणुमाणं व ॥ ११ ॥
 केसिचि इदिआइ अक्खाइ, तदुवलद्धि पक्खल । त नो, ताइ जमचेअणं जाणति न घडो व्व ॥ १२ ॥
 उवलद्धा तत्थाऽऽया तन्विग्गे तदुवलद्धसरणाओ । गेहगवक्खोवस्से वि तदुवलद्धाणुसरिया वा ॥ १३ ॥
 इदिय-यणोनिमिच्चं परोक्खमिह ससयादिभावाओ । तत्कारण परोक्ख जहेह साभासमणुमाणं ॥ १४ ॥
 होन्ति परोक्खाइं मइ-सुयाइं जीवस्स परनिमिचाओ । पुब्बोवलद्धसवघसरणाओ वाणुमाणं व ॥ १५ ॥
 एगतेण परोक्खं लिगियमोहाइय च पक्खल । इदिय-मणोमव ज तं संववहारपक्खल ॥ १६ ॥
 सामिचाइविसेतामावाओ मइ-सुएगया नाम । लक्खण-भेआदिकय नाणच तयविसेसे वि ॥ १७ ॥
 लक्खणभेआ हेळफलभावओ भेय-इन्दियविभागा । चाग-क्खर-मूए-यरभेआ भेओ मइ-सुयाणं ॥ १८ ॥
 जमभिनिवुज्जइ तमभिनिवोहो ज सुणइ त सुयं भणिय । सह सुणइ जइ तओ नाणं तो नाऽऽयमोवो तं ॥ १९ ॥
 सुयकारणं जओ सो सुय च तत्कारण ति तो तम्मि । कीरइ सुओवयारो सुयं तु परमत्थओ जीवो ॥ २० ॥
 इदिय-मणोनिमिच्चं ज विण्णाणं सुयाणुसारेण । निययत्तुचित्तमत्थ तं भावसुय मई सेस ॥ २१ ॥
 जइ सुयलक्खणमेय तो न तमेहिदियाण समवइ । दन्वसुयाभावम्मि वि भावसुय सुत्तज्जणो व्व ॥ २२ ॥
 भावसुय भासा-सोयलद्धिणो जुज्जए नं इयरस्स । भासाभिमुहस्स जय सोऊण य ज हवेज्जाहि ॥ २३ ॥
 जह सुहुम भाविदियनाण दन्विदियावरोहे वि । तह दन्वसुयाभावे भावसुय पत्थिवाईण ॥ २४ ॥
 एव सन्वपसगो न तदावरणाणमक्खओवसमा । मइ-सुयनाणधरणक्खओवसमओ मइ-सुयाइं ॥ २५ ॥
 मइपुब्बं सुयमुत्त न मई सुयपुब्बिया विसेसोऽयं । पुब्ब पूरण-पालणभावाओ ज मई तस्स ॥ २६ ॥

पूरिज्जइ पाविज्जइ दिज्जइ वा जं मईए नाऽमइणा । पालिज्जइ य मईए गहियं इहरा पणसेज्जा ॥ २७ ॥
 णाणाणणाणाणि य समकालाईं जओ मइ-सुयाईं । तो न सुयं मइपुवं मइणाणे वा सुयन्नाणं ॥ २८ ॥
 इह लद्धिमइ-सुयाईं, समकालाईं न तूवओगो सिं । मइपुवं सुयमिह पुण सुओवओगो मइप्पभवो ॥ २९ ॥
 सोऊण जा मई भे सा सुयपुव्व सि तेण न विसेसो । सा दव्वसुयप्पभवा भावसुयाओ मई नत्थि ॥ ३० ॥
 कज्जतया, न उ कमसो कमेण को वा मइं निवारेइ ? । जं तत्थावत्थाणं सुयस्स सुत्तोवओगाओ ॥ ३१ ॥
 दव्वसुयं मइपुवं भासइ जं नाविचिंतियं केइ । भावसुयस्साभावो पावइ तेसिं न य विसेसो ॥ ३२ ॥
 दव्वसुयं बुद्धीओ सा वि तओ जमविसेसओ तम्हा । भावसुयं मइपुवं दव्वसुयं लक्खणं तस्स ॥ ३३ ॥
 सुयविण्णाणप्पभवं दव्वसुयमियं जओ विचिंतेउं । पुवं, पच्छा भासइ लक्खिज्जइ तेण भावसुयं ॥ ३४ ॥
 आविसेसिया मइ चिय सम्मदिट्ठिस्स सा मइन्नाणं । मइन्नाणं मिच्छदिट्ठिस्स सुयं पि पमेव ॥ ३५ ॥
 सद-ऽसदविसेसणाओ भवहेऊ जंदिच्छिओवलम्भाओ । नाणफलाभावाओ मिच्छदिट्ठिस्स अण्णाणं ॥ ३६ ॥
 भेयकयं च विसेसणमट्ठावीसइविहंगभेयाईं । इंदियविभागओ वा मइ-सुयभेओ जओऽभिहियं ॥ ३७ ॥
 सोइंदिओवलद्धी होइ सुयं सेसयं तु मइन्नाणं । मोत्तूणं दव्वसुयं अक्खरलंभो य सेसेसु ॥ ३८ ॥
 सोओवलद्धी जइ सुयं न नाम सोउगहादओ बुद्धी । अह बुद्धी तो न सुयं अहोभयं संकरो नाम ॥ ३९ ॥
 केईं बेन्तस्स सुयं सद्धो सुणओ मइ त्ति, तं न भवे । जं सव्वो चिय सद्धो दव्वसुयं तस्स को भेओ ? ॥ ४० ॥
 किंवा नाणेऽहिगए सदेणं जइ य सद्धविन्नाणं । गहियं तो को भेओ भणओ सुणओ व जो तस्स ? ॥ ४१ ॥
 भणओ सुणओ व सुयं तं जमिह सुयाणुसारि विण्णाणं । दोण्हं पि सुयाईयं जं विन्नाणं तयं बुद्धी ॥ ४२ ॥

सोद्विगोऽलब्दी धेर सुय न उ तर्ह सुयं चेय । सोद्विगोऽलब्दी नि काइ जम्हा मइछाणं ॥ ४३ ॥
 नुगनुचययणाओ न मर्ह सोद्विगोऽलब्दी नि । मइरेय सह सोउयाहाइओ हुन्ति मइभेया ॥ ४४ ॥
 पत्ताइगय गुयछाणं ति सहो ज्व तेण दब्बसुय । भायसुयमक्खराणं लाभो तेस मइछाणं ॥ ४५ ॥
 जइ गुयमस्सराणाओ न नाम सोओयलद्धिरेर सुय । सोओयलद्धिरेवस्सराइ सुइसभगाठ चि ॥ ४६ ॥
 सोप्रि ए मुयस्सराण जो लाभो त सुय मई सेता । जइ वा अणक्खर थिय सा सव्या न व्ययेज्जा ॥ ४७ ॥
 दब्बसुयं भायसुयं उभयं या किं कह व होग्ग चि । को या भायसुयसो दब्बाइसुय परिणमेज्जा ? ॥ ४८ ॥
 बुद्धिदिट्ठे अस्से जे भासइ त सुय मईसहिय । इयत्थ नि होग्ग सुयं उअलद्धिसमं जइ भणेज्जा ॥ ४९ ॥
 ने नुयसुद्धिदिट्ठे सुय-मइसहिओ पभासई भाये । तं उभयसुय भइइ दब्बसुयं जे अणुअस्सो ॥ ५० ॥
 इयत्थ नि भायसुय होग्ग तय तस्सम जइ भणिज्जा । न य तरइ तच्चियं सो जमणेगगुण तय तत्तो ॥ ५१ ॥
 सह उअलब्दीय या उअलद्धिसम तथा न ज तुल्ल । जं तस्समकालं या न सव्वहा तरइ धीसु जे ॥ ५२ ॥
 मई बुद्धिदिट्ठे मइसहिइ भासओ सुयं, तत्थ । किं सहो मइरुमय भायसुय सव्वहाइज्जुच ॥ ५३ ॥
 सहो ता दब्बसुय मइराभिणिगोहिंयं नरा उभय । जुच, उभयाभावे भायसुय कत्थ तं किंया ? ॥ ५४ ॥
 भासापरिणइकाले मईए निगहियमहण्हत्त यो ? । भासासकण्वित्तिसेत्तओ वा सुयमज्जुच ॥ ५५ ॥
 इयत्थ नि मइनाणे होज्ज सुय ति किं तं सुयं होइ ? । किं व सुय होइ मई सलस्सराणयरणभेयाओ ? ॥ ५६ ॥
 अहं मई दब्बसुयचमेठ भाणेण सा निरुग्गेज्जा । जो असुयस्सराणाओ त मइसहिओ पभासेज्जा ॥ ५७ ॥
 इयत्थ नि मइनाणे होज्ज तयं तस्सम जइ भणेज्जा । न य तरइ तच्चियं सो जमणेगगुण तय तत्तो ॥ ५८ ॥

१ 'गुह' । २ 'उभे' । ३ 'भवेज्जा' । ४ 'गुह' । ५ 'व वर' ।

केह मइ-सुओवलद्धा तीरंति न भासिउं, बहुत्ताओ । सब्बेण जीविएण वि भासइ जमणंतभागं सो ॥ ५९ ॥
 तीरंति न वोचुं जे सुओवलद्धा बहुत्तभावाओ । सेसोवलद्धभावा सामब्बवहुत्तओऽभिहिया ॥ ६० ॥
 कत्तो एत्तिमेत्ता भावसुयं-मईण पज्जया जेसिं ? । भासइ अणंतभागं, भण्णइ जम्हा सुएऽभिहियं ॥ ६१ ॥
 पणवणिज्जा भावा अणंतभागो उ अणभिलप्पणं । पणवणिज्जाणं पुण अणंतभागो सुयनिवद्धो ॥ ६२ ॥
 जं चोइसपुब्बधरा छट्ठाणगया परोप्परं होति । तेण उ अणंतभागो पणवणिज्जाण, जं सुत्तं ॥ ६३ ॥
 अक्खरलंभेण समा ऊणहिया होति मईविसेसेहिं । ते वि य मईविसेसे सुयनाणब्भंतरे जाण ॥ ६४ ॥
 जे अक्खराणुसारेण मईविसेसा तयं सुयं सब्बं । जे उण सुयनिखेक्खा सुद्धं चिय तं मइन्नाणं ॥ ६५ ॥
 केह अभासिज्जन्ता सुयमणुसरओ वि जे मइविसेसा । मन्नंति ते मइ चिय भावसुयाभावओ, तन्नो ॥ ६६ ॥
 किह मइ-सुयनाणविक छट्ठाणगया परोप्परं होज्जा ? । भासिज्जंतं मोचुं जइ सब्बं सेसयं बुद्धी ॥ ६७ ॥
 सामन्ना वा बुद्धी मइ-सुयनाणाइं तीए जे दिट्ठा । भासइ, संभवमेत्तं गहियं न उ भासणामेत्तं ॥ ६८ ॥
 मइसहियं भावसुयं तं निययमभासओ वि मइरत्ता । मइसहियं ति जमुत्तं सुओवउत्तस्स भावसुयं ॥ ६९ ॥
 जे भासइ चेय तयं सुयं तु न उ भासओ सुयं चेव । केई मईए वि दिट्ठा जं दब्बसुयत्तमुयंति ॥ ७० ॥
 एवं धणिपरिणामं सुयनाणं उभयहा मइन्नाणं । जं भिन्नसहावाइं ताइं तो भिन्नरूवाइं ॥ ७१ ॥
 इयर त्ति मइन्नाणं तओ वि जइ होइ सत्तपरिणामो । तो तम्मि वि किं न सुयं भासइ जं नोवलद्धिसमं ? ॥ ७२ ॥
 अभिलप्पा-ऽणभिलप्पा उवलद्धा तस्समं च नो भणइ । तो होउ उभयरूवं उभयसहावं ति काऊण ॥ ७३ ॥
 जं भासइ तं पि जओ न सुयादेसेण किन्तु समईए । न सुओवलद्धिउल्लं ति वा जओ नोवलद्धिसमं ॥ ७४ ॥

अज्ञे मज्जन्ति मई वैगसमा सुवसरिस्सयं सुचं । विट्ठनोऽयं जुचिं जहोऽणीओ न ससहइ ॥ ७५ ॥
 भायसुयाभाओ सकरओ निव्विसेसभावाओ । पुवुत्तलव्वखाओ सलव्वत्तावरणमेयाओ ॥ ७६ ॥
 कैयेज्जेज्ज थ सो भाय-दव्वसुचेसु तेसु वि न जुत्तो । मइ-सुयमेयावसरे जम्हा किं सुयविसेसेण ? ॥ ७७ ॥
 असुयक्खरपरिणामा थ जा मई वैगससुचं तेसु वि न जुत्तो । मइ-सुय सुवसरं किं पुण तेसिं विसेसेण ? ॥ ७८ ॥
 इहइ जेणाहिकओ नाणविसेसो न व्वव्व-भावाण । न थ दव्व-भावमेचे वि जुज्जए सोऽसमजसओ ॥ ७९ ॥
 जइ वैगगा सुवत्ताणसुवोति सुंथ च तओऽण्ण । न मई तहा घणिचणसुवेह ज जीवभाओ सा ॥ ८० ॥
 अह उययारो कीरइ पमवइ अरथतर पि जं जत्तो । त तम्मय ति मण्णइ, तो मइपुव्व जओ भणिय ॥ ८१ ॥
 भायसुय, तेण मई वैगसमा सुवसरिस्सय त च । ज चित्तिक्कण तया सो सुयपरिवाडिमणुसरइ ॥ ८२ ॥
 अने अणक्खर-ऽक्खरविसेसओ मइ-सुयाइ भिवंति । ज मइनाणमणक्खरम-स्वरमियर च सुयनाण ॥ ८३ ॥
 जइ मइरणक्खर थिय मवेज्ज नेहायओ निरभिल्लेये । थाणु-थुरिस्ताइयजायविदेगो किह पु होज्जाहि ? ॥ ८४ ॥
 सुयनिरिसयवयणाओ अह सो सुयओ मओ न वुट्ठीओ । जइ सो सुयवावारो तओ किमन्नं मइज्जाण ? ॥ ८५ ॥
 अह सुयओ पि विवेग कुणओ न तथ सुय सुय नत्थि । जो जो सुयगाथारो अन्नो वि तओ मई जम्हा ॥ ८६ ॥
 मइकाले वि जइ सुय तो जुगवं मइ-सुओवओगा ते । अह नेव एगयर पवज्जओ जुज्जए न सुय ॥ ८७ ॥
 जइ सुयनिरिस्सियमक्खरमणुसरओ तेण मइचउक्कं पि । सुयनिरिस्सियमावज्ज सुह त पि जमक्खरप्पमव ॥ ८८ ॥
 जइ तं सुएण न तओ जाणइ सुयनिरिस्सिय कइं भणियं ? । जं सुयकओवयार पुंन्वि इण्हिं तयणवेक्ख ॥ ८९ ॥
 पुव्व सुयपरिकम्भियमइस्स ज सपय सुयाईयं । तं निस्सियमियर पुण अणिरिस्सिय मइचउक्क तं ॥ ९० ॥

१ 'वापत्त' । २ 'सुण' । ३ 'कयेज्ज' । ४ 'वापत्त' । ५ 'पावा' । ६ 'कया' । ७ 'थ न सुएण तयो' । ८ 'सुय' ।

उभयं भावक्खरओ अणक्खरं होज्ज वंजणक्खरओ । मइनाणं सुत्तं पुण उभयं पि अणक्खरक्खरओ ॥ ९१ ॥
 स-परप्पच्चायणओ भेओ मूअेरण वाअभिहिओ । जं मूयं मइनाणं स-परप्पच्चायणं सुत्तं ॥ ९२ ॥
 सुयकारणं ति सद्धो सुयभिह सो र्थं परबोहणं कुणइ । मइहेयवो वि हि परं बोहेति कराइचिद्धोओ ॥ ९३ ॥
 न परप्पबोहयाइं जं दो वि सरूवओ मइ-सुयाइं । तक्कारणाइं दोण्ह वि बोहेति तओ न भेओ सिं ॥ ९४ ॥
 दब्बसुयमसाहारणकारणओ परविबोहयं होज्जा । रूढं ति च दब्बसुयं सुयं ति रूढा न दब्बमई ॥ ९५ ॥
 सा वा सद्धथो खिय तथा वि जं तस्मि पच्चओ होइ । कत्ता वि हु तदभावे तदभिप्पाओ कुणइ चिद्धं ॥ ९६ ॥
 मइ-सुयनाणविससो भणिओ तह्खक्खणाइभेएणं । पुव्वं आभिणिबोहियमुद्धिं तं परूवेस्सं ॥ ९७ ॥
 इंदिय-मणोनिमित्तं तं सुयनिस्सियमहेयरं च पुणो । तत्थेक्कं चउभेयमुग्गहो-प्पत्तियाईयं ॥ ९८ ॥

उग्गहो ईहअवाओ य धारणा एव हौंति चत्तारि ।

आभिणिबोहियनाणस्स भेयवत्थू संसासेणं ॥ २ ॥

अत्थाणं उग्गहणं अवगहं तह वियालणं ईहं ।

ववसायं च अवायं धरणं पुण धारणं वेत्ति ॥ ३ ॥

सामण्णत्थावगहणमुग्गहो भेयसगणमहेहा । तत्सावगमोअओ अविच्चुई धारणा तस्स ॥ १ ॥

सामण्णविसेसस्स वि केई उग्गहणमुग्गहं वेत्ति । जं मइरिदं तयं ति च, तं नो बहुदोसभावाओ ॥ २ ॥

ईहा संसयमेत्तं केई, न तयं तओ जमच्चाणं । मइनाणंसो चेहा कहमच्चाणं तई जुत्तं ? ॥ ३ ॥

१ 'के' । २ 'चेहाओ' । ३ 'हुत्ति' । ४ 'समासेण' ।

विशेषा०

॥१३॥

जमणेगत्थालवणमपज्जुदासपरिकुठिय चित्त । सेय इव सन्वप्पयओ तं ससयरुवमज्जाणं ॥ ४ ॥
 त चिय सयत्थहेऊ-ववत्तिवावारतप्परममोह । भूया-ऽभूयविसेसायाण-आयाभिमुहमीहा ॥ ५ ॥
 केई तयण्णाविसेसावणयणेत्त अवायमिच्छन्ति । सन्भूयत्यविसेसावधारणं धारण नेति ॥ ६ ॥
 कासइ तयन्नवइरेगेत्तओऽवगमण भवे भूए । सन्भूयसमणायओ तदुभयओ कासइ न दोसो ॥ ७ ॥
 सब्बो 'वि य सोऽवाओ भए वा होति पच वत्थूणि । आहेव चिय चउहा मई तिहा अन्नहा होइ ॥ ८ ॥
 काऽणुवओगम्भि धिई पुणोवओगे य सा जओऽवाओ ? । तो नत्थि धिई, मण्णइ इदं तदेवेति जा बुद्धी ॥ ९ ॥
 नणु साऽवायन्नभइया जओ य सा वासणाविसेसाओ । जा याऽवायाणन्तरमविष्णुई सा धिई नाम ॥ १० ॥
 त इच्छतस्स वुह वत्थूणि य पच, नेच्छमाणस्स । किं होउ सा अभावो भावो नाण व त कयर ? ॥ ११ ॥
 वुज्झ वहुयरमेया मणइ मई होई धिइवहुचाओ । मण्णइ न जाइमेओ इढो मज्झ जहा वुज्झ ॥ १२ ॥
 सा भिस्सलक्खणाऽवि हु धिइसामनेण धारणा होइ । जह उगहो दुल्लवो उगहसामन्नमो पूओ ॥ १३ ॥
 तत्थोगहो दुल्लवो गहण ज होइ वज्जण-त्थाण । वज्जणओ य जमत्थो तेणार्इए तय वोच्छ ॥ १४ ॥
 वजिज्जइ जेणत्थो वओ व्व वीवेण वज्जण त च । उवगरणिदियत्तइपरिणयइव्वसयओ ॥ १५ ॥
 अण्णाण सो वहिराण य तक्कालमणुवल्लभाओ । न तवते तत्तो धिय उवल्लभाओ तओ नाण ॥ १६ ॥
 तक्कालम्भि वि नाण तत्थित्थि तणु ति तो तमव्वच । वहिरार्हणं पुण सो अज्जाणं तदुभयाभावा ॥ १७ ॥
 कहमव्वच नाण च सुत्त-मचाइसुहुमवोहो व्व । सुचावओ सय 'वि य विज्जाण नाववुज्झति ॥ १८ ॥
 लक्खिलज्जइ त सिमिणायमाणवयणदाणाइचिद्धाहिं । ज नामइपुव्वाओ विज्जते वयणचिद्धाओ ॥ १९ ॥

१ 'वि' । २ 'ल' । ३ 'हो' । ४ 'हो' । ५ 'वि' ।

जगन्तो वि न जाणइ छउमत्थो हियगोथरं सब्वं । जं तज्झवसाणाइं जमसंखेज्जाइं दिवसेण ॥ २० ॥
जइ वण्णाणमसंखेज्जसमइसद्दाइदव्वसब्भावे । किह चरमसमयसद्दाइदव्वविण्णाणसामत्थं ? ॥ २१ ॥
जं सब्वहा न वीसुं सब्वेसु वि तं न रेणुतेछं व । पत्तेयमणिच्छंतो कहमिच्छसि समुदए नाणं ? ॥ २२ ॥
समुदाए जइ णाणं देसूणे समुदए कहं नत्थि ? । समुदाए वाऽभूयं कह देसे होज्ज तं सयलं ? ॥ २३ ॥
तंतू पडोवगारी न समत्तपडो य, समुदिया ते उ । सब्वे समत्तपडओ तह नाणं सब्वसमएसु ॥ २४ ॥
नयण-मणोवज्जिदियभेयाओ वंजणोगहो चउहा । उवघाया-णुगहओ जं ताइं पत्तकारीणि ॥ २५ ॥
जुज्जइ पत्तविसयया फरिसण-रसणे न सोत्त-धाणेसु । गिण्हंति सविसयमिओ जं ताइं भिन्नेदसं पि ॥ २६ ॥
पावंति सद्द-गन्धां ताइं गंतुं सयं न गिण्हन्ति । जं ते पोगलमइया सक्किरिया वाउवहणाओ ॥ २७ ॥
धूमो व्व, संहरणओ दाराणुविहाणओ विसेसेणं । तोयं व नियंबाइसु पडिघायाओ य वाउ व्व ॥ २८ ॥
गिण्हंति पत्तमत्थं उवघाया-णुगहोवलद्धीओ । बाहिज्ज-पूइ-नासारिसादओ कहमसंबद्धे ? ॥ २९ ॥
लोयणमपत्तविसयं मणो व्व जमणुगहाइसुणं ति । जल-सूरांलोयाइसु दीसंति अणुगह-विघाया ॥ ३० ॥
डज्जेज्ज पाविउं रविकराइणा फरिसणं व को दोसो ? । मणेज्ज अणुगहं पिव उवघायाभावओ सोम्मं ॥ ३१ ॥
गंतुं न रूवदेसं पासइ पत्तं सयं व नियमोऽयं । पत्तेण उ मुत्तिमया उवघाया-णुगहा होज्जा ॥ ३२ ॥
जइ पत्तं गेण्हेज्ज उ, तग्गयमंजण-रओ-मलाईयं । पेच्छेज्ज, जं न पासइ अपत्तकारिं तओ चक्खुं ॥ ३३ ॥
गंतुं नेएण मणो संबज्झइ जगओ व सिमिणे वा । सिद्धमिदं लोयम्मि वि अमुगत्थगओ मणो मे त्ति ॥ ३४ ॥
नाणुगहो-वघायाभावाओ लोयणं व, सो इहरा । तोय-जलणाइचिन्तणकाले जुज्जेज्ज दोहिं पि ॥ ३५ ॥
दव्वं भावमणो वा वएज्ज जीवो य होइ भावमणो । देहव्वावित्तणओ न देहबाहिं तओ जुत्तो ॥ ३६ ॥

सन्वगतं चि च दुद्धी, कच्चाभावाद्दोसको तैण्ण । सन्वा-सन्वग्गहणप्पसग्गदोसाइको वा वि ॥ ३७ ॥
 दब्बमणो विण्णाया न होइ गंतु च किं तथो कुणठ । अह करणभावओ तस्स, तेण जीवो वियाणेज्जा ॥ ३८ ॥
 करणत्तणओ तणुसठिण्ण जाणिज्ज फरिसणं व । एचो थिय हेऊओ न नीइ बाहिं फरिसण थ ॥ ३९ ॥
 नज्जइ उवचाओ से दोचहो-रक्खयाइलिगेहिं । जमणुग्गहो अ हरिसाइएहिं तो सो उभयवम्भो ॥ ४० ॥
 जइ दब्बमणोऽतिवली पीलिज्जा हिदिनिरुद्धवाठ व्व । तयणुग्गहेण हरिसादठ व्व नेयस्स किं तत्थ १ ॥ ४१ ॥
 इट्ठा-णिट्ठाहारम्मवहारे होन्ति पुट्ठि-द्धाणीओ । जह, तह मणसो ताओ पोगलणुणठ चि को दोसो १ ॥ ४२ ॥
 नीठ आगसिंठ वा न नेयमालयइ चि नियमोऽय । तैण्णेयक्या जेऽणुग्गहो-वचाया य ते नत्थि ॥ ४३ ॥
 सो पुण सयमुवचायण-मणुग्गाह वा करेज्ज को दोसो १ । जमणुग्गहो-वचाया जीवाण पोगलेहिं तो ॥ ४४ ॥
 'सिमिणो न तहारूवो वभिचाराओ अलायवक्क व । वभिचारो य सवसणमुवचाया-णुग्गहाभावा ॥ ४५ ॥
 इह पासचो पेच्छइ संवेहमन्नत्थ, न य तओ तत्थ । न य तरगाओवचाया-णुग्गहूरूव विबुद्धस्स ॥ ४६ ॥
 वीसति कासइ कुब्ब हरिस-विसायादओ विबुद्धस्स । सिमिणानुमूयसुह-दुक्ख-राग-दोसाइलिगाइ ॥ ४७ ॥
 न सिमिणविण्णाणाओ हरिस-विसायादओ विरज्जति । किरियाफल तु तिप्पी-मव-यह-वचादओ नत्थि ॥ ४८ ॥
 'सिमिणे वि सुरयसगमकिरियासज्जणियवज्जविसग्गो । पठिबुद्धस्स हि कस्सइ वीसए सिमिणानुमूयफल ॥ ४९ ॥
 सो अज्जवसाणकओ जागरओ वि ज्ह तिन्वमोहस्स । तिन्वज्जवसाणाओ होइ विसग्गो तहा सुमिणे ॥ ५० ॥
 सुरयपडिवचि-रइसुह-गब्भाहाणाइ इहरहा होज्जा । सुमिणसमागमजुवईए, न य जओ ताइ तो विफला ॥ ५१ ॥
 नणु सिमिणओ वि कोई सच्चफलो फलइ जो जहा दिट्ठो । नणु सिमिणम्मि निसिद्ध किरिया किरियाफलाइ च ॥ ५२ ॥

जं पुण विण्णानं तप्पलं च 'सिमिणे विबुद्धमेत्तस्स । सिमियनिमित्तभावं फलं च तं को निवारोइ ? ॥ ५३ ॥
 देहप्फुरणं सहसोइयं च 'सिमिणो य काइयाईणि । सगयाइं निमित्ताइं सुभा-सुभफलं निवेयंति ॥ ५४ ॥
 'सिमिणमिव मन्नमाणस्स थीणगिद्धिस्स वंजणोगहया । होज्ज व, न उ सा मणसो सा खलु सोइंदियाईणं ॥ ५५ ॥
 पोगल-मोयग-न्दन्ते फरुसग-वणसालभंजणे चेव । थीणद्धियस्स एए आहारणा होति नायव्वा ॥ ५६ ॥
 जह देहत्थं चक्खुं जं पइ चंदं गयं ति, न य सच्चं । रुढं मणसो वि तहा न य रुढी सच्चिया सव्वा ॥ ५७ ॥
 विसयमसंपत्तस्स वि संविज्जइ वंजणोगहो मणसो । जमसंखेज्जसमइओ उवओगो जं च सव्वेसु ॥ ५८ ॥
 समएसु मणोदव्वाइं गिण्हए वंजणं च दव्वाइं । भणियं संबंधो वा तेण तयं जुज्जए मणसो ॥ ५९ ॥
 देहादणिगयस्स वि सकायहिययाइयं विचित्तयओ । नेयस्स वि संबंधे वंजणमेवं पि से जुत्तं ॥ ६० ॥
 'गिज्झस्स वंजणानं जं गहणं वंजणोगहो स मओ । गहणं मणो, न गिज्झं को भागो वंजणे तस्स ? ॥ ६१ ॥
 तद्देसचिन्तणे होज्ज वंजणं जइ तओ न समयम्मि । पढमे चेव तमत्यं गेण्हेज्ज न वंजणं तम्हा ॥ ६२ ॥
 समए समए गिण्हइ दव्वाइं जेण मुणइ य तमत्यं । जं चिदिओवओगे वि वंजणावगहेइतीते ॥ ६३ ॥
 होइ मणोवावारो पढमाओ चेव तेण समयआओ । होइ तदत्थगहणं तदण्णाहा न प्पवत्तेज्जा ॥ ६४ ॥
 नेयाउ च्चिय जं सो लहइ सरूवं पईव-सह व्व । तेणजुत्तं तस्सासंकप्पियव्वंजणगहणं ॥ ६५ ॥
 जइ नयणिन्दियमपत्तकारि सव्वं न गिण्हए कम्हा ? । गहणा-गहणं किंकयमपत्तिविसयत्तसामन्ने ? ॥ ६६ ॥
 विसयपरिमाणमनियमपत्तविसयं ति तस्स मणसो व्व । मणसो वि विसयनियमो न क्कमइ जओ स सव्वत्थ ॥ ६७ ॥
 अत्थगहणेसु मुज्झइ सन्तेसु पि केवलाइग्गमेसु । तं किंकयमगहणं अपत्तकारित्तसामन्ने ? ॥ ६८ ॥

कम्मोदयउ व्व सहावउ व्व नणु लोयणे वि त तुछ । तुछो व उवालयो एसो सपचाविसए वि ॥ ६९ ॥
 सामत्थाभावाओ मणो व्व विसयपरओ न गिण्हइ । कम्मवत्तओवसमओ साणुग्गहओ य सामत्थं ॥ ७० ॥
 तोएण मल्लग पिय वजणमापूरिय ति ज मणिय । तं दव्वमिदिय वा तस्सजोगो व न विरुद्ध ॥ ७१ ॥
 दव्व माण पूरियमिदियमापूरिय तद्वा दोण्ह । अवरोप्पत्तसग्गो जया तया गिण्हइ तमत्यं ॥ ७२ ॥
 सामन्नमणिदेस सरूव-नामाइकप्पणारहिय । जइ एव जं तेण गहिइ सदे चि त किह णु ? ॥ ७३ ॥
 सदे चि मणइ थत्ता तम्मच वा न सदबुद्धीए । जइ होई सद्बुद्धी तोडवाओ चेव सौ होज्जा ॥ ७४ ॥
 जइ सद्बुद्धिनेत्तयमवग्गहो तन्विसेत्तणमवाओ । नणु सद्दो नासद्दो न य रुग्गई विसेत्तोऽयं ॥ ७५ ॥
 योवमिय नावाओ सत्ताइविसेत्तणमवाउ चि । तव्वमेयावेक्खाए नणु थोवमिय पि नावाओ ॥ ७६ ॥
 इय सुणहुणा वि कालेण सव्वमेयाऽवहारणमतम्म । जम्मि हवेज्ज अवाओ सव्वो चिय उग्गहो नाम ॥ ७७ ॥
 किं सद्दो किमतद्दो चणीहिइ सद एव किह सुच ? । अह पुव्वमीहिज्जणं सद्दो चि मयं, तई पुव्व ॥ ७८ ॥
 किं त पुव्व गहिय जमीहओ सद एव विण्णाण । अह पुव्व सामण जमीहमाणस्स सद्दो चि ॥ ७९ ॥
 अत्थोग्गहओ पुव्व होयव्व तस्स गहणकालेण । पुव्वं च तस्स वजणकालो सो अत्थपरिसुण्णो ॥ ८० ॥
 जइ सद्दो चि न गहिय न उ जाणइ जं क एस सद्दो चि । तमजुच सामणो गहिइ मणिगज्जइ विसेत्तो ॥ ८१ ॥
 सव्वत्थ देसयतो सद्दो सद्दो चि भासओ मणइ । इहरा न समयमेत्ते सद्दो चि विसेत्तण जुच ॥ ८२ ॥
 अहव सुए थिय मणिय जह कोइ सुणेज्ज सदमव्वच । अव्वत्तमणिदेस सामणं कप्पणारहिय ॥ ८३ ॥
 अह व मई, पुव्व चिय सो गहिओ वजणोग्गदे तेणं । ज वजणोग्गहम्मि वि मणिय विण्णाणमव्वत्तं ॥ ८४ ॥

विशेषा०

॥१८॥

अस्थि तयं अव्यक्तं न उ तं गिण्हइ सयं पि सो भणियं । न उ अग्गहियम्मि जुज्झइ सद्धो त्ति विसेसणं बुद्धी ॥ ८५ ॥
 अत्थो त्ति विसयग्गहणं जइ तम्मि वि सो न वंजणं नाम । अत्थोग्गहो चिय तओ अविसेसो संकरो वावि ॥ ८६ ॥
 जेणत्थोग्गहकाले गहणे-हा-उवायसंभवो नत्थि । तो नत्थि सद्धबुद्धी, अहत्थि नावग्गहो नाम ॥ ८७ ॥
 सामण्ण-तयणविसेसेहा-वज्जण-परिग्गहणओ से । अत्थोग्गहेग्गसमओवओग्गबाहुल्लमावण्णं ॥ ८८ ॥
 अण्णे सामण्णग्गहणमाहु बालस्स जायेमत्तस्स । समयम्मि चेव परिचियविसयस्स विसेसविद्धानं ॥ ८९ ॥
 तदवत्थमेव तं पुव्वदोसओ तम्मि चेव वा समए । संख-महुराइसुबहुयाविसेसगहणं पसज्जेज्जा ॥ ९० ॥
 अत्थोग्गहो न समयं अहवा समओवओग्गबाहुल्लं । सव्वविसेसग्गहणं सव्वमई वोग्गहो गिज्झो ॥ ९१ ॥
 एगो वाऽवाओ चिय अहवा सोऽगहिय-णीहिए पत्तो । उक्कम-वइक्कमा वा पत्ता धुवमोग्गहार्इणं ॥ ९२ ॥
 सामण्णं व विसेसो वा सामण्णमुभयमुभयं वा । न य जुत्तं सव्वमियं वा सामण्णालंबनं मोत्तुं ॥ ९३ ॥
 केइविहाल्लोयणपुव्वमोग्गहं वेत्ति तत्थ सामण्णं । गहियमहत्थावग्गहकाले सद्धे त्ति निच्छिण्णं ॥ ९४ ॥
 तं वंजणोग्गहाओ पुव्वं पच्छा स एव वा होज्जा । पुव्वं तदत्थवंजणसंबंधाभावओ नत्थि ॥ ९५ ॥
 अत्थोग्गहो वि जं वंजणोग्गहस्सेव चरमसमयम्मि । पच्छा वि तो न जुत्तं परिसेसं वंजणं होज्जा ॥ ९६ ॥
 तं च समालोयणमत्थदरिसणं जइ, न वंजणं तो तं । अह वंजणस्स तो कहमालोयणमत्थसुण्णस्स ? ॥ ९७ ॥
 आलोयण त्ति नामं हवेज्ज तं वंजणोग्गहस्सेव । होज्ज कं सामण्णग्गहणं तत्थत्थसुण्णम्मि ? ॥ ९८ ॥
 गहियं व होउ तहियं सामण्णं कहमणीहिए तम्मि । अत्थावग्गहकाले विसेसणं एस सद्धो त्ति ? ॥ ९९ ॥
 अत्थावग्गहस्सैमए वीसुमसंखेज्जसमइया दो वि । तक्का-वग्गमसहावा ईहा-उवाया कंहु जुत्ता ? ॥ १०० ॥

क्षिप्ते-यराइमेओ जमोगहो तो विसेसविष्णानं । जुञ्जइ विगण्वसओ सहो चि सुयमि ज केइ ॥ १०१ ॥
 स किमोगहो चि भण्णइ गहूणे-हा-ड्वायलक्खणत्ते वि । अह उवयारो कीरइ तो सुण जह जुज्जए सो वि ॥ १०२ ॥
 सामण्णनेत्तगहण नेच्छइओ समययोगहो पढओ । तत्तोऽणंतरमीहिंयवत्युविसेसस्स जोऽवाओ ॥ १०३ ॥
 सा पुणरीहावायेक्खवाओ वगहो चि उवयारिओ । एस्सविसेसावेक्खं सामणं गेण्हए जेण ॥ १०४ ॥
 तत्तोऽणतरमीहा तत्तोऽवाओ य तत्त्विसेसस्स । इय सामण्ण-विसेसावेक्खा जावतिमो भेओ ॥ १०५ ॥
 सत्त्वत्ये-हा-थाया निच्छयओ मौत्तुगाइसामण्ण । संववहारत्थं पुण सत्त्वत्याऽवगहोऽवाओ ॥ १०६ ॥
 तरतमजोगामावेऽवाठ थिय धारणा तवत्तमि । सत्त्वत्य वासणा पुण भणिया कालतरे वि सई ॥ १०७ ॥
 सहो पि व सुयमणियं विगण्वओ जाइ विसेसविष्णान । येप्पेज्ज त पि जुज्जइ संववहारोगेहो सत्त्व ॥ १०८ ॥
 क्षिप्ते-यराइमेओपुब्बोइयवोसजालपरिहारो । जुञ्जइ सताणेण य सामण्ण-विसेसववहारो ॥ १०९ ॥
 इय सामण्णगहूणाणतरमीहा सदत्तवीमसा । किमिद सहोऽसहो को होज्ज व सत्त्व-संगण १ ॥ ११० ॥
 मधुराइगुणत्तणओ संखत्तेव पि ज न संगस्स । विष्णाणं सोऽवाओ अणुगम-भइरेगमायाओ ॥ १११ ॥
 तयणतरं तयत्थाविच्चयण जो य दासणाजोगो । कालतरे य ज पुणएणुसरण धारणा सा उ ॥ ११२ ॥
 सेसेसु वि रूवाइसु विसएसु होति रूवलक्खाइ । पाय पक्कासन्नत्तणेणमीहाइवत्थूणि ॥ ११३ ॥
 धाणु-पुरिसाइ-कुटु-प्पलाइ-समियकरिछु-मसाई । सप्पु-प्पलनालाइव समणरूवाइविसयाई ॥ ११४ ॥
 एव चिय सुमिणाइसु मणसो सदाइएसु विसएसु । होतिदियवावारामावे वि अवगहाईया ॥ ११५ ॥
 उक्कमओऽइक्कमओ एगामावे वि वा न वत्थुरस्स । जं सत्त्वावाहिगमो, तो सत्त्वे नियमियक्कमा य ॥ ११६ ॥

विशेषा०

॥ २० ॥

ईहिज्जइ नाऽगाहिं नज्जइ नाणीहिं न याऽनायं । धारिज्जइ जं वल्लं तेण क्कमोऽवगहाई उ ॥ ११७ ॥
 एतो चिय ते सव्वे भवंति भिन्ना य 'णेव समकालं । न वड्ढमो य तेसिं न अन्नहा नेयसब्भावो ॥ ११८ ॥
 अब्भत्थेऽवाओ चिय कत्थइ लक्खिज्जई इमो पुरिसो । अन्नत्थ धारण चिय पुरोवल्ले इमं तं ति ॥ ११९ ॥
 उप्पलदलसयवेहे व्व दुव्विभावत्तणेण पडिहाइ । समयं व सुक्कसक्कुलिदसणे विसयाणमुवल्ली ॥ १२० ॥
 सोइंदियाइभेएण छव्विहा वगहादओऽभिहिआ । ते होति चउव्वीसं चउव्विहं वंजोगगहणं ॥ १२१ ॥
 अट्ठावीसइभेयं एयं सुयनिरिसयं समासेणं । केइ तु वंजोगगहवज्जे च्छोद्धणभेयस्मि ॥ १२२ ॥
 अरसुयनिरिसयमेवं अट्ठावीसइविहं ति भासंति । जमवगहो दुभेओऽवगहसामणओ गहिओ ॥ १२३ ॥
 चउवइरित्ताभावा जम्हा न तमोगहाईओ । भिन्नं तेणोगहाइसामणओ तयं तग्गयं चेव ॥ १२४ ॥
 किह पडिउक्कुडहीणो जुज्जे विंवेण वगहो, ईहा । किं सुसिलिडमवाओ दप्पणसंकतविंविं ति ॥ १२५ ॥
 जह उगगाइसामणओ वि सोइंदियाइणा भेओ । तह उगगाइसामणओ वि तमणिरिसया भिन्नं ॥ १२६ ॥
 अट्ठावीसइभेयं सुयनिरिसयमेव केवलं तम्हा । जम्हा तम्मि समत्ते पुणरस्सुयनिरिसयं भाणियं ॥ १२७ ॥
 जं बहु-बहुविह-खिप्पा-ऽनिरिसिय-निच्छिय-धुवे-यरविभिन्ना । पुणरुगगादओ तो तं छत्तीसत्तिसयमेयं ॥ १२८ ॥
 नानासइसमूहं बहं पिहं मुणइ भिन्नजाईयं । बहुविहमेणमेयं एक्केकं निद्ध-महुराई ॥ १२९ ॥
 खिप्पमचिरेण तं चिय सरूवओ जं अनिरिसयमालिङ्गं । निच्छियमसंसयं जं धुवमच्चंतं न उं कयाई ॥ १३० ॥
 एत्तो चिय पडिवक्खं साहिज्जा, निरिसिए विसेसो वा । परधम्मोहि विभिरसं निरिसयमविणिस्सियं इयरं ॥ १३१ ॥
 एवं वज्झ-व्भंतरनिमित्तवइचित्तओ मइवहुत्तं । किंचिमेत्तचित्तेसेण भिज्जमाणं पुणोऽणंतं ॥ १३२ ॥

इह संसयादणतभावाओऽवगमाद्वादओ नाणं । अणुमाणमिवाह न ससयाइसम्भावओ तेसु ॥ १३३ ॥
 ननु सद्विद्धे ससय-विबज्जया ससओ ह चेद्वा वि । वच्चासो वा निस्सियमवगहोऽणज्जवसिय तु ॥ १३४ ॥
 इह सम्ममोगाहार्ण संसयाइत्तणं तहवि नाम । अब्भुवगतुं भण्णइ नाण चिय ससयाईया ॥ १३५ ॥
 यत्थुस्स वेसगमगतभावओ परमइप्पमाणं व । किह वत्थुदेसविण्णाणहेयवो, सुणसु त वोच्च ॥ १३६ ॥
 इह यत्थुमत्थ-वयणाइपज्जायाणतत्तिसपत्त । तत्सेगदेसविच्छेयकारिणो ससयाईया ॥ १३७ ॥
 अहवा न सब्बधम्माधमासया तो न नाणमिदं ते । नणु निक्कओ वि तेहेसमेत्तमाहिं सि अक्काण ॥ १३८ ॥
 जइ एव तेण तुह अक्काणी को वि नत्थि ससारी । 'मिच्छदिट्ठीण ते अक्काण नाणमियरेत्ति ॥ १३९ ॥
 सदसववितेसणाओ भवहेऊ जविच्छिओवलम्भाओ । नाणफलाभावाओ मिच्छदिट्ठिस्स अण्णाण ॥ १४० ॥
 पुग जाणं सब्ब जाणइ सर्व्वं च जाणमेग ति । इय सब्बमय सब्ब सम्मदिट्ठिस्स ज वत्थुं ॥ १४१ ॥
 जे ससयाविगम्मा धम्मा वत्थुस्स ते वि पज्जाया । तैवहिगमगचणओ ते नाण चिय ससयाईया ॥ १४२ ॥
 पज्जायमासयतो एच्छं पि तओ पओयणवसाओ । तत्थियपज्जाय चिय त गिण्हइ भावओ वत्थु ॥ १४३ ॥
 निण्णयकाले वि जओ न तद्धारुव विदति ते वत्थु । मिच्छदिट्ठी, तद्वा सब्ब चिय तेसिमण्णाण ॥ १४४ ॥
 कट्ठयर यक्काण विवज्जओ चैव मिच्छदिट्ठीणं । मिच्छाभिणिवेसाओ सब्बत्थे घटे ज्व पडवुद्धी ॥ १४५ ॥
 अहवा जहिंदनाणोवओगओ तम्मयत्तण होइ । तह ससयाइमावे नाण नाणोवओगाओ ॥ १४६ ॥
 तुच्छाभियं मिच्छस्स वि सो सम्मत्ताइभावसुओ चि । उवओगम्भि वि तो तत्त निक्कमत्ताणपरिणामो ॥ १४७ ॥
 ज निक्कओवओगे वि तत्त विवरीअवत्थुण्डिवची । तो ससयाइकाले कओ नाणोवओगो से ? ॥ १४८ ॥

अहवा जह सुयनाणावसरे सामण्णदेसणं भणियं । तह मइनाणावसरे सब्वमइनिरुवणं कुणइ ॥ १४९ ॥
 एसा सम्माणुगया सब्वा नाणं विवज्जए इयरं । अविसेसिआ मइ च्चिय जम्हा निदिट्ठमाईए ॥ १५० ॥
 विवरीअवत्थुगहणे जं सो साहणविवज्जयं कुणइ । तो तैस्स अन्नाणफलं सम्मदिट्ठिस्स नाणफलं ॥ १५१ ॥
 जइ सो वि तस्स धम्मो किं विवरीयत्तणं ति, तं न भवे । धम्मो वि जओ सब्बो न साहणं किंतु जो जोगो ॥ १५२ ॥
 जोगा-जोगविसेसं अमुणंतो सो विवज्जयं कुणइ । सम्मदिट्ठी उण कुणइ तस्स सट्ठाणविणिओगं ॥ १५३ ॥

उगँहो एक्कं समयं ईहा-उवाया सुहुत्तमंतं तु ।
 कालमसंखं संखं च धारणा होइ नायव्वा ॥ ४ ॥

अत्थोगगहो जहँहो समयं सेसोगगहादओ वीसुं । अंतोसुहुत्तमेणं तु वासना धारणं मोत्तुं ॥ १ ॥
 सोत्ताईण पत्ताइविसयया पुव्वमत्थओ भणिया । इह कंठा सट्ठाणे भण्णइ विसयप्पमाणं च ॥ २ ॥

पुट्ठं सुणेइ सहं रूवं पुण पासँइ अपुट्ठं तु ।
 गंधं रसं च फासं च बद्धपुट्ठं वियागेरे ॥ ५ ॥

पुट्ठं रेणुं व तणुम्मि बद्धमप्पीकयं पएसेहिं । छिक्काइ चिय गिण्हइ सहदव्वाइं जं ताइं ॥ १ ॥
 बहु-सुहुम-भावुगाइं जं पईयरं च सोत्तविणाणं । गंधाईदव्वाइं विवरीयाइं जओ ताइं ॥ २ ॥
 फरिसाणंतरमत्तप्पएसमीसीकयाइं घेप्पंति । पडुयरविणाणाइं जं च न घाणाइकरणाइं ॥ ३ ॥
 अप्पत्तकारि नयणं मणो थ नयणस्स विसयपरिमाणं । आयंगुलेण लक्खं अइरित्तं जोयणाणं तु ॥ ४ ॥

१ 'सिया' । २ 'स्सक्का' । ३ 'ग्गाह पु' । ४ 'हुण्णो' । ५ 'नं मा' । ६ 'भणइ' । ७ 'सहँ' । ८ 'हुअय' ।

ननु भणियमुत्तरंगुलपमाणओ जीवेदहमाणाइ । देहपमाण चिय त न उ इदिय-विसयपरिमाण ॥ ५ ॥
ज तेण पंचधणुसयनराइ विसयवहारवोन्हेओ । पावइ, सहस्सगुणिय जेण पमाणंगुल तत्तो ॥ ६ ॥
इदियमाणे वि तय भयगिज्ज ज तिगाउभोईण । जिग्मदियाइमाणं सववहारे विरुज्जेज्जा ॥ ७ ॥
तणुमाण चिय तेण हेविज्ज भणिय सुए वि त चेव । एएण देहमाणाइं नोरायाईण भिज्जति ॥ ८ ॥
लम्पेहिं एक्कवीसाए साइरेगेहिं पुक्खरच्छम्मि । उवए पेच्छति नरा सर उक्कोसए दिवसे ॥ ९ ॥
नयणिदियरस तम्हा विसयपमाण जहा सुएउभिदिय । आ उत्सेहपमाणगुलाण एक्केण वि णं जुत्त ॥ १० ॥
सुत्ताभिप्पाओऽय पयासणिज्जे तय न उ पयासे । वक्खाणओ विसेतो न हि सदेहावलक्खणाया ॥ ११ ॥
धारसोदितो सोत्त सेसाइ नवहिं जोयणेहितो । गिण्हति पचमत्य एत्तो परओ न गिण्हति ॥ १२ ॥
वज्ज्याण मंदपरिणामयाए परओ न इदियवल पि । अवरससखेज्जगुलमागाओ नयणवज्जाणं ॥ १३ ॥
सखेज्जाइमागाओ नयणस्स, मणस्स न निसययमाणं । पोगलमिचनिबघामावाओ केवलस्सेव ॥ १४ ॥

भासासमसेढीओ सढं जं सुणइ मीसयं सुणइ ।

वीसेढी पुण सढं सुणेइ नियमा परायाए ॥ ६ ॥

सेढी पएसपती वढंतो सव्वस्स छदिंसि ताओ । जासु विमुक्का भावइ भासा समयम्मि पढम्मि ॥ १ ॥
भासासमसेढिठिओ तब्भासाभीसिय सुणइ सद्द । तद्दब्बभाविआइ अण्णाइ सुणइ विदिसत्थो ॥ २ ॥
अणुसेढीगमणाओ पढियामावओऽनिमिच्छाओ । समयतराणवत्थाणओ य मुक्काइ न सुणेइ ॥ ३ ॥

१ 'य व विप म' । २ 'वढंति' । ३ 'इसेज्ज' । ४ 'एता' । ५ 'द' । ६ 'परिमा' । ७ 'एत्ते' ।

गिण्हइ य काइएणं निसिरइ तह वाइएण जोएणं ।
एगतर च गिण्हइ निसिरइ एगंतरं चेव ॥ ७ ॥

गिण्हज्ज काइएणं किह निसिरइ वाइएण जोएणं ? । को वाउयं वाजोगो किं वाया कायसंभो ? ॥ १ ॥
वाया न जीवजोगो पोगलपरिणामओ रसाइ व्व । न य ताए निसिरिज्जइ स च्चिय निसिरिज्जए जम्हा ॥२॥
अह सो तणुसंभो निसिरइ तो काइएण वत्तव्वं । तणुजोगविसेस च्चिय मण-वइजोग त्ति जेमदोसो ॥ ३ ॥
किं पुण तणुसंभेण जेण मुंचइ स वाइओ जोगो । मणइ य स माणसिओ तणुजोगो चेव य विभत्तो ॥४॥
तणुजोगो च्चिय मण-वइजोगा काएण दव्वगहणाओ । आणापाण व्व, न चे, तओ वि जोगंतरं होउजा ॥५॥
उल्ले तणुजोगत्ते कीस व जोगंतरं तओ न कओ ? । मण-वइजोगा वै कया, भणइ ववहारसिद्धत्थं ॥ ६ ॥
कायकिरियाइरित्तं नाणा-पाणफलं जह वईए । दीसइ मणसो य फुडं तणुजोगव्वमंतरो तो सो ॥ ७ ॥
अहवा तणुजोगाहिअवइदव्वसमूहजीववावारो । सो वइजोगो भणइ वाया निसिरिज्जए तेणं ॥ ८ ॥
तेह तणुवावाराहिअमणदव्वसमूहजीववावारो । सो मणजोगो भणइ मणइ नेयं जओ तेणं ॥ ९ ॥
जह गामाओ गामो गामंतरमेगेव एगाओ । एगंतरं ति भणइ समयाओऽणंतरो समओ ॥ १० ॥
केई एगंतरियं मणन्तेगंतरं ति, तेसिं च । विच्छिन्नावलिरूवो होइ धणी, सुयविरोहो य ॥ ११ ॥
आह, सुए च्चिय निसिरइ संतरियं न उ निरंतरं भणियं । एगेण जओ गिण्हइ समएणेगेण सो सुयइ ॥१२॥
अणुसमयमणंतरियं गहणं भणियं जओ विमुक्खो वि । जुत्तो निरंतरो च्चिय, भणइ, कह संतरो भणिओ ? ॥१३॥

गहणवेक्खाए तओ निरन्तर जम्मि जाइ गहियाइ । न वि तम्मि चेव निसिइ जह पढमे निसिरण नत्थि ॥ १४ ॥
 निसिरिज्जइ नागहिय गहणतरिय ति सतर तेण । न निरतरं ति न समय न जुगवमिह होति पज्जाया ॥ १५ ॥
 गहणं मोक्खो भासा समय गह-निसिरण च दो समया । होति जहणतरओ त तस्स च वीयसमयम्मि ॥ १६ ॥
 गहणं मोक्खो भासा गहण-निसग्गा य होति ठक्कोसं । अतोसुहुचमेच पयचभेएण भेओ सिं ॥ १७ ॥
 गहण-विसग्गपयचा परोप्परवितोहिणो कह समए १ । समए दो उवओगा न होज्ज, किरियाण को दोसो १ ॥ १८ ॥

तिविहम्मि सरीरम्मि जीवपएसा हवन्ति जीवस्स ।

जेहि उ गेण्हइ गहणं तो भासइ भासओ भासं ॥ ८ ॥

ओरालिय-चेउव्विय-आहारओ गेण्हइ सुयइ भासं ।

सच्चं सच्चामोसं मोसं च असच्चमोसं च ॥ ९ ॥

सच्चा हिया सयामिह सतो मुणओ गुणा पयत्था वा । तच्चिवरीया मोसा नीसा जा तदुभयसहावा ॥ १ ॥
 अणहिगवा जा तीष्ठु वि सवो चिय केवलो असच्चसुता । एया समेयलक्खणसोदाहरणा जहा सुचे ॥ २ ॥

कइहि समएहि लोगो भासाए निरंतरं तु होइ फुडो ।

लोगस्स य कइभाए कइभाओ होइ भासाए ॥ १० ॥

चउहिं समएहि लोगो भासाए निरंतरं तु होइ फुडो ।

लोगस्स य चरिमंते चरिमंतो होइ भासाए ॥ ११ ॥

कोई मंदपयत्तो निसिरइ सयलाई सव्वदव्याइ । अन्नो तिव्वपयत्तो सो मुंचइ भिदिउं ताइं ॥ १ ॥
 गंतुमसंखेज्जाओ अवगाहणवगगणा अभिन्नाइं । भिज्जंति य संखिज्जे जोअणे गंतुं ॥ २ ॥
 भिन्नाइं सुहुमयाए अणंतगुणवड्ढिआइं लोगंतं । पावंति पूरयंति य भासाए निरंतरं लोगं ॥ ३ ॥
 जइणसमुग्घायर्गईए केई भासंति चउहिं समएहिं । पूरइ सयलो लोगो अण्णे उंण तीहिं समएहिं ॥ ४ ॥
 पढमसमए चिय जओ मुक्काइं जंति छहिंसिं ताइं । वित्तियसमयम्मि ते चिय छुं ँंडा होंति छ म्मंथा ॥ ५ ॥
 मंथंतोहिं तईए समए पुजेहिं पूरिओ लोगो । चउहिं समएहिं पूरइ लोगंतं भासमाणस्स ॥ ६ ॥
 विसि विट्ठियस्स पढमोऽतिगमे ते चेव सेसया तिनि । विट्ठिसि डियस्स समया पंचातिगमम्मि जं दोण्णि ॥ ७ ॥
 चउसमयमज्झगहणे ति-पंचगहणं तुलाइमज्झस्स । जह गहणे पज्जंतगहणं चित्ता य सुत्तगई ॥ ८ ॥
 कत्थइ देसगहणं कत्थइ धेप्पंति निरवसेसाइं । उक्कम-कमजुत्ताइं कारणवसओ निउत्ताइं ॥ ९ ॥
 चउसमयाविग्गहे सति महल्लबंधम्मि तिसमओ जह वा । मांतुं ति-पंचसमए तह चउसमओ इह निव्वहो ॥ १० ॥
 होइ असंखेज्जइमे भागे लोगस्स पढम-विईएसु । भासाअसंखभागो भयणा सेसेसु समएसु ॥ ११ ॥
 आपूरियम्मि लोगे दोण्ह वि लोगस्स तह य भासाए । चरिमंते चरिमन्तो चरिमे समयम्मि सच्चत्थ ॥ १२ ॥
 न समुग्घायर्गईए मीसयसवणं, मयं च दंडम्मि । जइ तो वि तीहिं पूरइ समएहिं जओ पराघाओ ॥ १३ ॥
 जइणे न पराघाओ स जीवजोगो य तेण चउसमओ । हेऊ होज्जाहिं तहिं इच्छा कम्मं सहावो वा ॥ १४ ॥

खंधो वि वीससाए न पराधाओ य तेज चरुसमओ । अह होळ पराधाओ हविळ तो सो वि तिसमइओ ॥ १५ ॥
एगदिसमाइसमए वृद्ध काळण चर्तहि पूरेइ । अने मर्गति, त पि य नागम-जुचिक्खम होइ ॥ १६ ॥

ईहा अपोह वीमंसा मग्गणा य गवेसणा ।

सण्णा सई मई पण्णा सब्बं अभिणिबोहिं ॥ १२ ॥

होइ अपोहोडाओ सई धिई सब्बमेव मइ-पण्णा । ईहा सेसा, सब्ब इदमाभिणिबोहिं जाण ॥ १ ॥
मइ-पण्णा-अभिणिबोहिं-बुद्धीओ होति वयणपज्जाया । जा उमाहाइसण्णा ते सब्बे अत्थपज्जाया ॥ २ ॥
सब्बं वाअभिणिबोहिं-मिहो-माहाइवयेण संगहिय । केवलमत्यविसेस पइ मिआ उग्गहाईया ॥ ३ ॥
उग्गहणोग्गहो चि य अविस्तिट्ठमवग्गहो सयं सब्बं । ईहा अं ज मइचेढा मइवावातो तयं सब्ब ॥ ४ ॥
अवगमणमवाड चि य अत्यावगमो तयं हवइ सब्ब । धरण च धारण चि य तं सब्ब धरणमत्यस्त ॥ ५ ॥
त पुण चउत्तिवह नेयमेयओ तेण जं तदुदत्तो । आवेसेण सब्ब दब्बाइचउत्तिवह सुणइ ॥ ६ ॥
आएसो चि पगारो ओहावेसेण सब्बदब्बाइ । घम्मत्थिओइयाइं जाणइ न च सब्बमेएण ॥ ७ ॥
खेच लोगा-लोगं कालं सब्बद्धमहव तिर्विहं ति । पचोदइयाईए भावे ज नेयमेव इयं ॥ ८ ॥
आएसो चि य सुच सुचवल्लेखु तस्स मइनाण । पत्तइ तब्भावणया धिणा वि सुचानुसारेण ॥ ९ ॥

संतपयपरूवणया दब्बपमाणं च खित्त-फुसणा य ।

कालो य अंतरं भाग-भाव-अप्पा-बहुं चेव ॥ १३ ॥

संतं ति विज्जमाणं एयस्स पयस्स जा परूवणया । गइयाइएसु वत्थुसु संतपयपरूवणा सा उ ॥ १ ॥
जीवस्स व जं संतं जम्हा तं तेहिं तेसु वा पयइ । तो संतस्स पयाइं ताइं तेसुं परूवणया ॥ २ ॥

गइ-इंदिए य काए जोए वेए कसाय-लेसासु ।

सम्मत्त-नाण-दंसण-संजय-उवओग-आहारे ॥ १४ ॥

भासग-परित्त-पज्जत्त-सुहुम-सण्णी य भविय-चरिमे य ।

पुव्वपडिवन्नाए वा पडिवज्जंते य मग्गणया ॥ १५ ॥

एगिंदियजाईओ सम्मामिच्छो य जो य सव्वन्तू । अपरित्ता अभव्वा अचरिमा य एए सया सुण्णा ॥ १ ॥
वियला अधिसुद्धेसा मणपज्जवणौणिणो अणाहारा । असण्णी अणगारोवओगिणो पुव्वपडिवन्ना ॥ २ ॥
सेसा पुव्वपवण्णा नियमा पडिवज्जमाणया भइया । भयणा पुव्वपवण्णा अकसाया ज्वेयया होति ॥ ३ ॥
सम्मत्त-नाणरहियस्स नाणमुपज्जइ तिं ववहारो । नेच्छइयनओ भासइ उपपज्जइ तेहिं सहिअरस ॥ ४ ॥
ववहारमयं जायं न जायए भावओ कयधडो व्व । अहवा कयं पि कज्जइ कंज्जउ निचं न य समत्ती ॥ ५ ॥
किरियावेफ़ल्लं चिय पुव्वमभूयं च दीसए होतं । दीसइ दीहो य जओ किरियाकालो घडाईणं ॥ ६ ॥
नारंभे चिय दीसइ न सिवादद्वाए, दीसइ तदंते । इय न सवणाइकाले नाणं जुत्तं तदंतस्मि ॥ ७ ॥
निच्छइओ नाज्जायं जाय अभावत्तओ खणुप्फं व । अह च अजायं जायइ, जायउ तो खरविसाणं पि ॥ ८ ॥
निच्चकिरियाइदोसा नणु तुल्ला, असइ कट्ठतरगा वा । पुव्वमभूयं च न ते दीसइ किं खरविसाणं पि ॥ ९ ॥

१ 'पयस्स पयस्स' । २ मूलनियुंतिपुस्तके त्विदमुत्तरार्थं समुपलभ्यते- 'आभिनिचोदिशनायं मणिगगर एसु अणेषु' इति । ३ 'नाणिणो' । ४ 'अहव' ।

पइसमउप्पणाण परोप्परविलक्खणाण सुबहूणं । दीहो किरियाकालो जइ दीसइ किं चे कुमस्स ? ॥ १० ॥
 अण्णारमे अण्ण कइ दीसइ, जइ घट्ठो पट्टारमे ? । सिक्कादुओ न घट्ठो किइ दीसउ सो तदक्काए ? ॥ ११ ॥
 अन्ति चिय आरट्ठो जइ दीसइ तस्मि चेव को दोसो ? । अकयं व सपइ गए किइ कीरइ किइ व एसस्मि ? ॥ १२ ॥
 पइसमयकज्जकोडीनिरविकल्हो घट्ठगयाहिलासो सि । पइसमयकज्जकालं थूलमइ ! घट्ठस्मि लाएसि ॥ १३ ॥
 को चरिसमयनियमो पैढमे धिय तो न कीरए कज्ज । नाकारण ति कज्ज स चेव तस्मि से समए ॥ १४ ॥
 उप्पाए वि न नाण जइ तो सो कस्स होइ उप्पाओ ? । तस्मि य जइ अण्णाण तो नाण कस्मि कालस्मि ? ॥ १५ ॥
 को व सबणाइकालो उप्पाओ अस्मि होल्ल सेनाण । नाण च तदुप्पाओ य दो वि चरिमस्मि समयस्मि ॥ १६ ॥
 भासासलद्धिओ लमइ भासमाणो अभासमाणो वा । पुब्बपट्ठिवन्नओ वा उभय पि अलद्धिए नत्थि ॥ १७ ॥
 किमिहाभिणिबोहियनाणिजीवधक्खर्यमाणमिगसमए । पट्ठिवज्जेज्ज तु नवा पट्ठिवज्जे जेह्मउ पुणो ॥ १८ ॥
 खेत्तपलिओवमांसलभाण उक्कोसओ पैवज्जेज्जा । पुब्बपवन्ना दोसु वि पलियासैल्लज्जईभागो ॥ १९ ॥
 खेत्त ईवेज्ज चोवसमागा सचोवर्णि, अहे पच । इलिआगईए विग्गहगयस्स गमणेऽहवाऽगमणे ॥ २० ॥
 आगमणं पि निसिद्ध चरिमाउ एइ ज तिरिक्खेसु । सुत्त-नारगा य सम्मदिट्ठी ज एति मणुएसु ॥ २१ ॥
 अवगाहणाइरिच पि फुत्ताइ बाहिं जहाऽणुणोऽभिहिय । एगपएत्तं खेत्त सत्तपएत्ता य से फुत्तणा ॥ २२ ॥
 अहवा जत्थोगादो तं खेत्तं, विग्गहे मया फुत्तणा । खेत्तं च देहमेत्त सत्तरो होइ से फुत्तणा ॥ २३ ॥
 होति असत्तेज्जगुणा नाणाजीवाण खेत्तफुत्तणाओ । एगस्स अणेगाण व उवओगंतोऽसुहुंचाओ ॥ २४ ॥

१ 'य' । २ 'प'सि विव तं व दीसए कम्म' । ३ 'दोस' । ४ 'अण्ण' । ५ 'अण्णको' । ६ 'एल्लिक्का' । ७ 'सुखिज्जमया' । ८ 'दुक्खिज्जमया' । ९ 'दुक्खिज्जो' । १० 'दुक्खिज्जो' । ११ 'दुक्खिज्जो' । १२ 'दुक्खिज्जो' । १३ 'दुक्खिज्जो' । १४ 'दुक्खिज्जो' । १५ 'दुक्खिज्जो' । १६ 'दुक्खिज्जो' । १७ 'दुक्खिज्जो' । १८ 'दुक्खिज्जो' । १९ 'दुक्खिज्जो' । २० 'दुक्खिज्जो' । २१ 'दुक्खिज्जो' । २२ 'दुक्खिज्जो' । २३ 'दुक्खिज्जो' । २४ 'दुक्खिज्जो' ।

लक्ष्मी वि जहन्नेणं एगस्सेवं परा इमा होइ । अह सागरोवमाइं छात्राडिं सातिरेगाइं ॥ २५ ॥
 दो वारे विजयौईसु गयस्स तिच्चच्चुए अहव ताइं । अइरेणं नरमवियं, नाणाजीवाण सव्वच्चं ॥ २६ ॥
 एगस्स जहन्नेणं अंतरमन्तोमुहुच्चमुक्कोसं । पोगलपरिअट्टच्चं देसूणं दोसवहुलस्स ॥ २७ ॥
 जमसुन्नं तेहिं तओ नाणाजीवाणमन्तरं नत्थि । मइनाणीं सेसाणं जीवाणमणन्तभागस्मि ॥ २८ ॥
 भावे खओवसमिए मइनाणं नत्थि सेसभावेषु । थोवा मइनाणविकि सेसा जीवा अणंतगुणा ॥ २९ ॥
 नेहत्थओ विसेसो भाग-प्पवहूण तेण तस्सेव । पडियज्जमाण-पडिवज्जमाणमप्पा-वहुं जुत्तं ॥ ३० ॥
 थोवा पवज्जमाणा असंखगुणिया पवन्नयजहणा । उक्कोसए य पवन्ना होति विसेसाहिया तत्तो ॥ ३१ ॥
 अहवा मइनाणीणं सेसयनाणीहिं नाणरहिण्हिं । कज्जं सहोभएहि य अहवा मैच्चाइभएण ॥ ३२ ॥
 लक्खण-विहाण-विसया-णुओगदारेहिं वणिण्या बुद्धी । तयणंतरमुदिहं सुयनाणमओ परूविस्सं ॥ ३३ ॥

पत्तेयमक्खराइं अक्खरसंजोग जत्तिया लोए ।

एवइया सुयनाणे पयडीओ होति नायव्वा ॥ १६ ॥

संजुत्ता-संजुत्ताण ताणमेकक्खराइसंजोगा । होति अणंता तत्थ वि एक्केकोऽणंतपज्जाओ । १ ॥
 संखिज्जक्खरजोगा होति अणंता कहं, जमभिधेयं । पंचत्थिकायगोयरमणोणविलक्खणमणंतं ॥ २ ॥
 अणुओ पएसुबुद्धीए भिन्नरूचाइं धुवमणंताइं । जं कमसो दव्वाइं इह हवंति भिन्नाभिहाणाइं ॥ ३ ॥
 तेणाभिहाणमाणं अभिधेयाणंतपज्जवसमाणं । जं च सुयंस्मि वि भाणियं अणंतगम-पज्जयं सुत्तं ॥ ४ ॥

१ 'साधरे' । २ 'गामसु' । ३ 'गमयद्वारे' । ४ 'निरुत्तिगुल्ले ए 'पयडीओ सुयनाणे' एति पाठा । ५ 'हुंति' ।

कत्तो मे वण्णेउं सत्ती सुयनाणसब्बपयडीओ ? ।
चोइसविहंनिक्खेवं सुयनाणे आवि वोच्छामि ॥ १७ ॥

पयडि सि जो तवसो हेऊ वा तस्स भावो वा । ते थाणता सब्बे तओ न तीरति वोचु अ ॥ १ ॥

जावतो वयणपहा सुयाणुसारेण केइ लब्भति । ते सब्बे सुयनाणं ते थाणता मइविसेसा ॥ २ ॥

उक्कोससुयनाणी वि जाणमाणो वि तेऽमिलये वि । न खइ सब्बे वोचु न पटुप्पइ जेण कालो ते ॥ ३ ॥

नाणम्मि सुए चोइसविहं चसरेण तह य अजाणे । अविसरेणुमयम्मि वि किंचि जहासमव बोच्छ ॥ ४ ॥

अक्खर सणी सम्मं साईयं खलु सपज्जवसियं च ।

गमियं अंगपविट्ठं सत्त वि एए सपडिवक्खा ॥ १८ ॥

न कखरइ अणुवओगे वि अक्खर तो य 'चेयणाभावो । अविसुद्धनयाण मय सुद्धनयाण कखरं चेव ॥ १ ॥

उवओगे 'यि य नाण सुद्धा इच्छति ज्ञ न तच्चिरहे । उप्पाय-भगुरा वा जं तेसिं सब्बपज्जाया ॥ २ ॥

अमिलप्पा वि य अत्था सब्बे दव्वहिंयाए ज निच्चा । पज्जाएणानिच्चा तेण कखरा अक्खरा चेव ॥ ३ ॥

एव सब्ब चिय नाणमक्खर जमविसेसिय सुत्ते । अविसुद्धनयमएणं को सुयनाणे पइविसेसो ॥ ४ ॥

जइ वि हु सब्ब चिय नाणमक्खर तह वि रुढिमो वेओ । भणइ अक्खरमिहरा न खरइ सब्ब समावाओ ॥ ५ ॥

वणिज्जइ जेणत्थो चित्त वण्णेण वाऽइवा वव्व । वणिज्जइ वाइज्जइ भणइ तेणक्खर वण्णो ॥ ६ ॥

अक्खरसरणेण सरा वज्जणमवि वज्जणेण अत्थस्स । अत्थे य खरइ नै य जेण खिज्जइ अक्खर तेण ॥ ७ ॥

सुद्धा वि सरंति सयं सारंति य वंजणाइं जं तेणं । होति सरा न कयाइ वि तेहि विणा वंजणं सरइ ॥ ८ ॥
 वंजिज्जइ जेणत्थो घडो व्व दीवेण वंजणं तो तं । अत्थं पाएण सरा वंजंति न केवला जेणं ॥ ९ ॥
 तं सण्णा-वंजण-लद्धिसण्णियं तिविहमक्खरं, तत्थ । सुवहुलिविभेयनिययं सण्णक्खरमक्खरागारो ॥ १० ॥
 वंजिज्जइ जेणत्थो घडो व्व दीवेण वंजणं तो तं । भण्णइ भासिज्जंतं सव्वमकाराइ तच्छालं ॥ ११ ॥
 जो अक्खरोवलंभो सा लद्धी, तं च होइ विण्णाणं । इंदिय-मणोनिमित्तं जो यावरणक्खओवसमो ॥ १२ ॥
 दव्वसुयं सण्णा-वंजणक्खरं, भावसुत्तमियरं तु । मइ-सुयविसेसणम्मि वि मोत्तुणं दव्वसुत्तं ति ॥ १३ ॥
 दव्वसुयं सण्णक्खरमक्खरलंभो ति भावसुयमुत्तं । सोउवलद्धिवयणेण वंजणं भावसुत्तं च ॥ १४ ॥
 पच्चक्खविमिदिय-मणेहिं लभइ लिंगेण चक्खरं कोइ । लिंगमणुमाणमण्णे सारिक्खाई पभासंति ॥ १५ ॥
 सारिक्ख-विवक्खो-भय-मुदमा-गममेव सव्वमणुमाणं । किंचिम्मत्तविसेसेण वा न तं पंचहा ठाइ ॥ १६ ॥
 इंदिय-मणोनिमित्तं पि नाणुमाणाहि भिज्जए, किंतु । नाविक्खइ लिंगंतरमिइ पच्चक्खोवयारो स्थ ॥ १७ ॥
 नाणुरत्ता न समत्तलिङ्गसंगहिद्या न य गुणाय । निर्येमियपरिमाणाए किं च विसेसोवलद्धीए ॥ १८ ॥
 नाहिगयाणुवलद्धी न वा विवक्खो ति वा तओ सव्वा । सक्खाइगाहणेण वा न उ जुत्तो तिबिहिनियमो से ॥
 अक्खरलंभो सण्णीण होज्ज पुरिसाइवणविण्णाणं । कत्तो असण्णीणं भणियं च सुयम्मि तेसिं पि ॥ २० ॥
 जह चेषणमकित्तिमसण्णीणं तहोहनाणं पि । थोवं ति नोवलब्भइ जीवत्तमिंविदियाईणं ॥ २१ ॥
 जह वा सण्णीणमणक्खराण असइ नरवणविण्णाणे । लद्धक्खरं ति भण्णइ किंपि ति तहा असण्णीणं ॥ २२ ॥
 एकैकमक्खरं पुण स-परपज्जायभेयओ भिन्नं । तं सव्वदव्व-पज्जायरासिमाणं मुणेत्यञ्चं ॥ २३ ॥

नै लभद् केन्द्रो मे मरणासक्तिश्चो य पञ्चत्रयेऽयाम् । ते तस्मै मपञ्चाया सेसा परपञ्चाया सन्धे ॥ २३ ॥
 नाद् ते परपञ्चाया न सरम, अह तस्मै, न परपञ्चाया । ज तस्मि अस्तब्दा तो परपञ्चायययस्तो ॥ २५ ॥
 चाय मपञ्चाययितेयनादृणा तस्मै जमुयैठजति । सधणमिरासवद भयति तो पञ्चाया तस्मै ॥ २६ ॥
 मपणमसंवदं पि तु चेयणा पिर नैर जहा तस्मा । उरउजद चि सधण मण्णद् वद् तस्म पञ्चाया ॥ २७ ॥
 नाह ध्वणन्नाणचरिचगोयरा सन्धरुवपञ्चाया । सद्धेयनेय-धिरियाफ्लोराओमि चि भिक्षा रि ॥ २८ ॥
 उरुणो मपञ्चाया इय सफजनिप्तायम चि सत्तण र । आयाण-वायफला तह सन्धे सन्धयण्णाणं ॥ २९ ॥
 म्णे जाण सन्धं जाणद् सन्ध च जाणमेगं नि । इय मल्लमजाणतो नागार सन्धदा सुणह ॥ ३० ॥
 नेमु प्रजाणसु सओ न नत्वण, नत्तण य नाणसु । किहं तस्म ते न धम्मा चड्डस्म रुसायम्म ज ॥ ३१ ॥
 न हि नरममगां सन्धद्वय-वज्जायमाणमणं पि । जं यरुमसिय लोणं तं सन्ध सन्धयज्जायं ॥ ३२ ॥
 इहमसरादिगारो एण्णयथिज्जा य ओण तविससओ । ते चित्तिज्जंतरे कद्दभागो सन्धभासाण ॥ ३३ ॥
 पण्णरणिज्जा भाग एण्णाण सपज्जाया तओ धोरा । सेसा परपञ्चाया तोऽण्तगुणा निरभिलप्पा ॥ ३४ ॥
 गणु मज्जागारापमुसपञ्चाया एण्णमाणमाइड । इदं सन्धद्वय-वज्जायमाणगहण किमस्य ति ? ॥ ३५ ॥
 सोर सि न निदिदा इहरा धम्मसिययाइपज्जाया । के स परपञ्चायाण ह्वत्तु, किं होतु वाऽभाओ ? ॥ ३६ ॥
 किमपत्तगुणा भणिया जमगुदन्हुवज्जाया एण्णमिभि । एण्णकमि अणता एण्णत्ता यीयरगेहि ॥ ३७ ॥
 तात्थायितेगियं नाणमस्सर इह सुयस्सर पणयं । त किद्द केऽलपञ्चायमाणतुल्ल ह्वेनिरज्जाहि ? ॥ ३८ ॥
 रायपञ्चाजयेहि तं केवल्लेण तुवं न होग्ग न परोहि । स-परपञ्चायहि उ तुवं तं केवल्लेण ॥ ३९ ॥

१ 'एर' । २ 'एरु' । ३ 'विण्ण' । ४ 'इ ते म सन्ध व' । ५ 'इनेज्जाहि' । ६ 'य ह्वत्त' ।

अविसेकेवलं पुण सयपज्जाएहिं चेव तच्छुलं । जं नेयं पइ तं सव्वभाववावविणिउत्तं ॥ ४० ॥
 वत्थुसहावं पइ तं पि स-परपज्जायभेयओ भिन्नं । तं जेण जीवभावो भिन्ना य तओ घडाईया ॥ ४१ ॥
 अविसेसियं पि सुत्ते अक्खरपज्जायमाणमाइट्ठं । सुय-केवलक्खराणं एवं दोण्हं पि न विरुद्धं ॥ ४२ ॥
 तस्स उ अणतंभागो निच्चुग्घाडो यं सव्वजीवाणं । भणिओ सुयस्मि केवलिवज्जाणं तिविहमेओ वि ॥ ४३ ॥
 सो पुण सव्वजहन्नो चेयणं नावरिज्जइ कयाइ । उक्कोसावरणस्मि व्व जलयच्छन्नक्कभासो व्व ॥ ४४ ॥
 थीणद्धिसहियनाणावरणोदयओ स पत्थिवाईणं । वेइंदियाइयाणं परिवैइट्ठए कमविसोहीए ॥ ४५ ॥
 उक्कोसो उक्कोसयसुयणाणविओ, तओउवसेसाणं । होइ विमज्झो मज्झे छट्ठाणगयाण पाएण ॥ ४६ ॥

उससियं नीससियं निच्छूढं खासिअं च छीयं च ।
 निस्सिधियमणुसारं अणक्खरं छेलियाईयं ॥ १९ ॥

उससियाई दव्वसुयमेत्तमहवा सुओवउत्तस्स । सव्वो छिय यावरो सुयमिह तो किं न चेट्ठा वि ? ॥ १ ॥
 रूढी य तं सुयं सुव्वइ त्ति चेट्ठा न सुव्वइ कयाइ । अहिगमया वण्णा इव जमणुसारादओ तेणं ॥ २ ॥
 सणिस्स सुयं जं तं सणिणसुयं सो य जस्स सा सण्णा । होइ तिहा कालिय-हेउ-दिट्ठिवाओवएसेण ॥ ३ ॥
 जइ सण्णासंवंधेण सणिणो, तेण सणिणो सव्वे । एणिदियाइयाण वि जं सण्णा दसविहा भणिया ॥ ४ ॥
 थोवा न सोहणा वि य जं सा तो नाहिक्कीए इहइ । करिसावणेण धणवं न रूववं मुत्तिमेत्तेण ॥ ५ ॥
 जह बहुदव्वो धणवं पसरथरूवो अ रूववं होइ । महईए सोहर्णोए य तह सण्णी नाणसण्णाए ॥ ६ ॥
 इह दीहकालिगी कालिगि त्ति सण्णा जया सुदीहं पि । संभरइ भूयमिरेसं चित्तेइ य किह णु कायव्वं ? ॥ ७ ॥

कालियसर्पिण चि सज्यो जस्त तई सो य जो मणोजोगे । खैएणते वेत्तु मज्झ तल्लोदिसंपण्णो ॥ ८ ॥
रुवे जहोवलढी चक्खुमजो वेसिए पयासेण । तह छव्विहोवजोगो मणदुव्वपयासिए अत्ये ॥ ९ ॥
अविसुद्धचक्खुणो जह नाइपयासस्मि रूवविण्णाण । असण्णिणो तहत्थे योवमणोदुव्वलद्धिमज्जो ॥ १० ॥
जह मुच्छियाइयाणं अव्वच सब्बविसयविण्णाणं । येगेविथाने एवें, सुद्धयर वेइदियाईण ॥ ११ ॥
सुखे छेयगभावे जं सामत्तं तु चक्करयणस्त । त तु जहक्कमहीणं न होइ सरपत्तमाईणं ॥ १२ ॥
ईय मणोविसईणं जा पडुया होइ उगगाईंसु । सुखे छेयणभावे असण्णीणं न सा होइ ॥ १३ ॥
जे पुण संक्षितेह इट्ठा-णिट्ठेसु विसयवत्थसु । वट्ठति ये निवट्ठति सवेइपरिवालणाहेह ॥ १४ ॥
पाएण संपेए चिय कालस्मि न याइदीहकालणा । ते हेउवायसण्णी निचेट्ठा होति अत्तसण्णी ॥ १५ ॥
सम्मदिही सण्णी सते नाणे केउवसमियस्मि । असण्णी मिच्छयस्मि विट्ठिवाजोवपसेण ॥ १६ ॥
खयनाणी किं सण्णी न होइ होइ व केउवसमनाणी । सण्णा सरणमणागयचित्ता य न सा जिणे जम्हा ॥ १७ ॥
मिच्छो हिया-हियविभागानासण्णासमण्णिज्जो कीइ । दीसइ, सो किमसण्णी, सण्णा जमसोहणा तत्त ॥ १८ ॥
जह दुव्वयणमवयणं कुच्छियसीलं असीलमसईए । मण्णइ तह नाण पि तु मिच्छदिट्ठिस्त अण्णाण ॥ १९ ॥
सवसववित्तेसणाओ मवहेल केविच्छिओवलंभाओ । नाणफलाभावाओ मिच्छदिट्ठिस्त अण्णाण ॥ २० ॥
ऊहो न हेकेए, हेउई न कालस्मि मण्णइ सण्णा । जह कुच्छियचणाओ, तह कालो विट्ठिवायस्मि ॥ २१ ॥
पंचण्हभूहसण्णा हेउसण्णा य वेइदियाईण । सुर-नारय-गम्भुम्भवीवाणं कालिगी सण्णा ॥ २२ ॥
छउमत्थाणं सण्णा सम्मादिट्ठीण होइ सुयनाणं । मइवावारविमुक्का सण्णाईमा उ केवल्लिणो ॥ २३ ॥

१ 'कुदिदि' । २ 'ज्जेई' । ३ 'हाइसु' । ४ 'सिक्खदिट्ठ' । ५ 'अई' । ६ 'अदिक्खि' । ७ 'अए' ।

मोत्तूण हेउ-कालिय-सम्मत्तकमं जहुत्तरविसुद्धं । किं कालिओवएसो कीरइ आईए सुत्तम्मि ? ॥ २४ ॥
 सणि त्ति असणि त्ति य सव्वसुए कालिओवएसेणं । पायं संववहारो कीरइ तेणाईए स कओ ॥ २५ ॥
 अंगा-गंगपविट्ठं सम्मसुयं लोइयं तु मिच्छसुयं । आसज्ज उ सामित्तं लोइय-लोउत्तरे भयणा ॥ २६ ॥
 सम्मत्तपरिगाहियं सम्मसुयं, तं च पंचहा सम्मं । ओवसमियं सासाणं खयसमजं वेयं खइयं ॥ २७ ॥
 उवसागसेढीगयस्स होइ उवसाभियं तु सम्मत्तं । जो वा अकयतिपुजो अखवियमिच्छो लहइ सम्मं ॥ २८ ॥
 खीणम्मि उइण्णम्मि य अणुदिज्जते य सेसमिच्छत्ते । अंतोमुहुत्तमेत्तं उवसमसम्मं लहइ जीवो ॥ २९ ॥
 उवसमसम्मत्ताओ चयओ मिच्छं अपावमाणस्स । सासायणसम्मत्तं तयंतरालम्मि छात्रलियं ॥ ३० ॥
 मिच्छत्तं जमुइण्णं तं खीणं अणुइयं च उवसंतं । मीसीभावपरिणयं वेइज्जंतं खओवसमं ॥ ३१ ॥
 'वेययसम्मत्तं पुण सव्वोइयंचरमपोगलावत्थं । खीणे दंसणमोहे त्तिविहम्मि वि खाइयं होइ ॥ ३२ ॥
 चोदस दस य अभिन्ने नियमा सम्मत्तं सेसए भयणा । मइ-ओहिवज्जासे वि होइ मिच्छं न उण सेसे ॥ ३३ ॥
 तत्तावगमसहावे सइ सम्म-सुयाण को पइविसेसो ? । जह नाण-दंसणाणं भेओ तुल्लेउववोहम्मि ॥ ३४ ॥
 नाणमवाय-धिईओ दंसणमिद्धं जहोगहे-हाओ । तह तत्तरुई सम्मं रोइज्जइ जेण तं नाणं ॥ ३५ ॥
 अत्थित्तिनयस्सेयं अणाइपज्जंतमत्थिकाय व्व । इयरस्स साइसंतं गइपज्जाएहि जीवो व्व ॥ ३६ ॥
 दव्वाइणा व साइयमणाइयं संतमंतरहियं वा । दव्वम्मि एगपुरिसं पडुच्च साइं सनिहणं च ॥ ३७ ॥
 चोदसपुव्वी मणुओ देवत्ते तं न संभरइ सव्वं । देसम्मि होइ भयणा सट्ठाणभवे वि भयणा उ ॥ ३८ ॥
 मिच्छ-भवंतर-केवल-गेल्लन-पमायसाइणा नासो । आह किमत्यं नासइ किं जीवाओ तयं भिण्णं ? ॥ ३९ ॥

१ 'उवसम्मं' । २ 'दीगुण' । ३ 'उत्तिण' । ४ 'तयंतं' । ५ 'युट्ठिण' । ६ 'वेयय' । ७ 'वोदिय' । ८ 'चरिम' । ९ 'साइयमणाडियं' ।

जइ भिन्नं तन्मात्रे वि तो तन्मो तत्सम्भावहिट चि । अण्णाणि चिय निच्च वैध व्य सम पईवेण ॥ ४० ॥
त ता नियमा जीवो न तदेव केवल जन्हा । त च तदण्णाण वा केवलनाण व सो होब्बा ॥ ४१ ॥
त जइ जीवो नासे तण्णासो होठ सन्वसो नत्थि । ज सो उप्पय-व्वय-धुवधम्माणतपज्जाओ ॥ ४२ ॥
सन्व चिय पइसमय उप्पज्जइ नासए य निच्च च । एव चैव य सुह-दुक्ख-बंध-मोक्खिहाइसम्भावो ॥ ४३ ॥
अहवा सुत्त निव्वाणभावोणोऽणाइय सपज्जतं । जीवच्च पिव निययं सेसाणमणाइ-पज्जतं ॥ ४४ ॥
खेत्ते भरहे-व्वया काले न समाओ दोणि सत्थेव । भाते पुण पणवर्गं पणवणिज्जे व आसज्ज ॥ ४५ ॥
उवओग-सर-पयचा याणविससा य होति पणवपु । गइ-दुग्गण-मेव-सचाय-वण-सहाइभावो ॥ ४६ ॥
व्वये नाणापुरिसे लेत्ते विवेहाई कालि जो तेसु । खय-उवसमभावमि य सुयनाण वट्टए सयय ॥ ४७ ॥
भगगणियाइ गमिय जं सरिसगम च कारणवसेण । गाहाइ अगमिय खलु कालियसुय विट्ठिवाए वा ॥ ४८ ॥
गणहर-येरक्य वा ओएसा मुक्क-गारणओ वा । सुय-वलविसेसओ वा अगा-गणेसु नाणच ॥ ४९ ॥
जइथि य भूयावाए सन्वस्स वओगयस्स ओयातो । निज्जहणा तहावि हु दुम्मेहे पप्प इत्थी य ॥ ५० ॥
तुच्छा गारवयहुला चलिदिया दुब्बला भिईए य । इय अइसेसज्जयणा भूयावाओ य नो त्थीणं ॥ ५१ ॥
उवउत्तो सुयनाणी सव्वं दव्वाइ जाणइ जइत्थ । पासए य केइ सो पुण तमचक्खुइसणेण ति ॥ ५२ ॥
तेसिमचक्खुइसणसाभण्णओ कह न मइनाणी । पासइ, पासइ कह सुयनाणी किंको मेओ ? ॥ ५३ ॥
मइमेयमचक्खुइसण च वज्जितु पासणा मणिया । पणवणाए उ फुडा तेण सुए पासणा जुत्ता ॥ ५४ ॥
जइ नवहा मइनाण सतपयपरूवणाइणा गमियं । तह नेय सुयनाण जं तेण समाणसामिचं ॥ ५५ ॥

सर्वाइसयनिहाणं तं पाणुं जओ पराहीणं । तेण विणेयहियत्थं गहणोवाओ इमो तस्स ॥ ५६ ॥

आगमसत्थगहणं जं बुद्धिगुणेहिं अट्ठहिं दिट्ठं ।

बैति सुयनाणलंभं तं पुव्वविसारया धीरा ॥ २० ॥

सासिज्जइ जेण तयं सत्थं तं चाट्विसेसियं नाणं । आगम एव य सत्थं आगमसत्थं तु सुयनाणं ॥ १ ॥

तस्सयाणं गहणं दिट्ठं जं मइगुणेहिं सत्थम्भि । बैति तयं सुयलाभं गुणा य सुस्सूसाणाईया ॥ २ ॥

सुस्सूसइ पडिपुच्छइ सुणेइ गिण्हइ य ईहए वावि ।

तत्तो अपोहए वा धारेइ करेइ वा सम्मं ॥ २१ ॥

सुस्सूसइ जो सोढं सुयमिच्छइ सविणओ गुरुमुहाओ । पडिपुच्छइ तं गहियं पुणो वि नीसंकिं कुणइ ॥ १ ॥

सुणइ तदत्थमहीढं गहणे-हा-उवाय-धारणा तस्स । सम्मं कुणइ सुयाणं अन्नं पि तओ सुयं लहइ ॥ २ ॥

सुस्सूसइ वा जं जं गुरवो जंपंति पुव्वभणिओ य । कुणइ पडिपुच्छिऊणं सुणेइ सुत्तं तदत्थं वा ॥ ३ ॥

मूयं हुंकारं वा बाढक्कार-पडिपुच्छ-वीमंसा ।

तत्तो पसंगपारायणं च परिणिट्ठ समत्तए ॥ २२ ॥

सुत्तत्थो खलु पढमो बीओ निज्जुत्तिमीसिओ भणिओ ।

तइओ य निरवेससो एस विही होइ अणुओगै ॥ २३ ॥

भणियं परोक्त्वमहुणा पञ्चत्वं त च विविहमोर्हाई । पुब्बोइयसंबं तत्यावहिमाइओ वोच्छ ॥ १ ॥

संखाईयाओ खलु ओहीनाणस्स सब्बपयडीओ ।

काई भवपच्चइया खओवसमियाउ काओ वि ॥ २४ ॥

कत्तो मे वण्णेउं सत्ती ओहिस्स सब्बपयडीओ ।

चउंइसविहनिक्खेवं इड्ढीपत्ते य वोच्छामि ॥ २५ ॥

तस्स जमुक्कोसयत्तेच-कालसमयप्पएसपरिमाणं । त्तेण्यपरिच्छिन्नं तं चियं से पयडिपरिमाणं ॥ १ ॥

संखाईयमणंतं च तेणमणतपयडिपरिमाणं । पेच्छइ योगलकार्यं जमणंतपएस-यज्जाय ॥ २ ॥

भवपच्चइया नारय-सुराण पक्खीणं वा नमोगमणं । गुणपरिणामनिमित्ता सेसाण खओवसमियाओ ॥ ३ ॥

ओही खओवसमिए भावे भणिओ भवो सहोवईए । तो किह भवपच्चइओ वोचु जुत्तोइवही वोण्ह ॥ ४ ॥

तो वि हु खओवसमओ किटु स एव खओवसमलाओ । तस्मिं सइ हो अवस्स मण्ह भवपच्चओ तो तो ॥ ५ ॥

उदय-खय-खओवसमो-वसमा जं च कम्मणो भणिया । दब्बं खित्तं कालं भवं च भावं च संपप्प ॥ ६ ॥

इयं सब्बपयडिमाणं कैह कम्मयसयणवचिणीं वाया । वोच्छिं पियं सब्बं सव्वाउणां पियं सखिजज्जकालेण ॥ ७ ॥

ओही खेतपरिमाणे संठाणे आणुगामिए ।

अवट्टिए चले तिब्ब-मंदपडिवाउप्पयाई य ॥ २६ ॥

१ 'हादि' । २ 'धोदिप' । ३ 'मल' । ४ 'खेव' । ५ 'पिच्छ' । ६ 'रोव' । ७ 'विह' ।

नाण-दंसणविबभंगे देसे खित्ते गई इय ।

इड्ढीपत्ताणुओगे य एमेया पडिवत्तीओ ॥ २७ ॥

गइपज्जंता चोदस रिद्धी चसमुच्चिय त्ति पंचदसी । ओहिपयं पि व मोत्तुं सेयरमणुगामियं काउं ॥ १ ॥

केई चोदसभेयं भणंति ओहि त्ति न पयडी जम्हा । पयडी न य निक्खेवो जं भणिओ चोदसविहो त्ति ॥ २ ॥

नामं ठवणा दविए खित्ते काले भवे य भावे य ।

एसो खलु ओहिस्सा निक्खेवो होइ सत्तविहो ॥ २८ ॥

अवहि त्ति जस्स नामं जह मज्जायाज्जहि त्ति लोयमि । ठवणावहिनिक्खेवो होइ जहक्खाइविन्नासो ॥ १ ॥

अहवां नामं तस्सेव जमभिहाणं सपज्जओ तस्स । ठवणागारविसेसो तद्वव्य-खेत्त-सार्मीणं ॥ २ ॥

दव्वोही उप्पज्जइ जत्थ तओ जं च पासए तेणं । जं वोवगारि दव्वं देहाई तदुब्भत्ते होइ ॥ ३ ॥

खेत्ते जत्थुप्पज्जइ कहिज्जए पेच्छए व दव्वाइ । एवं चेव य काले न उ पेच्छइ खित्त-काले सो ॥ ४ ॥

जम्मि भवे उप्पज्जइ वट्टइ पेच्छइ व जं भवोही सो । एमेव य भावोही वट्टइ य तओ खओवसमे ॥ ५ ॥

ओहिस्स खेत्तमाणं जहणमुक्कोस्स-मज्झिमं तत्थ । पाएण तदाईए जं तेण जहन्नयं वोच्छं ॥ ६ ॥

जावइया तिसमयाहारास्स सुहुमस्स पणगजीवस्स ।

ओगाहणा जहणा ओहीखित्तं जहणं तु ॥ २९ ॥

जो जोयणसाहसो मच्छो नियए सररिदेसम्मि । उववज्जंतो पढमे समए संखिवइ आयामं ॥ १ ॥

पयससंखिज्जंगुलभागतणु मच्छदेद्विच्छिण्ण । धीए, तर्दैए सइ सखिविउ होइ तो पणओ ॥ २ ॥
 उववायाओ तर्दैए समए ज देहमाणमेयस्त । तण्णेयद्वन्वभायणमोहिबिसत्तं जहअं त ॥ ३ ॥
 किं मच्छोऽतिमहल्लो किं तिससइओ व कीस चा सुहुओ । गहिओ कीस व पणओ किं जहण्णावगाहणओ ? ॥ ४ ॥
 मच्छो महल्लकाओ सखितो जो य तीहिं समएहिं । सो किं पयचत्रित्सेण सण्हमोगाइणं कुणइ ॥ ५ ॥
 सण्हयरा सण्हयरो सुहुओ पणओ जहण्णदेहो य । सुवहुवित्सेसविसिट्ठो सण्हयरो सव्वदेहेसु ॥ ६ ॥
 पढम-विर्दैएऽतिसण्हो जमइत्थूलो चउत्थयाईसु । तर्दैयसमयम्मि जोगो गहिओ तो तिसमयाहारो ॥ ७ ॥
 केई दो सससमया तर्दैओ पणगणणोवचायम्मि । अह तिसमओ आहारओ य सुहुओ य पणैओ य ॥ ८ ॥
 उववाए चैव तओ जओ जहण्णो न सेससमएसु । तो किं तदेहसमाणमोहिखिच जहण्ण तु ॥ ९ ॥

सव्वयदुअगणिजीवा निरंतरं जत्तियं भरिज्जंसु ।

खेत्तं सव्वदिसागं परमोही खेत्तनिदिट्ठो ॥ ३० ॥

अव्वाधाए सव्वासु फम्मभूमीसु जं तवारंभा । सव्वयहवो मणुस्सा होतजियजिणिदकालम्मि ॥ १ ॥
 उक्कोसया य सुहुमा जया तथा सव्वयदुअगमणीण । गरिसाण संभवओ तं छट्ठा पूरणं कुणइ ॥ २ ॥
 पृक्केक्कागासएसजीवरयाणए सावगाहे य । चउरंसघण पयर सेढी छट्ठो सुयाएसो ॥ ३ ॥
 घण-पयरसेदिगणियं नणु तुल्ल चिय, विगण्णणा कीस । छट्ठा कीरइ, मणइ पुरिसपरिक्खेचओ भेओ ॥ ४ ॥
 निययावगाहणगणिजीवसरीरावली समतेणं । भाभिज्जइ ओहिन्नाणिवेहपज्जतओ सा य ॥ ५ ॥
 अइगतणु अलोग लोगागासप्पमाणमेचाई । ठाइ असंखेज्जाइ इदमोहिखेत्तमुक्कोसं ॥ ६ ॥

सामत्थमेत्तमेयं जइ दट्ठब्बं हवेज्ज, पेच्छेज्जा । न य तं तत्थत्थि जओ सो रुविनिबंघणो भणिओ ॥ ७ ॥
वड्ढंतो उण बाहिं लीयत्थं चेवं पासइ दब्बं । सुहुमयरं सुहुमयरं परमोही जाव परमाणुं ॥ ८ ॥
भणियं जहणमुक्कोसयं च खेत्तं विमज्झिमं सेसं । एयस्स कालमाणं वोच्छं जं जम्मि खेत्तम्मि ॥ ९ ॥

अंगुलमावलियाणं भागमसंखिज्ज दोसु संखिज्जा ।

अंगुलमावलियंतो आवलिया अंगुलपुहुत्तं ॥ ३१ ॥

हत्थम्मि मुहुत्तंतो दिवसंतो गाउयम्मि बोधव्वो ।

जोयण दिवसपुहुत्तं पक्खंतो पणवीसाओ ॥ ३२ ॥

भरहम्मि अद्धमासो जंबुदीवम्मि साहिओ मासो ।

वास च मणुयलोए वासपुहुत्तं च रुयगम्मि ॥ ३३ ॥

खेत्तमसंखेज्जंगुलभागं पासंतमेव कालेणं । आवलियाए भागं भूयमणंगयं च जाणाइ ॥ १ ॥

तत्थेव य जे दब्बा तेसिं चिय जे हवति पज्जाया । इय खेत्ते कालम्मि य जोएज्जा दब्ब-पज्जाए ॥ २ ॥

संखेज्जंगुलभाए आवलियाए वि मुणइ तइभागं । अंगुलमिह पेच्छंतो आवलियंतो मुणइ कालं ॥ ३ ॥

आवलियं मुणमाणो संपुणं खेत्तमंगुलपुहुत्तं । एवं खेत्ते कालं काले खेत्तं च जोएज्जा ॥ ४ ॥

संखिज्जम्मि उ काले दीव-समुदा वि होति संखिज्जा ।

कालमि असंखिज्जे दीव-समुद्दा य मइअव्वा ॥ ३४ ॥

काले असत्ताए दीव-सागरा सुद्धया असंखेज्जा । भयणिज्जा य महद्धा खेत्तं पुण त असत्तेज्ज ॥ १ ॥

काले चउण्ह बुद्धी कालो भइयव्वो खेत्तबुद्धीए ।

बुद्धीए दब्ब-पज्जव भइयव्वा खित्त-कालाओ ॥ ३५ ॥

काले पवद्धमाणे सन्ने दब्बादओ पवद्धति । सेत्ते कालो भइओ वद्धति उ दब्ब-पज्जाया ॥ १ ॥

भयणाए खेत्त-काला परिवद्धतेसु दब्ब-भावेषु । दब्ब वद्धइ भावो भावे दब्ब तु भयणिज्ज ॥ २ ॥

अण्णोणनिवद्धाण जहण्णयाईण खित्त-कालाण । समय-प्पएसमाण किं तुल्ल होज्ज हीणहिंयं ? ॥ ३ ॥

सुहुमो य होइ कालो तत्तो सुहुमयरं हवइ खेत्तं ।

अंगुलसेढीमित्ते ओसप्पिणीओ असंखेज्जा ॥ ३६ ॥

खेत्तं बहुयरमंगुलसेढीमित्ते पएसपरिमाण । जमसत्तेज्जोसप्पिणिसमयसम योवओ कालो ॥ १ ॥

कालो खित्त दब्ब भावो य जहुत्तइं सुहुमयेया । योवा-सत्ता-गता-सत्ता य जमोहि विसयमि ॥ २ ॥

सन्वमसत्तेज्जगुणं कालाओ खेत्तमोहि विसयमि । अवरोपरत्तबद्ध समय-प्पएसप्पमाणेण ॥ ३ ॥

खेत्तपएसुसंहितो दब्बमणंतगुणिय पएसुसंहि । दब्बेसंहितो भावो सत्तगुणो असत्तगुणियो वा ॥ ४ ॥

अणियं खेत्तपमाण तम्माणामिय गणामि दब्बमओ । त केरिसमारभे परिणिट्ठाणे विमज्जे त्ता ? ॥ ५ ॥

तेया-भासादब्बाण अंतरा एत्थ लभइ पट्ठवओ ।

गुरुलहु अगुरुयलहुयं तं पि य तेणेव निट्ठाइ ॥ ३७ ॥

पट्टवओ नामावहिनाणस्सारंभओ तयाईए । उभयाजोगं पेच्छइ तेयाभासंतरे दव्वं ॥ १ ॥

गुरुलहु तेयासन्नं भासासन्नमगुरुं च पासेज्जा । आरंभे जं दिट्ठं दट्ठणं पढइ तं चेव ॥ २ ॥

तेया-भासाजोगं किमजोगं वा तयंतराले जं । ओरालियाइतथुवगगणाकमेणं तयं सज्झं ॥ ३ ॥

ओराल-विउव्वा-हार-तेय-भासा-णपाण-मण-कम्मे ।

अहं दव्ववगगणाणं कमो विवज्जासओ खेत्ते ॥ ३८ ॥

कुइयणणोविसेसोवल्लखणोवम्मओ विणेयाणं । दव्वाइवगगणाहिं पोगलकायं पैयंसेति ॥ १ ॥

एगा परमाणूणं एगुत्तरवड्ढिया तओ कमसो । संखेज्जपएसानं संखेज्जा वगगणा होंति ॥ २ ॥

तत्तो संखाईआ-संखाइयप्पएसमाणानं । तत्तो पुणो अणंताणंतपएसान गंतूणं ॥ ३ ॥

ओरालियस्स गहणप्पाओग्गा वगगणा अणंताओ । अग्गहणप्पाओग्गा तस्सेव तओ अणंताओ ॥ ४ ॥

एवमजोगा जोगा पुणो अजोगा य वगगणांता । वेउव्वियाइयाणं नेयं तिविगप्पमिक्केक्कं ॥ ५ ॥

एक्केक्कसाईए पज्जंतस्मि य हवंति जोगाई । उभयाजोगाई जओ तेया-भासंतरे पढइ ॥ ६ ॥

कम्मोवरिं धुवेयर-सुण्णेयरवगगणा अणंताओ ।

चउधुवणंतरतणुवगगणा य मीसो तहाडचित्तो ॥ ३९ ॥

निच्चं होंति धुवाओ इयरा लोए न होंति वि कयाई । एगुत्तरवुड्ढीए कयाइ सुण्णंतराओ वि ॥ १ ॥

जाओ हवति ताओ सुण्णंतरेवगण चि मण्णति । नियमं निरतराओ होंति अणुण्णंतराउ चि ॥ २ ॥
 धुवणतराई चचारि जं धुवाइं अणतराइ च । मेयपरिणामओ जा सरिजोगचणाभिमुह्वा ॥ ३ ॥
 खधदुग्देहजोगचणेण वा देहवगणाउ चि । मुहुओ दरगववायरपरिणामो मीसयक्खंओ ॥ ४ ॥
 जइणसमुग्घायार्इए चउहिं समएहिं पूरण कुणइ । लोगस्स तेहिं चैव य सहरण तस्स पडिलोम ॥ ५ ॥
 जइणसमुग्घायसच्चित्तकम्मपोगलमय महात्थ । पइ तस्समाणुमाओ होइ अचिओ महात्थओ ॥ ६ ॥
 सन्नुक्खोसपएसो एसो 'केई, न चायमेगंतो । उक्खोसपएसो जभवगाहडिइओ चउठाणो ॥ ७ ॥
 अट्ठप्फासो य जओ भणिओ, एसो य ज चउप्फासो । अण्णे वि तवो पोगलमेया सति चि सखेयं ॥ ८ ॥
 एगपएसोगाठाण वगणेगा पएसउद्धीए । संखेजोगाठाण संखेज्जा वगणा तचो ॥ ९ ॥
 तचो सखाईयाऽसखाइयप्पएसमाणं । गतुमसंखेज्जाओ जोगाओ कम्मणो भणिया ॥ १० ॥
 तचो सखाईया तस्सेव पुणो हवति जोगाओ । माणसवब्बाईण वि पुवं तिविगप्पमेक्खं ॥ ११ ॥
 एगा समयदठिईण संखेज्जा सलसमयडिइयाण । होंति असंखेज्जाओ तओ असंखेज्जसमयाण ॥ १२ ॥
 एगा एगगुणाण एगुचउद्धिया तओ कमसो । संखेज्जगुणाण तओ संखेज्जा वगणा होंति ॥ १३ ॥
 सखाईयगुणाण सखाईया य वगणा तचो । होंति अणंतगुणाणं दब्बाणं वगणाऽणंता ॥ १४ ॥
 वण्ण-रस-गंध-फासाण होंति वीसं सभासमेएणं । गुरुलहु-अगुरुलहूणं नायर-मुहुमाण दो वग्गा ॥ १५ ॥
 भणिय तोया-भासाविमज्जदब्बावगाहपरिमाणं । ओहिक्काणारमो परिणिट्ठाण च तं जेसु ॥ १६ ॥
 गुरुलहुदब्बारको गुरुलहुदब्बाइ पिच्छं पब्बा । इयराइं कोइ पेच्छइ विसुज्जमाणो कमेणेव ॥ १७ ॥

विशेषा०

॥ ४६ ॥

अगुरुलहुसमारद्धो उड्डं वड्डइ कमेण सो नाहो । वड्डंतो चिय कोई^१ पेच्छइ इयराइं सयराहं ॥ १८ ॥
गुरुलहुमगुरुलहुं वा तेया-भासंतरे ति निदिट्ठं । ओरालाईयाणं किं गुरुलहुमगुरुलहुयं वा ? ॥ १९ ॥

ओरालिय-वेउव्विय-आहारग-तेय गुरुलहू दव्वा ।

कम्मग-मण-भासाई एयाइं अगुरुलहुयाइं ॥ ४० ॥

गुरयं लहुयं उभयं नोभयमिति वावहारियनयस्स । दव्वं, लेट्ठुं दीवो वाऊ वोमं जहासंखं ॥ १ ॥
निच्छयओ सव्वगुरं सव्वलहुं वा न विज्जए दव्वं । बायरमिह गुरुलहुयं अगुरुलहुं सेसयं सव्वं ॥ २ ॥
जइ गुरयं लहुयं वा न सव्वहा दव्वमत्थि तो कीस । उड्डमहो वि य गमणं जीवाणं पोगलाणं च ? ॥ ३ ॥
उड्डं लहुकम्माणं भणियं गुरुकम्मणामहोगमणं । जीवा य पोगला वि य उड्डा-होगाभिणो पायं ॥ ४ ॥
अन्न चिय गुरुलहुया अन्नो दव्वाण वीरियपरिणामो । अन्नो गइपरिणामो नावस्सं गुरुलहुनिमित्तो ॥ ५ ॥
परमलहूणमणूणं जं गमणमहो वि तत्थ को हेऊ ? । उड्डं धूमाईणं थूलयरारणं पि किं कज्जं ? ॥ ६ ॥
किं व विमाणाईणं नाहोगमणं महगुरूणं पि । तणुयरदेहो देवो हव्वुवइ व किं महासेलं ? ॥ ७ ॥
अह तस्स वीरियं तं तो नाहो गमणकारणं गुरुया । उड्डगइकारणं वा लहुया एगंतओ जुत्ता ॥ ८ ॥
विरियं गुरु-लहुयाणं जहाहियं गइविज्जयं कुणइ । तह गइ-ठिइपरिणामो गुरु-लहुयाओ विल्लेइ ॥ ९ ॥
भणिओ खित्त-द्वाणं सुद्धाणं चिय परोप्परनिवंधो । इह ताणं चिय भण्णइ दव्वेण समं निवंधोइयं ॥ १० ॥

संखेज्ज मणोदव्वे भागो लोग-पलियस्स वोधव्वो ।

संखिज्ज कम्मदब्बे लोए थोळणयं पळियं ॥ ४१ ॥

लोगपलियाण भागं सलहयं मुणइ जो मणोदब्ब । सलेजे पुण माए पासइ जो कम्मणो जोग ॥ १ ॥
सयलं लोए पासं पासइ पड्डोयमं स देयण । सुद्धाण किमत्थाणे गहणमिहं खेच-कालाणं ? ॥ २ ॥
कम्मदब्बयइको पेच्छइ दुगभिचिय ति ज मणियं । उवरिं पि तवो कमतो साहिज्जा तयणुमाणेणं ॥ ३ ॥

तेया-कम्मसरीरे तेयादब्बे य भासदब्बे य ।

वोधव्वमसंखेज्जा दीव-समुद्धा य कालो य ॥ ४२ ॥

एयाइ जओ कम्मयव्वोहितोऽतिथूलयरयाइ । तेयाइयाइ तन्हा थोर्वयरा लेच-काल ह्य ॥ १ ॥

एगपएसोगाढं परमोही लहइ कम्मगसरीरं ।

लहइ य अगुल्लहुयं तेयसरीरे भवपुंहुत्तं ॥ ४३ ॥

एगपएसोगाढं पेच्छइ, पेच्छइ य कम्मयत्तणु पि । अगुल्लहुदव्याणि य चसइओ गुल्लहुइ ति ॥ १ ॥

तेयसरीरं पासं पासइ सो भवपुहुत्तमेगभवे । जेगेसु बहुतरए सखिज न उ पासए सव्वे ॥ २ ॥

एगपएसोगाढे भणिए किं कम्मयं पुणो मणियं । एगपएसोगाढे विट्ठे का कम्मए विता ? ॥ ३ ॥

अगुल्लहुगहण पि य एगपएसावगाहओ सिद्ध । सव्वं वा सिद्धिमिओ रूवगय ल्हाइ सव्वं ति ॥ ४ ॥

एगोगाढे भणिए वि ससओ सेसए जहारमे । सण्हयरं पिच्छतो थूलयरं न मुणइ घडाइ ॥ ५ ॥

१ 'एए' । २ 'अए' । ३ 'कम्मय' । ४ 'कम्म' । ५ 'उए' । ६ 'कम्म' ।

जह वा मणोविउ नत्थि दंसणं सेसएऽतिथूले वि । एगोगोढे गहिए तह सेसे संसओ होज्जा ॥ ६ ॥
इय नाणाविसयवइचित्तसंभवे संसयावणीयत्थं । भणिए वेगोगोढे केइ विसेसे पयंसंति ॥ ७ ॥
एगोगाढगहणेऽणुगादओ कम्मयं ति जा-सव्वं । तदुवरि अगुरुलहूइं चसइओ गुरुलहूइं पि ॥ ८ ॥
एवं वा सब्बाइं गहियाइं तेसिमेव नियमत्थं । सव्वं रूवगयं ति य एवं चिय नावरमओ तिथि ॥ ९ ॥

परमोहि असंखेज्जा लोगमित्ता समा असंखिज्जा ।

रूवगयं लहइ सव्वं खेतोवमियं अगणिजीवा ॥ ४४ ॥

खित्तमसंखेज्जाइं लोगसमाइं समाउ कालं व । दव्वं सव्वं रूवं पासइ तेसिं च पज्जाए ॥ १ ॥
खेतोवमाणमुत्तं जमगणिजीवेहिं किं पुणो भणियं ? । तं चिय संखाइयाइं लोगमित्ताइं निदिट्ठं ॥ २ ॥
अहवा दव्वं भणियं इह रूवगयं ति खेत्त-कालदुगं । रूवाणुगयं पेच्छइ न य तं चिय तं जओऽमुत्तं ॥ ३ ॥
परमोहिन्नाणविओ केवलमंतोमुहुत्तमित्तेण । मणुयक्खओवसमिओ भणिओ, तिरियाण वोच्छामि ॥ ४ ॥

आहार-तेयलंभो उक्कोसेणं तिरिक्खजोणीसु ।

गाउय जहणमोही नरएसु य जोयणुक्कोसो ॥ ४५ ॥

ओरालिय-वेउव्विय-आहारग-तेयगाइं तिरिएसु । उक्कोसेणं पेच्छइ जाइं च तदंतरालेसु ॥ १ ॥
भणिओ खओवसमिओ भयपच्चइओ स चरिमपुढवीए । गाउयमुक्कोसेणं पढमाए जोयणं होइ ॥ २ ॥

चत्तारि गाउयाइं, अबुट्टाइं, तिगाउयं चैव ।

अड्डाइज्जा, दोणि य दिवड्डमेगं च नरएसु ॥ ४६ ॥

अड्डुट्टगोइयाइ जहण्यय अब्बावयताइ । ज गाउय ति भणिय ते पइ उक्कोसयजहण ॥ १ ॥

सक्की-साणा पढमं, दोच्चं च सणकुमार-माहिंदा ।

तच्चं च वंभ-ल्लेतंग सुक्क-सहस्सार य चउल्लि ॥ ४७ ॥

आणय-पाणयकप्पे देवा पासंति पंचमिं पुढविं ।

तं चैव आरण-च्चुय ओहिण्णाणेण पांसंति ॥ ४८ ॥

उट्ठं हेट्ठिम-भञ्जिमगेविज्जा सत्तमिं च उवरिह्वा ।

संभिण्णलोगनालिं पासंति अणुत्तरा देवा ॥ ४९ ॥

एएसिमसंखिज्जा तिरियं दीवा य सागरा चैव ।

बहुययरं उवरिर्मेगा उट्ठं च सकप्पथूभाई ॥ ५० ॥

संखेज्जजोयणा खल्लु देवाणं अब्बसागरे ऊणे ।

तेण परमसंखेज्जा जहण्ययं पण्णवीसं तु ॥ ५१ ॥

देमाणियवज्जाण सामण्णमियं तहावि उ विसेसो । उट्ठमहे तिरियमि य सठाणवसेण विण्णेओ ॥ १ ॥

पणवीसजोयणाइं दसवाससहस्रिया ठिई जेसिं । दुविहो वि जोइसाणं संखेज्ज ठिईविसेसेणं ॥ २ ॥
वेमाणियाणमंगुलभागमसंखं जहणओ होइ । उववाए परभविओ तम्भवजो होइ तो पच्छा ॥ ३ ॥

उक्कोसो मणुएसुं मणुस्स-तेरिच्छिएसु य जहणो ।

उक्कोस लोगेमेत्तो पडिवाइ परं अपडिवाइ ॥ ५२ ॥

थिबुंगागार जहन्नो वड्डो, उक्कोसमायओ किंचि ।

अजहणमणुक्कोसो य खेतओ अणेगसंठाणो ॥ ५३ ॥

पणओ थिबुयागारो तेण जहणोऽवही तयागारो । इथरो सेट्ठिपरिखेवओ सदेहाणुवत्तीए ॥ १ ॥

तप्पागारे पट्टग-पडहग-जल्लरि-मुइंग-पुप्फ-जवे ।

तिरिय-मणुएसु ओही नाणाविहसंठिओ भणिओ ॥ ५४ ॥

नेरइय-भवण-वणयर-जोइस-कप्पालयाणमोहिस्स । गेविज्जणुत्तराण य होत्तागिईओ जहासंखं ॥ १ ॥

तप्पेण समागारो तप्पागारो स चाययत्तंसो । उड्ढायओ य पल्लो उवरिं च स किंचि संखित्तो ॥ २ ॥

नच्चायओ समो विय पडहो हिट्ठोवरिं पईओ सो । चम्मात्रणद्धविच्छिणवलयरूवा य झल्लरिया ॥ ३ ॥

उड्ढायओ मुइंगो हेट्ठारुंदो तहोवरिं तणुओ । पुप्फसिहावलिरइया चंगेरी पुप्फचंगेरी ॥ ४ ॥

जवनालउ त्तिं भैणिओ उब्भो सरकंचुओ कुमारीए । अह सन्नकालनियओ कायाइक्को वि सेसाणं ॥ ५ ॥

नाणागारो तिरियं-मणुएसु मच्छा संयभूरमणे व्व । तत्थ वलयं निसिद्धं तस्सिह पुण तं पि होज्जाहि ॥ ६ ॥

भवणवद्-धतराण उद्धृढं बहुगो अहो य सेसाण । नाराग-जोइसियाण तिरिय ओरालिओ चित्तो ॥ ७ ॥

अणुगामिओ ये ओही नेरइयाणं तहेव देवाणं ।

अणुगामी अणुगामी मीसो य मणुस्स-तेरिच्छे ॥ ५५ ॥

अणुगामिओ अणुगच्छइ गच्छव, लोयण जहा पुरिस । इयरो य नाणुगच्छइ ठियपईवो ज्व गच्छंत ॥ १ ॥

उभयसहावो मीसो वेसो जस्साणुजाइ नो अज्जो । कासइ गयस्स गच्छइ एगं उवइयमि जहईच्छ ॥ २ ॥

खित्तस्स अवट्ठाणं तेत्तीसं सागरा उ कालेणं ।

दब्बे भिन्नमुहुत्तो पज्जवलंभे य सत्तट्ठ ॥ ५६ ॥

अद्धाए अवट्ठाणं छावट्ठिं सागरा उ कालेणं ।

उक्कोसगं तु एयं ऐक्को समजो जहन्नेणं ॥ ५७ ॥

आहारे उवज्जोगे लक्ष्मीए वा हविज्ज अवत्याण । आहारे से खिचं तेत्तीसं सागरा तत्थ ॥ १ ॥

विजयार्इसूखवाए जत्थोगाढो भवक्खओ जाव । खेत्तेऽवतिट्ठइ तहिं दब्बेसु य वेहसयणेसु ॥ २ ॥

दब्बे भिन्नमुहुत्त तत्थणत्थ य हविज्ज खेत्तमि । उवज्जोगे न उ परज्जो सामत्थाभावओ तस्स ॥ ३ ॥

दब्बे तत्थेव गुणा सत्थओ सत्थ वट्ठ वा समया । अण्णे पुण अट्ठ गुणे णणति तत्थज्जवे सत्थ ॥ ४ ॥

जह जह सुहुमं वत्थु तह तह थोवोवज्जोमया होइ । दब्ब-गुण-पज्जवेसु तह पत्थेयं पि नायव्व ॥ ५ ॥

तत्थणत्थ यं खित्ते दब्बे गुण-पज्जवोवज्जोगे य । चिट्ठइ लक्ष्मी सा पुण नाणावरणक्खओवत्समो ॥ ६ ॥

१ 'वज्जो' । २ 'व' । ३ 'अव' । ४ 'पु' ।

सा सागरोवमाहं छावटिं होज्ज साइरेगाहं । विजयाईसु दो वारे गयस्स नरजम्मणा समयं ॥ ७ ॥
सन्वजहणो समयो दव्वाईसु होइ सन्वजीवाणं । सो पुण सुर-नारैगाणं हविज्ज किह खेत्त-कालेसु ? ॥ ८ ॥
चरिसमयस्मि सम्मं पडिवज्जंतस्स जं चिय विभंगं । तं होइ ओहिनानं गयस्स बीयस्मि तं पडइ ॥ ९ ॥

बुड्ढी वा हाणी वा चउव्विहा होइ खेत्त-कालाणं ।

दव्वेसु होइ दुविहां छव्विह पुण पज्जेवे होइ ॥ ५८ ॥

बुड्ढी वा हाणी वाऽणता-संखिज्ज-संखभागाणं । संखिज्जा-संखेज्जा-णंतगुणा चेति छब्भेया ॥ १ ॥
पइसमयमसंखिज्जइभागाहियं कोइ संखभागाहियं । अन्नो संखेज्जगुणं खित्तमसंखिज्जगुणमण्णो ॥ २ ॥
पेच्छइ विवड्ढमाणं हायंतं वा, तेहेव कालं पि । नाणंतबुड्ढि-हाणी पेच्छइ जं दो वि नाणंते ॥ ३ ॥
दव्वमणंतसहियं अनंतगुणवड्ढियं च पेच्छेज्जा । हायंतं व, भावस्मि छव्विहा बुड्ढि-हाणीओ ॥ ४ ॥
बुड्ढीए चिय बुड्ढी हाणी हाणीए न उ विवज्जासो । भागे भागो गुणणे गुणो य दव्वाइसंजोए ॥ ५ ॥
किह खेत्तअसंखभागाइसंभवे संभवो न दव्वे वि ? । किह वा दव्वाणंते पज्जवसंखिज्जभागाइं ॥ ६ ॥
खेत्ताणुवत्तिणो पोगला गुणा पोगलाणुवत्ती य । सामणा विण्णेया न उ ओहिवाणविसयस्मि ॥ ७ ॥
दव्वाइं सखेत्ताओऽणंतगुणा पज्जवा सदव्वाओ । निययाहारहाणा तेसिं बुड्ढी य हाणी य ॥ ८ ॥
न उ निययाहारवसा अवहिनिबंधो जओ परिचो सो । चित्ते तहण्णहा वि य आणागब्भो य पाएण ॥ ९ ॥

फड्ढा य असंखेज्जा संखेज्जे यावि एगजीवस्स ।

एगफड्ढुवओगे नियमा सन्वत्थ उवत्तो ॥ ५९ ॥

फड्डा य आणुगामी अणानुगामी य मीसया चैव ।
पडिवाई अपडिवाई मीसा य मणुस्सत्तेरिच्छे ॥ ६० ॥

जालतरत्थदीप्पम्होवभो फड्डगावही होइ । तिब्बो विमलो मदो मलीमतो मीसरूवो य ॥ १ ॥
उवओग एगेण वि विंतो सो फड्डिएहिं सव्वेहिं । उवटज्जइ जुगव चिय जह समय दोहिं नयणेहिं ॥ २ ॥
किह नोवओगबहुया, अणइ न वित्तेसओ स सामणो । तगयवित्तेसविमुहो खघावारोवओगो ख्व ॥ ३ ॥
अणुगामि-नियय-मुद्धाइ तेयराइ च मीसयाइ च । एक्केसो विमिम्माहं फड्डयाइ विचिचाइ ॥ ४ ॥
निययाणुगामियाण को मेओ को व तब्बिवक्त्ताण ? । नियओऽणुजाइ नियमा नियओऽनियओ व अणुगामी ॥ ५ ॥
चयइ किय पडिवाई अणानुगामी तुओ पुओ होइ । नर-तिरिमाहणं पाओ ज तेसु वित्तेसोहिस्केसा ॥ ६ ॥
गहणमणुगामियार्हणं किं कय तिब्ब-मंवचित्ताय । पायमणुगामिनियया तिब्बा मवा य जं इयरे ॥ ७ ॥
अणो पडिचायु-प्पायवार एवाणुगामियार्हणि । नर-तिरियग्गहणेणं अहवा दोसु पि न विरुद्ध ॥ ८ ॥

वाहिरलंमे भज्जो दब्बे खेत्ते य काल-भावे य ।

उप्पाय-पडिवाओ वि य तटुमयं चेगसमएणं ॥ ६१ ॥

वाहिरओ एगदिसो फड्डोही वाहवा असंबद्धो । दब्बाईसु भयणिज्जा तत्तुप्पायादओ समयं ॥ १ ॥
उप्पाओ पडिवाओ उमय वा होज्ज एगसमएण । कट्टुभयमेगसमए विभागओ त न सज्जस्स ॥ २ ॥
वावानलो व्व कत्थइ लग्गइ विज्जाइ समयमज्जसो । तह कोइ ओहिदेसो 'से जायइ, नासए' विईओ ॥ ३ ॥

अब्धितरलक्ष्मीए तदुभयं नलिथ एगसमएणं ।

उपपा पडिवाओ विय एगयरो एगसमएणं ॥ ६२ ॥

अब्धितरलक्ष्मी सा जत्थ पईवप्पम व्व सब्वत्तो । संबद्धमोहिनाणं अब्भंतरओऽवहीनाणी ॥ १ ॥

उपपाओ विगमो वा दीवस्स व तस्स नोभयं समयं । न भवण-नासा समयं वत्थुस्स जमेगधम्मोणं ॥ २ ॥

उपपाय-व्वय-धुवया समयं धम्मंतरेण न विरुद्धा । जह रिउ-वक्कं गुलिया सुर-नर-जीवत्तणाई वा ॥ ३ ॥

उप्पज्जइ रिउयाए नासइ वक्कत्तेण तस्समयं । नै उ तम्मि चेव रिउयानासो वक्कत्तभवणं च ॥ ४ ॥

लद्धत्तलभनासो जुज्जइ लभो य तस्स समएणं । जइ तम्मि चेव नासो निच्चविणट्ठे कुओ भवणं ? ॥ ५ ॥

सव्वुप्पायाभावा तदभावे य विगमो भवे कस्स ? । उप्पाय-व्वयाभावे काऽवड्ढिई सब्वहा सुणं ॥ ६ ॥

दव्वार्इणं तिण्हं पुब्बं भणिओ परोप्परनिबंध्यो । इह दव्वस्स गुणेणं भण्णइ दव्वासिओ जं सो ॥ ७ ॥

दव्वाओ असंखेज्जे संखेज्जे यावि पज्जवे लहइ ।

दो पज्जवे दुगुणिए लहइ य एगाउ दव्वाओ ॥ ६३ ॥

एगं दव्वं पेच्छं खंधमणुं वा स पज्जवे तस्स । उक्कोसमसंखिज्जे संखिज्जे पेच्छइ कोइ ॥ १ ॥

दो पज्जवे दुगुणिए सब्वजहणेण पेच्छए ते य । वण्णाईया चउरो नाणंते पेच्छइ कयाइ ॥ २ ॥

सागारमणागारा ओहि-विभंगा जहणया तुल्ला ।

उवरिमगेवेज्जेसु परेण ओही असंखेज्जो ॥ ६४ ॥

सन्निसेस सागार सं नाण, निब्बिसेसमणगार । तं दसण ति ताइ ओहि-विमणण तुछाइ ॥ १ ॥
आरम्भ जहण्णाओ उवरिमगेवेज्जगानसाणाण । परओउवहिनाण थिय न विमगमसखय तं च ॥ २ ॥

नेइरय-देव-तित्यंकरा य ओहिस्सवाहिरा होति ।

पासंति सब्वओ खलु सेसा देसेण पासंति ॥ ६५ ॥

ओहिणाणक्खेसम्भतरगा होति नारयाईया । सब्वदिसोउवहिविसओ तेसं दीवप्पमोवम्भो ॥ १ ॥
अम्भितर चि भणिए भण्णइ पासंति सब्वओ कीस । ओयइ जमसतयादिसो अतो वि ठिओ न सव्वचो ॥ २ ॥
निययावहिणो अम्भितर चि वा ससयावणोयत्वं । तो सव्वओउमिहाणं होउ किमम्भितरगहणं । ॥ ३ ॥
अम्भितर सि तेण निययावहिणोउवसेसया भइया । भवपक्खाइवयसा सिद्धे कालस्स नियमोऽय ॥ ४ ॥
सेसे थिय देसेण न उ देसेणेव सेसया फिटु । देसेण सब्वओ वि य पेच्छति नरा तिरिकत्ता य ॥ ५ ॥

संखेज्जमसंखेज्जो पुरिसमवाहाए खेत्तओ ओही ।

संवच्चमसंवच्चो लोगमलोगे य संवच्चो ॥ ६६ ॥

ओही पुरिसे कोई सब्वओ जह पमा व दीवस्मि । दूरसयारदीवयवरिसणमिब कोइ थिच्छिणो ॥ १ ॥
सखिज्जमसखिज्ज देहाओ खित्तमतार काठ । सखेज्जा-उसखेज्ज पेच्छइ तदतरमवाहा ॥ २ ॥

सबद्धा-उसबद्धो नर-लोयतेसु होइ चउम्भंगो । सबच्चो उ अलोए नियमा पुरिसे वि सयच्चो ॥ ३ ॥

गइनेरइयाईआ हेदुठा जह वणिण्या तहेव इहं ।

इड्ढी एसा वणिज्जइ त्ति तो सेसियाओ वि ॥ ६७ ॥

जे पडिवज्जंति मइं तेऽवहिनाणं पि समहिआ अण्णे । वेय-कसायाईआ मणपज्जवनाणिणो चेव ॥ १ ॥
सम्मा सुर-नेरइयाऽणाहारी जे य होति पज्जत्ता । ते च्चिय पुव्वपवणा त्रियलाऽऽसणी य मोत्तूणं ॥ २ ॥

आमोसहि विप्पोसहि खेलोसहि जल्लमोसहि चेव ।

संभिन्नसोय उजुमइ सव्वोसहि चेव वोधव्वो ॥ ६८ ॥

चारण आसीविसा केवली य मणनाणिणो य पुव्वधरा ।

अरहंत-चक्कवही बलदेवा वासुदेवा य ॥ ६९ ॥

संफुरिसणमामोसो सुत्त-पुरीसाण विप्पुसो विप्पो । अच्चे विडि त्ति विट्ठा भासंति य प त्ति पासवणं ॥ १ ॥

एए अच्चे य बहू जेसिं सव्वे य सुरभओऽवयवा । रोगोवसमसमत्था ते होति तओसहिपत्ता ॥ २ ॥

जो सुणइ सव्वओ सुणइ सव्वविसए व सव्वसोएहिं । सुणइ बहुए व सव्वे भित्ते संभिन्नसोओ सो ॥ ३ ॥

रिजु सामणं तम्मत्तगाहिणी रिजुमई मणोनाणं । पायं त्रिसेसत्रिमुहं घडमेत्तं चित्तिं सुणए ॥ ४ ॥

विउलं वत्थुत्रिसेसणमाणं तग्गाहिणी मई विउला । चित्तियमणुसरइ घडं पसंगओ पज्जयसएहिं ॥ ५ ॥

अइसयचरणसमत्था जंघा-विज्जाहिं चारणा मुणओ । जंघाहिं जाइ पढमो नीसं काउं रचिकेर वि ॥ ६ ॥

एगुप्पाएण गओ रुयगवरमिओ तओ पडिनियत्तो । बीएणं नंदिस्सरमिहं तओ एइ तइएणं ॥ ७ ॥

पढमेण पंडगवणं बीओप्पाएण नंदणं एइ । तईओप्पाएण तओ इह, जंघाचारणो होइ ॥ ८ ॥

विशेषा०

॥ ५७ ॥

पट्टमेण माणुसोत्तरतंगं स नदिस्स' तु 'विहृण्ण । एइ तओ तइएण कयचेइयवदणो ईहइ ॥ ९ ॥
पट्टमेण नदणवणे बीओप्पाएण पडगवणम्मि । एइ इहं तइएण ओ विज्जाचारणो होइ ॥ १० ॥
आसी वाढा तययभद्दाविसासीविसा दुविहमेया । ते कम्म-जाइमेएणगेगहा-चठविहविगप्पा ॥ ११ ॥
मणनीणिगगहणेणं विटलमई केवली चउमेओ । सम्मच-नाण वसण-वरणेहिं खयप्पसएहिं ॥ १२ ॥
ओहिक्काणावसरे मणयज्जव-केवलण किं गहण ! । लद्धिपसगेण कय गहणं ओइ सेसलदीणं ॥ १३ ॥

सोलस रायसहस्सा सब्बवलेणं तु संकलनिबद्धं ।
अंछंति वासुदेवं अगढतडम्मि ठियं संतं ॥ ७० ॥
'धेत्तूण संकलं सो वामगहत्थेण अंछमाणानं ।
भुंजिज्ज विलिपिज्ज व महुमहणं ते न चाएति ॥ ७१ ॥
दो सोला वत्तीसा सब्बवलेणं तु संकलनिबद्धं ।
अंछंति चक्कवट्ठिं अगढतडम्मि ठियं संतं ॥ ७२ ॥
धेत्तूण संकलं सो वामगहत्थेण अंछमाणानं ।
भुंजिज्ज विलिपिज्ज व चक्कहरं ते न चाएति ॥ ७३ ॥
जं केसवस्सं वलं तं दुगुणं होइ चक्कवट्ठिस्स ।

ततो बला बलवगा अपरिमियबला जिणवरिदा ॥ ७४ ॥

खीर-महु-सप्पिसाओवमाउवयणा तथासवा होति । कोट्टयघन्नसुनिगलसुत्तथा कोट्टबुद्धीया ॥ १ ॥
जो सुत्तपण बहं सुयमणुधावइ पयाणुसारी सो । जो अत्थपणत्थं अणुसरइ स बीयबुद्धी उ ॥ २ ॥
उदय-क्खय-क्खओवससो-वसमसमुत्था बहुण्णगाराओ । एवं परिणामवसा लद्धीओ होति जीवाणं ॥ ३ ॥
केई भणंति वीसं लद्धीओ तं न जुज्जए जम्हा । लद्धि ति जो विसेसो अपरिमिया ते य जीवाणं ॥ ४ ॥
गणहरं-तेया-हारय-पुलाय-वोसाईगमणलद्धीओ । एवं बहुगौओ वि य सुव्वंति न संगहीयौओ ॥ ५ ॥
भव्वा-भव्वाइविसेसणत्थमहवा तयं पि सवियारं । भव्वा वि अभव्व व्विय जं चक्करादओ भणिया ॥ ६ ॥
पोगलपरियट्ठं जं नर-देवंतरं सुए भणियं । तो सो भव्वो, कालो जमयं निव्वानभावीणं ॥ ७ ॥
भणिओऽवहिणो विसओ तहावि तसंगहं पुणो भणइ । संखेवरुईण हियं अब्बामोहत्थमिडं च ॥ ८ ॥
दव्वाइं अंगुला-वल्लिसंखेज्जाईयभागविसयाइं । पेच्छइ चउगुणाइं जहणओ सुत्तिमंताइं ॥ ९ ॥
उक्कोसं संखाईयलोगोगलसमानिबद्धाइं । पइदव्वं संखाईयपज्जयाइं च सव्वाइं ॥ १० ॥
ओहिविभागे भणियं पि लद्धिसामण्णओ मणोनाणं । विसयाइविभागत्थं भणइ नाणक्कमायातं ॥ ११ ॥

मणपज्जवनाणं पुण जणमणपरिचिंतियत्थपागडणं ।

माणुसखेत्तनिबद्धं गुणपच्चइयं चरित्तवओ ॥ ७५ ॥

पुणसदो उ विसेसे रूढिनिबंधाइतुल्लभावे वि । इदमोहिन्नाणाओ सामिविसेसाइणा भिन्नं ॥ १ ॥

त संजयस्त सन्वत्सवायरादियस्त विविहरिद्धिमओ । समयक्वत्वेच्चिन्मतरसण्णिमणोगयपरिणण ॥ २ ॥
 मुणइ मणोदब्बाइ नरलोण सो मणिज्जमाणाइ । काले भूय-भविस्से पलियाउसंखिज्जमागम्मि ॥ ३ ॥
 दब्बमणोपज्जाए जाणइ पासइ य तग्गएउण्ति । तेणावभासिए उण जाणइ बब्बेऽणुमाणेणं ॥ ४ ॥
 सो य किर अचक्खुइसणेण पासइ जहा सुयच्चाणी । जुचं सुए परोक्खे पक्खत्ते न उ मणोनाणे ॥ ५ ॥
 जइ जुज्जाए परोक्खे पक्खत्ते नणु विसेसओ षडइ । नाणं जइ पक्खत्त न दत्तणं तस्स को दोसो ॥ ६ ॥
 अणेऽवहिदंसणओ थयति न य तस्स त सुए भणियं । न य मणपज्जवदंसणमम च चउपयाराओ ॥ ७ ॥
 अहवा मणपज्जवदंसणत्त मययोहिदंसण सण्णा । विब्भंगवसणत्त व नणु भणियमिदं सुयाईयं ॥ ८ ॥
 जेण मणोनाणविओ दो तिण्णि व दत्तणाइ भणियाइ । जइ ओहिदसण होज्ज होज्ज नियमेण तो तिण्णि ॥ ९ ॥
 अणे उ मणोनाणी जाणइ पासइ य जोऽवहिदसमगो । इयरो य जाणइ थिय ससयमेत्त सुएऽभिहिय ॥ १० ॥
 अणे ज सागार तो तं नाण न दत्तणं तम्मि । जम्हा पुण पक्खत्त पेच्छइ तो तेण तन्नाणी ॥ ११ ॥
 मण्णइ, पन्नवणए मणपज्जवदनाणसण्णा भणिया । ता एव पासए सो, सवेहो हेउणा केण ॥ १२ ॥

अह सन्वदव्वपरिणामभावविन्नित्तिकारणमणंतं ।

सासयमप्यडिवाई एगविहं केवलन्नाणं ॥ ७६ ॥

मणपज्जवदनाणाओ केवलमुदेस-मुद्धि-ल्लभेहिं । पुब्बमणतरमभिहियमहसहोऽयं तयत्थम्मि ॥ १ ॥
 सन्वदव्वाण पमोग-वीससा-मीसजा जहाजोगं । परिणया एज्जाया जम्म-विणयासादओ सन्वे ॥ २ ॥

तेसिं भावो सत्ता सलक्खणं वा विससओ तस्स । नाणं विण्णत्तीए कारणं केवल्लण्णाणं ॥ ३ ॥
किं बहुणा सब्बं सब्बओ सया सब्बभावओ नेयं । सब्बावरणाईयं केवल्लमेगं पयासेइ ॥ ४ ॥
पज्जायओ अणंतं सासयमिहं सदेवओगाओ । अव्वयओऽपडिवाई एगविहं सब्बसुद्धीए ॥ ५ ॥

केवल्लनाणेण त्थे नाउं जे तत्थ पन्नवणजोगे ।

ते भासइ तित्थयो वइजोगसुयं हवइ सेसं ॥ ७७ ॥

नाऊण केवलेणं भासइ न सुएण जं सुयाईओ । पणवणिज्जे भासइ नाणभिलप्पे सुयाईए ॥ १ ॥
तत्थ वि जोगे भासइ नाजोगे गाह्याणुविचीए । भणिए व जम्मि सेसं सयमूहइ भणइ तम्मत्तं ॥ २ ॥
वइजोगो तं न सुयं खओवसमियं सुयं जओ न तओ । विन्नाणं से खइयं सहो उण दब्बसुयमित्तं ॥ ३ ॥
सेसं छउमत्थाणं जं विन्नाणं सुयाणुसारेणं । तं भावसुयं भणइ खओवसमिओवओगाओ ॥ ४ ॥
भणंतं वा न सुयं सेसं कालं सुयं सुणेतानं । तं चेव सुयं भणइ कारणकज्जोवयारेण ॥ ५ ॥
अहवा वइजोगसुयं सेसं सेसं ति जं गुणब्भूयं । भावसुयकारणाओ जम्मपह्णं तओ सेसं ॥ ६ ॥
वइजोगसुयं तेसिं ति केइ तेसिं ति भासमाणानं । अहवा सुयकारणओ वइजोगसुयं मुणेतानं ॥ ७ ॥
केवल्लनाणं नन्दी मंगलमिति चेह परिसमत्ताइ । अहुणा स मंगलत्थो भणइ पगओऽणुओग ति ॥ ८ ॥
सो मइनाणाईणं कयरस्स, सुयस्स, जं न सेसाइ । होति पराहीणाइं न य परवोहे समत्ताइं ॥ ९ ॥
पाएण पराहीणं दीवो व्व परप्पवोहयं जं च । मुयनाणं तेण परप्पवोहणत्थं तदणुओगो ॥ १० ॥

सोऽहिगो विय आवस्सयस्स कयरस्स किं त्य विंताए । त विय सुय ति साहइ सुयाणुओगाभिहाणेण ॥ ११ ॥
 अनुवयणमणुओगो सुयस्स नियएण जमभिहेणं । वावारो वा जोगो जोऽणुरुवोऽणुफ़लो वा ॥ १२ ॥
 अहवा जमत्यओ थोव-यच्छमायेहिं सुयमणु तस्स । अमिहेए वावारो जोगो तेण व सवधो ॥ १३ ॥
 आवस्सयस्स जइ सो तत्यगार्इण अह पुच्छओ । त होइ सुयक्खधो अज्जयणाइ च, न उ सेसा ॥ १४ ॥
 नणु नवीक्खलो भणियमणं इह कओ सका ? । मणइ अकए सका तस्सानियम च वाएइ ॥ १५ ॥
 नाणाभिहाणमेच मगलमिदं न तीए वक्खण । इहमट्ठाणे जुजइ, ज सा वीसु सुयक्खयो ॥ १६ ॥
 इह साणुगहसुइयं न उ नियमोऽयमहवाऽपवादोऽय । दाइज्ज कहाए कयाइ पुरिसादेक्खाए ॥ १७ ॥
 आवस्सयसुयलधो नाम सत्यस्स तस्स जे भेया । ताइ अज्जयणाइ नासो आवस्सयार्इण ॥ १८ ॥
 कज्जो पिह प्पिहाण जहत्यमजहत्यमत्यसुण्ण ति । नामे चैव परिच्छा गज्जा जइ होहिइ जहत्य ॥ १९ ॥
 नामार्इओ नासो चउव्विहो मगलस्स व स नेओ । विण्णेओ य विसेसो सुत्तगओ, किंचि दुच्छामि ॥ २० ॥
 आगमओ इब्बावासय तमावासय पर्यं जरस । सिक्खियमिच्चाइ तय तयणुवउत्तो निगदमाणो ॥ २१ ॥
 सिक्खियमंत नीय हिययमि ठिय जिय दुय एइ । सत्थियवणाइ मिय परिजियमेत्तुक्कमेण पि ॥ २२ ॥
 जइ सिक्खिय तनाम तह त पि तहा ठियाइ नामसमं । गुरुमथिययोससरिस गहियसुदत्तावओ ते य ॥ २३ ॥
 न विहीणक्खरमहियक्खर च वोचत्ययणमाल न्व । दाइक्खरमेय वच्चासियवणविण्णासं ॥ २४ ॥
 न वत्तालियसुवैल्लहल पियं अभिलियमसरुवघणमेलो न्व । वोचत्यगधमहवा अभिलियपय-यक्खविच्छेय ॥ २५ ॥
 न य त्रिविहसत्यपडुवविभिस्समट्ठाणच्छिन्नगहिय वा । विच्चामेलिय कोलियपायसमिव भेरिकय न्व ॥ २६ ॥

१ 'युत्तिव' । २ 'पल्लि' । ३ 'व व सि' ।

मत्ताइनिययमाणं पडिप्पुणं छंदसाऽहवत्थेणं । नाकंखाइसदोसं पुण्णमुदत्ताइघोसेहिं ॥ २७ ॥
 कंठो-ट्टविप्पमुक्कं नाव्वत्तं बाल-मूयभणियं व । गुरुवायणोवयीतं न चोरियं पोत्थयाओ वा ॥ २८ ॥
 आगमओऽणुवउत्तो वत्ता दव्वं ति सिद्धमावासं । किं सिक्खियाइसुयगुणविसेसणे फलमिहव्वमहियं ॥ २९ ॥
 जहं सव्वदोसरहियं पि निगदओ सुत्तमणुवउत्तस्स । दव्वसुयं, दव्वावासयं च तह सव्वकिरियाओ ॥ ३० ॥
 उवउत्तस्स उ क्वलियाइयं पि सुद्धस्स भावओ सुत्तं । सौहइ तह किरियाओ सव्वाओ निज्जरफलाओ ॥ ३१ ॥
 अहिं कुणाल-कविणो हीणे विज्जाहराइदिट्ठता । बाला-उरैतिभोयण-भेसज्जविवज्जआ उभए ॥ ३२ ॥
 चंदगुत्तपुत्तो उ विंदुसारस्स नत्तुओ । असोगसिरिणो पुत्तो अंधो जायइ कौमणिं ॥ ३३ ॥
 जो जहा वट्टए कालो तं तहा सेव वानरा ! । मा वंजुलपरिभट्ठो वानरा ! पडणं सर ॥ ३४ ॥
 विज्जाहर रायगिहे उप्पय पडणं च हीणदोसेण । कहणो सरणागमणं पयाणुसारिस्स दाणं च ॥ ३५ ॥
 तित्त-कडुभेसयाइं मा णं पीलेज्ज ऊणए देइ । पडणइ न तेहिं अहिं सरइ वालो तहाहारे ॥ ३६ ॥
 अत्थस्स विसंवाओ सुयभेआओ तओ चरणभेओ । तओ मोक्खामावो मोक्खामावोऽफला दिक्खा ॥ ३७ ॥
 नोआगमओ जाणय-भव्वसरीरा-ऽइरित्तमावासं । लोइय लोउत्तरियं कुप्पावयणं जहा सुत्ते ॥ ३८ ॥
 लोउत्तरे अभिक्खणमासेवालोयओ उदाहरणं । स रयणदाहगवाणियनाएण जईहुवालद्धो ॥ ३९ ॥
 आगमओ भावावासयं तदत्थोवओगपरिणामो । नोआगमओ भावे परिणामो नाण-किरियासु ॥ ४० ॥
 लोइय लोउत्तरियं कुप्पावयणं च तं समासेणं । लोउत्तरं पसत्थं सत्थे तेणाहिगारोऽयं ॥ ४१ ॥
 तस्साभिन्नत्थाइं सुपसत्थाइं जहत्थनिययाइं । अव्वामोहाइनिमित्तमाह पज्जायनामाइं ॥ ४२ ॥

आवस्सयं अवस्सकरणिज्जं पुव निग्गहो विसोही य । अज्जयणच्छ वग्गो नाओ आराहणा मग्गो ॥ ४३ ॥
 समणेणं सावएण य अवस्सकायव्वय हवइ जम्हा । अंतोअहो-निसिस्स उ तम्हा आवस्सय नाम ॥ ४४ ॥
 जइवरसं कायव्व तेणावस्सयमिदं गुणाण वा । आवस्सयमाहरो आ मज्जाया-मिविविहिवाई ॥ ४५ ॥
 आ वस्स वा जीव कइ ज नाण-दस्सण-गुणाण । सनिब्ब-आवण-च्छायणेहि वायासयं गुणओ ॥ ४६ ॥
 प्पं चिय सेसाइ विउत्ता सुय-लस्सवणाणुसारेण । कमसो वत्तवाइ तहा सुय-क्खघनामाइ ॥ ४७ ॥
 आगमओ वव्वसुय वचा सुत्तोवओगानिरेक्खो । नोआगमओ जाणय-मव्वसरारा-इरिचिमिदं ॥ ४८ ॥
 पचाइगय सुत्तं सुत्तं च जमइजाइ पचविहं । आगमओ भावसुय सुत्तवत्तो तओऽण्णो ॥ ४९ ॥
 नोआगमओ भावे लोइय लोउत्तर पुराभिदिय । सम्मत्तपरिगाहिय सम्मसुय मिच्छमिक्खर ति ॥ ५० ॥
 आगमओ भावसुय सुत्तं नोआगमे कह होइ । जइ नागमो न सुत्त, अह सुत्तमणागमो किह पु ? ॥ ५१ ॥
 उवओगो जम्मचे त त जइ वागमोऽव्वसेस तु । नोआगमो चि एव किमणुवत्तमि वव्वसुय ? ॥ ५२ ॥
 अविमुच्चनयनएण व जइ लोकिमुयमणुवत्ते वि । भावसुय चिय पढओ किमणुवत्तस्स वव्वसुय ? ॥ ५३ ॥
 आगमसुओवओगो सुद्धो चिय न चरणाइसमित्तो । मसिप्रवि वा विवक्खो सुयस्स चरणाइमिक्खत्त ॥ ५४ ॥
 चरणाइसमेयमि उ उवओगो जो सुए न तओ समइ ! नोआगमो चि मण्णइ नोसहो मीत्तभावमि ॥ ५५ ॥
 सव्वनिसेहे दोसो सव्वसुयमणागमो पसज्जेज्जा । होज्जा वाऽणागमओ सुयवज्जमणागमसुय तु ॥ ५६ ॥
 देसनिसेहे सयल नोआगमओ सुय न पावेज्जा । मिक्ख पि व त दोसो चरणाईण पसज्जेज्जा ॥ ५७ ॥
 होज्ज व नोआगमओ सुओवत्तो वि जं स देसमि । उवत्तज्जइ न उ सव्वे तेणायं मसिभावमि ॥ ५८ ॥

आह नणु भीसभावे नाभिहिओ, अभिहिओ य नोसहो । देसे तद्वद्भावे दव्वे किरियाए भावे य ॥ ५९ ॥
 सच्चमयं देसाईसु तहवत्थवेसेण सद्दविणिओगो । अमियत्था य निवाया जुज्जइ तो भीसभावे वि ॥ ६० ॥
 अविसेसियसंमिस्सोवओगंदेसु चि वा सुयं काडं । नोआगमभावसुए नोसहो होज्ज देसे वि ॥ ६१ ॥
 नोआगमओ केई सदसहायसुवओगमिच्छंति । नणु सुतरमागमत्तं^१ हि दव्व-भावामे जुत्तं ॥ ६२ ॥
 अह नागमो चि सहो नोआगमया य तदहियत्तणओ । आगमओ दव्वसुयं किह सहो नागमो जइ सो ॥ ६३ ॥
 अत्ते नोआगमओ सामित्ताणासियं सुयं वेति । जइ न सुयमणुवओगे नणु सुयरमणासियं नत्थि ॥ ६४ ॥
 सुय-सुत्त-गंथ-सिद्धंत-सासणे आण-वयण उवएसो । वणवण आगमो वि य एगद्धा पज्जेया सुत्ते ॥ ६५ ॥
 खंधपएणुवउत्तो वत्ताऽऽगमओ स दव्वखंधो उ । नोआगमओ जाणय-भव्वसरीरा-इरित्तोऽयं ॥ ६६ ॥
 सचित्तो अचित्तो भीसो य समासओ जहासंखं । दुपयाई दुपएसइओ य सेणाइदेसाई ॥ ६७ ॥
 अहवा कसिणो अकसिणो अणेगदव्वो स एव विण्णेओ । देसाऽवचिओवचिओ अणेगदव्वो विसेसोऽयं ॥ ६८ ॥
 आगमभावक्खंधो खंधपयत्थोवओगपरिणामो । नोआगमओ भावम्मि नाण-किरिया-गुणसमूहो ॥ ६९ ॥
 सामाइयाइयाणं छण्हज्जयणाण सो समावेसो । नोआगमो त्ति भणइ नोसहो भीसभावम्मि ॥ ७० ॥
 गण-काय-निकाए य खंधे वग्गे तहेव रासी य । पुंजे पिंडे निर्धरे संघाए आउल समूहे ॥ ७१ ॥
 किं पुण छक्कज्जयणं, जेणं छलत्थाहिगारविणिउत्तं । सामाइयाइयाणं ते य इमे छ ज्जहासंखं ॥ ७२ ॥
 सावज्जजोगविरई उक्कित्तण गुणवओ य पडिवत्ती । खलियस्स निंदणा वणतिगिच्छ गुणधारणा चेव ॥ ७३ ॥
 दारक्कमागयाणं वीसुं वीसुमिहमोहनिप्फन्ने । अज्जयणाणं नासं वक्खामो लाघवनिमित्तं ॥ ७४ ॥

आगस्त्यस्त एतो पिंडत्थो वणिजो समासेन । एतो ऐकेकं पुण अज्जयणं वैष्णइस्सामि ॥ ७५ ॥
 तत्थउज्जयण सामाइय ति समभाउल्लखण पढम । ज सव्वगुणाहारो वोम पिउ सव्वदब्बाण ॥ ७६ ॥
 अहंता तब्बेय चिय सेसा ज वसणाइय तिविहं । न गुणो य नाण-दंसण-चरणब्भहिओ जओ अत्थि ॥ ७७ ॥
 अणुओगदाराइ महापुरस्सेव तस्स चचारि । अणुओगो चि तदत्थो दाराइ तस्स उ मुहाइ ॥ ७८ ॥
 अकयदारमनगर कणुगदार पि दुक्खसचारं । चउमूलदार पुण सपडिदार मुहाहिगमं ॥ ७९ ॥
 सामाइयमहपुरभवि अकयदार तंहिगदार वा । दुरहिगमं, चउदार सपडिदार मुहाहिगम ॥ ८० ॥
 ताणीमाणि उवक्खम-निक्खेवा-णुगम-नयसनामाइ । उ चि-दु-दुविगप्पाइ पसेयओणगेभयाइ ॥ ८१ ॥
 सत्थस्सोवक्खमण उवक्खमो तेण तस्मि व तओ वा । सत्थसमीचीकरण आणयण नासदेसस्मि ॥ ८२ ॥
 निक्खिलप्पइ तेण तहिं तओ व निक्खेवण व निक्खेयो । नियओ व निच्छिओ या खेवो नासो चि जम्मणियं ॥ ८३ ॥
 अणुगम्मइ तेण तहिं तओ अणुगममेव याणुगमो । अणुणोऽणुरूवओ वा ज सुखत्यागमणुसरण ॥ ८४ ॥
 स नयइ तेण तहिं वा तओऽइवा वत्तुणो व ज नयण । बहुहा पच्चायणं समवओ सो नओ नाम ॥ ८५ ॥
 दारकमोऽयमेव उ निक्खिलप्पइ जेण नासमीवत्थ । अणुगम्मइ नाणत्थ नाणुगमो नयमयविहूणो ॥ ८६ ॥
 संघयोवक्खमओ समीउमाणीय नत्थनिक्खेव । सत्थ तमोऽणुगम्मइ नएहि नाणाविहाणेहिं ॥ ८७ ॥
 गुरुभावोवक्खमण का परिवारी कइत्थमज्जयण । भावस्मि कस्मि वट्टइ किमिद दब्ब गुणो कम्म ॥ ८८ ॥
 जीवगुणोऽजीगुणो किं नाणं दसण चरितं वा । पच्चक्ख अणुभाण ओवम्ममहागमो वाधि ॥ ८९ ॥
 तेणइय लोउत्तरिओ किं सुयमत्थोऽहवोभयं होज्जा । अप्पयओ अणत्तवो परपर वागमो कस्स ॥ ९० ॥

१ 'इविच' । २ 'किप्प' । ३ 'अणुलोप व' ।

किं विद्विवाइयं कालियं व किंवा सुयत्थपरिमाणं । ससमय-परसमओभयसिद्धताणं व को वच्चो ? ॥ ९१ ॥
 को व समएगदेसो समुदायत्थाहियार इह नियओ । अज्झयणोवक्कमणं कायव्वमिहेवमाईहिं ॥ ९२ ॥
 नामाई छम्भेओ उवक्कमो दव्वओ सचिच्चाई । तिविहो य पुणो दुविहो परिकम्मे वत्थुनासे य ॥ ९३ ॥
 परिकम्मं किरियाए वत्थूणं गुणविसेसपरिणामो । तदभावे य विणासो दव्वाईणं जहाजोगं ॥ ९४ ॥
 खेत्तमरूवं निच्चं न तस्स परिकम्मणा न य विणासो । आहेयगयवसेण उ करण-विणासोवयरोऽत्थ ॥ ९५ ॥
 नावाए उवक्कमणं हल-कुलियाईहिं वा वि खेत्तस्स । संमज्जभूमिकम्मे पंथतलागाइयाणं च ॥ ९६ ॥
 जं वत्तणाइरूवो कालो दव्वाण चेव पज्जाओ । तो तक्करणविणासे कीरइ कालोवयरोऽत्थ ॥ ९७ ॥
 छायाए नालियाए च परिकम्मं से जहत्थविण्णणं । रिक्खाइचारेहिं च तस्स विणासो विवज्जासो ॥ ९८ ॥
 जं पंरहियाक्क्यावधारणमुवक्कमो स भावस्स । तस्सासुभस्स मरुइणि-गणिया-मच्चादओऽभिहिया ॥ ९९ ॥
 सीसो गुरुणो भावं जमुवक्कमए सुयं पसत्थमणो । सहियत्थं, स पसत्थो इह भावोवक्कमोऽहिगओ ॥ १०० ॥
 को वक्खणावसरे गुरुचित्तोवक्कमाहिगारेऽयं ? । भण्णइ वक्खणाणं गुरुचित्तोवक्कमो पढमं ॥ १०१ ॥
 गुरुचित्तायत्ताइं वक्खणाणं गाइं जेण सव्वाइं । तो जेण सुप्पसन्नं होइ तयं तं तथा कज्जं ॥ १०२ ॥
 जो जेण पगरेण तुस्सइ करण-विणया-ऽणुवच्चीहिं । आराहणाए मगो सो चिय अव्वाहओ तस्स ॥ १०३ ॥
 आगारिगियकुसलं जइ सेयं वायसं वए पुज्जा । तहवि य सिं न विक्कडे विरहम्मि य कारणं पुच्छे ॥ १०४ ॥
 निवपुच्छिण गुरुणा भणिओ गंगा कओमुही वहइ । संपाइयवं सीसो जह तह सव्वत्थ कायव्वं ॥ १०५ ॥
 जुत्तं गुरुमयगहणं को सेसोवक्कमोवओगोऽत्थ ? । गुरुचित्तपरायत्थं ते वि जहाजोगमाओज्जा ॥ १०६ ॥

विशेषः

॥ ६७ ॥

परिकम्पनासनाओ देसे काले य जा जहा जोगा । ताओ व्वाहणं कज्जाहाराइकज्जेसु ॥ १०७ ॥
 उवहियजोगवन्वो देसे काले परेण विणयेण । चित्तणू अणुक्खलो सीसो सम्मं सुय लहइ ॥ १०८ ॥
 अहवोत्रकमसामणओ मया पगयनिरुजोगा वि । अण्णत्थ सोवओगा एव चिय सव्वनिकेवेवो ॥ १०९ ॥
 गुरुभावोत्रकम कयमज्झयणत्त उव्विहमियाणि । तत्थणुपुव्वाइसु इवमज्झयण समायारे ॥ ११० ॥
 अणुपुव्विसमोयारो कज्जो सामाइयत्त संभवओ । नियमावतारणं पुण कित्थण-गणणाणुपुव्वीसु ॥ १११ ॥
 पुव्व्याणुपुव्विओ त पढम, पच्छणुपुव्विओ छट्ठ । जायइ गणिज्जमाण अनियमितमणाणुपुव्वीए ॥ ११२ ॥
 एगावेगुत्तरया छग्गगया परोप्परम्भत्था । पुरिमत्तिमदुगहीणा परिसामणणाणुपुव्वीण ॥ ११३ ॥
 पुव्व्याणुपुव्विहेद्दा समयामेएण कुण जहाजेह । उवरिमत्तुळ पुरओ न्तेज पुव्वकम्मो सेसो ॥ ११४ ॥
 ज वत्थुणोऽभिहाण पज्जयमेयाणुसारि^१ त नाम । पइमेय ज नमए पइमेय जाइ ज मणियं ॥ ११५ ॥
 छव्विहनाने भावे सओवत्तमिए सुयं समोयरइ । ज सुवनाणावरणक्खओवत्तमज तय सव्व ॥ ११६ ॥
 दव्याइचउम्भेय पमीयए जेण त पमाण वि । इदमज्झयण भावो थि मावमाणे समोयरइ ॥ ११७ ॥
 जीवाणणत्तणओ जीवगुणे वोहिमावओ नाणे । लोउत्तरसुत्थोभयागमे तत्तमावाओ ॥ ११८ ॥
 सुयओ गणहारीण तत्तिसत्ताण तहाऽवसेसाण । एव अत्ता-गत्तर-परपरागयपमाणम्मि ॥ ११९ ॥
 अत्थेण उ तित्थकर-गणहर-सेसाणमेवमेवेद । मूढनय ति न सपइ नयप्पमाणेऽवयारो से ॥ १२० ॥
 आसी पुरा सो नियओ अणुओमाणमपुहुत्तमावम्मि । सपइ नत्थि पुहुत्ते होज्ज पुरिस समासज्ज ॥ १२१ ॥
 सत्तामाणे कालियसुयपरिमाणे परित्थपरिमाण । सुयओ तदत्थओ पुण मणिय तमणंतपज्जाय ॥ १२२ ॥

१ 'पुण' । २ 'भवेण' । ३ 'यत्तावत्' । ४ 'तिथं ना' ।

समओ जो-सिद्धंतो सो स-परो-भयगओ तिविहमेओ । तत्थ इमं अज्झयणं ससमयवत्तव्यानिययं ॥१२३॥
 परसमओ उभयं वा सम्मदिट्ठिस्स ससमओ जेण । तो सव्वज्झयणाइं ससमयवत्तव्वनिययाइं ॥ १२४ ॥
 मिच्छत्तमयसमूहं सम्मत्तं जं च तदुवगारम्मि । वट्ठइ परसिद्धंतो तो तस्स तओ ससिद्धंतो ॥ १२५ ॥
 सावज्जजोगविरई अज्झयणत्थाहिगार इह सौ य । भण्णइ समुदायत्थो ससमयवत्तव्वयोदेसो ॥ १२६ ॥
 अहुणा य समोयारो जेण समोयारियं पइदरं । सामाइयं सोऽणुगओ लाघवओ नो पुणो वच्चो ॥ १२७ ॥
 भण्णइ विप्पइ य सुहं निक्खेवपयाणुसारओ सत्थं । ओहो नामं सुत्तं निक्खेतव्वं तओऽवस्सं ॥ १२८ ॥
 ओहो जं सामणं सुयाभिहाणं चउव्विहं तं च । अज्झयणं अज्झीणं आओ ज्झवणा य पत्तेयं ॥१२९॥
 नामाइचउब्भेयं वण्णेज्जं सुयाणुसारेणं । सामाइयमाउज्जं चउसुं पि कमेण भावेसु ॥ १३० ॥

जेण सुहज्झप्पज्जणं अज्झप्पाणयणमहियमयणं वा । बोहस्स संजमस्स व मोक्खस्स व जं तमज्झयणं ॥१३१॥
 अज्झीणं दिज्जंतं अव्वोत्तिनयओ अलोओ व्व । आओ नाणाईणं झवणा पावाण खवणं ति ॥ १३२ ॥
 सामाइयं ति नामं विसेसविहियं चउव्विहं तं च । नामाइं निरुत्तीए सुत्तप्फासे व तं वोच्छं ॥ १३३ ॥
 इह जइ कीस निरुत्ते तत्थ व भणियमिह भण्णए कीस ? । निक्खेवमिच्चमिहइं तस्स निरुत्तीए वक्खाणं ॥१३४॥
 तो कीस पुणो सुत्ते, सुत्तौलावो अतो न तवामं । इह उण नामं नत्थं तं वक्खायं निरुत्तीए ॥ १३५ ॥
 इह पुण कीस न भण्णइ जं निक्खेवो इमो स निज्जुत्ती । निज्जुत्ती वक्खाणं निक्खेवो नासमेत्तं तु ॥१३६॥
 नणु निज्जुत्तिअणुगमे भणिया एसा वि नासनिज्जुत्ती । सच्चमियं निज्जुत्ती इयं तु निक्खेवमित्तस्स ॥१३७॥
 निक्खेवमिच्चमिह वा अत्थवियारो य नासजुत्तीए । सद्दगओ य निरुत्ते सुत्तप्फासम्मि सुत्तगओ ॥ १३८ ॥

जो सुत्तपयसासो सो सुयालांवायाण निक्खेवो । इह पचलक्खणो सो निक्खिप्पइ न पुण किं कज्ज ? ॥ १३९ ॥
 सुत्त चेव न पायइ इह सुत्तालावयाण कोडवसरो ? । सुत्ताणुगमे काहिइ तण्णास लाघवाभिन्ति ॥ १४० ॥
 इह जइ पत्तो वि तओ न नत्तए कीस भण्णए इहइ ? । वाइज्जइ सो निक्खेवमेत्तसामणओ नयर ॥ १४१ ॥
 सपयमोहार्हण सनिक्खिच्चाणमुगमो कज्जो । सोणुगमो दुगिगप्पो नेओ निज्जुत्ति-सुत्ताण ॥ १४२ ॥
 निज्जुत्ती तिगिगप्पा नासो-यथाय-सुत्तवक्खणं । निक्खेवस्साणुगया उदेसाइहुवग्घाओ ॥ १४३ ॥
 उदेसे निदेसे य निगमे खेच काल पुरिते य । कारण पच्चय लक्खण नए समोयारणाणुमए ॥ १४४ ॥
 किं कइविहं कस्स कर्हिं केसु केचिर हवइ काल । कइ सतरमविरहिय भवा-गरित-कोसण-निरुत्ती ॥ १४५ ॥
 अज्झयण उदेसोऽमिहिय सामाइय ति निदेसो । सामण-विसिट्ठणं अभिहाण सत्थ-नामाण ॥ १४६ ॥
 वारोवक्खाताइसु निक्खेवे ओह-नामनिष्फले । उदेसो निदेसो भणिओ इह किं पुणग्गहण ? ॥ १४७ ॥
 इह विहियाणमगायगहण तत्थसहा कइं कुणठ । तेसिं गहणमकाठ वारक्खाताइकज्जाइ ? ॥ १४८ ॥
 अहवा तत्तुदेसो निदेसो वि य कओ इह तेसिं । अत्थाणुगमावसरे विहाणवक्खणमारुक् ॥ १४९ ॥
 अमे उ विसेसमिह भणति नोदेसयद्धमेय ति । जाणावियमज्झयणं समासवारावयारेण ॥ १५० ॥
 अंगाइपण्डकाले कालियसुयमाणसमवयारे य । तमणुदेसयद्ध भणिय चिय इह किमब्भहिय ? ॥ १५१ ॥
 नणु निगमो गेठ चिय अचा-णतर-परपरागमओ । तित्थेयराईहितो आगयेमेयं परपरया ॥ १५२ ॥
 इह तेसिं चिय भण्णइ निदेसो निगमो जहा तं च । उवयात तोहिलो खेचाइविसेसियं उहुहा ॥ १५३ ॥
 अज्झयणलक्खण नणु खओवसमिय गुणप्पमाणे वा । नाणागमाइगहणे भणिय किमिह पुणो गहणं ? ॥ १५४ ॥

निर्देसमेतमुत्तं वक्खणिज्जइ सवित्थरं तमिह । अहवा सुयस्स भणियं लक्खणमिह तं चउण्हं पि ॥ १५५ ॥
 भणिया नयप्पमाणे भणंतीह नया पुणो कीस ? । मूलदारे य पुणो एएसिं को ण विणिओगो ? ॥ १५६ ॥
 जे च्विय नयप्पमाणे ते च्विय इहइं सवित्थरा भणिया । जं तमुक्कमेत्तं वक्खणमिणं अणुगमो त्ति ॥ १५७ ॥
 अहवा तत्थ पमाणं इहं सरूवावहारणं तेसिं । तत्थोवक्कता वा इह तदणुमयावयारोऽयं ॥ १५८ ॥
 सामाइयसमुदायत्थमेत्तवायारतप्परा एए । मूलद्वारनया पुण सुत्तप्फासोवओगपरा ॥ १५९ ॥
 जीवगुणो नाणं ति य भणिए इह किं ति का पुणो संका ? । तं चिय किं जीवाओ अण्णमणन्नं ति संदेहो ॥ १६० ॥
 भणिए खओवसमियं ^१ति किं पुणो लब्भए क्हं तं ति । इह सो च्विय च्चित्तिज्जइ किह लब्भइ सो खओवसमो ? ॥
 किं बहुणा, जसुवक्कम-निक्खेवेसु भणियं पुणो भणइ । अत्थाणुगमावसरे तं वक्खणाहिगारत्थं ॥ १६२ ॥
 सत्थसमुत्थाणत्थो पाएणोवक्कमो तहाऽयं पि । सत्थस्सोवग्घाओ को एएसिं पइविसेसो ? ॥ १६३ ॥
 उदेसमेत्तनियओ उवक्कमोऽयं तु तन्निवोहत्थं । पाएणोवग्घाओ नणु भणिओऽयं जओऽणुगमो ॥ १६४ ॥
 नासस्स व संबंधणसुवक्कमोऽयं तु सुत्तवक्खाए । संबंधोवग्घाओ भणइ जं सा तदंतम्मि ॥ १६५ ॥
 संपइ सुत्तप्फासियनिज्जुत्ती जं सुयस्स वक्खणं । तीसेऽवसरो सा उण पत्ता वि ण भणए इहइं ॥ १६६ ॥
 किं जेणासइ सुत्ते कस्स तई तं जया कमप्पत्ते । सुत्ताणुगमे ^२वोच्छिइ होहिइ तीए तथा भागो ॥ १६७ ॥
 अत्थाणमिदं तीसे जइ तो सा कीस भणए इहइं ? । इह सा भणइ निज्जुत्तिमेत्तसामन्नओ नवरं ॥ १६८ ॥
 तेणेदाणिं सुत्तं सुत्ताणुगमेऽभिधेयमणवज्जं । अक्खलियाइविमुद्धं सलक्खणं लक्खणं चेमं ॥ १६९ ॥
 अप्पगंथ-महत्थं बत्तीसादोषविराहियं जं च । लक्खणजुत्तं सुत्तं अट्ठहि य गुणेहि उववेयं ॥ १७० ॥

१ 'वयद' । २ 'न किं' । ३ 'वोयं सु' । ४ 'वुच्छेइ' ।

सुचेष्टुणुगए सुद्धे चि निच्छिद्य तह कए पयच्छेइ । सुत्तालावयनासे निक्खिसे सुत्तफासो उ ॥ १७१ ॥
 एव सुत्ताणुगमो सुत्तालावगमओ य निक्खेवो । सुत्तफासियजुत्ती नया य वक्कति समयं तु ॥ १७२ ॥
 सुत्त पय पयत्थो समवओ विग्गहो वियारो य । दूत्तियसिद्धी नयमयविससओ नेयमणुसुत्त ॥ १७३ ॥
 पयमत्थयागं जोयग च त नाभियाइ पचविह । कारग-समास-तद्धिय-निरुत्तवओ वि य पयत्थो ॥ १७४ ॥
 परवोह्विओ वत्थो किरिया-कारगविहाणओ वच्चो । पज्जायवयणओ वि य तह भूयत्थामिहाणेण ॥ १७५ ॥
 पच्चक्खओऽव्वा सोऽणुमणओ लेसओ च सुत्तस । वच्चो व जहासभवमगमओ हेउओ चेव ॥ १७६ ॥
 पाय पयविच्छेओ समासविससओ तयत्थनियमत्थ । पयविग्गहो चि मण्णइ सो सुद्धपए न समवइ ॥ १७७ ॥
 सुत्तगयमत्थविसय व दूत्तण चालण मय, तत्त । सइ-त्थण्णायाओ परिहरो पक्खवत्थाण ॥ १७८ ॥
 एवमणुहुत्तमत्थ सन्ननयमयावयारपरिसुद्ध । नासिज्ज निरवसेस पुरिस व पडुच्च ज जोग ॥ १७९ ॥
 होइ कययो वोत्तु सपयच्छेय सुय सुयाणुगमो । सुत्तालावक्कासो नामाभासविणिओग ॥ १८० ॥
 सुत्तफासियनिज्जुच्चिनिओगो सेसओ पयत्थाई । पाय सो चिय नेगमनयाइमयगोपरो होइ ॥ १८१ ॥
 पाय पयविच्छेओ उ सुत्तफासोवसविओ जेण । कत्थइ तैयत्थ-कारग-कालाइगई तओ चेव ॥ १८२ ॥
 अणुओगइाराण परूवण तप्पओयण ज च । इय चेव परिसमाणियमन्वाभोइत्थमत्थाणे ॥ १८३ ॥
 वाइयदारविमागो सखेवेणेह, वित्तरेणावि । दाराण विणिओग नाहिइ काउं जहाजोग ॥ १८४ ॥
 संपयमत्थाणुगमे सत्थोवोग्घायवित्थर वोच्छं । कयमगलोवयारो सोऽतिमहत्थो चि काऊण ॥ १८५ ॥
 नणु मंगल कय चिय किं मुज्जो, अह कयं पि कायन्व । दारे दारे कीरइ तो कीस न मगलग्गहण ? ॥ १८६ ॥

ननु मञ्जस्मि वि मंगलमाइष्टं तं च मञ्जमेयं ति । सत्यमणारद्धं चिय एयं कचोच्चयं मञ्जं ? ॥ १८७ ॥
चउरणुओगद्वारं जं सत्थं तस्स तेण मञ्जमिणं । साहइ मंगलगहणं सत्थस्संगाइं दाराणि ॥ १८८ ॥
तहवि न मञ्जं एयं भणियमिहावस्सयस्स जं मञ्जं । तं मंगलमाइष्टं इदमञ्जयणस्स होज्जाहि ॥ १८९ ॥
भणियं च पुव्वमेयं सव्वं चिय मंगलं ति किमणेणं ? । मंगलं ति य बुद्धिपरिगहं पि कारावियो सीसो ॥ १९० ॥
आवस्सयस्स तं कयमिदं तु नावासमिच्चयं किंतु । सव्वाणुओगनिज्जुत्तिसत्थपारंम एवायं ॥ १९१ ॥
दसकालियाइनिज्जुत्तिगहणओ भणियमुवरि वा जं च । सेसेसु वि अञ्जयणेसु होइ एसेव निज्जुत्ती ॥ १९२ ॥
सामाइयवक्खाणे दसालियाईण कोइहिगारोउयं । जं पायमुवग्घाओ तेसिं सामन्न एवायं ॥ १९३ ॥
इह तेसिं तस्मि गए वीसुं वीसुं विसेसमिच्चोउयं । धिच्छिइ सुहं लहुं चिय तग्गहणं लावत्थमओ ॥ १९४ ॥
तग्गहा जेण महत्थं सत्थं सव्वाणुओगविसयमिणं । सत्थंतरमेवहवा तेण पुणो मंगलगहणं ॥ १९५ ॥

तित्थयरे भगवंते अणुत्तरपरक्कमे अमियनाणी ।

तिण्णे सुगइगइगए सिद्धिपहपएसए वंदे ॥ ७८ ॥

तिज्जइ जं तेण तहिं तओ व तित्थं तयं च दव्वम्मि । सरियाईणं भागो निरवायो तस्मि य पसिद्धे ॥ १ ॥
तरिया तरणं तरियव्वं च सिद्धाणि, तारओ पुरिसो । वाहो-डुवाइ तरणं, तरणिज्जं निज्जयाइयं ॥ २ ॥
देहाइतारयं जं बज्जमलावणयणाइमत्तं च । जेगंताणच्चंतियफलं च तो दव्वतित्थं तं ॥ ३ ॥
इह तारणाइफलं ति ण्हाण-पाणा-उग्गाहणाईहिं । भवतारयं ति केई तं नो जीवोवघायाओ ॥ ४ ॥
सूणं पिव तमुदूहलं व न य पुण्णकारणं ण्हाणं । न य जइजोगं तं मंडणं व कामंगभावाओ ॥ ५ ॥

१ 'तो किय' । २ 'सिज्जानं वेच्छइ' । ३ 'यव्वयं अ' ।

देहोवगारि वा तेण तित्थमिह दाहनासणाईहि । महु-मज्ज-मस-वैस्सावओ वि तो तित्थमावज्ज ॥ ६ ॥
 भावे तित्थं सयो सुयविहिय तारओ ताहिं साह । नाणाइतियं तरणं तरियन्व मससुद्धोऽय ॥ ७ ॥
 ज नाण-दसण-वरिचभावओ तन्निवक्समावाओ । भवभावओ य तारेइ तेण तं भावओ तित्थ ॥ ८ ॥
 तह कोह-त्थोह-कम्ममयदाह-तण्हा-मलावणयणाइ । एगतेणच्चत च कुणइ य सुईं भवोषाओ ॥ ९ ॥
 दाहोवसमाईसु दा ज तिसु थियमहव वसणाईसु । तो तित्थ सवो चिय उमय व विसेसणाविसेस्स ॥ १० ॥
 कोहगिदाहसमावओ य ते येव जस्स तिणत्था । होइ तित्थ तित्थ तमत्थसहो फलत्थोऽय ॥ ११ ॥
 अहवा सम्मदंसण-नाण-वरित्ताइ तिमि जस्सत्था । त तित्थ पुण्णोइयमिह अत्थो वत्थुपप्पाओ ॥ १२ ॥
 इह सम्मसद्धाणो-वलळि-किरियासमावओ जइण । तित्थमभिप्पेयफलं सम्मपरिच्छेयकिरिय न्व ॥ १३ ॥
 नाभिप्पेयफलाइ तयगवियलत्तओ कुतित्थाइ । *वियलनयसणठ थिय वियलाइ वियलकिरिय न्व ॥ १४ ॥
 अहव सुहोतारुचारणाइ वज्जे चउम्भिह तित्थं । एवं चिय भावमि वि तत्थाइमय सरक्काण ॥ १५ ॥
 तैव्वणिपाण थीय विसयसुहकुत्तयभावणाधणिय । तइय च बोडियाण चरिम जइण सिक्कल तु ॥ १६ ॥
 नणु ज दुहावयार दुक्खोच्चार च त दुरहिगम्मं । लोयमि पूइय ज सुहावयार सुहुत्तार ॥ १७ ॥
 एव तु वन्वतित्थ भावे दुक्ख हिय लहइ जीवो । मिच्छत्त-उच्चाणा-उच्चिरइ-विसयसुहभावणाणुगओ ॥ १८ ॥
 पटिवण्णो उण कम्माणुभावओ भावओ परमसुद्ध । किह मोच्छिइ जाणतो परमहिय दुल्लह च पुणो ॥ १९ ॥
 अइक्कवल्लव व किरिय रोगी दुक्ख पवज्जए पढम । पटिवन्नो रोगक्खयमिच्छतो सुंचए दुक्ख ॥ २० ॥
 इय कम्मवाहिगहिओ सजमकिरिय पवज्जए दुक्ख । पटिवन्नो कम्मक्खयमिच्छतो सुंचए दुक्ख ॥ २१ ॥

अणुलोम-हेड-तस्सील्या य जे भावतिथ्यमेयं तु । कुन्वांति पगासंति य ते तित्थयरा हियत्थकरा ॥ २२ ॥
 इस्सरिय-रूव-सिरि-जस-धम्म-पयत्ता मया भगाभिव्खा । ते तेसिमसामण्णा संति जओ तेण भगवंते ॥ २३ ॥
 विरियं पैरिक्कमो किर परेऽरयो वा जओ तदक्कमणं । सोऽणुत्तरो वरो सिं अणुत्तरपरक्कमा तो ते ॥ २४ ॥
 अभियमणंतं नाणं तं तेसिं अभियणाणिणो तो ते । तं जेण नेयमाणं तं चाणंतं जओ नेयं ॥ २५ ॥
 तिण्णा समइक्कंता भवणवं, कं गइं गया तरिउं ? । सुगईण गइं पत्ता सुगइगइगया तओ होति ॥ २६ ॥
 स च्चिय सुगईण गई सिद्धी सिद्धाण जो पओ तीसे । तदेसया पहाणा सिद्धिपहपएसया तो ते ॥ २७ ॥
 सिद्धिपहो उण सम्मत्त-नाण-चरणइं वक्खमाणइं । भवहेडविवक्खाओ नियाणपडिक्कलिकरिय व्व ॥ २८ ॥
 वंदेऽभिवादेऽभिच्छुणामि वा ते तिलोगमंगळे । सामणवंदणमिणं तित्थयरत्ताविसिद्धानं ॥ २९ ॥
 पत्तेयवंदणमिओ संपइ तित्थाहिस्स वीरस्स । सुयनाणत्थप्पभवो स विसेसेणोवगारि चि ॥ ३० ॥
 तुल्लगुणं परिसं नमिऊण जहं ससामियं नमइ । तह तुल्लगुणे वि जिणे नमिउं तित्थाहिवं नमइ ॥ ३१ ॥

वंदामि महाभागं महामुणिं महायसं महावीरं ।

अमर-नरायमहियं तित्थयरमिस्स तित्थस्स ॥ ७९ ॥

भागो चिंता सत्ती स महाभागो महप्पभावो चि । स महामुणी महंतं जं मुणइ मुणिप्पहाणो वा ॥ १ ॥
 तिहुयणविवक्खायजसो महाजसो नामओ महावीरो । विक्कंतो व कसायाइसत्तुसेनप्पराजयओ ॥ २ ॥
 ईरेइ विसेसेणं खिवइ कम्माइं गमयइ सिवं वा । गच्छइ य, तेण वीरो स महं वीरो महावीरो ॥ ३ ॥
 अमर-नरायमहियं ति पूइयं तेहिं, किमु य सेसेहि ? । संपइतित्थस्स पहुं मंगल्लं महोवगारिं च ॥ ४ ॥

एककारस्य वि गणहरे पवायए पवयणस्स वंदामि ।
सर्व्वं गणहरवंसं वायगवंसं पवयणं च ॥ ८० ॥

पुब्बो जहत्यवचा सुयवचारो तथा गणहरा वि । पुब्बा पवायगा पवयणस्स ते वारसगस्स ॥ १ ॥
जइ वा रायाणच्च रायनिउत्तपणओ सुह लहइ । तह जिणवर्दिदविहिंयं गणहरपणओ सुह लहइ ॥ २ ॥
जइ मूलसुयप्पभन्ना पुब्बा जिण-गणहरा तथा जेहिं । तदुभयमाणीयमिदं तेसिं वसो किह न पुब्बो ? ॥ ३ ॥
जिणगणहरवगयस्स वि सुयस्स को गहण-धरण-दाणाइ । कुणमाणो जइ गणहरवायगवसो न होज्जाहि ? ॥ ४ ॥
सीसहिंया वचारो गणाहिंया गणहरा तयत्यस्स । सुउत्तसोवज्जयाया वसो तेसिं परपरवो ॥ ५ ॥
पगय पहाणवयण पवयण धारसंगमिह तस्स । जइ वचारो पुब्बा तं पि विसेसेण तो पुब्ब ॥ ६ ॥

ते वंदिऊण सिरसा अत्यपुहत्तस्स तेहिं कहियस्स ।

सुयनाणस्स भगवओ निज्जुत्तिं कित्तइस्सामि ॥ ८१ ॥

ते तित्थेयराईयुभिगन्दिदं सुकयमङ्गलायारो । निविग्गमओ वोच्छं पगयसुवग्गायनिज्जुत्तिं ॥ १ ॥
अत्थो सुयस्स विसओ तचो भिन्नं सुय पुहत्त ति । उभयमिदं सुयनाण नियोजण तेसिं निज्जुत्ती ॥ २ ॥
अत्थस्स व पिहुमावो पुहत्तमत्थस्स वित्थरत्तं ति । इह सुयस्स विसेसण चिय अत्थपुहत्त व ते सण्णा ॥ ३ ॥
अत्थामो व पुहत्त जत्त तओ वा पुहत्तओ जत्त । ज वा अत्थेण पिहु अत्थपुहुत्तं ति तज्जमावो ॥ ४ ॥

आवत्तसयस्स दसकालियस्स तह उत्तरज्झमायारे ।

सुयगडे निज्जुत्तिं वोच्छामि तहा दसाणं च ॥ ८२ ॥

कप्पस्स य निज्जुत्तिं ववहारस्स य परमनिउणस्स ।

सूरियपणत्तीए वोच्छं इसिमासियाणं च ॥ ८३ ॥

एएसिं निज्जुत्तिं वोच्छामि अहं जिणोवएसेण ।

आहरण-हेउ-कारणपयनिवहमिणं समासेण ॥ ८४ ॥

हेऊ अणुगम-वइरेगलक्खणो सज्झवत्थुपज्जाओ । आहरणं दिट्ठतो कारणमुववत्तिमेचं तु ॥ १ ॥

एवं पयाण निवहो हेऊ-दाहरण-कारणत्थाणं । अहवा पयनिवहो चिय कारणमाहरण-हेऊणं ॥ २ ॥

इय सव्वसंगहार्हिए जेणमावासयं अहिगयं च । सामाइयं च तस्स त्रि तो पढमं तस्स दुच्छामि ॥ ३ ॥

सामाइयनिज्जुत्तिं वोच्छं उवएसियं गुरुजणेणं ।

आयरियपरंपरण आगयं आणुपुव्वीए ॥ ८५ ॥

जिण-गणहरगुरुदसियमायरियपरंपरागयं तत्तो । आयं व परंपरया पच्छा सयगुरुजणोद्धिट्ठं ॥ १ ॥

उज्जेणीओ नीया जहिट्ठगाओ पुरा परंपरया । पुरिसेहिं कोसंविं तहागएयं परंपरया ॥ २ ॥

दव्वस्स परंपरओ जुत्तो भावसुयसंकमो कत्तो ? । सत्तो वि नागओऽयं स एव जिण-गणहरच्छरिओ ॥ ३ ॥

आगयमिवागयं तं तत्तो जत्तो समुब्भवो जस्स । स परंपरओ य जओ तमागयमिओ तदुवयरो ॥ ४ ॥

निज्जुत्ता ते अत्था जं वद्धा तेण होइ निज्जुत्ती ।

तद्वि य इच्छावेद विमासिडं सुत्तपरिवाडी ॥ ८६ ॥
 जं निञ्जुचाइशुचा सुत्ते अत्था इमीए वक्खाया । तेणेय निञ्जुची निञ्जुत्तयाभिद्धानाओ ॥ १ ॥
 सुत्ते निञ्जुचाण निञ्जुचीए पुणो किमत्थाण ? । निञ्जुत्ते वि न सन्ने कोइ अवक्खाणिए मुणइ ॥ २ ॥
 तो सुत्तपरिवाडि वि य इच्छावेद तयाणिच्छमाण पि । निञ्जुत्ते वि तदत्ते वोत्तु तदणुग्गहट्ठाए ॥ ३ ॥
 फल्यलिहिय पि मत्तो पढइ पमासइ तहा कराईहिं । वाणइ य पइवत्तु सुहवोहत्थ जह इह पि ॥ ४ ॥
 अहवा सुयपरिवाडी सुओवपुत्तोऽयमेव जदवत्स । सोयव्य निस्सकियसुयविणयत्थ सुवोहं पि ॥ ५ ॥
 इच्छइ विमासिड मे सुयपरिवाडिं न सुट्ठु बुक्खाभि । नातिमई वा सीसो गुमिच्छावेइ वोत्तु जे ॥ ६ ॥
 कचो पत्तयमागयमायरियपरपाइ सुयनाण । सामाइयाइयमिदं सन्न चिय सुत्तमत्तो वा ? ॥ ७ ॥
 एय नणु भणिय चिय अत्थपुहत्तस्स तेहिं कहियस्स । इह तेसिं चिय सीलाइक्कण-गइण फलविसेत्तो ॥ ८ ॥

तव-नियम-नाणरुक्खं आरूढो केवली अभियनाणी ।

तो सुयइ नाणवुड्ढिं भवियजणविवोहणट्ठाए ॥ ८७ ॥

तं बुद्धिमएण पडेण गणहरा गिण्हिडं निरवसेसं ।

तिरथयरमासियाइं गंथति तओ पवयणदठा ॥ ८८ ॥

रक्खाइरुत्तयनिरुत्तवणट्ठमिह दन्वरक्खदिट्ठतो । जह कोइ वितलवणसडमअयारट्ठिय रम्म ॥ १ ॥

तुग वितलक्खथ साइसओ कप्परक्खमारूढो । पज्जत्तगहियबहुविहसुभिकुसुमोऽणुकपाए ॥ २ ॥

कुसुमस्थिभूमिचिद्विषयपुरिसपसारियपडेसु पक्खिवइ । गंथंति ते वि घेतुं सेसजणाणुगहट्ठाए ॥ ३ ॥
लोगवणसंडमज्जे चोत्तीसाइसयसंपदोवेओ । तव-नियम-नाणमइयं स कप्परक्खं समारूढो ॥ ४ ॥
मा होज्ज नाणगहणम्मि संसओ तेण केवल्लिगहणं । सो वि चउहा तओऽयं सव्वणू असियनाणि चि ॥ ५ ॥
पज्जत्तनाणकुसुमो ताइं छउमत्थभूमिसंथेसु । नाणकुसुमत्थिगणहरसियबुद्धिपडेसु पक्खिवइ ॥ ६ ॥
कीस कहइ कइत्थो किं वा भवियाण चेव बोहत्थं । सव्वोवौयविहिणू किं वाऽभव्वे न बोहेइ ? ॥ ७ ॥
नेगंतेण कयत्थो जेणोदिन्नं जिणिन्दनामं से । तदव्वंफलं तरस य खवणोवाओऽयमेव जओ ॥ ८ ॥
जं व कयत्थस्स वि से अणुवक्यपरोवगारिसाभव्वं । परमहियदेसयचं भासयसाभव्वमिव रविणो ॥ ९ ॥
किं व कमलेसु राओ रविणो बोहेइ जेण सो ताइं । कुमुएसु व से दोसो जं न विबुज्झंति से ताइं ? ॥ १० ॥
जं बोह-मउलणाइं सूरकरामरिसओ समाणाइं । कमल-कुमुयाण तो तं साभव्वं तरस तेसिं च ॥ ११ ॥
जह वोलूगाईणं पगासधम्मा वि सो सदोसेणं । उइओ वि तमोरुवो एवमभव्वाण जिणसूरो ॥ १२ ॥
सज्झं तिगिच्छमाणो रोगं रागी न भण्णए वेज्जो । सुणमाणो य असज्झं निसेहयंतो जह अदोसो ॥ १३ ॥
तह भव्वकम्मरोगं नासंतो रागवं न जिणवेज्जो । न य दोसी अभव्वासज्झकम्मरोगं निसंहंतो ॥ १४ ॥
मौत्तुमजोगं जोगे दल्लिए रूवं कइ रूयारो । न य रागदोसिल्लो तहेव जोगे विवोहंतो ॥ १५ ॥
तं नाणकुसुमवुट्ठिं घेतुं बीयाइबुद्धओ सव्वं । गंथंति पवयणट्ठा माला इव चित्तकुसुमाणं ॥ १६ ॥
पगयं वयणं पवयणमिह सुयनाणं कहं तयं होज्जा ? । पवयणमहवा संघो गहंति तयणुगहट्ठाए ॥ १७ ॥
घेतुं व सुहं सुहगुण-धारणा दाउं पुच्छिउं चेव ।

एएहिं कारणेहिं जीयं ति कयं गणहरेहिं ॥ ८९ ॥

शुक्रकुसुमानं गहणाइयाइ जह दुकरं करंते जे । गुप्छाण तु सुहंयर तहेय जिणयणकुसुमानं ॥ १ ॥
पय-यख-गरण-ज्झाय-पाहुडाइनियतक्कमपमानं । तदणुसरता सुहं विय घेप्पइ गहिय इव मेज्झ ॥ २ ॥
एय गुणण घरण दानं पुप्छा य तदणुसारणं । होइ सुह जीय पि य कायव्वभिव जओउरस्स ॥ ३ ॥
सब्बेहिं गणहरेहिं जीय ति सुय जओ न वोच्छिन्न । गणहरमज्जाया वा जीयं सब्बाणुचिन्नं वा ॥ ४ ॥
जिणभगिणैइ विय सुय गणहरकरणम्मि को विसेसो त्य १ । सो तदविकल भासइ न उ वित्थरओ सुय किंतु ॥ ५ ॥

अत्थं भासइ अरहा सुत्तं गंथंति गणहरा निउणं ।

सासणस्स हियदठाए तओ सुत्तं पवत्तेई ॥ ९० ॥

नणु अत्थोऽणभिलम्पो स ऋह भासइ न सहल्लो सो १ । सद्धम्मि तदुग्यारो अत्थप्पचायणफलम्मि ॥ १ ॥
सो सुचमेय भासइ अत्थप्पचायग, न नामत्थ । गणहरिणो वि त विय करंति को पडिधिसेसो त्य १ ॥ २ ॥
सो पुरिसाविकल्पाए योव भणइ न उ वारसगाइ । अत्थो तदविकल्पाए सुत्तं विय गणहराण तं ॥ ३ ॥
अगाइसुत्तरयणानिरेक्खो जेण तेण सो अत्थो । अहवा न सेसपयणहिंयठ चि जह वारसंगमिण ॥ ४ ॥
पययणहिय पुण तय ज सुहगहणाइ गणहरेहिंतो । वारसनिह पवचइ निउण सुहुमं महत्थ व ॥ ५ ॥
निययगुण वा निउण निबोस गणहराऽहवा निउणा । त पुण किमाइ-पज्जतमाणमिह को व से सारो १ ॥ ६ ॥
सामाइयमार्दयं सुयनाणं जाव बिदुसाराओ ।

तस्स वि सारो चरणं सारो चरणस्स निव्वाणं ॥ ९१ ॥

सोउं सुयणवं वा दुग्गेज्झं सारमेत्तमेतस्स । वेच्छं तयं ति पुच्छइ सीसो चरणं गुरू भणइ ॥ १ ॥
 अत्ताणओ ह्य त्ति य किरिया नाण-किरियाहिं निव्वाणं । भणियं तो किह चरणं सारो नाणस्स तमसारो ? ॥ २ ॥
 चरणोवलद्धिहेज्जं जं नाणं चरणओ य निव्वाणं । सारो त्ति तेण चरणं पहाण-गुणभावओ भणियं ॥ ३ ॥
 नाणं पयासयं वि गुत्ति-विसुद्धिफलं च जं चरणं । मोक्खो य दुगाहीणो चरणं नाणस्स तो सारो ॥ ४ ॥
 जं सब्वनाणलाभाणंतरमहवा न मुच्चए सब्वो । मुच्चइ य सब्वसंवरलोभे तो सो पहाणयरो ॥ ५ ॥
 लाभे चिय जस्स मोक्खो न होइ जस्स य स होइ स पहाणो । एवं चिय सुद्धनया निव्वाणं संजमं वेत्ति ॥ ६ ॥
 आह पहाणं नाणं न चरित्तं, नाणमेव वा सुद्धं । कारणमिह न उ किरिया सा वि हु नाणफलं जम्हा ॥ ७ ॥
 जह सा नाणस्स फलं तह सेसं पि तह बोहकाले वि । नेयपरिच्छेयमयं रागादिविणिग्गहो जो य ॥ ८ ॥
 जं च मणोच्चित्तियमंतपूयविसभक्खणाइबहुभेयं । फलमिह तं पच्चक्खं किरियारहियस्स नाणस्स ॥ ९ ॥
 जेणं चिय नाणाओ किरिया तत्तो फलं च तो दो वि । कारणमिहारा किरियारहियं चिय तं पसोहेज्जा ॥ १० ॥
 नाणं परंपरमंतरा उ किरिया तयं पहाणयरं । जुत्तं कारणमहवा समयं तो दोत्ति जुत्ताइ ॥ ११ ॥
 कारणमंतं मोत्तुं किरियमणंतं कंहं मयं नाणं ? । सहचारित्ते व कंहं कारणमेक्कं न पुणेक्कं ? ॥ १२ ॥
 रागाइसमो संजमकिरिय चिय नाणकारणा होज्ज । तीसे फले विवाओ तं तत्तो नाणसहियाओ ॥ १३ ॥
 परिजवणाई किरिया मंतसु वि साहणं न तम्मत्तं । तण्णाणओ य न फलं तं नाणं जेणमक्खियं ॥ १४ ॥
 तो तं कत्तो, भन्नइ तं समयनिबद्धदेवओवहियं । किरियाफलं चिय जओ न मंतनाणोवओगस्स ॥ १५ ॥

१ 'लं तो' । २ 'साहिजा' । ३ 'रमान' । ४ 'दो वि तुत्ताइ' । ५ 'केत' । ६ 'रेत' ।

वस्तुपरिच्छेदफल हवेज्ज किरियाफल च तो नाण । न उ निव्वत्तयभिद सुढं विय त जओऽभिहिय ॥ १६ ॥
 सुयनाणम्मि वि जीवो वट्ठतो सो न पाउणइ मोक्खं ।
 जो तव-संजममइए जोगे न चएइ वोढुं जे ॥ १७ ॥
 सक्किरियाविरहाओ^१ न इच्छियसणवयं ति नाण ति । मगण्णू वाज्जिदो वायविहीणोऽहवा मोओ ॥ १८ ॥
 जइ छेयलद्धनिज्जामओ वि वाणियग इच्छियं भूमिं ।
 वाएण विणा पोओ न चएइ महण्णवं तरिं ॥ १९ ॥
 तह नाणलद्धनिज्जामओ वि सिद्धिवसहिं न पाउणइ ।
 निउणो वि जीवपोओ तव-संजममालयविहीणो ॥ २० ॥
 संसारसागराओ उच्छुइढो मा पुणो निवुइहेज्जा ।
 चरणगुणविप्पहीणो बुइडइ सुवहुं पि जाणंतो ॥ २१ ॥
 संसारसागराओ कुम्मो इय कम्मबम्मविबेरेण । उम्मज्जितभिह जइण नाणाइपगासमासज्ज ॥ २२ ॥
 दुलह वि जाणमाणो सयणसिणेहाइणा तय तचो । सजमकिरियारहिओ तत्तेव पुणो निवुइहेज्जा ॥ २३ ॥
 आइण्णाणी कुम्मो पुणो निवज्जेज्ज न उण तन्नाणी । सक्किरियापरिहीणो बुइइ नाणी जहत्ताणी ॥ २४ ॥
 नेच्छइयनयमएण व अज्जाणी चेव सो सुणन्तो वि । नाणफलाभावाओ कुम्मो व निवुइए मवेहे ॥ २५ ॥

१ 'ओ भवियं' । २ 'ओ इ' । ३ 'ए व ना' ।

विशेषा०

॥ ८२ ॥

सुबहुं पि सुयमहीयं किं काही चरणविष्पहीणस्स ।

अंधस्स जह पलित्ता दीवसयसहस्सकोडी वि ? ॥ ९६ ॥

संतं पि तमण्णाणं नाणफलाभावओ सुबहुयं पि । सक्किरियापरिहीणं अंधस्स पईवकोडि व्वं ॥ १ ॥
अंधोऽणवबोहो चिय बोहफलं पुण सुयं किमण्णाणं ? । बोहो वि तओ विफलो तस्स जमंधस्स व वबोहो ॥ २ ॥

अर्प्यं पि सुयमहीयं पगासयं होइ चरणजुत्तस्स ।

एक्को वि जह पईयो सचक्खुअस्सा पयासेइ ॥ ९७ ॥

किरियाफलसंभवओ अप्पं पि सुयं पगासयं होइ । एक्को वि हु चक्खुमओ किरियाफलंदो जह पईयो ॥ १ ॥
न हि नाणं विफलं चिय किलेसफल्यं पि चरणरहियस्स । निप्पलपरिवहणाओ चंदणभारो खरस्सेव ॥ २ ॥

जहा खरो चंदणभारवाही भारस्स भागी न उ चंदणस्स ।

एवं खु नाणी चरणेण हीणो नाणस्स भागी न च सुगईए ॥ ९८ ॥

हयं नाणं कियाहीणं हया अन्नाणओ किया ।

पासंतो पंगुलो दड्ढो धावमाणो य अंधओ ॥ ९९ ॥

हयमिह नाणं किरियाहीणं ति जओ हयं ति जं विफलं । लोयणविन्नाणं पिव पंगुस्स महानगरदाहे ॥ १ ॥
कौहिइ नाणच्चायं किरियाए चेव मोक्खविच्छंतो । मा सीसो, तो भन्नइ हया य अन्नाणओ किरिया ॥ २ ॥

१ 'एवं चिय सु' । २ 'ओ जहा बीयो' । ३ 'काहि य ना' । 'काही ना' ।

अइसकडपुरदाह्मि अणपरिधावणाइकिरिय ब्व । तेणं नोच्चायेक्खा साहणभिह् नाण-किरियाओ ॥ ३ ॥
 पत्तेयमभायाओ निब्बानं समुदियामु त्रि न जुत्त । नाण-किरियामु योचु सिक्कतासमुदायेतेछ व ॥ ४ ॥
 वीसुं न सब्बह् थिय सिक्कतातेछ थ साहणाभाओ । वेसोयगारिया जा सा समगयम्मि सपुण्णा ॥ ५ ॥
 संजोगसिच्चीइ फलं वयंति न हु एगचक्केण रहो पयाइ ।

अंधो य पंगू य वणे समिच्चा ते संपउत्ता नगरं पविट्ठा ॥ १०० ॥
 दुगसंजोगम्मि फल सम्मकिरिओ-यलक्खिभाओ । इडुपयगमण पिव सजोए अन्ध-पंगूणं ॥ १ ॥
 यइरोगो जं रिफल न तत्थ सम्मकिरिओ-यलक्खीओ । दीसति गमणविफले जहेगचक्खे सुवि रहम्मि ॥ २ ॥
 सहफारिसे तेसिं किं केणोयकुरुते सहारेण । नाण-चरणणमहवा सहावनिच्चारणमियारिणि ॥ ३ ॥

नाणं पयासयं सोहओ तवो संजमो य गुत्तिकरो ।

तिण्हं पि त्तामाओगे मोक्खो जिणसासणे भणिओ ॥ १०१ ॥

असहायमसोहिकर नाणभिह् पगासमेज्जमायाओ । सोहेइ घरक्यारं जह सुपंगासो त्रि न पईयो ॥ १ ॥
 न य सब्बविपसोहिकरी किरिया वि जमपगासयम्मा सा । जइ न तयोगेहमल नरकिरिया सब्बहा हरइ ॥ २ ॥
 दीयाइपयास पुण सक्किरियाए विसोहियक्यार । संत्रियक्यारागमवार मुद्ध घर होइ ॥ ३ ॥
 तह नाणदीयविमल तवकिरियामुक्कम्मयक्यार । संजमसवरियसुह जीवघर होइ सुविमुद्धं ॥ ४ ॥
 संजम-तवोमई ज सयरनिच्चरफला मया किरिया । तो तिगसजोगो त्रि दु ताउ थिय नाण-किरियाओ ॥ ५ ॥

न लहइ सिवं सुयस्मि वि वट्टतो अचरणो चि जं तस्स । हेऊ खओवसमओ जह वट्टतोऽवहिण्णाणे ॥ ६ ॥
 सक्किरियस्मि वि नाणे मोक्खो खइयस्मि न उ खओवसमे । सुत्तं च खओवसमे न तस्मि तो चरणजुत्ते वि ॥ ७ ॥
 जं सुय-चरणेहिंतो खाइयनाण-चरणाणि लब्भंति । तत्तो सिवं सुयं तो सचरणमिह मोक्खहेउ त्ति ॥ ८ ॥
 आह न निज्जिण्णे च्चिय कस्से नाणं ति किं चरणेणं ? । न सुयं खयओ केवलनाण-चरित्ताइं खइयाइं ॥ ९ ॥
 तेसुं य ठियस्स मोक्खो तो सुयमिह सचरणं तदहाए । तं कह मीसं खइयं च केवलं जं सुएऽभिहिंयं ॥ १० ॥

भावे खओवसमिए दुवालसंगं पि होइ सुयनाणं ।

केवलियनाणलंभो नणत्थ खए कसायाणं ॥ १०२ ॥

सव्वं पि किमुय देसो केवलवज्जाणि वाविसहेणं । चत्तारि खओवसमे सामइयाइं च पाएणं ॥ १ ॥
 सव्वकसायावगमे केवलमिह नाण-दंसण-चरित्तं । देसक्खए वि सम्मं धुवं सिवं सव्वखइएसुं ॥ २ ॥
 कहमेयाणमलाभो लाभो व कम्मो तदावरणया वा । आवरणखओवसमो समो खओ वा कहं करस ? ॥ ३ ॥
 अहवा तवाइमइयं कहमारुढो तरं जिणो कह वा । तत्तो पक्खवमाणा जाया जिणपवयणुप्पत्ती ? ॥ ४ ॥
 निज्जुत्तिसमुत्थाणप्पसंगओ नाणतरसमारोहो । वच्चइ य वक्खवमाणा समयं जिणपवयणुप्पत्ती ॥ ५ ॥

अट्टण्हं पयडीणं उक्कोसट्ठिंए पवट्टमाणो उ ।

जीवो न लहइ सामाइयं चउण्हं पि एगयरं ॥ १०३ ॥

वीस सयरोवमाणं कोडाकोडीउ नाम-गोयाणं । सयरी मोहस्स ठिईं सेसाणं तीसमुक्कोसा ॥ १ ॥

आउस सागराईं तेचीसं, अवरओ सुहुचंतो । आठ य नाभा-गोए वेअणीए वारस मुहुत्ता ॥ २ ॥
 मोहसुकोसाए ठिईए सेसाण छण्हमुकोसा । आउसुकोसा वा मज्झिमिया वा न उ जहण्णा ॥ ३ ॥
 मोहविचजुकोसयठिईए मोहस्स सेसियाण च । उकोस मज्झिमा वा कासइ व जहणिया होज्जा ॥ ४ ॥
 सम्म-सुय-वेस-सव्वन्वयाण सामाइयाणमेळं पि । उकोसठिईं न लहइ भयाउए पुव्वलक्काइ ॥ ५ ॥
 सव्वजहण्णठिईउ वि न लमए जेण पुव्वपडिवचो । आउयजहण्णठिईओ न परजतो न पडिन्नओ ॥ ६ ॥
 सत्तण्हं पयडीणं अविमतरओ उ कोटिकोडीए ।

काउण्ण सागराणं जइ लहइ चउण्हमन्नयरं ॥ १०४ ॥

अतिमकोडाकोडीए सव्वकम्माणभाउवज्जाण । पलियासत्तिज्जइमे भागे खीणे हवइ गठी ॥ १ ॥
 गठि पि सुदुग्गेओ कव्वखउषणरूढगूढगठि व्व । जीवस्स कम्मजणिओ घणराग-दोसपरिणामो ॥ २ ॥
 भिक्खम्मि तम्मि लामो सम्मत्ताईण मोक्खहेउज्जं । सो य दुल्लहो परिस्सम-चिरविघायाइविग्गेहिं ॥ ३ ॥
 सो तस्य परिस्सम्माइ घोरमहासमरनिगायाइ व्व । विज्जा य सिद्धिकाले जइ बहुविग्घा तहा सो वि ॥ ४ ॥
 कम्मठिईं सुवीहा खविया जइ निग्गुणेण, सेस पि । स सवेउ निग्गुणो भिच्चय किं पुणो वंसणाईहिं ? ॥ ५ ॥
 पाएण पुव्वसेवा परिमउईं साहणम्मि गुरुतरिया । होइ महाविज्जाए किरिया पाय सविग्घा य ॥ ६ ॥
 तह कम्मठिइखवणे परिमउईं मोक्खसाहणे गुरुईं । इह वसणाइकिरिया दुल्लहा पाय सविग्घा य ॥ ७ ॥
 अहवा जओ भिच्चय सुबहु खविय तो निग्गुणो न सेस पि । स खवेइ जओ लहए सम्मत्त-सुयाइगुणलाम ॥ ८ ॥
 करणं अहापवत्त अपुव्वमनियद्वियमेव भव्वाण । इयेरिंति पढमं चिय भवाइ करण ति परिणामो ॥ ९ ॥

१ 'गरदे' ।

जा गंठी ता पढमं गंठिं समइच्छओ अपुब्बं तु । अनियट्ठीकरणं पुण सम्मत्तपुरक्खडे जीव्हे ॥ १० ॥

पट्ठग-गिरिसरिउचल-पिवीलिया-पुरिस-पह-जरगहिया ।

कोहव-जल-वत्थाणि य सामाइयलाभदिट्ठंता ॥ १०५ ॥

जो पछेऽतिमहच्चे धण्णं पक्खिवइ थोवथोवयरं । सोहइ बहुवहुतरं झिज्जइ थोवेण कालेण ॥ १ ॥

तह कम्मधन्नापच्चे जीवोऽणाभोगओ बहुतरागं । सोहंतो थोवतरं गिण्हंतो पावए गंठिं ॥ २ ॥

गिरिन्ह-वत्तणिपत्थरघडणोवस्मेण पढमकरणेणं । जा गंठी कम्महिइक्खवणमणाभोगओ तस्स ॥ ३ ॥

खितिसाभावियगमणं थाणूसरणं तओ समुप्पयणं । ठाणं थाणुसिरं वा ओरुहणं वा मुइंगणं ॥ ४ ॥

खिइगमणं पिव पढमं थाणूसरणं व करणमपुब्बं । उप्पयणं पिव तत्तो जीवाणं करणमनियट्ठिं ॥ ५ ॥

थाणु व्व गंठिंदेसे गंठियसत्तस्स तत्थवत्थाणं । ओयरणं पिव तत्तो पुणो वि कम्महिइविबुड्डी ॥ ६ ॥

जह वा तिन्नि मणूसा जंतडविपहं सहावगमणेणं । वेलाइक्कमभीया तुरंति पत्ता य दो चोरा ॥ ७ ॥

दट्ठं मग्गतडत्थे^१ ते एगो मग्गओ पडिनियत्तो । विंतिओ गहिओ तइओ समइक्कं तुं पत्तो ॥ ८ ॥

अडवी भवो मणूसा जीवो कम्महिइं पहे दीहो । गंठी य भयट्ठाणं राग-दोसा य दो चोरा ॥ ९ ॥

भग्गो ठिइपरिवुड्डी गहिओ पुण गंठिओ गओ तइओ । सम्मत्तपुरं एवं जोएज्जा तिणिण करणाणि ॥ १० ॥

उवाएसओ सयं वा लभइ पहं कोइ न लभए कोइ । गंठिटाणं पत्तो सम्मत्तपहं तहा भव्वो ॥ ११ ॥

भेसज्जेणं सयं वा नरसइ जरओ न नरसए कोइ । भव्वस्स गंठिंदेसे भिच्छत्तमहाजरो चेवं ॥ १२ ॥

नासइ सयं व परिक्कमओ व जह कोइवाण मयभावो । नासइ तह भिच्छमओ सयं व परिकम्मणाए वा ॥ १३ ॥

अपुत्रेणं तिपुज मिच्छसं कुण्ड कोदबोधमया । अनियद्वीकरणेण उ सो सम्मदंसेण लहइ ॥ १४ ॥
 तित्यकराइपूय ददृगणेण या वि कज्जेण । सुयसामाइयलाहो होज्ज अमन्वस्स गठिम्मि ॥ १५ ॥
 मयणा वरनिन्वालिया निन्वालिया य जह कोदवा तिविहा । तह मिच्छत्त तिविह परिणामवसेण सो कुणइ ॥ १६ ॥
 जह वेह किंचि मलिण दरुद्ध सुद्धमबु वत्थ च । एवं परिणामवसा करेइ सो दसेण तिविह ॥ १७ ॥
 जह वेह किंचि मलिण दरुद्ध सुद्धमबु वत्थ च । एवं परिणामवसा करेइ सो दसेण तिविह ॥ १८ ॥
 सम्मत्तम्मि उ लहे पलियपुहत्तेण सावओ होज्जा । चरणो-यसम-खयाण सागर सखतरा होति ॥ १९ ॥
 एवं अपरिवदिपु सम्मत्ते देव-भणुयजस्सेसु । अण्णयरसेठिवज्जं पुगमेण व सन्वाइ ॥ २० ॥
 अहुणा जत्तोदयओ न लमइ वसणाइसामइय । लद्धं व पुणो मत्सइ तदिहावरण कसायाई ॥ २१ ॥
 अहवा खयाइओ केवलाइ ज जेति ते कइ कसाया । को वा कत्तावरणं को व खयाइकओ कत्स १ ॥ २२ ॥

पढमिल्लुआण उदए नियमा संजोयणाकसायाणं ।

सम्मदंसणलंभं भवसिद्धीया वि न लहंति ॥ १०६ ॥

खवणं पडुच्च पढमा पढमणुणविघाइणो सि वा जग्हा । संजोयणाकसाया भवादिसंजोयणाठ चि ॥ १ ॥
 कम्म कस भवो वा कसमाओ सि जओ कसाया तो । कसमाययंति व जओ गमयति कस कसाय चि ॥ २ ॥
 आओ य उवादाणं तेण कसाया जओ कसत्ताया । चचारि बहुवयणओ एव विइयादओ वि मया ॥ ३ ॥
 भवसिद्धिया वि मणिपु नियमा न लहति तयमभन्वा वि । अविसंसेण व गहिया परित्तससारियाईया ॥ ४ ॥

वीयकसायाणुदए अप्पच्चक्खणानामधेयाणं ।

सम्महंसणलंभं विरयाविरइं न उ ल्हंति ॥ १०७ ॥

सर्वं देसो व जओ पच्चक्खाणं न जेसिमुदणं । ते अप्पच्चक्खाणा सञ्जनिसेहे मओऽहाणे ॥ १ ॥
सम्महंसणलंभं ल्हंति भविय चि चक्केसेोऽयं । विरयाविरइविसेमणुमहंसंलभितओऽयं च ॥ २ ॥

तइयकसायाणुदए पच्चक्खाणावरणानामधेज्जाणं ।

देसे-क्केदेसविरइं चरित्तलंभं न उ ल्हंति ॥ १०८ ॥

सर्वं पच्चक्खाणं वरंति ते जं न देसमेणं । पच्चक्खाणावरणा आमज्जायी-स्सद्वेथु ॥ १ ॥
नासंतस्सावरणं न सतोऽभव्याइविस्मणपसंगा । पच्चक्खाणावरणा तस्सा तरंतंभाववणा ॥ २ ॥
उदए विरइपरिणई न होद जेसि सयाइओ होइ । पच्चक्खाणावरणा त इह जहा केवलवरणं ॥ ३ ॥

मूलगुणाणं लंभं न ल्हइ मूलगुणाद्याइणो उदए ।

संजलणाणं उदए न ल्हइ चरणं अहस्वायं ॥ १०९ ॥

सम्मत्तसेयाइं महब्बया-गुव्वयाइं मूलगुणा । मूलं सेसाहरो वारस तत्थाइणो एए ॥ १ ॥
निसिभत्तविस्मणं पि हु नणु मूलगुणो कइं न गहिंयं तं ? । वयथारिणु भिय तयं मूलगुणो नेत्तयस्सियरो ॥ २ ॥

आहारविस्मणाओ तवो व तय एव जओऽणमणं । अहं महब्बयसंसत्तणाओ समिइउ व्व ॥ ३ ॥

तह वि तयं मूलगुणो भणइ मूलगुणालयं जग्धा । मूलगुणगगणरिगि य तं गहिंयं उत्तरगुण ङ ॥ ४ ॥

जग्धा मूलगुण भिय न हंति तच्चिरहिंयस्स पडियुत्ता । तो मूलगुणगगणे तग्गहणमिहत्ताओ नेव ॥ ५ ॥

जइ मूलगुणो मूलब्बयउवगारि चि तं तवाइया । तो सबो मूलगुणा जइय न तो, तं पि मा होज्जा ॥ ६ ॥

सन्त्वज्जोवगारिं जह तं न तथा तवावमो वीप्सु । जं ते, तेणुचरिया ह्येति गुणा तं च मूलगुणो ॥ ७ ॥
ईति सयराह या सपाए वा परिसहार्हणं । जलणाओ सजलणा नाहक्खायं तदुदयमि ॥ ८ ॥
अकसायमहक्खायं ज सजलणोदए न त तेण । लब्भइ लक्क च पुणो भस्सइ सन्व तदुदयमि ॥ ९ ॥
न हु नयरिमहक्खाओवधाइणो सेसचरणदेस पि । चापुति, ताणसुदए होइ जओ साइयार त ॥ १० ॥

सन्वे वि य अइयारा संजलणाणं तु उदयओ ह्येति ।
मूलछेज्जं पुण होइ वारसण्हं कसायाणं ॥ ११० ॥

अइयारा 'छेवता सन्वे संजलणहेयवो ह्येति । सेसकसाओदयओ मूलछेज्ज वयारुहणं ॥ १ ॥
अइवा सजममूलछेज्ज तइयक्खुसोदए निययं । सत्तमचारिमूलछेज्ज पुण वारसण्हं पि ॥ २ ॥
मूलछेजे सिद्धे पुन्येदे मूलगुणधाइगहणेण । इय कीस पुणो गहणं, अइयारवित्तसणत्थ ति ॥ ३ ॥
पगयमहक्खायं ति य अइयारे तमि केव मा जोए । तो मूलछेज्जमिण सेसचरित्ते निओएइ ॥ ४ ॥

वारसविहं कसाए खइए उवसामिए व जोगेहि ।

लब्भइ चरित्तलंभो तस्स वित्सेसा इमे पंच ॥ १११ ॥

खविए उवसामिए वा वासदेणं खओवसामिए वा । वारसविहं कसाए पसत्थभाणाइजोगेहि ॥ १ ॥
खीणा निक्कायहुयासणो व छारिहिउ न उवसता । दरविज्जायविहाडियजलणोवम्मा खओवसमा ॥ २ ॥
खंयओ वा समओ वा सओवसमओ व तिणिण लब्भन्ति । सुहुमहक्खायाइ खयओ समओ व नणत्तो ॥ ३ ॥

लब्ध इ चरित्तलाभो खयाइओ बारसह नियमोऽयं । न उ पंचविहिनियमणं पंच विसेस चि सामणं ॥ ४ ॥
जं तिणि बारसहं लब्धंति खयाइओ कसायाणं । सुहुमं पणरसणहं चरिमं पुण सोलसणहं पि ॥ ५ ॥

सामाइय तथ पढमं छेओवट्ठावणं भवे वीयं ।

परिहारविसुद्धीयं सुहुमं तह संपरायं च ॥ ११२ ॥

तत्तो य अहक्खायं खायं सव्वम्मि जीवलोयम्मि ।

जं चरिज्जण सुविहिया वचंतयरा-मरं ठाणं ॥ ११३ ॥

सव्वमिणं सामाइयं छेयाइविसेसओ पुणो भिन्नं । अविसेसियसामइयं ठियमिह सामन्नसन्नाए ॥ १ ॥
सावज्जजोगविरह चि तत्थ सामाइयं दुहा तं च । इत्तरमावकहं ति य पढमं पढमं-तिमज्जिणाणं ॥ २ ॥
तित्थेसुमणारोवियवयस्स सँहस्स थोवकालीयं । सेसाणमावकहियं तित्थेसु, विदेहयाणं च ॥ ३ ॥
नणु जावज्जीवाए इत्तिरियं पि गहियं मुयंतस्स । होइ पइण्णालोवो जहावकहियं मुयंतस्स ॥ ४ ॥
नणु भाणियं सव्वं चिय सामाइयमिणं विसुद्धिओ भिन्नं । सावज्जविरइमइयं को वयलोवो विसुद्धीए ? ॥ ५ ॥
उन्निक्कलमओ भंगो जो पुण तं चिय कोइ सुद्धेयरं । सन्नाभिच्चविसिट्ठं सुहुमं पित्त तस्स को भंगो ? ॥ ६ ॥
परियायस्सै य छेओ जत्थोवट्ठावणं वएसुं च । छेओवट्ठावणमिह तमणइयारे-यरं दुविहं ॥ ७ ॥
सेहस्स निरइयारं तित्थंतरंसकमे च तं होज्जा । मूलगुणघाइणो साइयारसुभयं च ठियकप्पे ॥ ८ ॥
परिहारेण विसुद्धं सुद्धो वा तओ जहिं विसेसेण । तं परिहारविसुद्धं परिहारविसुद्धियं नाम ॥ ९ ॥

तं द्रुविगम्य निम्बिस्समाण-निम्बिट्ठकाइयवसेणं । परिहारिया-शुपरिहारियस्स कम्पट्ठियस्स वि य ॥ १० ॥
 परिहारो पुण परिहारियाण सो गिम्ह-सिसिर-यासासु । पत्तेय तिविगम्पो चउत्थयाई तवो नेओ ॥ ११ ॥
 गिम्ह-सिसिर-यासासु चउत्थयाईणि वारसताइ । अब्ढापक्कंतीए जहण-मडिमु-क्कोसयतवाणं ॥ १२ ॥
 सेसा उ निययमत्ता पाय भत्त च ताणमायाम । होइ नवण्हं पि नियमा न कप्पए सेसय सव्व ॥ १३ ॥
 परिहारिया-पुणपरिहारियाण कम्पट्ठियस्स वि य भत्त । उ छम्मासा उ तवो अट्ठारसमासिओ कप्पो ॥ १४ ॥
 कप्पसमचीए तय जिणकप्प याउचिति गच्छ वा । ठियकप्पे नियमा वो पुरिसजुगाइ ते होति ॥ १५ ॥
 कोवाइ सपराओ तेण जओ सपरीइ संसारे । त सुहुमसपराय सुहुओ जत्थावसेसो सो ॥ १६ ॥
 सेहं विळ्ळगओ त विमुज्जमाण तओ चयतस्स । तह सक्कित्थस्समाण परिणामवसेण विभेय ॥ १७ ॥
 अहसदो जाइये आळोप्पमिहिहीए कहियमक्खाय । चरणमक्खायमुवित तहमक्खाय जहक्खाय ॥ १८ ॥
 त द्रुविगम्य छउमत्थ-केयलिविहाणओ पुणेक्केक्क । खय-वसमज-सजोगा-जोगिकेवलिविहाणओ द्रुविह ॥ १९ ॥
 भणिय खओवसमओ अहुणोवसमेण लहइ जह जीवो । तामइय तं भण्णइ सो ज खओवसमपुब्बो ॥ २० ॥
 अहवा खओवसमओ चरणसिय उवसमेण खयओ वा । सुहुमा-हक्खायाइ तेणोवसम-क्खया कमतो ॥ २१ ॥
 सेढिगयस्स सुहुम सेढीओ निगयस्सहक्खायं । सा उवसम-क्खयओ पढम तत्थोवसमसेढी ॥ २२ ॥

अण-दंस-नपुंसि-स्थीवेय-च्छक्कं च पुरिसवेयं च ।

दो दो एगंतरिए सरिसे सरिसं उवसमेइ ॥११४॥

उवसामगसेढीए पट्ठवओ अप्पमचविरत्तो उ । पज्जवसाने सो वा होइ पमचो अ विरत्तो वा ॥ १ ॥

अन्ने भणति अविरय-देस-पमत्ता-उपमत्तविरयाणं । अन्नयरो पडिवज्जइ दंसणसमणम्मि उ नियद्धी ॥ २ ॥
 भवमणुबंघति जओऽणंतमणंताणुबंघिणोऽण त्ति । ते चत्तारि वि समयं समेइ अंतोमुहुत्तेणं ॥ ३ ॥
 तत्तो य दंसणतिगं तओऽणुइणं जह्नेयस्वेयं । तत्तो बीयं छक्कं तओ य वेयं सयमुदिन्नं ॥ ४ ॥
 मज्झिन्नकसायाणं कोहाइसमाणजाइए दो दो । एक्केणंतरिए संजलणेणं उवसमेइ ॥ ५ ॥
 संजलणाईण समो जुत्तो, संजोयणादओ जे उ । ते पुव्वं चिय समिया नणु सम्मत्ताइलाभम्मि ॥ ६ ॥
 आसि खओवसमो सिं समोऽहुणा, भणइ को विसेमो सिं ? । नणु खीणम्मि उइण्णे सेसोवससे खओवसमो ॥ ७ ॥
 सो चेव नणूवसमो उइए खीणम्मि सेसए समिए । सुहुमोदयया मीसे न तूवसमिए विसेमोऽयं ॥ ८ ॥
 वेएइ संतकम्मं खओवसमिएसु नाणुभावं सो । उवसंतकसाओ पुण वेएइ न संतकम्मं पि ॥ ९ ॥
 संजोयणाइयाणं नणूदओ संजयस्स पडिसिद्धो । सच्चमिह सोऽणुभावं पडुच्च न पएसकम्मं तु ॥ १० ॥
 भणियं च सुए जीवो वेएइ नवाणुभावकम्मं ति । जं पुण पएसकम्मं नियमा वेएइ तं सव्वं ॥ ११ ॥
 नाणुदियं निज्जीरइ नासंतमुदेइ जं तओऽवस्सं । सव्वं पएसकम्मं वेएउं मुच्चए सव्वो ॥ १२ ॥
 किह दंसणाइघाओ न होइ संजोयणाइ वेदयओ ? । मंदाणुभावयाए जहाणुभावम्मि त्ति कहिंचि ॥ १३ ॥
 निच्चोदिन्नं पि जहा सयलचउण्णाणिणो तदावरणं । न विघाइ मंदयाए पएसकम्मं तहा नेयं ॥ १४ ॥
 किरियाए कुणइ रोगो मंदं पीलं जहाऽवणिज्जंतो । किरियामेत्तकयं चिय पएसकम्मं तहा तवसा ॥ १५ ॥
 दंसणमोहाईओ भणणइ अनियट्ठिबायरो परओ । जाव उ सेसो संजलणलोभसंखेज्जभागो त्ति ॥ १६ ॥
 तदसंखेज्जइभागं समए समए समेइ एक्केक्कं । अंतोमुहुत्तेचं तस्सासंखिज्जभागं पि ॥ १७ ॥

लोमाणू वेयंतो जो खलु उवसामओ व खवओ वा ।

सो सुहुमसंपराओ अहक्खाया ऊणओ किंचि ॥ ११५ ॥

उवसामगादिंगारे तस्समभागो पि खवगनिदेसो । सुहुमसरागोर्गततो अहक्खाओ होइ निग्गयो ॥ १ ॥

यच्चाऊ पडिच्चो सेडिगओ वा पसतमोहो वा । जइ कुणइ कोइ काल वच्चइ तोणुचरसुरेसु ॥ २ ॥

अनियच्चाऊ होऊ पसंतमोहो सुहुचमेच्चं । उइयक्साओ नियमा नियचए सेडिपडिलोमं ॥ ३ ॥

उवंसामं उवणीया गुणमदया जिणचरित्सरिसं पि ।

पडिवयंति कसाया किं पुण सेसे सरागत्ये ? ॥ ११६ ॥

ववद्वमियंजणदुमो छारण्णोऽगणि ख पैस्यओ । दावेइ जइ सत्त्वं तद्व स कसाओवए सुज्जो ॥ १ ॥

तस्मि मवे निब्बाण न उभइ उक्खोसओ व ससार । पोगलपरियट्ठं वेसोण कोइ हिण्ढेज्जा ॥ २ ॥

जइ उवसंतकसाओ लहइ अणंतं पुणो वि पडिवायं ।

न ह्रु मे वीससियव्वं थेवे वि कसायेसेसस्मि ॥ ११७ ॥

अणथोवं वणथोवं अग्गीथोवं कसायथोवं च ।

न ह्रु मे वीससियव्वं थेवं पि ह्रु तं बहु होइ ॥ ११८ ॥

दासचं वेइ अणं अइरा मारण वणो विसप्पतो । सव्वत्स दाहग्गी दिति कसाया भवमणत्त ॥ १ ॥

ओवसमं सामाइयमुइयं खाइयमओ पवक्खामि । सुहुममक्खायं पि य खयसेडिसमुब्भवं तं च ॥ २ ॥

अण-मिच्छ-मीस-सम्मं अट्ट नपुंस-त्थिवेय-छक्कं च ।

पुमवेयं च खवेइ कोहाईए य संजलणे ॥ ११९ ॥

पडिवत्तीए अविरय-देस-पमत्ता-पमत्त-विरयाणं । अन्नयरो पडिवज्जइ सुद्धज्जाणोवगयचित्तो ॥ १ ॥

पढमकसाए समयं खवेइ अंतोसुहुत्तमेत्तेणं । तत्तो चिय मिच्छत्तं तओ य मीसं तओ सम्मं ॥ २ ॥

बद्धाज पडिवन्नो पढमकसायक्खए जइ मरेज्जा । तो मिच्छत्तोदयओ विणिज्ज सुज्जो न खीणस्मि ॥ ३ ॥

तस्मि मओ जाइ दिवं तप्परिमाणो य सत्तए खीणे । उवरयपरिणामो पुण पच्छा नाणामइगइओ ॥ ४ ॥

खीणस्मि दंसणतिए किं होइ तओ तिदंसणाइओ ? । भणइ सम्मदिट्ठी, सम्मत्तक्खए कओ सम्मं ? ॥ ५ ॥

निव्वलियमयणकोद्वरूवं मिच्छत्तमेव सम्मत्तं । खीणं, न उ जो भावो सहहणालक्खणो तरस्स ॥ ६ ॥

सो तरस्स विसुद्धयो जायइ सम्मत्तपोगलक्खयओ । दिट्ठी व्य सुणहसुद्धभपडलविगमे मणूस्सस्स ॥ ७ ॥

जह सुद्धज्जलणुगयं वत्थं सुद्धं जलक्खए सुतरं । सम्मत्तसुद्धपोगलपरिक्खए दंसणं पेवं ॥ ८ ॥

सेसन्नाणावगमे सुद्धयरं केवलं जहा नाणं । तह खाइयसम्मत्तं खओवसम्मविगमस्मि ॥ ९ ॥

निव्वलियमयणकोद्वभत्तं तिछाइमीसियं मदए । न उ सोऽवाओ निव्वलिय-मीसमयकोद्वच्चाए ॥ १० ॥

तह सुद्धमिच्छसम्मत्तपोगला मिच्छमीसिया मिच्छं । होज्ज परिणामओ वा सोऽवाओ खइए न त्थि ॥ ११ ॥

बद्धाज पडिवन्नो नियमा खीणस्मि सत्तए ठाइ । इयरोणुवरओ धिय सयलं सेट्ठि समणेइ ॥ १२ ॥

विइय-तइए कसाए अट्ठारंभेइ समयमेत्तिं च । खवियस्मि मज्झभागे पयडिओ सोलसं खवेइ ॥ १३ ॥

नरय-तिरियाणुगुव्वी गईओ चत्तारि चादिजाईओ । आयावं उज्जोयं थावरसाहारणं सुहुमं ॥ १४ ॥

विशेषः०

॥ ९५ ॥

तिष्ठि महानिदाओ अहगसेसं तओऽणुदिण्णाण । वेयाण जहन्नयरं तचो धीय तओ छर्क्क ॥ १५ ॥
 तचो य तइय वेय एक्केक्क तो कणेण सजलणं । सन्वत्य सावसेसे मग्गिछे लग्गइ पुरिछे ॥ १६ ॥
 वसणमोहक्खवणे नियट्ठि अनियट्ठिवायरो पओ । जाव उ सेसो सजलणलोभसत्तेजमगो चि ॥ १७ ॥
 तवसंखिज्जइभागं समए समए खवेइ एक्केक्क । तत्य य सुहुमसरागो लोभाणू जावमेक्को वि ॥ १८ ॥
 खीणे खवगनिगठो धीसमए मोहसागरं तरितं । अतोमुहुत्तमुदरिं तरितं थाहे जहा पुरित्तो ॥ १९ ॥
 छउमत्यकालदुचरिमसमए निइ खवेइ पवल च । चरिमे केवल्लामो खीणावरणतरायत्त ॥ २० ॥
 आयरणक्खयसमए नेच्छइअनयत्त केवल्लुण्णची । तचोऽणत्तसमए दवहारो केमलं भणइ ॥ २१ ॥
 नानां न खिज्जमाणे, छीणे पुण जओ तवावरणे । न य किरियानिद्वानं कालेगच जओ पुत्तं ॥ २२ ॥
 जइ किरियापु न खओ को हेऊ तप्परिक्खए अओ ? । अह ताए, किइ काले अन्नत्थ तई, खओऽणत्थ ? ॥ २३ ॥
 किरियाकालम्मि खओ जइ नत्थि तओ न होज्ज पच्छा वि । जइवाकिरियस्स खओ पढम्मि विं कीत्त किरियापु ? २४ ॥
 ज निज्जरिज्जमाणं निज्जिण्णं ति भणिय सुए जं च । नोकम्मं निज्जरिइ नावरण सेण तत्तसमए ॥ २५ ॥
 जइ नाणमनावरणे वि नत्थि तो त न नाम पच्छा वि । जाय च अकारणओ तमकारणओ धिय पडेज्जा ॥ २६ ॥
 नाणत्सावरणस्स य समयं तम्हा पगासन्तमसो ज्ज । उप्पायज्जयधम्मा तह नेया सन्वभावाणं ॥ २७ ॥
 उभयावरणाईओ केवल्लवत्ताणन्दसणत्तहावो । जाणइ पासइ य जिणो' नेय सन्व सयाकाल ॥ २८ ॥

सभिन्न पासंतो लोगमलोगं च सन्वओ सन्वं ।

तं नत्थि जं न पासइ मयं भवं भवित्सं च ॥ १२० ॥

बाहिं जहा तहतो संभिन्नं सव्यपज्जवेहिं वा । अत्त-परनिव्विसेसं स-परपज्जायओ वा त्ति ॥ १ ॥
 संभिन्नगहणेणं व दव्वमिह सकाल-पज्जवं गहियं । लोगालेगं सव्वं ति सव्वओ खित्तपरिमाणं ॥ २ ॥
 तं पासंतो भूयाइं जं न पासइ तओ तयं नत्थि । पंचत्थिकायपज्जयमाणं नेयं जओऽभिहियं ॥ ३ ॥
 तव-नियम-नाणरुक्खं आरुढो जं जिणो अभियनाणी । एत्तो स परंपरओ एत्तो जिणपवयणुप्पत्ती ॥ ४ ॥
 निब्बुत्तिसमुत्थाणप्पसंगओ जाव पवयणुप्पत्ती । पासंगियं गयमियं दुब्बलामि अओ उवग्घायं ॥ ५ ॥
 अच्छउ तावुग्घाओ का पुण जिणप्पवयणप्पसूइ त्ति । तं कित्तियाभिहाणं पवयणमिह को विभागो सो ? ॥ ६ ॥
 एयं पसंगेसेसं बुत्तुमुवग्घायवित्थरं वोच्छं । तो सेसद्वाराइं कमेण तस्संगहो चेमो ॥ ७ ॥

जिणपवयणउप्पत्ती पवयणएगट्ठिया विभागो य ।

दारविही य नयविही वक्खाणविही य अणुओगो ॥ १२१ ॥

पासंगियमाइत्तियं दारविहिं त्ति विहि उ उवग्घाओ । अणुओगद्वारं पुण चउत्थामिट्ठं नयविहि त्ति ॥ १ ॥
 सीसा-यरियपरिक्खा वक्खाणविहि त्ति कहणमज्जाया । सुत्तप्फासियजुत्ती सुत्ताणुगमोऽयमणुओगो ॥ २ ॥
 किं पुण चउत्थद्वारं नयविहिमभिधाय तौऽणुओगो त्ति । चउद्वारासंगहिया वक्खाणविहि त्ति किं गहिया ? ॥ ३ ॥
 वंजाणुलोमयाए केई न जओ तई कमेणं पि । तीरइ निवंधेउं जे तेणेयं बुद्धिपुब्ब त्ति ॥ ४ ॥
 अंतम्मि उ वण्णसियं पुब्बमणुगमस्स जं नए भणइ । तं जाणावेइ समं वच्चंति नयाणुओगो य ॥ ५ ॥
 सुत्ताणुगमावसरे गुरु-सीसाणुगहोवएसत्थं । वक्खाणविहि जंपइ मूलद्वाराणहिकयं पि ॥ ६ ॥

अहं ना साहिक्य धिय वक्त्वाणं नं ति ज तओऽणुगमे । ज ज वक्त्वाण ग त त सब्व जओऽणुगमो ॥ ७ ॥
 सुचाणुगमार्हं वक्त्वाणविही जओ तवग सा । जं च सुयावसरे धिय सफलाइ गवाइनायाइ ॥ ८ ॥
 जइ साणुगमग धिय दारविहीए तओ किमार्हं । उयारेठ भनइ उक्कमकरणे गुणो को णु ? ॥ ९ ॥
 दारविही वि महत्ता तत्थ वि वक्त्वाणविहिक्कजासो । मा होज्ज तदार्यंए वक्त्वाणविहिं निरुवेइ ॥ १० ॥
 पैत्थेय गुरू सीस सीसो य गुरु परिच्छिउ पच्छा । वोच्छिइ सोच्छिइ य सुहं मोच्छिइ य सुदिदठपेयालो ॥ ११ ॥
 साणुगमं पि इहं जइ भनइ किं न कीरइ इहेव ? । वाएइ पयचयर वक्त्वाणविही य सुत्तम्मि ॥ १२ ॥
 अणुओगाइविमो वक्त्वाणविही वि तप्पसंणेण । जपति केइ तेसिं द्रुसु सोठ व को जोगो ? ॥ १३ ॥
 सगहगाइए पुणो अणुओगाइए विंति दांता । जो वम्मिओऽणुओगो सोऽय स निही जवत्थ ति ॥ १४ ॥
 सुयमिइ जिणपवयण तस्सुप्पची पसगओऽभिहिया । लिण-गणहरवयणाओ इमाइ तत्तामिहाणाइ ॥ १५ ॥

एगटिठयाणि तिन्नि उ पवयण सुत्तं तहेव अरथो य ।

ऐक्केक्कस्स य एत्तो नामा एगटिठया पंच ॥ १२२ ॥

जमिइ पगय पसत्थं पद्धानवयण च पवयण त च । सामन्न सुयनाण विसेसओ सुत्तमत्यो य ॥ १ ॥
 सिंचइ लणइ जमत्य तन्हा सुत्तं निरुचविहिणा वा । सुएइ सवइ सुब्बइ सिब्बइ सरए व जेणत्थ ॥ २ ॥
 अविचरिय सुत्तं पित्तं सुट्ठिय-वाविच्छत्तं व सुत्तं ति । जो सुत्ताभिप्पाओ सो अत्थो अज्जए जन्हा ॥ ३ ॥
 सह पनयणेण जुत्ता न सुयत्येगत्थया परोप्परओ । ज सुत्तं वक्खेय अत्थो त तस्स वक्खणं ॥ ४ ॥
 जुज्जइ च विभागाओ तिण्णं वि भिन्नत्थया न चेहरहा । एगत्थाण पि पुणो किमिहेगत्थाभिहाणेहि ? ॥ ५ ॥

१ 'इ मा' । २ 'ल्ले' । ३ 'इत्तं' ।

मउलं फुल्लं ति जहा संकोर्य-विबोहमेत्तभिन्नाइं । अत्थेणाभिन्नाइं कमलं सामणओ चेगं ॥ ६ ॥
 अविवरियं तह सुत्तं विवरीयमत्थो ति बोहकालम्मि । किंचिम्मत्तविभिन्ना सामन्नं पवयणं नेयं ॥ ७ ॥
 सामन्न-विसेसाणं जह वेगा-णेगया ववत्थाए । तदुभयमत्थो य जहा वीसुं बहुपज्जवा ते य ॥ ८ ॥
 एवं सुत्त-त्थाणं एगा-णेगइया ववत्थाए । पवयणमुभयं च तयं तियं च बहुपज्जयं वीसुं ॥ ९ ॥
 अहवा सर्व्वं नामं वंजणसुद्धियनयस्स भिन्नत्थं । इयरस्स अभिन्नत्थं संवहरो य तदेवैक्खो ॥ १० ॥
 संववहारहाए जम्हा जेणेगया, न निब्बयओ । तो जुत्ताइं तेसिं वीसुं पज्जायनामाइं ॥ ११ ॥

सुयधम्म तित्थ मग्गो पावयणं पवयणं च एगट्ठा ।

सुत्तं तंतं गंथो पाढो सत्थं च एगट्ठा ॥ १२३ ॥

बोहो सुयस्स धम्मो 'सुयं व धम्मो स जीवपज्जाओ । सुगइए संजमस्मि य धरणाओ वा सुयं धम्मो ॥ १ ॥
 तित्थं ति पुव्वभणियं संबो जो नाण-वरण-संघाओ । इह पवयणं तित्थं तत्तोऽणत्थंतरं जेण ॥ २ ॥
 मज्जिज्जइ सोहिज्जइ जेणं तो पवयणं तओ मग्गो । अहवा सिवस्स मग्गो मग्गणमच्चेसणं पंथो ॥ ३ ॥
 पग्गयाइअभिविहीए पवयणं पावयणमाइवयणं वा । सिवपावयवयणं वा पावयणं, पवयण भणियं ॥ ४ ॥
 सुत्तं भणियं तंतं तणिज्जए तेण तस्मि व जमत्थो । गंथिज्जइ तेण तओ तस्मि व तो तं मयं गंथो ॥ ५ ॥
 पढणं पाढो तं तेण तस्मि व पढिज्जएउभिधेयं ति । सासिज्जए तेण तहिं व नेयमाया व तो सत्थं ॥ ६ ॥

अणुओगो य निओगो भास-विभासा य वत्तियं चेव ।

एए अणुओगस्स उ नामा एगट्ठिया पंच ॥ १२४ ॥

अणुओयणमणुओगो सुयस्स नियएण जमभिवेएण । वावारो वा जोगो जो अणुल्लोऽणुकूलो वा ॥ १ ॥
अइवा जमतथओ थोव-यन्ठभागेहिं सुयमणु तस्स । अभिवेए वावारो जोगो तेण व सयथो ॥ २ ॥

नामं ठवणा दविए खित्ते काले वयण-भावे य ।

एसो अणुओगस्स उ निक्खेवो होइ सत्तविहो ॥ १२५ ॥

नामस्स जोऽणुओगो अइवा जस्साभिहाणमणुओगो । नामेण व जो जोगो जोगो नामाणुओगो सो ॥ १ ॥
ठवणाए जोऽणुओगोऽणुओग इति वा ठविज्जए ज च । जो वेह जस्स ठवणा जोगा ठवणाणुओगो सो ॥ २ ॥
दब्बस्स जोऽणुओगो दब्बे दब्बेण दब्बहेक वा । दब्बस्स पज्जेण व जोगा दब्बेण वा जोगो ॥ ३ ॥
बहुवयणओ वि एव नेओ जो वा कहे अणुवत्तो । दग्गणुओग एसो एव खेत्ताइयाण पि ॥ ४ ॥
दब्बस्स उ अणुओगो जीवदब्बस्स वा अजीवदब्बस्स । एक्केक्कमि वि भेया इयति दब्बाइया चत्तो ॥ ५ ॥
दब्बेणेग दब्ब सत्ताइयप्पएसओगाढ । कालेऽणाइ अभिहणो भावे नाणाइयाणता ॥ ६ ॥

एमेव अजीवस्स वि परमाणू दब्ब एगदब्ब तु । खेत्ते एगप्पस्से ओगाढो सो भवे नियमा ॥ ७ ॥
समयाइठिइ असत्ता उत्तपिणीओ इयति कालमि । वण्णाइभावणता एव दुप्पएसमाई वि ॥ ८ ॥
दब्बाण अणुओगो जीवा-जीवाण पज्जन्ना नेया । तत्थवि व मग्गणाओऽणेगा सट्ठाण-परठाणे ॥ ९ ॥
वत्तीए अक्खेण व करगुलाईण वा वि दब्बाण । अक्खेहिं य दब्बेहिं अहिगरणे कप्प-कप्पेहिं ॥ १० ॥
पत्तात्तिजदुदीवे खेत्तस्सेमाइ होइ अणुओगो । खेत्ताण अणुओगो दीव-सदुदाण पन्नत्ती ॥ ११ ॥

विशेषा०

॥१००॥

जंवूदीवपमाणं पुढाविजियाणं तु पत्थयं काउं । एवं मविज्जमाणा हवति लोगा असंखेज्जा ॥ १२ ॥
 खेत्तम्मि उ अणुओगो तिरियं लोगम्मि जम्मि वा खेत्ते । अट्ठाइयदीवेसु छलइवीसाए खेत्तेसु ॥ १३ ॥
 कालस्स समयरूवण कालाण तदाइ जाव सव्वद्धा । कालेणानिलावहारो कालेहि उ सेसकायाणं ॥ १४ ॥
 कालम्मि वीयपोरिसि समासु तिसु दोसु वा वि कालेसु । पवयणस्सगवयाइवयणाणं सोलसण्हं तु ॥ १५ ॥
 वयणेणायरियाई एक्केणुत्तो वहुहिं वयणेहिं । वयणे खओवसमिए वयणेसु उ नत्थि अणुओगो ॥ १६ ॥
 भावस्सगयरस्स उ अणुओगो जो जहड्डिओ भावो । दोमाइसंनिगासे अणुओगो होइ भावाणं ॥ १७ ॥
 भावेण संगहाईण णयरेंणं दुगाइभावोहिं । भावे खओवसमिए भावेसु य नत्थि अणुओगो ॥ १८ ॥
 अहवा आयाराइसु भावेसु वि एस होइ अणुओगो । सामित्तं आसज्ज व परिणामेसुं वहुविहेसुं ॥ १९ ॥
 दब्बे नियमा भावो न विणा ते यावि खेत्त-कालेहिं । खेत्ते तिण्ह वि भयणा कालो भयणाए तीसुं पि ॥ २० ॥
 ओहरो आहेयं च होइ दब्बं तहेव भावो य । खेत्तं पुण आहारो कालो नियमाउ आहेओ ॥ २१ ॥
 एसोऽणुरूवजोगो गओऽणुओगो इओ विवज्जत्थं । जो सो अणुओगो तत्थेमे होंति दिट्ठता ॥ २२ ॥

वच्छुगगोणी खुज्जा सज्जाए चेव वहिरउल्लोवो
 गामेल्लए य वयणे सत्तेव य होंति भावम्मि ॥ १२६ ॥
 सावगभज्जा सत्तवईए य कौकणगदारए नउले ।
 कमलामेला संवस्स साहसं सेणिए कोवो ॥ १२७ ॥

खीरं न देइ सम्म पत्त्यनिओगओ जहा गावी । छेज्ज व परदुद्धं करिज्ज देहोवरोह वा ॥ १ ॥
 तह न चरण पस्सते परपज्जायविणिओगओ दब्ब । पुब्बचरणोवधाय करेइ देहोवरोह वा ॥ २ ॥
 जिणवयणासायणओ उम्माथा-उत्तक-भरणवसणाइ । पावेज्ज सब्वलोय स वोहिलाहोवधाय च ॥ ३ ॥
 दब्बविज्जासाउ साहणभेओ तओ चरणभेओ । तओ मोक्खामावो मोक्खामावेऽफला दिक्खा ॥ ४ ॥
 सम्म पय पयच्छइ सब्वत्थविणिओगओ जहा पेण । तह सयपज्जवजोए दब्ब चरण जओ मोक्खो ॥ ५ ॥
 एव खेचार्इसु वि सत्तम्मविणिओगओऽणुओय सि । विवरीए विवरीओ सोवाहरणोऽणुगतब्बो ॥ ६ ॥
 नियओ य निच्छिओ वा हिओ य जोगो मओ निओगो सि । नेओ सभेअ-खब्बखण-सोवाहरणोऽणुओगो ज्य
 भासा वत्ता वाया सुयवचीभावमिच्च स य । सुयभावमिच्च जह सामाइयमिहेयमाईय ॥ ८ ॥
 विविहा वित्तसओ वा होइ विभासा दुगाइपज्जाया । जह सामइय सभओ सामाओ वा समाओ वा ॥ ९ ॥
 तिसीए दक्खण वच्चियमिह सब्वपज्जवेहि वा । विचीओ वा जाय जम्मि वा जह वत्तए सुत्ते ॥ १० ॥
 उच्छोसयसुयनाणी निच्छयओ वत्तिय वियाणाइ । जो वा जुगप्पहाओ तओ य जो गिण्हए सब्व ॥ ११ ॥
 जण सममहिंय वा भणिय भासति भासगाइया । अहवा तिण्णवि साहेज्ज कट्ठकम्माइनाएहि ॥ १२ ॥

कट्ठे पोत्थे चित्ते सिरिघरिए वोड्ढेसिए चेव ।

भासग-विभासए वा वितीकरणे य आहरणा ॥ १२८ ॥

पढ्ढओ रूवागार थूलावयवोववसण बीओ । तइओ सव्वावयवे निदोसे सब्वाहा कुणइ ॥ १ ॥
 कट्ठसमाणं सुत्त तवत्थरूवेगभासण भासा । थूलत्थाण विभासा सब्बेसि वत्तिय नेय ॥ २ ॥
 पोत्थं विद्वागार विद्वावयव समत्तपज्जाय । जह, तह सुत्त भासा विभासण वत्तिय चेव ॥ ३ ॥

कुड्डे वत्तिलिहियं वण्णुब्भिन्नं समत्तपज्जायं । जह, तह सुत्तं भासा विभासणं वात्तियं चरिमं ॥ ४ ॥
भाणे जाई-न्नाणं गुणे य रयणाणं सुणइ सिरिघरिओ । जह, तह सुयभाणे भासगादओ अत्थरयणाणं ॥ ५ ॥
वोंडं विभिन्नमीसं दरफुल्लं वियसियं विसेसेण । जह कमलं चउरूवं सुत्ताइचउक्कमण्ण्वं ॥ ६ ॥
पंथो दिसाविभागो गाम-पुराइगुण-दोसेपयालं । जह, पंहदेसणमेवं सुत्तं भासाइतियं च ॥ ७ ॥
एयस्स कोणु जोगो वोत्तं सोइं च, केण विहिणा वा ? । पुव्वोइयसंबंधो वक्खाणविही विभागाओ ॥ ८ ॥

गोणी चंदणकंथा चेडीओ सावए बहिरगोहे ।

टंकणओ ववहारो पडिवक्खे आयरिय-सीसे ॥ १२९ ॥

भग्गनिविट्ठं गोणिं केउं दंतो व्व न सुयमायरिओ । एवं माए वि गहियं गिण्हि तुमं पि त्ति जंपत्तो ॥ १ ॥
अविगल्लोविक्केया व जो वि मदक्खमो सुगंभीरो । अक्खेवनिणयपसंगपारओ सो गुरू जोगो ॥ २ ॥
सीसो वि पहाणयरो गेगंताणावियारियगाही । सुपरिच्छियकेया इव त्थाणवियारक्खमो इट्ठो ॥ ३ ॥
जो सीसो सुत्तत्थं चंदणकंथं व परमयाईहिं । मीसेइ गल्लियमहवा सिक्खियमाणेण स न जोगो ॥ ४ ॥
कंथीकयसुत्तत्थो गुरू वि जोगो न भासियव्वस्स । अविणासियसुत्तत्था सीसा-यरिया विणिद्धिडा ॥ ५ ॥
अत्थाणत्थनिउत्ताभरणं ज्झिणसेट्ठियू व्व । न गुरू विहिभणिए वा विवरीयनियोयओ सीसो ॥ ६ ॥
सत्थाणत्थनिउत्ता ईसरधूया सम्भूसाणाणं व । होइ गुरू सीसोऽवि य विणिओएत्तो जहाभणियं ॥ ७ ॥
चिरपरिचियं पि न सरइ सुत्तत्थं सावओ समज्जं व । जो न स जोगो सीसो गुरूत्तणं तस्स दूरेणं ॥ ८ ॥
अन्नं पुट्ठो अन्नं जो साहइ सो गुरू न बहिर व्व । न य सीसो जो अन्नं सुणेइ परिभासए अन्नं ॥ ९ ॥
अक्खेव-निणय-पसंगदाणगहणाणुवत्तिणो दो वि । जोग्गा सीसायरिया टंकण-चणिओवगा समए ॥ १० ॥

अहवा गुरुविणय-मुप्ययाणशब्दविण्जोमओ दो वि । निज्जलामयसहिया टकण-वणिओवमा जोगा ॥११॥
अत्थी स एव य शुल होइ जओ तो विसेसओ सीसो । जोगोजोगो मन्नइ तत्ताजोगो इमो होइ ॥१२॥

कस्स न होही 'देसो अणवमुवगओ यं निरुवेगारी य ।

अप्पच्छंदमईओ पत्थियओ गंतुकासो य ॥ १३० ॥

मन्नइ अणवमुवगओऽणुवसंपदया । गुरुणो क्कणिज्जाइ अकुवमाणो निरुवगारी ॥ १ ॥
अप्पच्छंदमईओ सच्छंदं कुणइ सव्वक्कज्जाइ । पत्थियओ सपत्थियविइज्जओ निव्वगमित्थं ॥ २ ॥
गंतुमणो जो जपइ नवरं समप्पठ इमो सुयक्खओ । पठिठ सोढं च तमो गच्छं को कैत्थए एत्थ ॥ ३ ॥

विणओणएहिं पंजलियेडेहिं छंदमणुयत्तमाणेहिं ।

आराहिओ गुरुजणो सुयं बहुविहं लहुं देइ ॥ १३१ ॥

विणओणओऽमिववइ पढए पुच्छए पठिच्छइ वा ण । पजलियदोऽमिसुहो कवजली पुच्छणाईसु ॥ १ ॥
सवइइ समत्थेइ य कुणइ करावेइ गुरुजणाभिमय । छवमणुयत्तमाणो स गुरुजणाराहण कुणइ ॥ २ ॥

सेलघण-कुडग-चालणि-परिपूणग-हंस-महिस-मेसे य ।

मसग-जल्लग-विराली जाहग-गोमेरी आहेरी ॥ १३२ ॥

जुहेऊण न सको गज्जइ इय मुगसेलओऽत्ते । त संवट्ठयेहो गतु तस्सुपरि पढइ ॥ १ ॥

रविउ त्ति ठिओ-मेहो, उछोऽम्हि नव त्ति गज्जइ सेलो । सेलसं गाहिसं निविज्जइ गाहगो एवं ॥ २ ॥
 आयरिए सुत्तम्मि य परिवाओ सुत्त-अत्थपलिमंथो । अन्नोसिं पिय हाणी, पुट्ठा वि न दुद्धया वंझा ॥ ३ ॥
 बुट्ठे वि दोणमेहे न कण्हभोमाओ लोठए उदयं । गहण-धरणासमत्थे इय देयमच्छित्तिकारिम्मि ॥ ४ ॥
 भाविय इयरे य कुडा अपसत्थ-पसत्थभाविया दुविहा । पुप्फाईहिं पसत्था सुर-तेछाईहिं अपसत्था ॥ ५ ॥
 वम्मा अवम्मा वि य पसत्थवम्माओ होति अगेज्झा । अपसत्थअवम्मा वि य, तप्पडिवक्खा भवे गेज्झा ॥ ६ ॥
 कुप्पवयणओसन्नोहिं भाविया एवमेव भावकुडा । संविग्गेहिं पसत्था वम्मा अवम्मा य तह चेव ॥ ७ ॥
 जे उण अभाविया ते चउज्जिहा, अहविमो गमो अन्नो । छिडुकुड-भिन्न-खंडे सगले य परूवणा तेसिं ॥ ८ ॥
 सेले य छिडु-चालणि मिहो कहा सोउमुट्टियाणं तु । छिडुह तत्थ विट्ठो सुमरिंसु सरामि नेदाणि ॥ ९ ॥
 एगेण विसइ बीएण नीइ कन्नेण चालणी आह । धन्न त्थ आह सेलो जं पविसइ नीइ वा तुज्झं ॥ १० ॥
 तावसखउरकठियं चालणिपडिवक्खो न सवइ दव्वं पि । परिपूणगम्मि उ गुणा गलंति दोसा य चिट्ठंति ॥ ११ ॥
 सव्वणपामण्णा दोसा हु न संति जिणमए केइ । जं अणुवउत्तकहणं अपत्तमासज्ज व हवेज्ज ॥ १२ ॥
 अबत्तणेण जीहाए कूचिया होइ खीरमुदगम्मि । हंसो मुत्तूण जलं आवियइ पयं तह सुसीसो ॥ १३ ॥
 समयमवि न पियइ महिसो न य जूहं पियइ लोडियं उदगं । विगह-विगहाहिं तहा अत्थकुपुच्छाहि य कुसीसो ॥ १४ ॥
 अवि गोपयम्मि पिबे सुट्ठिओ तणुयत्तणेण तुंडस्स । न करेइ कलुस तोयं मेसो एवं सुसीसो वि ॥ १५ ॥
 मसउ व्व तुदं जच्चाइएहिं निच्छुब्भए कुसीसो वि । जलुगा व अदूमंतो पिबइ सुसीसो वि सुयनानं ॥ १६ ॥
 छेडुं भूमीए खीरं जह पिबइ दुट्ठमज्जारी । परिसदुट्ठियाण पासे सिक्खइ एवं विणयभंसी ॥ १७ ॥
 पाउं थोउं थोउं खीरं पासाइं जाहगो जह लिहइ । एमेव जियं काउं पुच्छइ मइमं न खेएइ ॥ १८ ॥

अहो वोऽजिह्वं केढे निरतिथय किं बहामि से चारि । चतवरणगवी उ मया अन्न-हाणी य धहुयाण ॥ १९ ॥
 मा मे होउज अनणो गोउज्झा वा पुणो नि न वविज्जा । वयमपि वोऽहामो पुणो अणुगगहो अन्नदुद्धे वि ॥ २० ॥
 सीता पडिच्छमाण भरो चि ते विप्य हु सीसगभरो चि । न कोऽति सुत्तहाणी अन्नस्य वि दुल्लह तेसि ॥ २१ ॥
 कोमुदया तह सगाभिया य उब्भइया य भेरीओ । कण्हस्ससिप्पुतया असिचोवसमी चउत्थी उ ॥ २२ ॥
 सक्कपससा गुणगाहि केत्तवो नेमिचद-मुणुदत्ता । आसरयणस्स हरण कुमारभगे य पुयजुद्ध ॥ २३ ॥
 नेहि जिओ मिह सि अह असिचोवसमीए सपयाण च । उम्माभिययोसया पत्तमइ न य जायए अन्नो ॥ २४ ॥
 आगतुगाहिकलोमो महिइडिमुल्लेण कथ-दुल्लया । अट्ठमआराहण अन्नभेरी अन्नस्स ठवणं च ॥ २५ ॥
 मुक्क तथा अगहिए दुपरिगादियं कय तथा, कल्लहो । पिट्ठण-अइचिरविक्य गएसु चोरा य ऊणग्गे ॥ २६ ॥
 मा निण्हवए य दाठ उवजुज्जिय देहि किं विचिंतेसि ? । यथाभेलियदाणे किलस्ससि त च ह वेव ॥ २७ ॥
 भणिया जोगा-उजोगा सीता गुरगो य तस्य दोण्ह पि । पेयालियगुण-योसो जोगो जोगस्स भासेज्जा ॥ २८ ॥
 कयमगलोनयौरो तपइ वणिणयपत्तगवक्खाणो । दाइयवक्खाणविही वोच्छमुवग्यायदारविहि ॥ २९ ॥

उहेसे निहेसे य निगमे खेत्त-काल-पुरिसे य ।

कारण-पच्चय-ल्लक्खण-नए समोयारणा-गुमए ॥ १३३ ॥

किं कइविहं कस्स कहिं केसु कइ केचिरं हवइ काल ।

कइ संतरमविरहियं भवा-गरिस-फोसणनिरुत्ती ॥ १३४ ॥

उदेदुं निदिस्सइ पायं सामन्नओ विसेसो चि । उदेसो तो पढमं निदेसोऽणंतरं तस्स ॥ १ ॥

नामं ठवणा दविए खित्ते काले समासउदेसे ।

उदेसुदेसम्मि य भावम्मि होइ अट्ठमओ ॥ १३५ ॥

नामं जस्सुदेसो नामेणुदेस एव जो जेणं । उदेस्सो नामस्स व नामुदेसोऽभिहाणं ति ॥ १ ॥
एवं नणु सब्बो चिय नामुदेसो जओऽभिहाणं ति । दव्वाइणं तेहिं व तेसु व जं कीरए जस्स ॥ २ ॥
सच्चं सब्बाणुगओ नामुदेसोऽभिहाणमेत्तं जं । नाणत्तं तहवि मयं मइ-किरिया-वत्थुभेणहिं ॥ ३ ॥
ठवणाए उदेसो ठवणेदेसो चि तस्स वा ठवणा । तं तेण तओ तम्मि व दव्वाइयाणमुदेसो ॥ ४ ॥
दव्बुदेसो दव्वं दव्वपई दव्ववं सदव्वो चि । एवं खेत्तं खेत्ती खेत्तपई खेत्तजायं ति ॥ ५ ॥
कालो कालाईयं कालोवेयं ति कालजायं ति । संखेवो चि समासो अंगाईणं तओ तिण्हं ॥ ६ ॥
अंग-मुयक्खंध-ज्झयाणणं नियमित्थपभेयसंगहओ । होइ समासुदेसो जहंगमंगी तंदज्जेयां ॥ ६ ॥
एमेव य सुयक्खंधो तस्सज्जेया तैयत्थविण्णाया । अज्झयणं अज्झयणी तस्सज्जेया तैयत्थण्णू ॥ ८ ॥
उदेसो उदेसी उदेसणू तयत्थवेत्ता वा । उदेसुदेसोऽयं भावो भावि चि भावम्मि ॥ ९ ॥

एमेव य निदेसो अट्ठविहो सो वि होइ नायव्वो ।

अविसेसियमुदेसो विसेसिओ होइ निदेसो ॥ १३६ ॥

नामं जिणदत्ताई ठवणा य विसिट्ठियत्थुनिकखेवो । दव्वे गोमं दंडी रहि चि तिचिहो संचित्ताई ॥ १ ॥

खेत्ते भरहं तत्प व भवो चि मगह चि मगहो व चि । सारु चि य सारु चि य सबच्छरि चि कालम्भि ॥२॥
 आयारो आयावमायारधरो चि वा समासम्भि । आवस्तयमावासइ सुचत्यधरोऽहवाऽय ति ॥-३॥
 सत्यपरिणार्इ य व अजेओऽय समासनिहेसो । उदेसयनिहेसो सयणसो योगच्छेदेसो ॥ ४ ॥
 ओदइओ खइउ चि व नाण चरणं ति भावनिहेसो । एत्थ विसेसाहिगओ समासउदेस निहेसो ॥ ५ ॥
 अज्झयण उदेसो स चिय सामाइय ति निहेसो । बुद्धीए जहासंभवमाओज्जं सेसएसु पि ॥ ६ ॥
 सामाइय ति नपुसयमस्त पुम थी नपुंसग वावि । निद्विद्वा सत्थिच्छइ कं निहेसं नओ को पुं ॥ ७ ॥

हुविहं पि नेगमनओ निद्विदिट्ठं संगहो य ववहारो ।

निद्वेदेसयसुणुसुलो उभयसरिच्छं च सदूदत्स ॥ १३७ ॥

जं सबवहारपरो नेगमनो नेगमो तमो हुविह । इच्छइ, संववहारो हुविहो जं दीसए पाय ॥ १ ॥
 सज्जीविणियाऽयारो निद्विदिट्ठवसेण तह सुय चण । त चेव य जिणवयण सब्ब निद्वेदेसययसेण ॥ २ ॥
 जहवा निदिट्ठवसा वासवदत्ता-नरगवइयाइ । तह निद्वेदेसगवसओ लोए मणुक्खवाउ ति ॥ ३ ॥
 तह निद्विदिट्ठवसाओ नपुसग नेगमस्त सामाइय । थी पु नपुसग वा ते चिय निद्वेदेसयवसाओ ॥ ४ ॥
 जह वा बढाभिहाणं षट्सददो देवदत्तसद्वो चि । उभयमविरुद्धमेव सामाइय नेगमनयस्त ॥ ५ ॥
 अत्थाउ चिय वयण लहइ सरूव जओ पहुवो न्व । तो संगह-ववहारा भणति निद्विदिट्ठवसग ते ॥ ६ ॥
 अहव निद्विदिट्ठयस्स पज्जओ चेव त सधम्म न्व । तप्पच्चयकारणओ षट्स रूवाइधम्म न्व ॥ ७ ॥
 वयण विण्णाणफल जइ त भणिए वि नत्थि किं तेण । अण्णत्थ पच्चए वा सब्बत्थ वि पच्चओ पहुओ ॥८॥

अभिधेयसंको वा वत्तरे पच्चओऽणभिहिइ वि । तम्हा निद्विद्वत्तसा नपुसगं वेति सामइयं ॥ ९ ॥
उज्जुसुओ निद्वेसगवसेण सामाइयं विणिद्विसइ । वयणं वत्तुरहीणं तप्पज्जाओ य तं जम्हा ॥ १० ॥
करणत्तणओ मण इव सपज्जयाओ घडाइरूवमिव । साहीणत्तणओ त्रिय सधणं व वओ वयंतस्स ॥ ११ ॥
तह सुत्त-दुरुत्ताओ तस्सेवाणगुहो-वघायाओ । तस्स तयमिदियं पिव इहरा अकयागमो होज्जा ॥ १२ ॥
निर्विद्वत्तस्स वि कस्सवि नपूवघायाइओ तयं जुत्तं । ते तस्स सकारणाओ इहरा थाणुस्स वि हवेज्जा ॥ १३ ॥
सरनामोदयजाणियं वयणं देहो व्व वत्तुपज्जाओ । तं नाभिधेयधम्मो जुत्तमभावाभिहाणाओ ॥ १४ ॥
भावस्मि वि संबद्धं तमसंबद्धं व तं पगासेज्जा । जइ संबद्धं तिहुयणत्तावि त्ति तयं पगासेउ ॥ १५ ॥
निव्विण्णाणत्तणओ नासंबद्धं तयं पईवो व्व । भासयइ असंबद्धं अह तो सब्बं पगासेउ ॥ १६ ॥
जइ वि वयणिज्ज वत्ता बज्झ-ब्भंतरनिमित्तसामणं । वत्ता तहवि पहाणो निमित्तमब्भंतरं जं सो ॥ १७ ॥
सद्वदो समाणलिंगं निद्वेसं भणइ विसरिसमवत्थुं । उवउत्तो निद्विद्विदा निद्विस्साओ जओऽणणो ॥ १८ ॥
थीं निद्विसइ जइ पुमं थी चेव तओ जओ तदुवउत्तो । थीविच्चाणाणत्तो निद्विद्वत्तसमाणलिंगो त्ति ॥ १९ ॥
जइ स पुमं तो नत्थी अह थी न पुमं नवा तदुवउत्तो । जो थीविण्णाणमओ नो थी सो सब्बंहा नत्थि ॥ २० ॥
भासइ वाणुवउत्तो जह अच्चाणी तओ न तव्वयणं । निद्वेसो जेण मयं निच्छियदेसो त्ति निद्वेसो ॥ २१ ॥
सो जइ नाणुवउत्तोऽणुवउत्तो वा न नाम निद्वेसो । निद्वेसोऽणुवउत्तो य वेइ सद्वदो न तं वत्थुं ॥ २२ ॥
तम्हा जं जं निद्विस्सइ तदुवउत्तो स तम्मओ होइ । वत्ता वयणीज्जाओ अनत्तो त्ति समाणलिंगो सो ॥ २३ ॥
सामाइओवउत्तो जीवो सामाइयं सयं चेव । निद्वेसइ जओ सब्बो समाणलिंगो स तेणेव ॥ २४ ॥
इय सब्बनयमथाइं परिच्चविसयाइं, समुदियाइं तु । जइणं बज्झ-ब्भंतरनिद्वेसनिमित्तसंगहि ॥ २५ ॥

निविद्धस्स पट्ठई सा दब्ब-खेत्त-काल-भावेहिं । किं तं च जीवदब्बं पस्यमेयं जओ जह वा ॥ २६ ॥
खेत्ते कस्मि व काले पुरिसविसेसो व भावओ को सो । खेत्ताइतिग निगममेठ थिय छव्विहो ज सो ॥ २७ ॥

नामं ठवणा दविए खेत्ते काले तवेह भावे य ।

एसो उ निगमस्स निक्खेवो छव्विहो होइ ॥ १३८ ॥

दब्बाओ दब्बस्स व विणिग्गमो दब्बनिग्गमो सो य । तिविहो सचिचाई तिविहाओ समदो नेओ ॥ १ ॥
पमवो सचिचाओ भूमरुत्त-प्यंग-यत्ताई । किमि-गम्भ-सोणियाई मीसाओ यीसरीराओ ॥ २ ॥
किमि-दुण-दुण्णुणाई दारओ ज थ निग्गय जचो । दब्ब विगप्पवसओ जहसम्भावो-वयारेहिं ॥ ३ ॥
खेत्तस्स विनिग्गमण सरूवओ नत्थि त जमक्खिरिय । खेत्ताओ खेत्तस्मि वि ह्वेज्ज दब्बाइनिग्गमण ॥ ४ ॥
उत्थयारओ खेत्तस्स निग्गमो लोगनिक्खुहाण व । लद्ध विनिग्गय ति य जह खेत्त राउल्लठ च्चि ॥ ५ ॥
कालो वि दब्बुधम्मो निक्खिरिओ तस्स निग्गमो पमवो । तचो थिय दब्बाओ पमवइ काले व ज जम्मि ॥ ६ ॥
उत्थयारओ व सरओ विणिग्गओ निग्गओ य तचोऽइ । अहवा दुक्कालओ नरो व बालाइकालाओ ॥ ७ ॥
भावो वि दब्बधम्मो तचो थिय तस्स निग्गमो पमवो । दब्बस्स व भावओ विणिग्गमो भावओऽवगमो ॥ ८ ॥
रूवाई पोगलाओ कसाय-नाणादओ य जीवाओ । निति पमवति ते वा तेहिंतो तव्विओगस्मि ॥ ९ ॥
तत्थ पसत्थ मिच्छचण्णाणविरइभावनिग्गमण । जीवस्स समवति य ज सम्मत्तादओ तचो ॥ १० ॥
एत्थ उ पसत्थभावप्पसङ्गमेत्त विसेसओऽहिगयं । अपसत्थावगमो थिय सेसा वि तदगमावाओ ॥ ११ ॥
वीरो दब्ब खेत्त महसेणवण पमाणकालो य । भावो य भावपुरिसो समासओ निग्गमगाई ॥ १२ ॥

सामग्र्यं वीराओ महर्षेणवणे पमाणकाले य । भावपुरिसाहि भावो विणिग्गओ वक्खमाणोऽयं ॥ १३ ॥
इच्चवमाइं सव्वं दव्वाहीणं जओ जिणस्सेव । तो निग्गमणं वोत्तुं वोच्छं सामाइयस्स तओ ॥ १४ ॥
'मिच्छत्ताइतमाओ स निग्गओ जह य केवलं पत्तो ।

जह य पसूयं तत्तो सामग्र्यं तह पवक्खामि ॥ १३१ ॥

जीवे तुह संदेहो पच्चक्खं जं न धिप्पइ घडो व्व । अच्चंतापच्चक्खं च नत्थि लोए खपुप्फं थ ॥ १ ॥
न य सोऽणुमाणगम्मो जम्हा पच्चक्खपुव्वयं तं पि । पुव्वोवलद्धसंबंधसरणओ लिग-लिगीणं ॥ २ ॥
न य जीवलिगसंबंधदरिसणमभू जओ पुणो सरओ । तल्लिगदरिसणाओ जीवे संपच्चओ होज्जा ॥ ३ ॥
नागमगम्मो वि तओ भिज्जइ जं नागमोऽणुमाणाओ । न य कासइ पच्चक्खो जीवो जस्सागमो वयणं ॥ ४ ॥
जं चागमा विरुद्धा परोप्परमओ वि संसओ जुत्तो । सव्वप्पमाणविसयाईओ जीवो त्ति तो बुद्धी ॥ ५ ॥
गोयम ! पच्चक्खु च्चिय जीवो जं संसयाइविन्नाणं । पच्चक्खं च न सज्झं जह सुह-दुक्खा सदेहम्मि ॥ ६ ॥
कयवं करेमि काहं वाहमहं पच्चया इमाउ य । अप्पा सप्पच्चक्खो तिकालक्कजोवएसओ ॥ ७ ॥
कह पडिवण्णमहं ति य किमतिय नत्थि त्ति संसओ कह णु ? । सइ संसयम्मि वायं कस्साहंपच्चओ जुत्तो ? ॥ ८ ॥
जइ नत्थि संसइ च्चिय किमतिय नत्थि त्ति संसओ कस्स ? । संसइए व सरूवे गोयम ! किमसंसयं होज्जा ? ॥ ९ ॥
गुणपच्चक्खवत्तणओ गुणी वि जीवो घडो व्व पच्चक्खो । घडओ वि धेप्पइ गुणी गुणमेत्तगहणओ जम्हा ॥ १० ॥
अओऽणन्नो व गुणी होज्ज गुणेहिं, जह नाम सोऽणन्नो । ननु गुणमेत्तगहणे धेप्पइ जीवो गुणी सक्खं ॥ ११ ॥
अह अन्नो तो एवं गुणिनो न घडादओ वि पच्चक्खा । गुणमेत्तगहणाओ जीवम्मि कओ वियारोऽयं ? ॥ १२ ॥

१ 'जुह मिच्छत्त' । २ एतः पूर्वं "पयं किर देसित्ता साहूणं अन्नविनिष्पन्नाणं । सम्मचपटमल्लं भो योयन्नो यदुत्तमस्स" इत्ययं निर्दुक्तिगायक्यादयो ।

अहं मनासि अतिय गुणी न य देहत्वंतरं ततो किन्तु । देहे नाणाइगुणा सो चिय तेसिं गुणी जुचो ॥ १३ ॥
 नाणावओ न देहस्स सुचिमचाइओ घडस्सेव । तन्हा नाणाइगुणा जस्स स देहाहिओ जीवो ॥ १४ ॥
 इय तुह देसेणायं पच्चम्भो सब्बहा मद् जीवो । अविहयनाणत्तणओ तुह पिण्णाणं पडिवज्ज ॥ १५ ॥
 एवं चिय परदेहेणुमाणओ गिण्ह जीवमतिय चि । अणुमिच्चि-निविचीओ विज्जाणमय सरुत्थे व्व ॥ १६ ॥
 जं च न हिमोहिं सम मज्जाति लिंगी जओ पुरा गहिओ । सम ससेण व सम लिंगओ तोणुमेओ सो ॥ १७ ॥
 सोल्लेगतो जन्हा लिंगेहिं सम न विट्ठुल्लो पि । गहलिंगादरिसणओ गहोणुमेओ सरीरमि ॥ १८ ॥
 देहस्स तिय निहाया पइनिययागारओ घडस्सेव । अक्खाण च फणओ दंडाईणं कुलालो व्व ॥ १९ ॥
 अत्थिपिय-निसयाण आयाणादेयभावओऽवस्स । कम्मर इयावाया लोप सढासन्लोहाणं ॥ २० ॥
 भोचा देहाईणं भोगजत्तणओ नरो व्व भत्तस्स । सयायाइत्तणओ अत्थि य अत्थी परस्सेव ॥ २१ ॥
 जो फचाइ स जीवो सग्गन्निरुद्धो चि ते मई होज्जा । सुचाइपसगाओ तं न ससारिणो दोसो ॥ २२ ॥
 अत्थि चिय ते जीवो ससयओ सोम्म । याणुपुरिस्सो व्व । ज संदिद्धं गोयम ! त तत्पक्कत्थ वत्थि धुव ॥ २३ ॥
 पुर नाम निमाणं खरस्स पचं न तं खरे वेव । अन्नत्थ तवत्थि चिय एवं त्रिवरीयगाहे पि ॥ २४ ॥
 अरिय अजीवविचक्खो पडिसेहाओ घडोऽपडस्सेव । नत्थि घडो चि व जीवत्थिचपरो नत्थिसहोऽय ॥ २५ ॥
 असओ नत्थि नित्थो सजोगाइपडिसेहओ सिद्ध । संजोगाइचत्तक्क पि सिद्धमत्थतरे निययं ॥ २६ ॥
 जीवो चि सत्थयमिणं सुंदत्तणओ घडाभिहाण व । जेण त्थेण सवत्थं सो जीवो, अहं मई 'होज्ज ॥ २७ ॥
 अत्थो देहो चिय से त नो पज्जाययणभेमाओ । नाणाइगुणो य जओ मणिओ जीवो न देहो चि ॥ २८ ॥

जीवो तिथि वञ्चो सञ्चं सञ्चयणाओऽवसेसवयणं व । सञ्चयणवणयओ वा अनुमयसञ्चयणवयणं वा ॥ १५ ॥
 भय-राग-दोस-मोहाभावओ सञ्छमणइवाइ चं । सञ्चं चिय मे वयणं जाणयमञ्जत्थवयणं व ॥ ३० ॥
 कंहं सञ्चणु ति मई जेणाहं सञ्चसंसयञ्छेई । पुञ्छसु व जं न जाणसि जेण व ते पञ्चओ होज्जा ॥ ३१ ॥
 पुञ्चमुञ्चओगलिंगं गोयम ! सञ्चप्पमाणसंसिद्धं । संसारी-यर-थावर-तसाइभेयं मुणे जीवं ॥ ३२ ॥
 जंइ पुणे सो एगो चिय हवैज्ज वोमं व सञ्चपिंडेसु । गोयम ! तदेगलिंगं पिंडेसु तहा न जीवोऽयं ॥ ३३ ॥
 नाणा जीवा कुंभादड व्व मुवि लक्खणाइभेयाओ । सुह-दुक्ख-बंध-मोक्खाभावो य जओ तदेगत्ते ॥ ३४ ॥
 जेणोवओगलिंगो जीवो भिन्नो य सो पइसरीरं । उवओगो उक्करिसा-वगरिसओ तेण तेऽणंता ॥ ३५ ॥
 एगंत्ते सञ्चययत्तंओ न मोक्खादओ नमस्सेव । कत्ता भोत्ता मंता न य संसारी जहागसं ॥ ३६ ॥
 एगंत्ते नत्थि सुही बहूवधाड ति देसनिरुइ व्व । बहुतरबद्धत्तणओ न य मुक्को देसमुक्को व्व ॥ ३७ ॥
 जीवो तणुमेत्तत्थो जह कुंभो तंगुणोवलंभाओ । अहवाऽणुवलंभाओ भिन्नस्मि घडे पडस्सेव ॥ ३८ ॥
 तम्हा कत्ता भोत्ता बंधो मोक्खो सुहं चं दुक्खं च । संसरणं च बहुत्ता-ऽसञ्चययत्ते सुजुत्ताइ ॥ ३९ ॥
 गोयम ! वेयंपयाणं इमाण अंत्यं च तं न याणांसि । जं विन्नाणघणो चिय भूएहिंतो समुत्थाय ॥ ४० ॥
 मणसि मज्जंजेषु व मयभावो भूयंसमुदउब्भूओ । विन्नाणमेत्तमाया भूएणु विणस्सइ स भूओ ॥ ४१ ॥
 अत्थि नं यं पेच्चसण्णा जं पुव्वभवेऽभिहाणममुगो ति । जं भणियं न भवाओ भवंतरं जाइ जीवो ति ॥ ४२ ॥
 गोयम ! पयत्थमेवं मच्चंतो नत्थि मच्चसे जीवं । वक्कंतरेसु य पुणो भणिओ जीवो जमत्थि ति ॥ ४३ ॥
 अंगिहव्वंणाइकिरियाफलं च तो संसयं कुणसि जीवे । मा कुरु न पयत्थोऽयं इमं पयत्थं निसामेहि ॥ ४४ ॥
 विण्णाणाओऽणणो विण्णाणघणो ति सञ्चओवावि । स भवइ भूएहिंतो घडविण्णाणाइभावेण ॥ ४५ ॥

तादं धिय भूयाद् सोऽणु विणस्सद् विणस्समाणाद् । अत्यतरोवओगे कमसो निण्णेयभावेण ॥ ४६ ॥
 पुव्यारविण्णाणोवओगओ विगम-समवसहावो । विण्णाणसतईद् विण्णाणघणोऽयमविणासी ॥ ४७ ॥
 न च पेवनाणसणावतिट्ठए सपओवओगाओ । विण्णाणघणाभिकसो जीवोऽय वेयपयभिहिओ ॥ ४८ ॥
 एव पि भूययम्मो नाण तव्मावयावओ दुब्बी । त नो तदभाग्गमि नि ज नाण वेयसमयग्गि ॥ ४९ ॥
 अत्यमिए आइओ चेद सतासु अग्गि-वायासु । किजोइरय पुरिसो अप्पज्जोइ चि निद्विट्ठो ॥ ५० ॥
 तदभावे भायाओ भावे चामावओ न तदम्मो । जह वडभागाभावे निवज्जयाओ पडो भिक्खो ॥ ५१ ॥
 पुसि वेयपयाण न तमत्य वियसि अहव सव्वेसि । अत्यो कि होज सुई विण्णाणं वत्थुमेओ वा ॥ ५२ ॥
 जाई वव्व किरिया गुणोऽह्वा ससओ तवाजुओ । अयमेवेति नवाय न वत्थुघम्मो जओ जुओ ॥ ५३ ॥
 सव्व धिय सव्वमय स-गरपज्जायओ जओ निवय । संव्वमसव्वमय पि य विविचरुव वियक्खाओ ॥ ५४ ॥
 सामण-विसेसमओ तेण पयत्थो विवक्खया जुओ । वत्थुस्स विस्सरुवो पज्जायावेक्खया सव्वो ॥ ५५ ॥

छिन्नम्मि संसयम्मी जिणेण जर-मरणविप्पमुक्केण ।

सो समणो पव्वइओ पंचहिं सह त्वंडियसएहिं ॥ १४० ॥

एव कम्माईसु वि ज सामण तय समाज्ज । जो पुण जत्थ विसेसो समासओ त एवक्खामि ॥ १ ॥

त पव्वइअं सोउं बीओ आगच्छइ अमरिसेण ।

वच्चाभि णमाणेमी पराजिणिता ण तं समणं ॥ १४१ ॥

छलिओ छलाइणा सो मण्णे माइंदजालिओ वा वि ।
 को जाणइ कह वत्तं एत्ताहे वट्टमाणी से ॥ १४२ ॥
 सो पक्खंतरेमेगं पि जाइ जइ मे तओ मि तस्सेव ।
 सीसत्तं होज्ज गओ वोत्तुं पत्तो जिणसगासे ॥ १४३ ॥
 आभट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।
 नामेण य गोत्तेण य सब्बणू सब्बदरिसी पं ॥ १४४ ॥
 ।क मन्ने अत्थि कम्मं उयाहु न स्थि ति संसओ तुज्झं ।
 वेयपयाण य अत्थं न याणासि तेसिमो अत्थो ॥ १४५ ॥

कम्मे तुह सेंदेहो मन्नमि तं नाणगेयरईयं । तुह तमणुमाणसाहणणुभूइमयं फलं जरस ॥ १ ॥
 अत्थि सुह-दुक्खहेऊ कज्जाओ वीयमंकुरस्सेव । सो विट्ठो चेव मई वभिचाराओ न तं जुत्तं ॥ २ ॥
 जो तुल्लसाहणाणं फले विसेसो न सो विणा हेउं । कज्जत्तणओ गोयम । घटो ब्व, हेऊ य तो कम्मं ॥ ३ ॥
 बालसरीरं देहंतरपुन्रं इन्द्रियाइमत्ताओ । जह बालदेहपुन्रवो जुवदेहो, पुव्वमिह कम्मं ॥ ४ ॥
 किरियाफलभावाओ दाणार्हणं फलं किर्साणु ब्व । तं चिय दाणाइफलं मणप्पसायाई जइ नुद्धी ॥ ५ ॥
 किरियासामण्णाओ जं फलमस्साधि तं मयं कम्मं । तस्स परिणामरूवं सुह-दुक्खफलं जओ सुज्जो ॥ ६ ॥
 होज्ज मणोवित्तीणु दाणाइकिणु व जइ फलं नुद्धी । तं न निमित्तताओ पिंडो ब्व घउम्स विन्नेओ ॥ ७ ॥

एव पि दिष्टफला किरिया न कम्मफला पसचात्ते । सा तमोचफल चिय जह मसफलो पसुविणासो ॥ ८ ॥
 पाय व जीवेलोगो वट्टइ दिट्ठफलासु किरियासु । अदिट्ठफलासु पुण वट्टइ नासखभागो वि ॥ ९ ॥
 सोम्म । जउ च्चिय जीवा पाय दिट्ठफलासु वट्टति । अदिष्टफलासो वि य तामो पडिवज्ज तेणेव ॥ १० ॥
 इहरा अदिट्ठरहिया सब्बे मुच्चेज्ज ते अपयत्तेण । अविट्ठारमो चेव केसवहुलो भविज्जाहि ॥ ११ ॥
 जमणिट्ठमोगभाजो बहुतरगा जं च नेह मइपुण । अदिट्ठाणिट्ठफल कोइ वि किरिय समारमइ ॥ १२ ॥
 तेण पडिबज्ज, किरिया अदिट्ठेगतियफला सन्वा । विट्ठाणेगतफला सा वि अदिट्ठाणुमायेण ॥ १३ ॥
 अहवा फलाउ कम्म कज्जचणओ पसाहिय पुवर । परमाणवो पट्टस्स व किरियाण तय फलं भिन्न ॥ १४ ॥
 आह नणु मुत्तमेव मुत्त चिय कज्जसुसिमाओ । इह जह मुत्तचणओ वट्टस्स परमाणवो मुत्ता ॥ १५ ॥
 तह सुहसविचीओ संबधे वेयणुब्भवाओ य । प्रज्जवलहाणाओ परिणामाओ य विण्णेय ॥ १६ ॥
 आहार इवानल इव घडु न्य नेहाइकयवलाहाणो । खीरमिवोदाहरणाइ कम्मत्त्वचिगमगाइ ॥ १७ ॥
 अह मयमसिद्धमेय परिणामाउ त्ति सो वि कज्जाओ । सिद्धो परिणामो से दहिपरिणामादिब पयस्स ॥ १८ ॥
 ज्जग्गमादिविगाराण जह वेचिच विणा वि कमेण । तह जइ सत्तारीण हवेज्ज को नाम तो दोसो ? ॥ १९ ॥
 कम्मम्मि य को मेओ जह बज्जवत्त्वधचिचया सिद्धा । तह कम्मपोगलाण वि थिचिचया जीवसहियाण ॥ २० ॥
 बज्ज्जाण चित्तया जइ पडिवज्जा कम्मणो विसेसेण । जीवाणुगयस्स मया भचीण व सिप्पिनत्थाण ॥ २१ ॥
 तो जइ तणुमेत्त चिय हवेज्ज का कम्मकप्पणा नाम ? । कम्म पि नणु तणु चिय सण्हयरब्भतरा नवर ॥ २२ ॥
 को तीए विणा दोसो थूलाए सन्वहा विप्पमुक्कस्स । वेहगहणामावो तमो य सत्तारवोच्छिची ॥ २३ ॥
 सन्वविमोक्खावची निक्कारणउ न्व सन्वससारो । भवमुक्काण व पुणो सत्तरणमओ अणासासो ॥ २४ ॥

मुत्तस्सामुत्तिमया जीवेण कंहं हवेज्ज संबंधो ? । सोम्म ! घडस्स व्व नभसा जह वा दव्वस्स किरियाए ॥ २५ ॥
 अहवा पच्चक्खं चिय जीवोवनिबंधणं जह सरीरं । चिट्ठइ कम्मयमेवं भवतरे जीवसंजुत्ते ॥ २६ ॥
 मुत्तेणामुत्तिमओ उवघाया-एगुगहा कंहं होज्जा ? । जह विण्णणार्इणं महरापाणो-सहाईहिं ॥ २७ ॥
 अहवा नेगंतोऽयं संसारी सन्वहा अमुत्तो चि । जमणाइकम्मसंतइपरिणामावन्नरूवो सो ॥ २८ ॥
 संताणोऽणार्इ उ परोप्परं हेउहेउभावाओ । देहस्स य कम्मस्स य गोयम ! बीयं-कुराणं व ॥ २९ ॥
 कम्मे चासइ गोयम ! जमग्गिहोत्ताइं सग्गकामस्स । वेयविहियं विहण्णइ दाणाइफलं च लोयम्मि ॥ ३० ॥
 कम्ममग्गिच्छंतो वा सुद्धं चिय जीवमीसराइं वा । मण्णसि देहाईणं जं कत्तारं न सो जुत्तो ॥ ३१ ॥
 उवगरणाभावाओ निच्चेट्ठा-ऽमुत्तयाइओ वा वि । ईसरदेहारंभे वि तुल्लया वाऽणवत्था वा ॥ ३२ ॥
 अहव सहावं मन्नसि विण्णणघणाइवेयडुत्ताओ । तह बहुदोसं गोयम ! ताणं च पयाणमयमत्थो ॥ ३३ ॥
 छिन्नाम्मि संसर्यम्मी जिणेण जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।
 सो समणो पव्वइओ पंचहिं सह खंडियसएहिं ॥ १४६ ॥
 ते पव्वइए सोउं तइओ आगच्छइ जिणसगासं ।
 वच्चांमि वंदामी वंदित्ता पज्जुवासांमि ॥ १४७ ॥
 सीसत्तेणोवगया संपयमिंद-ग्गिभूइणो जस्स ।
 तिहुयणकयप्पणामो स महाभागोऽभिगमणिज्जो ॥ १४८ ॥

तदभिगमण-वन्दणो-वासणाइणा होब्ज पूयपावोइहं ।
 वोच्छिण्णसंसओ वा वोतुं पत्तो जिणसगासे ॥ १४९ ॥
 आमट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।
 नामेण य गोत्तेण य सब्वणू सब्वदरिसी णं ॥ १५० ॥
 तज्जीव तस्सरीरं ति संसओ न वि य पुच्छसे किंचि ।
 वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १५१ ॥

यसुहाइभूयसमुदयसभूया चैयण सि ते सका । पचेयमदिट्ठा वि हु मज्जगमट न्व समुदाए ॥ १ ॥
 जह मज्जगेसु मओ वीसुमविट्ठो रि समुदए होट । कालतरे विणत्सह तह मूयगणस्मि चैयण ॥ २ ॥
 पचेयममावाओ न रेणुतेह व समुदए चेया । मज्जगेसु टु मओ वीसु पि न सन्वसो नत्थि ॥ ३ ॥
 भमि-धणि-वित्तण्हयार्ह पचेय पि हु जहा मयगेसु । तह जह भूयसु भवे चेया तो समुदए होब्जा ॥ ४ ॥
 जइ या सब्वाभावो वीसु तो किं तदगनियमोऽय । तत्समुदयनियमो वा अभेसु वि तो हवेज्जाहि ॥ ५ ॥
 मूयाण पचेय पि चैयणा समुदए वरिसणाओ । जह मज्जगेसु मओ मह सि हेऊ न सिट्ठोऽय ॥ ६ ॥
 नणु पच्चक्खविरोहो गोयम । त नाणुमाणमावाओ । सुह पच्चक्खविरोहो पचेय भूयचेय सि ॥ ७ ॥
 भूइदिओवल्लङ्गणसरणओ तेहिं भिन्नरुत्तस । चेया पचगवक्खोवल्लङ्गणसरिस्स वा सरओ ॥ ८ ॥
 तदुयरमे वि सरणओ तव्वाचारे वि नोवल्लमाओ । इदियभिन्नस्स मई पचगवक्खानुमाविणो न्व ॥ ९ ॥
 उल्लभक्केण विगारगहणओ तदहिओ इव अत्थि । पुव्वावरत्तायणगहणविगाराइपुरित्तो न्व ॥ १० ॥

सर्वेदिवलङ्काणुसरणओ तदहिओऽणुमंतव्वो । जह पंचभिन्नविघ्नाणपुरिसविघ्नाणसंपन्नो ॥ ११ ॥
 विघ्णाणंतरपुव्वं बालण्णाणमिह नाणभावाओ । जह बालन्नाणपुव्वं जुव्वनाणं तं च देहहिअं ॥ १२ ॥
 पढमो थणाहिलासो अण्णाहाराहिलासपुव्वोऽयं । जह संपयाहिलासोऽणुभूइओ सो य देहहिओ ॥ १३ ॥
 बालसरीरं देहंतरपुव्वं ईदियाइमत्ताओ । जुव्वेहो बालादिव स जस्स देहो स देहि त्ति ॥ १४ ॥
 अणुसुह-दुक्खपुव्वं सुहाइ बालस्स संपइसुहं व । अणुभूइमयत्तणओ अणुभूइमओ य जीवो त्ति ॥ १५ ॥
 संताणोऽणार्इ उ परोप्परं हेउ-हेउभावाओ । देहस्स य कम्मस्स य गोयम ! बीयं-कुराणं व ॥ १६ ॥
 तो कम्म-सरीराणं कत्तारं करण-कज्जभावाओ । पडिवज्ज तदव्वमहिअं दंड-घडाणं कुलालं व ॥ १७ ॥
 अत्थि सरीरविहाया पइनिययागारओ घडस्सेव । अक्खाणं च करणओ दंडार्इणं कुलालो व्व ॥ १८ ॥
 अत्थिदिय-त्रिसयाणं आयाणादेयभावओऽवस्सं । कम्मर इवादाया लोए संडास-लोहाणं ॥ १९ ॥
 भोत्ता देहार्इणं भोज्जत्तणओ नरो व्व भत्तस्स । संघायाइत्तणओ अत्थि य अत्थी घरस्सेव ॥ २० ॥
 जो कत्ताइ स जीवो सज्जविरुद्धो त्ति ते मई होज्जा । सुत्ताइपसंगाओ तं नो संसारिणो दोसो ॥ २१ ॥
 जाइस्सरो न विगओ सरणाओ बालजाइसरणो व्व । जह वा सदेसवत्तं नरो सरंतो विदेसम्मि ॥ २२ ॥
 अह मच्चसि खणिओ वि हु सुमरइ विघ्नाणसंतइगुणाओ । तहवि सरीरादण्णो सिद्धो विघ्णाणसंताणो ॥ २३ ॥
 न य सव्वेहेव खणिअं नाणं पुव्वोवल्लहसरणाओ । खणिओ न सरइ भूयं जह जम्माणंतरविनट्ठो ॥ २४ ॥
 जस्सेगेमगबंधणमेगंतेण खणियं च विघ्णाणं । सव्वखणियविघ्णाणं तस्साजुत्तं कदाचिदवि ॥ २५ ॥
 जं सविसयनिययं चिय जम्माणंतरहयं च तं किह णु । नाहिति सुबहुयविघ्णाणविसयखयभंगयार्इणि ॥ २६ ॥

गिह्विज्ज सव्वभग जइ व मई सविसयणुमाणाओ । त पि न जओऽणुमाणं जुत्तं सत्ताइसिद्धीओ ॥ २७ ॥
 जाणेज्ज वासणाओ सा वि हु वासिच्च-वासणिज्जाणं । जुत्ता समेच्च दोण्ह न उ जम्माणतरहयस्स ॥ २८ ॥
 बहुविण्णाणप्पभवो जुगवमणेमत्तयाऽह्वेगस्स । विण्णाणावत्था वा पडुच्चविचीविषाओ वा ॥ २९ ॥
 विण्णाणखणविणासे दोसा इच्चादयो पसज्जति । न उ ठिय-सभूय-च्चुयविण्णाणमयम्मि जीवम्मि ॥ ३० ॥
 तस्स विचिचावरणखओवत्तमजाइ चिचरूवाइ । खणियाणि य कालतरविचीणि य मइविहाणाइ ॥ ३१ ॥
 निच्चो सत्ताणो सि सव्वावरणपरिसंखए ज च । केवलमुदिय केवलभावेणाणत्तमविगप्प ॥ ३२ ॥
 सो जइ वेहावन्नो तो पविसत्तो य निस्सरतो या । कीस न वीसइ, गोयम । दुविहाऽणुयलद्धि उ सा य ॥ ३३ ॥
 असओ खरसगस्स य समो वि दूराइभावओऽभिहिया । सुहुभा-ऽणुचरणओ कम्माणुगयस्य जीवस्स ॥ ३४ ॥
 वेहाणणे च जिण्ण जमणिहोत्ताइ समकामस्स । देयविहिय विहण्णइ दाणाइफल च लोपम्मि ॥ ३५ ॥
 विण्णाणचणार्हण देयपयाण तमत्तमविदत्तो । वेहाणणं मत्तसि ताणं च पयाणमयमत्थो ॥ ३६ ॥

छिन्नम्मि संसयेम्मी जिणेण जरा-मरणविप्पसुक्केणं ।

सो समणो पव्वइओ पंचहिं सह खंडियसएहिं ॥ १५२ ॥

ते पव्वइए सोउं वियज्जु आगच्छइ जिणसगासं ।

वच्चांमि ण वंदामी वंदित्ता पज्जुवासामि ॥ १५३ ॥

आमट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पसुक्केणं ।

नामैण य गोत्तेण य सव्वण्णु सव्वदरिस्सी णं ॥ १५४ ॥
किं मण्णे अत्थि भूया उदाहु नत्थि ति संसओ तुज्झ ।
वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १५५ ॥

भूएसु तुज्झ संका सुविणय-माओवमाइं होज्ज ति । न विचारिज्जंताइं भयंति जं सव्वहा जुत्ति ॥ १ ॥
भूयाइसंसयाओ जीवाइसु का कह ति तं बुद्धी । तं सव्वसुण्णसंकी मन्नसि मायोवमं लोयं ॥ २ ॥
जह किर न सओ नोभयओ नावि अन्नओ सिद्धी । भावाणमेवक्खाओ वियत्त ! जह दीहि-हरसाणं ॥ ३ ॥
अत्थित्त-घडेणाणेगया व सव्वेगयाइदोसाओ । सव्वेऽणभिलप्पा वा सुण्णा वा सव्वहा मावा ॥ ४ ॥
जाया-ऽजाओ-भयओ न जायमाणं च जायए जम्हा । अणवत्था-ऽभावो-भयदोसाओ सुण्णया तम्हा ॥ ५ ॥
हेज-पच्चयसामग्गि वीसु भावेसु नो व जं कज्जं । दीसइ सामग्गिमयं सव्वाभावे न सामग्गी ॥ ६ ॥
परभागादरिसणओ सव्वाराभागसुहमयाओ य । उभयाणुवलंभाओ सव्वाणुवल्लिओ सुण्णं ॥ ७ ॥
मा कुरु वियत्त ! संसयमसइ न संसयसमुम्भवो जुत्तो । खकुसुम-खरसिंगेसु व, जुत्तो सो थाणु-पुरिसेसु ॥ ८ ॥
को वा विसेसहेज सव्वाभावे वि थाणु-पुरिसेसु । संका न खपुप्फाइसु विवज्जओ वा कंहं न भवे ? ॥ ९ ॥
पच्चक्खओऽणुमाणादागमओ वा पसिद्धिरत्थाणं । सव्वप्पमाणविसयाभावे किह संसओ जुत्तो ? ॥ १० ॥
जं संसयादओ नाणपज्जया तं च नेयसंबद्धं । सव्वन्नेयाभावे न संसओ तेण ते जुत्तो ॥ ११ ॥
संति चिय ते भावा संसयओ सोम्म ! थाणु-पुरिससो व्व । अह दिट्ठंतमसिद्धं मण्णासि नणु संसयाभावो ॥ १२ ॥

सव्याभावे वि मई सदेहो सिमिणए ल्व, नो तं च । ज सरणाइनिमिचो सिमिणो न उ सव्वहाभावो ॥१३॥
 अणुभूय-दिट्ठ-चित्थिय-सुय-पयइवियार-देवया-उण्णया । सिमिणस्स निमिचाइ पुण्ण पाव च नाभावो ॥ १४ ॥
 विण्णाणमयत्तणओ घडविण्णाण व सुमिणओ भावो । अहवा विहियनिमिचो घडो ल्व नेमिचित्थिआओ ॥ १५ ॥
 सव्याभावे च कओ सुमिणोऽसुमिणो चि सच्चमलिय ति । गघल्वपुरं पाडलिपुत्त तत्थोवयारो चि ? ॥ १६ ॥
 कज्ज ति कारणं ति य सज्जमिण साहण ति कच चि । वच्चा वयण वच्च परपस्सोऽय सपक्खोऽय ? ॥ १७ ॥
 किं चेह थिर-द्वो-सिण-चलया-उल्लविचणाइ निययाइ । सद्धादओ य गज्झा सोचाइयाइ गहणाइ ? ॥ १८ ॥
 समया विवज्जओ वा सव्यागहण व किं न सुण्णम्मि । किं सुण्णया व सम्म सगाहो किं व मिच्छत्त ? ॥ १९ ॥
 किह स-परो-भयदुद्धी कंइ च तेसिं परोप्परमसिद्धी । अह परमईए भण्णइ स-परमइविसेसण कचो ? ॥ २० ॥
 जुगय कमेण वा ते निण्णाण होज्ज दीह-हस्सेसु । जह जुगव कावेक्खा कमेण पुब्बम्मि काउवेक्खा ? ॥ २१ ॥
 आइमविण्णाण वा ज थालस्सेह तत्तस काउवेक्खा । तुहेसु व काउवेक्खा परोप्पर लोयणदुगे ल्व ? ॥ २२ ॥
 किं हस्साओ दीहे दीहाओ वेव किं न दीहम्मि । कीस व न लपुप्फात्त किं न लपुप्फे ल्वपुप्फाओ ? ॥ २३ ॥
 किंवाऽविकलाए चिय होज्ज मई वा सभाव एवाय । सो भावो चि सभावो वज्झापुत्ते न सो जुत्तो ॥ २४ ॥
 होज्जावेक्खाओ वा विण्णाण वाभिहाणमेत्त वा । दीह चि व हस्स ति व न उ सत्ता सेसघम्मा वा ॥ २५ ॥
 इहरा हरसाभावे सव्वविणासो हवेज्ज दीहस्स । न य सो, तम्हा सत्तादओऽणविकखा घट्टाईणं ॥ २६ ॥
 जायि अविकखाऽविकखणमविकखगोऽविकखणिज्जमणविकखा । सा न मया सव्वेसु वि सत्तेसु न सुत्तया नाम्मा ॥ २७ ॥
 किंचि सओ तह परओ तदुभयओ किंचि निचासिद्ध पि । जलओ घडओ पुरिसो' नह च ववहारओ नेय ॥ २८ ॥

निच्छयओ पुण बाहिरिनिमित्तमेत्तावओगओ सर्व्व । होइ सओ जमभावो न सिद्धइ निमित्तभावे वि ॥ २९ ॥
 अत्थित्त-घडेगाणेगया य पज्जायमेत्तच्चित्तेयं । अत्थि घडे पडिवन्ने, इहरा सा किं न खरसिंगे ? ॥ ३० ॥
 घड-सुन्नयन्नयाए वि सुन्नया का घडाहिया सोम्म ! । एगत्ते घडओ च्चिय न सुणण्या नाम घडधम्मो ॥ ३१ ॥
 विण्णाण-वयण-वार्द्धणेगया तो तदत्थिया सिद्धा । अणत्ते अण्णाणी निव्वयणो वा कंहं वाई ? ॥ ३२ ॥
 घडसत्ता घडधम्मो तत्तोऽण्णो पडाइओ भिण्णो । अत्थि त्ति तेण भणिए को घड एवेति नियमोऽयं ? ॥ ३३ ॥
 जं वा जदत्थि तं तं घडो त्ति सन्वघडयापसंगो को । भणिए घडो त्थि व कंहं सन्वत्थिचावरोहो त्ति ? ॥ ३४ ॥
 अत्थि त्ति तेण भणिए घडोऽघडो वा घडो उ अत्थेव । चूओऽचूओ व दुमो चूओ उ जहा दुमो नियमा ॥ ३५ ॥
 किं तं जायं ति मई जाया-ऽजाओ-भयं पि जदजायं । अह जायं पि न जायं किं न खपुण्णे वियारोऽयं ॥ ३६ ॥
 जइ सन्वहा न जायं किं जम्माणंतरं तदुवल्लम्भो । पुव्वं वाऽणुवल्लंभो पुणो वि कालंतरहयस्स ? ॥ ३७ ॥
 जह सन्वहा न जायं जायं सुणवयणं तहा भावा । अह जायं पि न जायं पयासिया सुणण्या केण ? ॥ ३८ ॥
 जायइ जायमजायं जायाजायमह जायमाणं च । कज्जमिह विवक्खाए न जायए सन्वहा किंचि ॥ ३९ ॥
 रूवि त्ति जाइ जाओ कुंभो संठाणओ पुणरजाओ । जायाजाओ दोहि वि तस्समयं जायमाणो त्ति ॥ ४० ॥
 पुव्वकओ उ घडतया परपज्जाएहिं तदुभएहिं च । जायंतो य पडतया न जायए सन्वहा कुंभो ॥ ४१ ॥
 बोमाइ निच्चजायं न जायए तेण सन्वहा सोम्म ! । इय दव्वतया सर्व्वं भयणिज्जं पज्जवर्गइए ॥ ४२ ॥
 दीसइ सामगिमयं सन्वमिह त्थि न य सा, नणु विरुद्धं । वेप्पइ व न पच्चक्खं किं कच्छपरोमसामग्गी ? ॥ ४३ ॥
 सामगिमओ वत्ता वयणं चत्थि जइ तो कओ सुणं । अह नत्थि केण भणिअं वयणाभावे सुयं केण ? ॥ ४४ ॥
 जेणं चेव न वत्ता वयणं वा तो न संति वयणिज्जा । भावा तो सुणमिदं वयणमिदं सच्चमलियं वा ? ॥ ४५ ॥

जइ सत्त्वं नाभागे अहालिय न प्यमाणमेय ति । अब्बुगय ति व मई नाभागे जुत्तमेय ति ॥ ४६ ॥
 सिक्याहु किं न तेह सामगीठ तिलेसु वि किमलिय ? । किं न सत्त्वं सिग्गइ सामगीठ खपुष्काण ? ॥ ४७ ॥
 सत्त्वं सामगिमय नेगतोड्य जओऽणुरप्सो । अह सो वि सप्पएसो जत्यावत्था स परमाणू ॥ ४८ ॥
 दीसइ सामगिमय न याणो सति नणु निरुद्धमिंद । किं वाणूमभागे निष्फण्णमिण खपुष्केहिं ? ॥ ४९ ॥
 देसत्सारभागो वेप्पइ न य सो सि नणु विरुद्धमिण । सव्याभागे वि न सो वेप्पइ किं खराविसाणस्त ? ॥ ५० ॥
 परभागादरित्तओ नाराभागो वि किमणुमाण ति । आराभागगहणे किं व न परभागससिद्धी ? ॥ ५१ ॥
 सव्याभागे वि कओ आरा-पर-मज्झमगनामया । अह परमईए भण्णइ स-परमइयित्तसण कसो ? ॥ ५२ ॥
 आर-पर-मज्झमागा पडिण्णा जइ न सुणया नाम । अप्पाडिण्णेसु वि का विगयणा खरनिसाणस्त ? ॥ ५३ ॥
 सव्याभागे वाराभागो किं दीसए न परभागो । सव्यागहण व न किं किं वा न विवज्जओ होइ ? ॥ ५४ ॥
 परभागवरित्त था फल्लिहाईण ति ते धुय सति । जइया ते पि न सता परभागादरित्तमहेज्ज ॥ ५५ ॥
 सव्यावरित्तण खिय न भण्णइ कीत्त, भण्णइ तत्ताम । पुब्बप्पुवगयहाणी पप्पक्खविचिरोहओ वेव ॥ ५६ ॥
 नत्थि पर मज्झमागा अपप्पक्खत्ताओ मई होज्जा । नणु अक्खत्त्यावत्ती अपप्पक्खत्तहाणी वा ॥ ५७ ॥
 अरिय अपप्पक्ख पि हु जह मरओ ससयादविजाण । अह नत्थि सुण्णया का कास य केणोवल्लब्धा वा ? ॥ ५८ ॥
 पप्पक्खरोसु न जुरो तुह भूमि-जला-जलेसु सदेहो । अनिला-डगासेसु भवे मोडवि न जुचोऽणुमाणाओ ॥ ५९ ॥
 अरिय अधिस्तापाइयफरित्तणार्हण गुणी गुणचणओ । रुवस्स घडो व्व गुणी जो तेसिं सोऽनिलो नाम ॥ ६० ॥
 अरिय वसुहाइमाण तोयस्स घडो व्व मुत्तिमत्ताओ । ज भूयाणं भाण त वोम वत्त ! सुव्वत्त ॥ ६१ ॥

एवं पैच्चक्खाइपमाणंसिद्धां सोम्म ! पडिवज्ज । जीव-सरीराहरोवओगधम्माइं भूयाइं ॥ ६२ ॥
 किह सजीवाइं मई तछिङ्गाओऽनिलावसाणाइं । वोमं विमुत्तिभावादाधारो चेव न सजीवं ॥ ६३ ॥
 जम्म-जरा-जीवण-मरण-रोहणा-हार-दोहला-मयओ । रोग-तिगिच्छाईहि य नारि व्व सचेयणा तरवो ॥ ६४ ॥
 छिक्कपरोइया छिक्कमेत्तसंकोयओ कुलिंगो व्व । आसयसंचाराओ वियत्त ! वल्लीवियाणाइं ॥ ६५ ॥
 सम्मादओ य साव-प्पबोह-संकोयणाइओऽभिमया । बउलादओ य सद्दाइविसयकालोवलंभाओ ॥ ६६ ॥
 मंसंकुरो व्व सामाणजाइरूवंकुरोवलंभाओ । तरुण-विदुदुम-लवणो-वलादओ सासयावत्था ॥ ६७ ॥
 भूमिक्खयसाभावियसंभवओ ददुदुरो व्व जलमुत्तं । अहवा मच्छो य सभावोमसंभूयपायाओ ॥ ६८ ॥
 अपरप्पेरियतिरियानियमियदिग्गमणओऽणिलो गो व्व । अनलो आहाराओ त्रिच्छि-विगारोवलम्भाओ ॥ ६९ ॥
 तणवोऽणब्भाइविगारमुत्तजाइत्तओऽणिलंताइं । सत्थांसत्थहयाओ निज्जीव-सजीवरूवाओ ॥ ७० ॥
 सिज्जंति सोम्म ! बहुसो जीवा नवसत्तसंभवो नवि य । परिमियदेसो लोगो न संति चेगिंदिया जेसिं ॥ ७१ ॥
 ते सिं भवविच्छिन्ती पावइ नेट्ठा य सा जओ तेण । सिद्धमणंता जीवा भूयाहारा य तेऽवस्सं ॥ ७२ ॥
 एवमहिंसाभावो जीवघणंति य तं जओऽभिहिंअं । सत्थोवहयमजीवं न य जीवघणंति तो हिंसा ॥ ७३ ॥
 न य घायउ त्ति हिंसो नाघायंतो त्ति निच्छियमहिंसो । न विरलजीवमहिंसो न य जीवघणंति तो हिंसो ॥ ७४ ॥
 अहणंतो वि हु हिंसो दुट्ठत्तणओ मओ अहिमरो व्व । बाहिंतो न वि हिंसो सुद्धत्तणओ जहा विज्जो ॥ ७५ ॥
 पंचसमिओ तिगुत्तो नाणी अविहिंसओ न विवरीओ । होउ व संपत्ती से मा वा जीवोवरोहेणं ॥ ७६ ॥
 असुभो जो परिणामो सा हिंसा सो उ बाहिरनिमित्तं । को वि अवेक्खेज्ज नवा जम्हाऽणेगंतियं बज्जं ॥ ७७ ॥

अमुमपरिणामहेतु जीवायाहो चि तो मयं हिंसा । जस्स उ न सो निभिचं सतो वि न तस्स सा हिंसा ॥७८॥
सदादमो रदफला न वीयमोहस्स मावसुद्धीओ । जह, तह जीवाबाहो न सुद्धमणसो वि हिंसाए ॥ ७९ ॥

छिन्नम्भि संसर्यम्मी जिणेण जरा-मरणविप्पमुक्केण ।

सो समणो पव्वइओ पंचहिं सह खंडियसएहिं ॥ १५६ ॥

ते पव्वइए सोउं सुहुम आगच्छइ जिणसगासं ।

वचामि ण वंदामी वदिच्चा पब्जुवासामि ॥ १५७ ॥

आभट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।

नामेण य गोत्तेण य सब्बण्णू सब्बदरिसी णं ॥ १५८ ॥

किं मत्ते जारिसो इहभवम्मि सो तारिसो परमंवे वि ।

वेयपपाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १५९ ॥

कारणसरिस्स कच्च धीयस्सेयङ्कुरो चि मण्णतो । इहभवत्सरिस्स सब्ब जमवेसि पे वि तमजुत्त ॥ १

जाइ सरो सिंगाओ भूतणओ सासवाणुलिचाओ । सजायइ गोलोमा-अरिलोभसजोगओ दुब्बा ॥ २ ॥

इति रुक्खायुब्बेवं जोगिणिविहाणे य विसरिसेहिंतो । वीसइ जम्हा जम्म सुहम्म ! तो नायमेगतो ॥ ३ ॥

अहवा जउ थिय बीयाणुरुवजम्म मय तओ चेव । जीव गिण्ह भवाओ भवत्तरे चित्तपरिणामं ॥ ४ ॥

जेण भवंकुरबीयं कम्मं चित्तं च तं जओऽभिहिंयं । हेउविचित्तत्तणओ भवंकुरविचित्तया तेणं ॥ ५ ॥
जइ पडिविचं कम्मं हेउविचित्तत्तओ विचित्तं च । तो तप्फलं वि चित्तं पवज्ज संसारिणो सोम्म ! ॥ ६ ॥
चित्तं संसारित्तं विचित्तकम्मफलभावओ हेऊ । इह चित्तं चित्तानं कम्माण फलं व लोगम्मि ॥ ७ ॥
चित्ता कम्मपरिणई पोगलपरिणामओ जहा वज्झा । कम्माण चित्तया पुण तेहउविचित्तभावाओ ॥ ८ ॥
अहवा इहभवसरिसो परलोणो वि जइ सम्मओ तेणं । कम्मफलं पि इहभवसरिसं पडिवज्ज परलोण ॥ ९ ॥
किं भणियमिह मणुया नाणाइगइकम्मकारिणो संति । जइ ते तप्फलमाजो परे वि तो सरिसया जुत्ता ॥ १० ॥
अह इह सफलं कम्मं न परे तो सब्बहा न सरिसत्तं । अकयागम-कयनासा कम्माभावोऽहवा पत्तो ॥ ११ ॥
कम्माभावो य कओ भवंतरं, सरिसया व तदभावो । निक्कारणओ य भवो जइ तो नासो वि तह चैव ॥ १२ ॥
कम्माभावो वि मई को दोसो होल जइ सभावोऽयं । जह कारणणुरूवं घडाइ कज्जं सहावेणं ॥ १३ ॥
होज्ज सहावो वत्थुं निक्कारणया व वत्थुधम्मो वा ? । जइ वत्थुं णत्थि तओऽणुवल्लोओ खपुप्फं व ॥ १४ ॥
अचंतमणुवल्लो वि अह तओ अत्थि नत्थि किं कम्मं । हेऊ व तदत्थित्ते जो नणु कम्मस्स वि स एव ॥ १५ ॥
कम्मस्स वाभिहाणं होज्ज सहावो त्ति होउ को दोसो । निचं व सो सभावो सरिसो एत्थं च को हेऊ ? ॥ १६ ॥
सो सुत्तोऽमुत्तो वा जइ मुत्तो तो न सब्बहा सरिसो । परिणामओ पयं पिय न देहेऊ जइ अमुत्तो ॥ १७ ॥
उवगरणाभावाओ न य हवइ सुहम्म ! सो अमुत्तो वि । कज्जस्स सुत्तिमत्ता सुहसंविचोदिओ चैव ॥ १८ ॥
अहवाऽकारणउ चिय सभावओ तो वि सरिसया कत्तो । किमकारणओ न भवे विसरिसया 'किं व विच्छिन्ती ? ॥ १९ ॥
अहव सहावो धम्मो वत्थुस्स, न सो वि सरिसओ निचं । उप्पाय-द्विइ-भंगा चित्ता जं वत्थुपज्जाया ॥ २० ॥

कम्मत्स वि परिणामो सुहम्म ! धम्मो स योग्गलमयत्स । हेठ चित्तो जगओ होइ सहावो चि को दोसो ? ॥२१॥
 अहवा सव्वं वत्थु पइक्खण चिय सुहम्म ! धम्मोहिं । सभवइ वेइ केहिं वि केहिं वि तदवथमच्चत्त ॥ २२ ॥
 तं अप्पणो वि सरित्त न पुव्वधम्मोहिं पच्छिमिह्माण । सयलत्स तिहुअणत्स च सरित्तं सामण्णधम्मोहिं ॥ २३ ॥
 को सव्वहेव सरित्तो असरित्तो वा इहमवे परमने वा ? सरित्तासरित्तं सव्वं निच्चानिच्चाइल्लं च ॥ २४ ॥
 जह निरयइहिं वि सरित्तो न जुवा सुवि बाल-बुद्धधम्मोहिं । जगओ वि समो सचाइएहिं तह परमवै जीवो ॥२५॥
 भणुओ देवीभूओ सरित्तो सचाइएहिं जगओ वि । देवाइहिं विसरित्तो निच्चानिच्चो वि एमेव ॥ २६ ॥
 उक्करित्ता-उक्करित्ता न समाणाए वि जेण जाईए । सरित्तगाहे जम्हा वाणाइफलं विहा तम्हा ॥ २७ ॥
 ज च सिगालो बइ एत्त जायए वेयविहियमिच्चाइ । समीय ज च फल तमसंबड सरित्तयाए ॥ २८ ॥

छिन्नस्मि संसयंमी जिणेण जरा-मरणविप्पमुक्केण ।

सो समणो पव्वइओ पंचहिं सह खंडियसएहिं ॥ १६० ॥

ते पव्वइए सोउं मंडिओ आगच्छइ जिणसगासे ।

वच्चामि ण वंदामी वंदित्ता पज्जुवासामि ॥ १६१ ॥

आमट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केण ।

नामेण य गोत्तेण य सव्वण्णु सव्वदरिसी णं ॥ १६२ ॥

किं मन्ने वंध-मोक्खा संति न संति त्ति संसओ तुब्भं ।

वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १६३ ॥

तं मन्नसि जइ बंधो जोगो जीवस्स कम्मुणा समयं । पुवं पच्छा जीवो कम्मं व समं व ते होज्जा ? ॥ १ ॥
 न हि पुव्वमहेज्जओ खरसिगं वायसंभवो जुत्तो । निक्कारणजायस्स य निक्कारणउ च्विय विणासो ॥ २ ॥
 अहवाणाइ च्विय सो निक्कारणओ न कम्मजोगो से । अह निक्कारणओ सो, मुक्कस्स वि होहिइ स भुज्जो ॥ ३ ॥
 होज्ज स निव्वमुक्को बंधाभावस्मि को व से मोक्खो ? । न हि मुक्कव्वएसो बंधाभावे मओ नमसो ॥ ४ ॥
 न य कम्मस्स वि पुवं कत्तुरभावे समुभवो जुत्तो । निक्कारणओ सो वि य तह जुगवुप्पत्तिभावे य ॥ ५ ॥
 न हि कत्ता कज्जं ति य जुगवुप्पत्तीए जीव-कम्माणं । जुत्तो ववएसोऽयं जह लोए गोविसाणाणं ॥ ६ ॥
 होज्जाणाईओ वा संबंधो तह वि न घडए मोक्खो । जेऽणाई सोऽणंतो जीव-नहणं व संबंधो ॥ ७ ॥
 इय जुत्तीए न घडइ सुव्वइ य सुईसु बंध-मोक्खा चि । तेण तुह संसओऽयं न य कज्जोऽयं जहा सुणसु ॥ ८ ॥
 संताणोऽणाईओ परोप्परं हेउ-हेउभावाओ । देहस्स य कम्मस्स य मंडिय ! वीयं-कुराणं व ॥ ९ ॥
 अत्थि स देहो जो कम्मकारणं जो य कज्जमणस्स । कम्मं च देहकारणमत्थि य जं कज्जमणस्स ॥ १० ॥
 कत्ता जीवो कम्मस्स करणओ जह घडस्स घडकारो । एवं चिय देहस्स वि कम्मकरणसंभवाउ चि ॥ ११ ॥
 कम्मं करणमसिद्धं व ते मई कज्जओ तयं-सिद्धं । किरियाफलओ य पुणो पडिउज्ज तमरिगभूइ व्व ॥ १२ ॥
 जं संताणोऽणाई तेणानंतोऽपि णायसेगंतो । दीसइ संतो वि जओ कत्थइ वीयं-कुराईणं ॥ १३ ॥
 अणययरमिण्वत्थियकज्जं वीयं-कुराण जं विहयं । तत्थ हओ संताणो कुक्कुडि-अंडाइयाणं व ॥ १४ ॥
 जह वेह कंचणो-चलसंजोगोऽणाइसंतइगओ वि । वोच्छिज्जइ सोवायं तह जोगो जीव-कम्माणं ॥ १५ ॥

तो किं जीव-नह्राण व अहजोगो कचणो-वलाण व ? जीवस्स य कम्मस्स य भण्णइ दुविहो वि न विरुद्धो ॥ १९ ॥
 पढमोऽभव्याण चिय भव्याण कचणो-वलाण व । जीवत्ते सामण्णे भव्णोऽभव्णो चि को भेमो ? ॥ १७ ॥
 होउ व जइ कम्मकम्मो न त्रिरोहो नारगाइमेउ ज्व । भणह य भव्वा-ऽभव्वा सभावमो तेण सवेहो ॥ १८ ॥
 दुव्वाइत्ते तुल्ले जीव-नह्राण सभावमो भेमो । जीवा-ऽजीवाइगमो जह, तह भव्वे-यरवित्तो ॥ १९ ॥
 एव पि भव्वाभावो जीवच पिब सभावज्जाईओ । पावइ निचो तस्मि य तद्वत्तये नत्थि निन्वाण ॥ २० ॥
 जह घटपुब्बामावोऽणाइसहावो वि सनिहणो एव । जेइ भव्वाभावो भवेज्ज किरियाए को दोत्तो ? ॥ २१ ॥
 आणुवाहरणमभावो स्सरसग पिब मई न त जम्हा । भावो चिय स विसिहो कुमाणुप्पसिमैत्तेण ॥ २२ ॥
 एव भव्णुच्छेमो कोट्टागारस्स वा अवचउ चि । तं नाणतत्तणओऽणागयकाल-वरण व ॥ २३ ॥
 ज चातीता-ऽणागयकाला तुल्ला जओ य ससिद्धो । एक्को अणतभागो भव्याणमईयकालेण ॥ २४ ॥
 'एस्सेण तस्सिउ जुत्तो ज तो वि सव्वभव्वाणं । जुत्तो न समुच्छेओ होख मई कहमिण सिद्ध ? ॥ २५ ॥
 भव्याणमणत्तरणमणतभागो व किह व मुक्खे सि । कालादमो व मडिय ! मह वयणाओ व पडिबब्ब ॥ २६ ॥
 सम्भूयमिण गिण्हसु मह वयणाओऽवत्तेसत्तरणं व । सव्वणुताइओ धा जाणयमज्झत्थवयण व ॥ २७ ॥
 मण्णासि किह सव्वणू सव्वेत्ति सव्वससयच्छेया । दिट्ठतामावमि वि पुच्छउ जो ससओ जत्तस ॥ २८ ॥
 भव्वा धि न सिञ्चिस्सति केइ कालेण जइ वि सव्वेण । नणु ते वि अभन्व च्चिय किंवा भव्वत्तण तेत्ति ? ॥ २९ ॥
 भण्णइ भव्णो जोगो न य जोगत्तेण सिञ्चाए सव्वो । जह जोगमि वि दलिए सव्वमि न कीरए पडिमा ॥ ३० ॥
 जह धा स एव पासाण-क्कणजोगो विओगजोगो वि । न विजुज्जइ सव्वो च्चिय स विजुज्जइ जेत्तस सपत्ती ॥ ३१ ॥

किं पुन जो संपत्ती सा जोगस्सेव न उ अजोगस्स । तह जो मोक्खो नियमा सो भव्वाणं न इयरोसि ॥३२॥
 कयगाइमत्तणाओ मोक्खो निच्चो न होइ कुंभो व्व । नो पढंसाभावो सुवि तद्धस्मा वि जं निच्चो ॥ ३३ ॥
 अणुदाहरणमभावो एसो वि मई न तं जओ नियओ । कुंभविणासविसिद्धो भावो च्चियः पोगलमओ य ॥३४॥
 किं वेगंतेण कयं पोगलमेत्तविलयम्मि जीवस्स । किं निव्वत्तियमहिंयं नमसो घडमेत्तविलयम्मि ? ॥ ३५ ॥
 सोऽणवराहो व्व पुणो नं बज्झए बंधकारणाभावा । जोगो य बंधहेज न ये ते तस्सासरीरो त्ति ॥ ३६ ॥
 न पुणो तस्स पसई बीयाभावादिहंजुरस्सेव । बीयं च तस्स कम्मं न य तस्स तयं तओ निच्चो ॥ ३७ ॥
 दब्बासुत्तत्तणओ नहं व निच्चो मओ स दव्वतया । सव्वगयसावत्ती मइ त्ति तं नाणुमाणाओ ॥ ३८ ॥
 को वा निच्चवगाहो सव्वं चिय विभव-भंग-डिइमइयं । पज्जायंतरमेत्तप्पणादनिच्चाइववएसो ॥ ३९ ॥
 मुत्तास्स कोऽवंगासो सोम्म ! तिलोगसिहरं, गई किह से ? 'कम्मलहुया' तहागइपरिणामाईहिं भणियमिदं ॥ ४० ॥
 किं सक्किरियमरुवं मंडिय ! सुवि चेयणं च किमरुवं ? । जह से विसेसधम्मो चेयन्नं तह मया किरिया ॥४१॥
 कत्ताइत्तणओ वा सक्किरिओऽयं मओ कुलालो व्व । देहपंदणओ वा पच्चंक्खं जंतपुरिसो व्व ॥ ४२ ॥
 देहपंदणहेज होज पयत्तो त्ति सो वि नाकिरिए । होज्जादिट्ठो व मई तदरुवत्ते नणु समाणं ॥ ४३ ॥
 रुवित्तम्मि स देहो वच्चो तपंदणे पुणो हेज । पइनिययपरिपंदणमेचेयणाणं न वि य जुत्तं ॥ ४४ ॥
 होउ-किरिया भवत्थस्स कम्मरहियस्स किंनिमिचा सा ? । नणु तग्गइपरिणामा जह सिद्धत्तं तहा सा वि ॥४५॥
 किं सिद्धालंथपरओ न गई, धम्मत्थिकायविरहाओ । सो गइउवग्गहकरो लोगम्मि जमत्थि नालोए ॥ ४६ ॥
 लोगस्सं त्थि विवक्खो सुद्धत्तणओ घडस्सं अघडो व्व । स घडाइ च्चिय मई न निसेहाओ तदणुरूवो ॥ ४७ ॥

तद्वा धम्मा-धम्मो लोपपरिच्छेयकारिणो जुत्ता । इहरागसे तुल्ले लोगोऽलोगो चि को भेओ ? ॥ ४८ ॥
 लोगविभागाभावो पढिघायाभावओऽणवत्थाओ । सववद्वाराभावो संवघाभावओ होज्जा ॥ ४९ ॥
 निरणुगहत्तणाओ न गई पंरओ जल्लादिव झसस्स । जो गमणाणुगहिया सो घम्मो लोगपरिमाणो ॥ ५० ॥
 अरिय परिमाणकारी लोगस्स पमेयभावओऽवस्स । नाण पिव नेयस्तालोगत्थिचे य सोऽवस्सं ॥ ५१ ॥
 पयणं पसत्तमेव थाणाओ तं च नो जओ छट्ठी । इह कच्चिलक्खणेय कत्तुरणत्थतर थाण ॥ ५२ ॥
 नहनिच्चत्तणाओ वा थाणधिणासपयण न जुत्तं से । तह कम्माभावाओ पुण्ठियाभावओ वा वि ॥ ५३ ॥
 निच्चत्तणाओ वा योमाईण पट्ठण पसज्जेज्जा । अह न भयमणेगता थाणाओऽवस्स पड्डण ति ॥ ५४ ॥
 भनओ सिद्धो चि माई तेणाहमसिद्धसभयो जुत्तो । कालाणाइत्तणओ पढमसरीर य तदजुत्तं ॥ ५५ ॥
 परिमियवेसेऽणता किह माया मुत्तिविरहियचाओ । नियम्मि व नाणाई विट्ठीओ वेगरूचम्मि ॥ ५६ ॥
 न ह वइ तसरीरस्स प्पिय-ऽप्पियावहतिरेवमाईण । वेयपयाण च दुव न सदत्थं मुणसि तो सका ॥ ५७ ॥
 तुह यये मोक्खम्मि य, सा य न कज्जा जओ फुट्ठो वेव । तसरीर-यरभावो नणु जो सो वय मोक्खो चि ॥ ५८ ॥

छिन्नाम्मि संसयंस्मी जिणेण जर-जरणाविप्पमुक्केणं ।

सो समणो पव्वइओ अद्धुदंठिहि सह खंडियसएहिं ॥ १६४ ॥

ते पव्वइए सोउं मोरिओ आगच्छई जिणसगासं ।

वच्चाभि ण वंदाभी वंदिता पज्जुवासाभि ॥ १६५ ॥

आभट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।

नामेण य गोत्तेण य सब्वणू सब्वदरिसी णं ॥ १६६ ॥

किं मणो अत्थि देवा उयाहु न त्थि त्ति संसओ तुब्भ ।

वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १६७ ॥

तं मन्नसि नेरइया परतंता दुक्खसंपउत्ता य । न तरंतीहागंतुं सद्धेया सुव्वमाणा वि ॥ १ ॥

सच्छंदचारिणो पुण देवा दिव्वप्पभावजुत्ता य । जं न कयाइ वि दरिसणमुव्वेति तो संसओ तेसु ॥ २ ॥

मा कुरु संसयमेए सुदूरमणुयाइभिन्नजाईए । पेच्छसु पच्चक्खं चिय चउव्विहे देवसंधाए ॥ ३ ॥

पुव्वं पि न संदेहो जुत्तो जं जोइसा सपच्चक्खं । धीसंति तक्कया वि य उवघाया-उणुग्गहा जगओ ॥ ४ ॥

आलयमेत्तं च मई पुरं व तव्वसिणो तह वि सिद्धा । जे ते देव त्ति मया न य निलया निच्चपरिसुण्णा ॥ ५ ॥

को जाणइ व किमेयं ति होज्ज निस्संसयं विमाणाइ । रयणमयनभोगमणादिह जह विज्जाहराईणं ॥ ६ ॥

होज्ज मई माएयं तहा वि तक्कारिणो सुरां जे ते । न य मायाइविगारा पुरं व निच्चोवलम्भाओ ॥ ७ ॥

जइ नारगा पवन्ना पगिइपावफलभोइणो तेणं । सुबहुगपुण्णफलभुजो पवज्जियव्वा सुरगणा वि ॥ ८ ॥

संकंतदिव्वपिम्मा विसयपसत्ताऽसमत्तकत्तव्वा । अणहीणमणुयकज्जा नरभवमसुभं न एति सूरों ॥ ९ ॥

नवरि जिणजम्म-दिकखा-केवल-निव्वाणमहनिओगेणं । भत्तीए सोम्म ! संसयविच्छेयत्थं व एज्जहण्हा ॥ १० ॥

पुव्वाणुरागओ वा समयनिबंघा तवोगुणाओ वा । नरगणपीडा-उणुग्गह-कंदप्पाईहिं वा केई ॥ ११ ॥

जाइस्सरकहणाओ कासइ पच्चबलदरिसणाओ य । विज्जा-मंतो-वायणसिद्धीओ गहविगाराओ ॥ १२ ॥
 उच्छिट्ठपुणसचयफलभावाओउमिहाणसिद्धीओ । सव्वागमसिद्धीउ य सति देव चि सद्धेय ॥ १३ ॥
 देव चि सत्यर्यमिद सुद्धत्तणओ घढाभिहाण व । अह व मई मणुउ च्चिय देवो गुण-रिद्धिसपणो ॥ १४ ॥
 त न जउ तच्चत्ये सिद्धे उवयारओ मया सिद्धी । तच्चत्यसीह सिद्धे माणवसीहोत्रयातो व्व ॥ १५ ॥
 देवामावे विफल जसग्गिहोत्ताइयाण किरियाण । समीय जल्लाण य दाणाइफलं व तवजुच्च ॥ १६ ॥
 जम-सोम-न्द-सु-गुब-सारज्जाईणि जयइ जण्णेहिं । मत्तावाहणमेव य इदाईणं विहा सव्व ॥ १७ ॥

छिन्नन्मि संसयैस्मी जिणेण जर-मरणविप्पमुक्केणं ।
 सो समणो पव्वइओ अद्ध्युट्ठिहि सह खंडियसरहिं ॥ १६८ ॥
 ते पव्वइए सोउं अकंपिउ आगच्छइं जिणसगासं ।
 वच्चांमि ण वंदामी वंदित्ता पज्जुवासामि ॥ १६९ ॥
 आमहो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पसुक्केणं ।
 नामेण य गोत्तेण य सव्वणू सव्वदरिसी णं ॥ १७० ॥
 किं मण्णे नेरइया अत्थि नत्थि ति संसओ तुब्भं ।
 वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १७१ ॥

तं मन्त्रसि पञ्चकखा देवा चंदादओ तहैले वि । विज्जा-मंतोवायणफलाइसिद्धीए गम्मंति ॥ १ ॥
जे पुण सुइमेत्तफला नेरइय त्ति किह ते गहेयव्वा । सक्खमणुमाणओ वाणुवलंभा भिन्नजार्इया ? ॥ २ ॥
मह पञ्चकखत्तणओ जीवाई य व्व नारए गिण्ह । किं जं सपच्चकखं तं पच्चकखं नवरि इक्कं ? ॥ ३ ॥
जं कासइ पच्चकखं पच्चकखं तं पि धेप्पए लोए । जह सीहाइदरिसणं सिद्धं न य सव्वपच्चकखं ॥ ४ ॥
अहवा जमिदियाणं पच्चकखं किं तदेव पच्चकखं ? । उवयारेमेत्तओ तं पच्चकखंमणिदियं तत्थं ॥ ५ ॥
सुत्ताइभावओ नोवलद्धिमंतिदियाइं कुंभो व्व । उवलंभद्वाराणि उ ताइं जीवो तदुवलद्धा ॥ ६ ॥
तदुवरमे वि सरणओ तव्वावारे वि नोवलंभाओ । इंदियभिन्नो नाया पंचगवक्खोवलद्धा वा ॥ ७ ॥
जो पुण अणिदिउ च्चिय जीवो सव्वप्पिहाणविगमाओ । सो सुबहुयं वियाणइ अवणीयवरो जहा दद्धा ॥ ८ ॥
न हि पच्चकखं धम्मंतरेण तद्धम्ममेत्तगहणाओ । कयगत्तओ व सिद्धी कुंभाणिच्चत्तमेत्तस्स ॥ ९ ॥
पुव्वोवलद्धसंबंधसरणओ वानल्लो व्व धूमाओ । अहव निमित्ताओ निमित्तमक्खस्स करणाइं ॥ १० ॥
केवल-मणो-हिरहियस्स सव्वमणुमाणमेत्तयं जम्हा । नारगसब्भावंस्मि य तदत्थि जं तेण ते संति ॥ ११ ॥
पावफलस्स पगिट्ठस्स भोइणो कम्मओउवसेस व्व । सन्ति धुवं तेऽभिमया नेरइया, अह मई होब्जा ॥ १२ ॥
अच्चत्थदुक्खिया जं तिरिय-नरा नारग त्ति तेऽभिमया । तं न जओ सुरसेक्खप्पगससरिस्सं न तं दुक्खं ॥ १३ ॥
सच्चं चेदमकंपिय ! मह वयणाओउवसेसवयणं व । सव्वणुत्तणओ वा अणुमयसव्वणुवयणं व ॥ १४ ॥
भय-राग-दोस-मोहाभावाओ सच्चमणंइवाइं च । सच्चं चिय मे वयणं जाणयमज्झत्थवयणं व ॥ १५ ॥
किह सव्वणु त्ति मई पच्चकखं सव्वसंसयच्छेया । भय-राग-दोसरहिओ तद्धिगाभावओ सोम्म ! ॥ १६ ॥

छिन्नस्मि संसर्गस्मी जिणेण जर-मरणविप्पमुक्केणं ।
 सो समणो पव्वइओ तिहि ओ सह खंडियसएहि ॥ १७२ ॥
 ते पव्वइए सोउं अयलमाया आगच्छई जिणसगासं ।
 वच्चासि ण वंदामी वंदित्ता पज्जुवासामि ॥ १७३ ॥
 आभट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।
 नामेण य गोत्तेण य सव्वण्णं सव्वदरिंसी णं ॥ १७४ ॥
 किं मणो पुण्ण-पावं अत्थि नत्थि ति संसओ तुज्झ ।
 वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १७५ ॥

मणसि पुण्णं पाव साहारणमहव दो वि भिन्नाइ । होज्ज न या कम्म चिय समावओ मयपवचोड्य ॥ १ ॥
 पुण्णुक्करिस्से सुभया तरतमजोगावगरिसओ हाणी । तस्सेव खए मोक्खो पत्थाहारोवमाणाओ ॥ २ ॥
 पावुक्करिस्सेड्डमया तरतमजोगावगरिसओ सुभया । तस्सेव खए मोक्खो अपत्थमचोवमाणाओ ॥ ३ ॥
 साहारणवण्णादि ध अह साहारणमहेगमचाए । उक्करिसा-वगरिसओ तस्सेव य पुण्णपावकर्त्ता ॥ ४ ॥
 एव चिय दो भिन्नाइ होज्ज, होज्ज व समावओ चैव । भवसगूई, मणइ न समावओऽजओऽभिमओ ॥ ५ ॥
 होर्ज समावो वत्थु निक्कारणया व वत्थुयम्मो वा । जइ वत्थु णत्थि तओऽणुवलदीओ खपुष्क व ॥ ६ ॥

अच्वंतमणुवरुद्धो वि अह तओ अस्थि नस्थि किं कम्मं ? । हेऊ व तदस्थित्ते जो नणु कम्मस्स वि स एव ॥७॥
 कम्मस्सं वाभिहाणं होज्ज सभावो त्ति होउ को दोसो ? । पइनिययागाराओ न य सो कत्ता घडस्सेव ॥ ८ ॥
 मुत्तो अमुत्तो व तंओ जइ मुत्तो तोऽभिहाणओ भिन्नो । कम्म त्ति सहावो त्ति य जइ वाऽमुत्तो न कत्ता तो ॥९॥
 देहाणं दोमं पिव, जुत्ता कज्जाइओ य मुत्तिमया । अह सो निक्कारणया तो खरसिंदाओ होतु ॥ १० ॥
 अह वत्थुणो स धम्मो परिणामो तो स कम्म-जीवाणं । पुत्ते-यराभिहाणो कारण-कज्जाणुमेओ सो ॥ ११ ॥
 किरियाणं कारणओ देहाईणं च कज्जभावाओ । कम्मं मदभिहियं ति य पडिवज्ज तमग्गिभूइ न्व ॥ १२ ॥
 तं चिय देहाईणं किरियाणं पि य सुभा-ऽसुभत्ताओ । पडिवज्ज पुण्णपावं सहावओ भिन्नजाईयं ॥ १३ ॥
 सुह-दुक्खाणं कारणमणुरूवं कज्जभावओऽवस्सं । परमाणवो घडस्स व कारणमिह पुण्ण-पावाइ ॥ १४ ॥
 सुह-दुक्खकारणं जइ कम्मं कज्जस्स तमणुरूवं च । पत्तमरूवं तं पि हु अह रूवि नाणुरूवं तो ॥ १५ ॥
 नहि सन्वहाणुरूवं भिन्नं वा कारणं, अह मयं ते । किं कज्ज-कारणत्तणमहवा वत्थुत्तणं तस्स ? ॥ १६ ॥
 सव्वं तुल्लातुल्लं जइ तो कज्जाणुरूवया केयं ? । जं सोम्म ! सपज्जाओ कज्जं परपज्जओ सेसो ॥ १७ ॥
 किं जह मुत्तममुत्तस्स कारणं तह सुहाईणं कम्मं । दिट्ठं सुहाइकारणमद्वाइ जहेह तह कम्मं ? ॥ १८ ॥
 होउ तयं चिय किं कम्मणा, न जं तुल्लासाहणाणं पि । फलभेदओ सोऽवस्सं सकारणओ कारणं कम्मं ॥ १९ ॥
 एत्तो वियं तं मुत्तं मुत्तबलाहाणओ जहा कुंभो । देहाइकज्जमुत्ताइओ न्व भणिए पुणो भणइ ॥ २० ॥
 तो किं देहाईणं मुत्तत्ताणओ तयं हवइ मुत्तं । अह सुह-दुक्खाईणं कारणभावादरूवं ति । ॥ २१ ॥
 न सुहाईणं हेऊ कम्मं चिय किन्तु ताण जीवो वि । होइ समवाइकारणमियरं कम्मं ति को दोसो ? ॥ २२ ॥
 इय रूविचे सुह-दुक्खकारणत्ते य कम्मणो सिद्धे । पुण्णावगरिसेत्तेण दुक्खबहुलत्तणमजुत्तं ॥ २३ ॥

कम्मप्यगरिसज्जणिय तदवस्तं पगरिसाणुभूईओ । सोक्खप्पगुरिसप्पभवा ॥ २४ ॥
 तह वज्झसाहणप्पगरिसगभावादिहण्णहा न तय । विवरीयचञ्चसाहणवलप्पगारिसि अनेक्खेज्जा ॥ २५ ॥
 देहो नावचयकओ पुण्णुक्खरिसे व सुत्थिमत्ताओ । 'होएज व स हीणतरओ कद्दमसुमयो महल्लो य १ ॥ २६ ॥
 एन चिय विवरीय जौएज्जा सन्वपावप्पक्खे वि । न य साहारणरुत्वं कम्म तत्कारणाभावा ॥ २७ ॥
 कम्म जोगनिमित्तं सुभोऽसुभो वा स एगसमयम्मि । होएज्जा न उ उभयरुवो कम्म पि तओ तयणुरुत्वं ॥ २८ ॥
 नणु मण-वद्द-काओगा सुभासुभा पि समयम्मि वीसति । वव्वम्मि मीसभावो भवेएज न उ भावकरणम्मि ॥ २९ ॥
 झार्णं सुभमसुभं वा न उ मीस ज च झार्णविरमे वि । लेसा सुभाऽसुभा वा सुभमसुभ वा तओ कम्म ॥ ३० ॥
 पुब्बगदियं च कम्म परिणामरसेण मीसयं 'नेज्जा । इयेरयरभावं वा सम्मान-भिच्छादं न उ गहणे ॥ ३१ ॥
 मोत्तूण आउय खलु वतणमोहं चरिचमोह च । सेसाण पगईण उत्तरविहित्तकओ भज्जो ॥ ३२ ॥
 सोहणउण्णाइगुण सुभाणुभावं च ज तय पुण्ण । विवरीयमओ पावं न वायर नाइसुहुम च ॥ ३३ ॥
 गिण्हइ तज्जोग चिय रेणु पुरिसो जहा कयम्मगो । एगक्खेचोगाढ जीवो सक्खप्पप्पेहिं ॥ ३४ ॥
 अविसिठ्ठपोगल्लयणे लोए धूणतणुकम्मपविभागो । जुएज्ज, गहणकाले सुभा-सुभविवेयण कत्तो १ ॥ ३५ ॥
 अविसिठ्ठं चिय तं सो परिणामा-ऽऽसयसभावओ लिप्प । जुएर सुभमसुभ वा गहणे जीवो जहाहारं ॥ ३६ ॥
 परिणामा-ऽऽसयवसओ धेणुए जहा पओ विसमहिस्स । तुल्लो वि-तहाहारो तह पुण्णा-ऽपुण्णपरिणामो ॥ ३७ ॥
 जह वेगसररिम्मि वि सारा-ऽसारपरिणामयामेइ । अविसिठ्ठो वाहरो तह कम्मसुभा-ऽसुभविभागो ॥ ३८ ॥
 साय सम्मं हास पुरिस-न्द-सुभाउ-नाम-गोत्ताइ । पुण्णं, सेस पाव नेय सविवागमविवाग ॥ ३९ ॥

असहं बहि पुण्णपात्रे जमग्निगहुत्ताहं सगकासस्स । तदसंवद्धं सव्वं दाणाइफलं च लोअस्मि ॥ ४० ॥

छिन्नाग्नि संसयैग्मी जिणेण जर-मरणविप्पमुक्केण ।

सो समणो पव्वइओ तिहि ओ सह खंडियसएहिं ॥ १७६ ॥

ते पव्वइए सोउं मेअज्जो आगच्छई जिणसैयासं ।

वच्चाग्नि ण वंदामी वंदित्ता पज्जुवासांमि ॥ १७७ ॥

आभट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केण ।

नामेण य गोत्तेण य सव्वणू सव्वदरिप्पी णं ॥ १७८ ॥

किं मन्ने परलोओ अत्थि नत्थि त्ति संसओ तुज्झ ।

वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १७९ ॥

मन्नसि जइ चेयणं मज्जंगमउ व्व भूयधम्मो त्ति । तो नत्थि परलोगो तच्चासे जेण तच्चासो ॥ १ ॥

अहं वि तदत्थंतरया न य निच्चत्तणमओ वि तदवत्थं । अनलस्स वाटणीओ भिन्नस्स विणामधम्मस्स ॥ २ ॥

अहं एगो सव्वगओ निक्किरिओ तहवि नत्थि परलोओ । संसरणाभावाओ वोमस्स व सव्वपिंडेसु ॥ ३ ॥

इहल्लेगाओ व परो सुराइल्लेगो न सो वि पच्चक्खो । एवं पि न परलोगो सुव्वइ य सुईसु तो संका ॥ ४ ॥

भुइंदियाइरित्तस्स चेयणा सो य दव्वओ निच्चो । जाइस्सरणाईहिं पडिवज्जसु वाउभुइ व्व ॥ ५ ॥

विशेषः

॥१३९॥

न य एगो सव्यगजो निष्किरिओ लवस्तणाहमेआओ । कुमादठ न वहर्यो पडिवज्जे तमिंदधुइ वन ॥ ६ ॥
 इह्लोगाओ य परो सोम्म । मुरा नारणा य परलोओ । पडिवज्ज मोरिआ-उकपिठ व्व विहियप्पमाणाओ ॥७॥
 जीओ विण्णाणमओ त चणिच्च ति तो न परलोगो । अह विण्णाणादण्णो तो अणमिण्णो जहागास ॥ ८ ॥
 इचो थिय न स कच्चा मोच्चा य अओ वि नत्थि परलोगो । ज च न ससारी सो अण्णाणा-उमुत्तिओ ख व ॥९॥
 मज्झसि विणासि चेओ उपपत्तिमवधिओ जहा कुमो । नणु ऐव थिय साहणमविणासिचे वि से सोम्म । ॥१०॥
 अहवा यत्थुचणओ विणासि चेओ न होइ कुमो व्व । उपपत्तिमवधिचे कहमणिणासी बडो, बुद्धी ? ॥ ११ ॥
 रुन-रस गघ-भासा सत्ता-सठाण-दब्ब-सत्तीओ । कुमो चि जओ तओ पसइ-विच्छिन्धि-धुययम्मा ॥ १२ ॥
 इह पिण्ढो विण्हागार-त्तसिपयआयविलयसमकाल । उप्पज्जइ कुमागार-त्तसिपज्जायरुत्थेण ॥ १३ ॥
 रूयाइ व्वययाए न जाइ न य वेइ तेण सो निच्चो । एव उप्पाय-व्वय-धुवत्तहाव मय सव्व ॥ १४ ॥
 घडवेयण्या नासो पडवेयण्या समुब्बयो समय । सताणेणावत्था तहेइ-परलोअ-जीवाण ॥ १५ ॥
 मणुएह्लोगनासो मुराइपरलोगंसंभवो समय । जीतयाउवरयाण नेहमवो नेय परलोओ ॥ १६ ॥
 असओ नत्थि पसूई, होज्ज व जइ, होठ खरविताणत्तस । न य सव्वहा विणासो सव्वुच्छेयप्पसगाओ ॥१७॥
 तोउत्थियत्तस केणवि विलओ घम्मेण मवणमनेण । सव्वुच्छेओ न मओ सव्वहरोवरोहाओ ॥ १८ ॥
 असइ व परमि लोए जमग्गिहोचाई समगामत्तस । तदसवद्ध सव्व वाणाइफल च लोअम्मि ॥ १९ ॥

छिन्नम्मि संसर्यम्मी जिणेण जर-भरणविप्पमुक्केण ।

सो समणो पव्वइओ तिहि ओ सह खण्डियसएहि ॥ १८० ॥

ते पव्वइए सोउं पहासो आगच्छई जिणसयासं ।
 वच्चांमि ण वंदामी वंदित्ता पज्जुवासामि ॥ १८१ ॥
 आभट्ठो य जिणेणं जाइ-जरा-मरणविप्पमुक्केणं ।
 नामेण य गोत्तेण य सब्बण्णं सब्बदरिसी णं ॥ १८२ ॥
 किं मन्ने निव्वाणं अत्थि नत्थि त्ति संसओ तुज्झ ।
 वेयपयाण य अत्थं न याणसी तेसिमो अत्थो ॥ १८३ ॥

मन्नासि किं दीवस्स व नासो निव्वाणमस्स जीवस्स । दुक्खक्खयाइरूवा किं होज्ज व से सओऽवत्था ॥ १ ॥
 अहवाऽणाइत्तणओ खस्स व किं कम्म-जीवजोगस्स । अविओगाओ न भवे संसाराभाव एव त्ति ? ॥ २ ॥
 पडिवज्ज मण्डिओ इव वियोगमिह कम्म-जीवजोगस्स । तमणाइणो वि कंचण-धाऊण व णाण-किरियाहिं ॥ ३ ॥
 जं नारागाइभावो संसारो नारागाइभिण्णो य । को जीवो तं मन्नसि तन्नासे जीवनासो त्ति ॥ ४ ॥
 न हि नारागाइपजायमेत्तनासम्मि सब्बहा नासो । जीवइव्वस्स मओ मुद्धानासे व हेमस्स ॥ ५ ॥
 कम्मकओ संसारो तन्नासे तस्स जुज्जए नासो । जीवत्तमकम्मकयं तन्नासे तस्स को नासो ? ॥ ६ ॥
 न विगाराणुवलंभादागासं पिव विणासधम्मो सो । इह नासिणो विगारो दीसइ कुंभस्स वाऽवयवा ॥ ७ ॥
 कालंतरनासी वा घडो व्व कयगाइओ मई होज्जा । नो पडंसामावो भुवि तच्छम्मा वि जं निच्चो ॥ ८ ॥
 अणुदाहरणमभावो खरसंगं पिव मई न तं जम्हा । कुंभविणासविसिद्धो भावो च्चिय पोगलमओ सो ॥ ९ ॥
 किंवेगंतेण कयं पोगलमेत्तविलयम्मि जीवस्स । किं निव्वत्तियमहियं नभसो घडमेत्तविलयम्मि ? ॥ १० ॥

सुबहुरं त्रियाणइ मुत्तो सन्वप्पिहाणविगमाओ । अवणीयघरो व्व नरो विगयावरणप्पईवो व्व ॥ २७ ॥
 पुण्णा-ऽपुण्णकयाइं जं सुह-दुक्खाइं तेण तन्नासे । तन्नासाओ मुत्तो निस्सुह-दुक्खो जहागासं ॥ २८ ॥
 अहवा निस्सुह-दुक्खो नमं व देहं-दियादभावाओ । आधारो देहो चिय जं सुह-दुक्खोवल्लङ्घीणं ॥ २९ ॥
 पुण्णफलं दुक्खं चिय कम्मोदयओ फलं व पावस्स । नणु पावफले वि समं पच्चक्खविरोहिआ चेव ॥ ३० ॥
 जत्तो चियं पच्चक्खं सोम्म ! सुहं नत्थि दुक्खमेवेदं । तप्पडियारविमत्तं तो पुण्णफलं ति दुक्खं ति ॥ ३१ ॥
 विसयसुहं दुक्खं चिय दुक्खपडियारओ तिगिच्छ व्व । तं सुहमुवयाराओ न उवयारो विणा तच्चं ॥ ३२ ॥
 तम्हा जं सुत्तसुहं तं तच्चं दुक्खसंखएऽवस्सं । सुणिणोऽणाबाहस्स व णिप्पडियारप्पसूईओ ॥ ३३ ॥
 जह वा नाणमओऽयं जीवो नाणोववाइ चावरणं । करणमणुगगहकारिं सव्वावरणक्खए सुद्धी ॥ ३४ ॥
 तह सोक्खमओ जीवो पावं तस्सोवघाइयं नेयं । पुण्णमणुगगहकारिं सोक्खं सव्वक्खए सयलं ॥ ३५ ॥
 जह वा कम्मक्खयओ सो सिद्धत्ताइपरिणइं लैभइ । तह संसारईयं पावइ तत्तो चिय सुहं ति ॥ ३६ ॥
 साया-ऽसायं दुक्खं तन्विरहम्मि य सुहं जओ तेणं । देहिं-दिएसु दुक्खं सोक्खं देहिं-दियाभावे ॥ ३७ ॥
 जो वा देहिं-दियजं सुहमिच्छइ तं पडुच्च दोसोऽयं । संसारईयमिदं धम्मंतरमेव सिद्धिसुहं ॥ ३८ ॥
 कह नणु भेयं ति मई नाणा-ऽणाबाहउ त्ति नणु भणिंयं । तदर्पणच्चं णाणं पिय चेयणधम्मो त्ति रागो व्व ॥ ३९ ॥
 कंयगाइभावओ वा नावरणा-ऽऽबाहकारणाभावा । उप्पाय-डिइ-भङ्गस्सहावओ वा न दोसोऽयं ॥ ४० ॥
 नह वइ ससररिस्स प्पिय-ऽप्पियावहतिरेवमादि व जं । तदमोक्खो नासम्मि व सोक्खाभावम्मि व न जुत्तं ॥ ४१ ॥
 नटो असरीरो चिय सुह-दुक्खाइं पिय-ऽप्पियाइं च । ताई नं फुसति नटं फुडमसरीरं ति को दोसो ? ॥ ४२ ॥

मेवपयाय य अत्य न सुदुर्गु जाणसि इयाण तं मुणमु । असरीरव्यपसो अपणो व्व सओ निसिहाओ ॥४३॥
 नरिसिहाओ य अत्तम्मि तडिये चेय पन्थओ जेण । तेणासरीरगहणे जुचो जीओ न ररसिगं ॥ ४४ ॥
 ज व वसंतं संतं तमाह यासदओ सदेहं वि । न पुंसेज्ज रीयरयं जोगिणभिट्ठेयरिसिहाओ ॥ ४५ ॥
 वाय वि पा निराओ गसदत्तो मयंतमिह संत । बुअाअ वि य संतं नाणाइरिसिहमहाह ॥ ४६ ॥
 न यसत अरमंतं सि ग मई नासरीरगहणाओ । कुमणाविसिगं वि य जओ मयं सतविसयं सि ॥ ४७ ॥
 एवं वि होज्ज मुसो निग्गुह-दुपरण तु तदयत्तं । तं नो पिप-अपियाइ जग्गहा पुण्णे-यरकयाइ ॥ ४८ ॥
 नाणाअगाइएणाओ न कुत्तंति रीयरग-योसरस । तस्स पियमणियं वा मुत्तसुहं को पसगोत्तय ? ॥ ४९ ॥

छिन्नम्मि संसयंमी जिणेण जर-मरणविप्पमुक्केणं ।

सो समणो पव्वइओ तिहि ओ सह खंडियसएहि ॥ १८४ ॥

खेत्ते काले जम्मे गोत्तमगार-उउमत्यपरियाए ।

केवलिय आउ आगम परिनिब्बाणे तवे चेव ॥ १८५ ॥

निण-गणहरनिगमणं भणियमवो सिचनिगमासतो । कल्लतरगदरिसणहेओ तु विवज्जओ तह नि ॥ १ ॥

ज वयणादन्तो रसुरणत्ततरं मओ कालो । आहारमित्तमेय उ खेत्तं तेणतरं सो ॥ २ ॥

कट्ठणं पञ्चायाण कल्लिज्जए तेण वा जओ रए । कलयति तय तस्मि ण समयाइकलासधूतो ण ॥ ३ ॥

सो रचणाइरुणे कालो दुब्बस्स चेय पञ्चाओ । किन्निमेत्तमिसिसेण दुब्बकलाइववपूतो ॥ ४ ॥

दव्वे अच्च अहाउ य उवक्कमे देस-कालकाले य ।
तह य पमाणे वन्ने भावे, पगयं तु भावेणं ॥ १८६ ॥
चेयणमचेयणस्स य दव्वस्स ठिई उ जा चउविगप्पा ।
सा होइ दव्वकालो अहवा दवियं तयं चेव ॥ १८७ ॥

दव्वस्स वत्तणा जा स दव्वकालो तदेव वा दव्वं । न हि वत्तणाइरित्तं जम्हा दव्वं जओऽभिहिअं ॥ १ ॥
सुत्ते जीवा-ऽजीवा समया-ऽवल्लियादओ पवुच्चंति । दव्वं पुण सामन्नं भण्णइ दव्वद्वयामेत्तं ॥ २ ॥
सुर-सिद्ध-भन्वा-ऽभन्वा साइ-सपज्जवसियादओ जीवा । खंधाणागयीया नभादओ चेयणारहिया ॥ ३ ॥
सूरकिरियाविसिद्धो गोदोहाइकिरियासु निरवेक्खो । अच्चाकालो भण्णइ समयखेत्तस्मि समयाई ॥ ४ ॥

समया-ऽवलि-मुहुत्ता दिवसमहोरत्त-पक्ख-मासा य ।

संवच्छर-जुग-पल्लिया सागर-ओसप्पि-पल्लियद्दा ॥ १८८ ॥

आउयमेत्तविसिद्धो स एव जीवाण वत्तणाइमओ । भण्णइ अहाउकालो वत्तइ जो जच्चिरं जेण ॥ १ ॥

नेरइय-तिरिय-मणुआ-देवाण अहाउयं तु जं जेणं ।

निव्वत्तियमन्नभवे पालंति अहाउकालो उ ॥ १८९ ॥

जेणोवक्कामिज्जइ समीवमाणिज्जए जओ जं तु । स किलोवक्कमकालो किरियापरिणामभूइडो ॥ १ ॥

दुविहोवक्कमकालो सामायारी अहाउयं चेव ।

सामायारी तिविहा ओहे दसहा पयविभागे ॥ १९० ॥

अञ्जवसाण निमित्ते आहारे वेयणा पराधाए ।

फासे आणापाणू सत्तविहं भिज्जए आउं ॥ १९१ ॥

दंड-कस-सत्थ-रज्जू अग्गी उदगपडणं विसं वाला ।

सीउण्हं अरइ भयं खुहा पिवासा य वाही य ॥ १९२ ॥

मुत्त-पुरीसनरोहे जिन्नजिन्ने य भोयणे बहुसो ।

धंसण-घोलण-पीलण आउस्स उवक्कमा एए ॥ १९३ ॥

जेणोवरिमहुयाओ सामायारिसुयमाणिय हेहा । ओहाइतिविह एसो उवक्कमो समयचच्चाए ॥ १ ॥

ज जीवियसचट्टणमज्झवसाणाइहेउसजणिय । सोवक्कमाउयाण स जीविओवक्कमणकालो ॥ २ ॥

सत्त्वपगईणमेय परिणामवसादुवक्कमो होच्चा । पायभनिकाइयाणं तवसा उ निकाइयाणं पि ॥ ३ ॥

कम्मोवक्कामिज्जइ अपत्तकाल पि जइ तओ पत्ता । अकयागम-कयनासा मोक्खणासासया दोत्ता ॥ ४ ॥

न धि दीहकालियस्स पिनासो तस्साणुभूइओ खिप्प । बहुकालाहारस्स व दुयभगियरोगिणो भोगो ॥ ५ ॥

सब्बं च पएसतया मुज्जइ कम्ममणुभावओ भइय । तेणावस्साणुमवे के कयनासादओ तस्स ? ॥ ६ ॥

उवय-त्तय-त्थओवसमो-वसमा ज च कैम्मणो भणिया । दच्चाइपचय पइ जुत्तमुवक्कामणमओ वि ॥ ७ ॥

पुण्णा-उपुण्णकय पि हु सायासाय जहोदयाईए । वज्झवलाहाणाओ देइ तहा पुण्ण-याव पि ॥ ८ ॥

३ 'विण्णाजिन्ने व' । ४ 'एव बोक्कण शकियता भा' । ५ 'कम्मणो' ।

जइ ताणुभूइउ च्विय खविज्जए कम्ममन्नहा नं मयं । तेणासंखभन्नडिजयनाणागइकारणत्तणओ ॥ ९ ॥
 नाणाभवाणुभवणाभावादेक्कम्मि पज्जणं वा । अणुभवओ बंधाओ मोक्खाभावो स चाणिट्ठो ॥ १० ॥
 नणु तन्न जहोवचियं तहाणुभवओ कयागमाईया । तप्पाओगं तं चिय तेण चियं सज्जरोगो व्व ॥ ११ ॥
 अणुवक्कमओ नासइ कालेणोवक्कमेण खिप्पं ति । कालेणं वात्तसज्जो सज्जासज्जं तहा कम्मं ॥ १२ ॥
 सज्जासज्जं कम्मं किरियाए दोसओ जहा रोगो । सज्जमुवक्कामिज्जइ एत्तो च्विय सज्जरोगो व्व ॥ १३ ॥
 सज्जामयहेजओ सज्जनियाणासओऽहवा सज्जं । सोवक्कमणमयं पिव देहो देहाइभावाओ ॥ १४ ॥
 किंचिदकाले वि फलं पाइज्जइ पच्चए य कालेणं । तह कम्मं पाइज्जइ कालेण विपच्चए वण्णं ॥ १५ ॥
 भिण्णो जहेह कालो तुल्ले वि पहम्मि गइविससाओ । सत्थे व गहणकालो मइ-मेहाभेयओ भिन्नो ॥ १६ ॥
 तह तुल्लम्मि वि कम्मे परिणामाइकिरियाविससाओ । भिण्णोऽणुभवणकालो जेट्ठो मज्झो जहन्नो य ॥ १७ ॥
 जह वा दीहा रज्जू डज्जइ कालेण पुंजिया खिप्पं । वियओ पडो व सुस्सइ पिंडीभूओ य कालेणं ॥ १८ ॥
 मागो य निरोवट्ठो हीरइ कम्मसो जहणहा खिप्पं । किरियाविससाओ वा समे वि रोगे चिगिच्छाए ॥ १९ ॥
 जो जस्स जयाऽवसरो कज्जस्स सुभासुभस्स सोपायं । भण्णइ स देसकालो देहोऽवसरो त्ति थक्को त्ति ॥ २० ॥

निदुमंगं च गामं महिलायूभं च सुण्णयं दट्ठुं ।
 नीयं च काया ओल्लिति जाया भिक्खस्स हरहरा ॥ १९४ ॥
 निम्मच्चियं महुं पायडो निही खज्जगवणो सुन्नो ।

जा वंगणे पसुत्ता पउत्थवइया य मत्ता य ॥ १९५ ॥

कालो चि मय मरण जइह मरण गठ चि कालाओ । तम्हा स कालकालो जो जत्स मओ स मरणकालो ॥ १ ॥

कालेण कओ कालो अम्हं सज्जायदेसकालम्भि ।

तो तेण हओ कालो अकाले कालं करतेणं ॥ १९६ ॥

अब्बाकालवित्तसो पत्थयमाण व माणुसे लिचे । सो संववहारत्थं पमाणकालो अहोरत्थ ॥ १ ॥

दुविहो पमाणकालो दिवसपमाणं च होइ राई य ।

चउपोरिसिओ दिवसो राई चउपोरिसी चेव ॥ १९७ ॥

पोरिसिमाणमनियय विवस-निसाबुद्धि-हाणिभावाओ । हाणिं तिन्नि मुहुचत्थयमा माणमुक्कोस ॥ १ ॥

युद्धी थावीसुत्तरसमागो पइविण मुहुचत्स । एव हाणी वि मया अयणविणमागओ नेया ॥ २ ॥

उप्पकोस-अहण्णाणं अदतरालमिह पोरिसीण त । तेसीयसयविमच बुद्धिं हाणिं च जाणाहि ॥ ३ ॥

पंचहं वण्णाणं जो खलु वन्नेण कालओ वण्णो ।

सो होइ वण्णकालो वण्णिज्जइ जो व ज कालं ॥ १९८ ॥

पज्जायकालमेओ वण्णो कालो चि वण्णकालोऽय । नपु एत नामठ भ्विय कालो नानियमतो तत्स ॥ १ ॥

साई सपज्जवसिओ चउमंगविभागभावणा ऐत्थं ।

ओदइयाईयाणं तं जाणसु भावकालं तु ॥ ११९ ॥

साई संतोऽणतो एवमणाई वि एस चउभंगो । ओदइयाईयाणं होइ जह्जोगमाउज्जो ॥ १ ॥
जो नारगाइभावो तह भिच्छत्ताइओ वि भव्वाणं । ते चेवाभव्वाणं ओदइओ त्रितियवज्जोऽयं ॥ २ ॥
सम्मत्त-चरित्ताइं साई संतो य ओवसमिओऽयं । दाणाइलद्धिपणगं चरणं पि य खाइओ भावो ॥ ३ ॥
सम्मत्त-नाण-दंसण-सिद्धत्ताइं तु साइओऽणतो । नाणं केवलवज्जं साई संतो खओवसमो ॥ ४ ॥
मइअन्नाणाईया भव्वा-ऽभव्वाण तइयचरमोऽयं । सब्वो पोगलधम्मो पढमो परिणामिओ होइ ॥ ५ ॥
भव्वत्तं पुण तइओ जीवा-ऽभव्वाइं चरमभंगो उ । भावाणमयं कालो भात्तात्थाणओऽण्णो ॥ ६ ॥

एत्थं पुण अहिगारो पमाणकालेण होइ नायव्वो ।

खेत्तम्मि कम्मि कालम्मि भासियं जिणवरिंदेण ? ॥ २०० ॥

वइसाहसुइइक्कारसीए पुव्वणहेदसकालम्मि ।

महसेणवणुज्जाणे अणंतरं परंपरं सेसं ॥ २०१ ॥

खइयम्मि वट्टमाणस्स भगवओ निग्गयं जिणिंदस्स ।

भावै खओवसमियम्मि वट्टमाणेहि तं गहियं ॥ २०२ ॥

३ किह पगयं भावेणं कहमहिगारो पमाणकालेणं ? । खाइयभावैऽकहया पमाणकालेण जं भाणियं ॥ १ ॥

अहवा पमाणकालो वि भावकालो त्ति जं च सेसा वि । किंचिस्मेत्तविसिट्ठा सन्ने चिय भावकाल त्ति ॥ २ ॥

आहिकेण कञ्चं पमाणकालेण जमहिगारो चि । सेसा वि जहासंभवमाउजा निगमे काला ॥ ३ ॥
 सेसे मयमागास सव्वदव्वावगाहणाल्लिग । त दव्व चैव निवाससेत्तपउजायओ खेत्त ॥ ४ ॥
 त च मद्दासेणवणोवलक्खिय जत्थ निगमय पुब्ब । सामाइयमंझेसु य परपरविणिग्गमो तस्स ॥ ५ ॥

दव्वा-अभिलाव-चिंधे वेए धम्म-त्थ-भोग-भावे य ।

भावपुरित्तो उ जीवो भावे पगयं तु भावेणं ॥ २०३ ॥

आगमओऽपुवउत्तो इयरो दव्वपुरित्तो तहा तइओ । एगभावियाइतितिव्हो मूलत्तरनिम्मओ यावि ॥ १ ॥
 अभिलावो पुल्लिगाभिहाणमेत्त घढो ख चिंधे उ । पुरिसागिई नपुसो वेमो वा पुरिसवेत्तो वा ॥ २ ॥
 वेयपुरित्तो तिल्लिगो वि पुरिसवेयाणुभूइकालम्मि । धम्मपुरित्तो तयज्जणवावारपरो जहा साहु ॥ ३ ॥
 अत्थपुरित्तो तयज्जणपरायणो भम्मणो ख निहियालो । भोगपुरित्तो समज्जियवित्तयसुहो चक्खवट्ठि ख ॥ ४ ॥
 भावपुरित्तो उ जीवो सरीरपुरि सयणओ निरुत्तवत्ता । अहवा पूरण-पालणभावओ सव्वमावाण ॥ ५ ॥
 दव्वपुरित्ताइमेया वि ज च तस्सेव हौंति पब्बाया । तेणेह भावपुरित्तो सुब्बो जीवो जिणिंदो ख ॥ ६ ॥
 पगय वित्सेसओ तेण वेयपुरित्तेहिं गणहरेहिं च । वित्सेता वि जहासंभवमाउजा उभयवग्गे वि ॥ ७ ॥

निक्खेवो कारणम्मी चउव्विहो दुविहु होइ दव्वम्मि ।

तदव्वमन्नदव्वे अहवा वि निमित्तनेमित्ती ॥ २०४ ॥

समवाइ असमवाई छव्विह कत्ता य करण कम्मं च ।

ततो य संपयाणापयाण तह संनिहाणे य ॥ २०५ ॥

विशेषा०

॥१५०॥

भाष्यम् ।

॥१५०॥

तद्व्यकरणं तंतवो पडस्सेह जेण तम्मथया । विवरीयन्नकरणमिहं वेमादओ तस्स ॥ १ ॥
जइ तं तस्सेव मयं हेऊं नणु कज्जकारणेगत्तं । न य तं जुत्तं ताइं जओऽभिहाणाइभिन्नाइं ॥ २ ॥
उल्लोऽयमुवालंभो भेए वि न तंतवो घडस्सेव । कारणमेगंते वि य जओऽभिहाणादओ भिन्ना ॥ ३ ॥
जं कज्ज-कारणाइं पज्जाया वत्थुणो जओ ते य । अच्चेऽण्णे य मया तो कारण-कज्जभयेणयं ॥ ४ ॥
नत्थि पुढवीविसिहो घडो ति जं तेण जुज्जइ अण्णो । जं पुण घडो ति पुढवं न आसि पुढवी तओ अण्णो ॥ ५ ॥
जह तंतवो निमित्तं पडस्स वेमादओ तहा तेसिं । जं चेद्वाइनिमित्तं तो ते पडयस्स नेमित्तं ॥ ६ ॥
समवाइकारणं तंतवो पडे जेण ते समवयंति । न समेइ जओ कज्जे वेमाइ तओ असमवाइं ॥ ७ ॥
वेमादओ निमित्तं संजोगा असमवाइं कैसिचि । ते जेण तन्तुधम्मा पडो य दव्वंतरं जेण ॥ ८ ॥
दव्वंतरधम्मस्स य न जओ दव्वंतरम्मि समवाओ । समवायम्मि य पावइ कारण-कज्जेगया जम्हा ॥ ९ ॥
जह तंतूणं धम्मा संजोगा तह पडो वि सगुणा व्व । समवायाइत्तणओ दव्वस्स गुणादओ चेवं ॥ १० ॥
अभिहाणं-बुद्धि-लक्खणभिन्ना वि जहा सदत्थओऽण्णे । दिक्-कालाइविसेसा तह दव्वाओ गुणाईआ ॥ ११ ॥
उवयारमेत्तभिन्ना ते चेव जहा तहा गुणाईआ । तह कज्जं कारणओ भिन्नमभिन्नं च को दोसो ? ॥ १२ ॥
कारणमहया छद्दा तत्थ सतंतो ति कारणं कत्तां । कज्जपसाहगतं कारणम्मि उ पिंड-दंडाई ॥ १३ ॥
कम्मं किरिया कारणमिह निच्चिहो जओ न साहेइ । अहवा कम्मं कुंभो स कारणं बुद्धिहेउ ति ॥ १४ ॥
भव्वो ति व जोगो ति व सक्खो ति व सो सरुवलाभस्स । कारणसंनिज्झम्मि वि जं नागासत्थमारंभो ॥ १५ ॥

यज्ज्ञानिभिर्चावेकत्वं कर्तुं त्रि य कञ्जमाणकालमि । होइ सकारणमिहारा त्रिवज्जया-उभावया होज्जा ॥ १६ ॥
 देओ स जस्त त सपयाणमिह त पि कारण तस्त । होइ, तदत्यिचाओ न कीरए त विणा ज सो ॥ १७ ॥
 भूविंढावायाओ पिढो वा सकरादवायाओ । चक्कमहावाओ वाऽपादानं कारण त पि ॥ १८ ॥
 वसुहाऽऽगास चक्क सरूगमिच्चाइ सनिहाण ज । कुमस्स त पि कारणमभावओ तस्स जैदसिन्दी ॥ १९ ॥

भावमिम्म होइ दुविहं अपसत्थ पसत्थयं च अपसत्थं ।
 संसारस्सेगविहं दुविहं तितिहं च नायब्बं ॥ २०६ ॥
 असंजमो य एक्को अन्नाणं अविरई य दुविहं च ।
 मिच्छत्तं अन्नाणं अविरई चेव तितिहं तु ॥ २०७ ॥
 होइ पसत्थं मोक्खस्स कारणमेगविहं दुविहं तितिहं च ।
 तं चेव य विवरीयं अहिगार पसत्थएणेत्थं ॥ २०८ ॥
 तित्थयरो किंकारणं भासइ सामाइयं तु अज्झयणं ? ।
 तित्थयरनामगेत्तं बद्धं मे वेइअब्बं ति ॥ २०९ ॥
 तं च कह वेइज्जइ अगिलाए धम्मदेसणाईहिं ।
 वज्झइ तं तु भगवओ तइयभवोसकइत्ता णं ॥ २१० ॥

नियमां मणुयगर्हए इत्थी पुरिसेयरो व सुहलेसो ।
 आसेवियबहुलेहिं वीसाए अन्नयरएहिं ॥ २११ ॥
 गोयममाई सामाइयं तु किंकारणं निसामैति ।
 नाणस्स तं तु सुन्दर-मङ्गुलभावाण उवलद्धी ॥ २१२ ॥
 होइ पवित्ति-निवित्ती संजम-तव पावकम्मअग्गहणं ।
 कम्मविवेगो य तहा कारणमसरीरया चेव ॥ २१३ ॥
 कम्मविवेगो असरीरयाइ असरीरयाऽणवाहाए ।
 होअणवाहनिमित्तं अवेयणु अणाउलो निरुओ ॥ २१४ ॥
 निरुयत्ताए अयलो अयलत्ताए य सासओ होइ ।
 सासयभावमुवगओ अन्वाबाहं सुहं लहइ ॥ २१५ ॥

तित्थयरनामकम्मक्खयस्स कारणमिदं जिणिदस्स । सामाइयाभिहाणं नाणस्स उ गोयमाईणं ॥ १ ॥
 तं पि सुभेयरभावोवलद्धिए सा पवित्ति-नियमाणं । एवं नेयं कमसो पुब्बं पुब्बं परनिमित्तं ॥ २ ॥

पंचयनिक्खेवो खलु दन्वम्मी तत्तमासगाईओ ।
 भावम्मि ओहिमाई तिविहो पगयं तु भावेणं ॥ २१६ ॥
 केवलनाणि ति अहं अरिहो सामाइयं परिकहेइ ।

तेसिं पि पच्चओ खलु सव्वणू तो निसामिंति ॥ २१७ ॥

दव्वस्स दव्वओ धा दव्वेण व दव्वपचओ नेओ । तेव्विवरीओ मावे सा वि हु नाणाइओ तिदिहो ॥ १ ॥
 केवलनाणित्तणओ अप्प धिय पच्चओ जिणिंदस्स । तप्पच्चक्खत्तणओ तचो धिय गोयमाईण ॥ २ ॥
 जेणाइदियमिदं सामइय तोऽवहाइविसय त । न उ मइ-सुयपच्चक्ख ज ताइ परोक्खविसयाइ ॥ ३ ॥
 पुत्तमिदं केवल चैव पच्चओ नोहि-भाणस्स नाण । पोगलेमेचविसयओ तेसिं तो त पि पच्चक्ख ॥ ४ ॥
 ज लेसापूरिणामो पाय सामाइय भवत्थम्स । तप्पच्चक्खत्तणओ तेसिं तो त पि पच्चक्ख ॥ ५ ॥
 ओहाइपच्चय धिय जइ त न सुय पि पच्चओ पचो । पच्चक्खत्तणवज्जस्स तेण वयण न सखेय ॥ ६ ॥
 सुयमिदं सामइय धिय पच्चइय त जओ य तव्वयण । पच्चक्खत्तणानिणो प्विय पच्चायणमेचच्चावार ॥ ७ ॥
 ओहाइपच्चओ सि य भाणिइ तो त पि पच्चओऽभिहिय । ओहाइतिग च कइ तदमावे पच्चओ होजा ॥ ८ ॥
 आपा गुरवो सत्थ ति पच्चया वाविमो धिय जिणस्स । सपच्चक्खत्तणओ सीसाण उ तिप्पयारो वि ॥ ९ ॥
 एतं गुरु सव्वणू पच्चक्ख सव्वससयच्छेया । भय-राग-द्वोत्तरहिओ तद्धिगमावओ ज च ॥ १० ॥
 अनुवक्कयपराणुगहपरो पमाण च ज तिहुयणस्स । सामाइयठवर्से तम्हा सखेयवयणो सि ॥ ११ ॥
 सत्थ च सव्वसत्तोचगारि पुब्बावराविरोहीदं । सव्वगुणादाणफलं सव्व सामाइयच्छयण ॥ १२ ॥
 युज्जामो ण निजमिव त्रिणाण ससयादमावओ । कम्मक्खओवसमओ य होइ सपच्चओ तेसिं ॥ १३ ॥

नामं ठवणा दविण् सरिसे सामन्नलक्खणा-ऽऽगारे ।

गइरागइ-नाणत्ती निमित्त उप्पाय-विगई य ॥ २१८ ॥

वीरियभावे य तद्वा लक्षणेभ्यं समासो भणियं ।
 अहवा वि भावलक्षणे च उन्विहं सदहणमाई ॥ २१९ ॥
 सदहण जाणणा खलु विरई मीसं च लक्षणं कहए ।
 ते वि निसामिति तद्वा च उलक्षणे संजुअं चव ॥ २२० ॥

लक्षणेभिह जं नामं जरस व लक्खिजए व जो जेणं । ठवणगारविसेसो विण्णासो लक्षणाणं वा ॥ १ ॥
 लक्खिजइ जं जेणं दव्वं तं तस्स लक्षणं तं च । गच्चुवगाराईयं बहुहा धम्मस्थियाईणं ॥ २ ॥
 किंचिस्मिच्चविमिट्ठं एयं चिय सेसलक्षणाविसेसा । जं दव्वलक्षणं चिय भावो वि स दव्वधम्मो ति ॥ ३ ॥
 तुच्छागारदरिसणं सरिसं दव्वरस लक्षणं तं पि । जह षडुच्छागारो वडो ति तह सव्वमुत्तीसु ॥ ४ ॥
 सामणमप्यियमप्यियं च तत्थंतिमं जहा सिद्धो । सिद्धरस होइ तुल्लो सव्वो सामणधम्मोहिं ॥ ५ ॥
 एगसमथाइसिद्धत्तेण पुणरप्यिओ स तस्सेव । तुल्लो सेसोऽतुल्लो सामण-विसेसधम्मो ति ॥ ६ ॥
 बाहिरचिद्दिगारो लक्खिजए तेण माणसाकूयं । आहारादिच्छा हत्थ-वयण-नेचाइसण्णाहिं ॥ ७ ॥
 अवैरोप्परं पयाणं विसेसणविसेसणिजया जत्थ । गच्चगई य दोण्हं गच्चागइलक्षणं तं तु ॥ ८ ॥
 पुव्वा-वरो-भएसु वाहयमव्वाहयं च तं तत्थ । जीवो देवो देवो जीवो ति विगप्पनियमोऽयं ॥ ९ ॥
 जीवइ जीवो जीवो जीवइ नियमो मओ विगप्पो य । देवो भव्वो भव्वो देवो ति विगप्पमो दो वि ॥ १० ॥
 जीवो जीवो जीवो जीवो ति दुगे वि गम्मए नियमो । जीवो जहोवओगो तहोवओगो य जीवो ति ॥ ११ ॥

रुची यदो चि चूओ दुमो चि नीलुणलं च लोयस्मि । जीवो सचेयणी चि य विगप्पनियमादओ सिच्छा ॥ १२ ॥
 नेणचि चि विसेतो सो दब्ब-यत्तेत्त-काल-भावेहिं । असमाणाण नेओ समाणसत्ताणमाविसेतो ॥ १३ ॥
 परमाणु-दुयणुयाण जह नाणच तहावसेसाण । असमाणाणं तह खेत्त-काल-भावप्पमेयाण ॥ १४ ॥
 लभिलब्ध सुभासुभमेण तो लक्खण निमित्तं ति । भोगाई तद्वट्ठिद तिकालविसय जिणामिहिय ॥ १५ ॥
 नाणुप्पन्न लभिलब्ध जओ वत्थु लक्खण तेणं । उप्पाओ समजओ तह चेत्त विगच्छओ विगमो ॥ १६ ॥
 लभिलब्ध ज विगय विगमेण पिणा व ज न समुई । विगमो वि लक्खणमओ विगच्छओ वत्थुणोऽणणो ॥ १७ ॥
 अङ्गुलिउत्ता निययप्पत्तइ-वक्खणासओ समय । लभिलब्ध जेयरहा तहं सग्गे दब्बपउजाया ॥ १८ ॥
 उप्पायस्स हि उत्ता लक्खणया नासओ विणासस्स । नासोवलक्खिय या वत्थु न भावो खप्पुक्क य ॥ १९ ॥
 नासो भावो समुईलओ वत्थुणो धुवचं व । अहव समुप्पाओ इय वत्थुप्पमगाइभावओ ॥ २० ॥
 नासोवलक्खिय चिय तदभावो चिय तदकहा भावो । आह नणु पचेमेय भावाभावोभयसभाव ॥ २१ ॥
 एत्त चिय त वत्थु सत्ताभावो व त खप्पुक्क व । भावे व सत्तहा सक्खसक्के-गत्त-णिच्चाइ ॥ २२ ॥
 उप्पन्न विगय याऽणप्पियमविसेसिय सधम्मोहिं । त चिय पब्बायत्तरविसेसियमहप्पिय नान ॥ २३ ॥
 धीरिय ति बलं जीवस्स लक्खण ज व जस्स सामत्थ । दब्बस्स चित्सत्त्व जह धीरियमहोसहाईणं ॥ २४ ॥
 जमिहोदइयाईण भावाण लक्खण त एवहवा । त भावलक्खण खलु तत्थुदओ योगलविवागो ॥ २५ ॥
 उदए सइ जो तेण व निब्बचो उदय एव ओदईओ । उदयविषाय उवसमो उवसम एवोवसमिउ चि ॥ २६ ॥
 खय इह कम्माभावो तट्ठावे खलुओ स एवहवा । उभयसहावो भीसो खओवसमिओ तहेवाय ॥ २७ ॥

सर्ववत्तो किर नामो परिणामोऽभिमुहया स एवेह । परिणामिउ त्ति सुद्धो जो जीवा-जीवपरिणामो ॥ २८ ॥
 सम्मत्त-चरित्ताइं मीसो-वसम-क्खयस्सहावाइं । सुय-देसोवरईओ खओवसमभावरूवाओ ॥ २९ ॥
 सामाइएसु एवं संभवओ सेसलक्खणाइं पि । जोएज्ज भावओ वा वइसेसियलक्खणं चउहा ॥ ३० ॥
 सदहणाइसहावं जह सामाइयं जिणो परिकहेइ । तल्लक्खणं चिय तयं परिणमए गोयमाईणं ॥ ३१ ॥
 एणेणं वत्थुणोऽणगधम्मणो जमवधारणेणव । नयणं धम्मेण तओ होइ नओ सत्तहा सो य ॥ ३२ ॥

नेगम संगह ववहार उज्जुसुए चैव होइ बोधंवा ।
 सदे य समभिरूढे एवंभूए य मूलनया ॥ २२१ ॥
 णेगेहिं माणेहिं मिणइ ती णेगमस्स नेरुत्ती ।
 सेसाणं पि नयाणं लक्खणमिणमो सुणह, वोच्छं ॥ २२२ ॥
 संगहियपिंडियत्थं संगहवयणं समासओ बिति ।
 वच्चइ विणिच्छियत्थं ववहारो सव्वदन्वेसु ॥ २२३ ॥
 पच्चुप्पन्नगाही उज्जुसुओ नयविही मुणेअव्वो ।
 इच्छइ विसेसियतरं पच्चुप्पन्नं नओ सद्दो ॥ २२४ ॥
 वत्थुओ संकमणं होइ अवत्थू नए समभिरूढे ।
 वंजण-अत्थ-तट्ठुभए एवंभूओ विसेसेइ ॥ २२५ ॥

तम्हा वरूणं चिय जो सरिसो पज्जवो स सामन्नं । जो विसरिसो विसेसो स मओऽणत्थंतरं तत्तो ॥ १७ ॥
संगहणं संगिण्हइ संगिज्जंते व तेण जं भेया । तो संगहो चि संगहियपिण्डियत्थं वओ जस्स ॥ १८ ॥
संगहियमागहीयं संपिण्डियमेगजाइमाणीयं । संगहियमणुगमो वा वइरेगो पिण्डियं भणियं ॥ १९ ॥
अहव महासामन्नं संगहियपिण्डियत्थमियरं ति । सब्बविसेसानन्नं सामन्नं सब्बहा भणियं ॥ २० ॥
एगं निब्बं निरवययमक्खियं सब्बगं च सामन्नं । निस्सामन्नत्ताओ नत्थि विसेसो खपुष्पं व ॥ २१ ॥
सेदिति भणियम्मि जम्हा सब्बत्थाणुप्पवत्तए बुद्धी । तो सब्बं तम्मत्तं नत्थि तदत्थंतरं किंचि ॥ २२ ॥
कुंभो भावाणन्नो जइ तो भावो अहन्नहाऽभावो । एवं पडादओ वि हु भावाणन्न चि तम्मत्तं ॥ २३ ॥
तम्मत्तामिह विसेसा सामन्नं पिव पमेयभावाओ । सब्बत्थ सम्मईओ वभिचारभावाओ वावि ॥ २४ ॥
चूओ वणस्सइ च्चिय मूलाइगुणो चि तस्समूहो न्व । गुम्मादओ वि एवं सब्बे न वणस्सइ त्रिसिद्धा ॥ २५ ॥
सामन्नाओ विसेसोऽणन्नोऽणन्नो व नत्थि जइ अन्नो । निस्सामन्नत्ताओऽणन्नो सामन्नमेत्तं सो ॥ २६ ॥
ववहरणं ववहरए स तेण व वहीरए व सामन्नं । ववहारपरो व जओ विसेसओ तेण ववहारो ॥ २७ ॥
सदिति भणियम्मि गच्छइ विणिच्छयं सदिति किं तदन्नं ति । होज्ज विसेसोहिंतो संववहाराद्वेतं जं ॥ २८ ॥
खल्लंभव्ववहाराभावाओ निव्विसेसभावाओ । तं नत्थि खपुष्पं पिव संति विसेसा सपच्चकखं ॥ २९ ॥
जं च विसेसेहिं चिय संववहारो वि कीरए सक्खं । जम्हा तम्मत्तं चिय पुडं तदत्थंतरमभावो ॥ ३० ॥
अन्नमणन्नं व मयं सामन्नं जइ विसेसओऽणन्नं । तम्मत्तमन्नमहवा नत्थि तयं निव्विसेसं ति ॥ ३१ ॥
तह चूयाइविरहिओ अन्नो को सो वणस्सई नाम । अवणस्सइ च्चिय तओ घडो न्व चूयाइभावाओ ॥ ३२ ॥
तो ववहारो गच्छइ विणिच्छयं को वणस्सई चूओ ? । होज्ज व वल्लाइरूवो त्रह सव्वदव्वभेएसु ॥ ३३ ॥

तो भावु च्विय वत्थुं विसेसियमभिण्णलिंग-वयणं पि । बहुपज्जायं पि मयं सदत्थवसेण सहस्स ॥ ५० ॥
जं जं सण्णं भासइ तं तं च्विय समभिरोहए जम्हा । सण्णंतरत्थविमुहो तओ तओ समभिरूढो त्ति ॥ ५१ ॥
दव्वं पज्जाओ वा वत्थुं वयणंतराभिधेयं जं । न तदन्नवत्थुमावं संकमए संकरो मा भू ॥ ५२ ॥
न हि सद्धंतरवच्चं वत्थुं सद्धंतरत्थतामेइ । संसय-विवज्जए-गत्त-संकराइप्पसंगाओ ॥ ५३ ॥
घड-कुंडसद्धत्थाणं जुत्तो भेओऽभिहाणेभेआओ । घड-पडसद्धत्थाण व तओ न पज्जायवयणं त्ति ॥ ५४ ॥
घणिभेयाओ भेओऽणुमओ जइ लिंग-वयणभिन्नाणं । घड-पडवच्चाणं पिव घड-कुंडवच्चाण किमणिट्ठो ? ॥ ५५ ॥
आगासे वसइ त्ति य भणिए भणइ किह अन्नमन्नम्मि । मोत्तूणायसहावं वसेज्ज वत्थुं विहम्मम्मि ? ॥ ५६ ॥
वत्थुं वसइ सहावे सत्ताओ चेयणा व जीवम्मि । न विलक्खणत्ताओ भिन्ने छायातवे चेव ॥ ५७ ॥
माणं पमाणमिट्ठं नाणसहावो स जीवओऽणुमो । कह पत्थयाइभावं वएज्ज मुत्ताइरूवं सो ? ॥ ५८ ॥
न हि पत्थाइ पमाणं घडो व्व मुवि चेयणाइविरहाओ । केवलमिव तन्नाणं पमाणमिट्ठं परिच्छेओ ॥ ५९ ॥
पत्थादओ वि तक्कारणं ति माणं मई न तं तेसु । जमसंतेसु वि बुद्धी कासइ संतेसु वि न बुद्धी ॥ ६० ॥
तक्कारणं ति वा जइ पमाणसिद्धं तओ पमेयं पि । सव्वं पमाणमेवं किमप्पमाणं पमाणं वा ? ॥ ६१ ॥
देसी चेव य देसो नो वत्थुं वा न वत्थुणो भिन्नो । भिन्नो व न तस्स तओ तस्स व जइ तो न सो भिन्नो ॥ ६२ ॥
एत्तो चेव समाणाहिगारणया जुज्जए पयाणं पि । नीलुप्पलाइयाणं न रायपुरिसाइसंसग्गो ॥ ६३ ॥
घडकारविक्खाए कत्तुरणत्थंतरं जओ किरिया । न तदत्थंतरभूए समवाओ तो मओ तीसे ॥ ६४ ॥
कुंमम्मि वत्थुपज्जायंसंकराइप्पसंगदोसाओ । जो जेण जं व कुरुए तेणाभिन्नं तयं सव्वं ॥ ६५ ॥

एव जह सदस्यो सतो भूओ तवन्नाहोओ । तेणवसूयनओ सदस्यपरो विसेसेणं ॥ ६९ ॥
 वजनमथेणस्य च वज्जेणोभय विसेसेइ । जह घटसइ चेदुठावया तहा त पि तेणेव ॥ ७० ॥
 सदवसावभिधेय तपच्चयओ पईय-कुम्भो न्व । ससय-विवज्जए-गत्त-सकराइप्पसाओ ॥ ७१ ॥
 सदपरिणामओ जइ घट-कुटसइसहस्यभेयपडिबची । तो निचेदुठो वि कंह घटसइसहस्यो घटोअभिमतो ? ॥ ७२ ॥
 जइ वत्थुसकमो धा निदुठो चिट्ठाओ य सकन्ती । तो नहि निचिट्ठतया जुत्ता हाणी व समग्रस्त ॥ ७३ ॥
 पुन जीव जीवो संसारी पाणधारणाणुभवो । सिद्धो पुणरजीवो जीवपरिणामरहितं चि ॥ ७४ ॥
 जइ देसि चिय देसो पया पज्जाययणपडिबची । पुणरुत्तमण्यं वत्थुसकमो धा ण 'चेदुठ ते ॥ ७५ ॥
 अह भिण्णो तस्स तओ न होइ न य वत्थुसकममयाओ । देसी केव य देसो न धा परसी पंपुसो चि ॥ ७६ ॥
 नोसहो वि समत्त देस व भणिज्ज जइ समत्त तो । तस्स पओगोअणत्थो अह देसो तो न सो वत्थु ॥ ७७ ॥
 नीलुप्पलाइसहाहिगरणमेग च ज मय तस्य । नणु पुणरुत्ता-अणत्थय-समयविषया पुहत्त वा ॥ ७८ ॥
 तो वत्थुसकराइप्पसाओ सव्वमेव पडिपुन्न । वत्थु सेसमवत्थु विलक्खण खरविसाण व ॥ ७९ ॥
 अत्थप्पवर सदोवसज्जण वत्थुमुअसुत्तता । सइप्पहाणमयोवसज्जण सेसया विंति ॥ ८० ॥
 इय नेगमाइसखेवलक्खण मूलजाइमेण । पुवं चिय वित्थरओ विण्णेरं तप्यमेणं ॥ ८१ ॥

इक्किओ य सयविहो सत्त नयसया हवंति एमेव ।

अन्नो वि य आप्सो पंचेव सया नयाणं तु ॥ २२६ ॥

जानन्तो वयणपहा तावन्तो धा नया विसदाओ । ते केव य परसमया सम्मत्त समुदिया सन्ने ॥ १ ॥

न समेति न य समेया सम्मत्तं नेव वत्थुणो गमगा । वत्थुविघांथाय नयां विरोहओ वेरिणो चेव ॥ २ ॥
 सव्वे समयंति सम्मं चेगवसाओ नया विरुद्धा वि । निच्च-ववहारिणो इव राओदासीणवसवत्ती ॥ ३ ॥
 देसगमत्तणाओ गमगा च्चिय वत्थुणो सुयाइ व्व । सव्वे समत्तगमगा केवलमिव सम्मभावस्मि ॥ ४ ॥
 जमणेगधम्मणो वत्थुओ तदंसे च सव्वपडिवत्ती । अन्ध व्व गयावये तो भिच्छद्विट्ठिणो वीसुं ॥ ५ ॥
 जं पुण समत्तपज्जायवत्थुगमगा त्ति समुदिया तेणं । सम्मत्तं चक्खुमओ सव्वगयावयवगहणे व्व ॥ ६ ॥
 न समत्तवत्थुगमगा वीसुं रयणावलीए मणउ व्व । सहिया समत्तगमगा मणओ रयणावलीए व्व ॥ ७ ॥
 एवं सविसयसव्वे परविसयपरंमुहए नाउं । नेएसु न संमुज्झइ न य समयासायणं कुणइ ॥ ८ ॥
 अत्थं जो न समिक्खइ निक्खेव-नय-प्पमाणओ विहिणा । तस्साजुत्तं जुत्तं जुत्तमजुत्तं व पडिहाइ ॥ ९ ॥
 परसमएणनयमयं तप्पडिवक्खनयओ निवत्तेज्जा । समए व परिग्गहियं परेण जं दोसबुद्धीए ॥ १० ॥

एएहिं दिट्ठिवाए परूवणा सुत्त-अत्थकहणाए ।

इह पुण अणवभुवगमो अहिगारो तीहिं ओसन्नं ॥ २२७ ॥

पायं संववहारो ववहारतेहिं तिहिं य जं लोए । तेण परिकम्मणत्थं कालियसुत्ते तदहिगारो ॥ १ ॥

नत्थि नएहिं विहूणं सुत्तं अत्थो य जिणमए किंचि ।

आसज्ज उ सोयारं नए नयविसारओ बूया ॥ २२८ ॥

भासिज्ज वित्थरेण वि नयमयपरिणामणासमत्थस्मि । तदसत्ते परिकम्मणभेगनएणं पि वा कुज्जा ॥ १ ॥

मूढनश्यं सुयं कालियं तु न नयां समोयंरंति इहं ।
अपुहत्ते समोयारो नस्थि पुहत्ते समोयारो ॥ २२९ ॥

अविभागस्था मूढा नय चि मूढनश्यं सुय तेण । न समोयरति संता पदपय जं न भण्णति ॥ १ ॥
अपुहत्तेमगभावो सुचे मुचे सवित्थर जत्थ । मण्णंतणुओगा चरण-धम्म-सखाण-दक्खाण ॥ २ ॥
तत्थेव नयानं पि हु पदवत्थु वित्थरेण सव्वेसिं । वेसिंति समोयार गुरवो, मयणा पुहत्तम्मि ॥ ३ ॥
एगो ब्रिय वेसिज्जइ जत्थणुओगो न सेसमा सिण्णि । सन्ता पि त पुहत्त तत्थ नया पुरिसमासज्ज ॥ ४ ॥

जावं ति अज्जवइरा अपुहत्तं कालियाणुओगस्स ।
तेणारेण पुहत्तं कालियसुय दिट्ठिवाए य ॥ २३० ॥
अपुहत्तमासि वइरा जाव ति पुहत्तमारओमिहिए । के ते आसि क्या वा पसग्गओ तेसिमुप्पवी ॥ १ ॥

अपुहत्तेऽणुओगो चत्तारि दुवार भासई एगो ।
पुहत्ताणुओगकरणे ते अत्थ तओ वि वोच्छिन्ना ॥ २३१ ॥
किं वइरेहिं पुहत्तं कयमइ तवणत्तरेहिं भणियम्मि । तवणत्तरेहिं तवभिहियगहियसुत्तयत्तरेहिं ॥ १ ॥
देविदवांदिएहिं महाणुभावहेहिं रक्खियज्जेहिं ।
जुगमासज्ज विमत्तो अणुओगो तो कओ चउहो ॥ २३२ ॥

१ 'विष्णो' । २ इहा पर "काणा व हरलोमा तिका व काणेष ओममपु चि । जाला व कयुरपित्तव लोतलिपुत्ता व भावदिया ॥ ३ ॥
विजवण भापुणे वीसु पणं व जल्ल कुक्कलं । वग्गइओ व जाला रक्खियज्जमेहिं कम्मो व ॥ २ ॥" इति निर्मुत्तिगाथादय भाष्ययुक्तावर्तौ ।

नाऊण रक्खियज्जो मइ-मेहा-धारणासमगं पि । किञ्छेण धरोमाणं सुयण्णवं पूसमिच्चं पि ॥ १ ॥
अइसयकओवओगो मइ-मेहा-धारणाइपरिहीणे । नाऊणमेस्सपुरिसे खेत्तं-कालाणुरुत्तं च ॥ २ ॥
साणुगग्होऽणुओगे वीसुं कासी य सुयविभागेण । सुहगहणाइनिमिच्चं नए य सुनिगूहियविभागे ॥ ३ ॥
सविसयमसद्वहंता नयाण तम्मत्तयं च गिण्हंता । मणंता य विरोहं अपरिणामातिपरिणामा ॥ ४ ॥
गण्ठेज्ज मा हु मिच्चं परिणामा य सुहुमाइबहुभेए । होज्जाऽसत्ते वेत्तुं न कालिए तो नयविभागो ॥ ५ ॥

कालियसुयं च इसिभासियाइं तइओ य सूरपन्नत्ती ।

सव्वो य दिट्ठिवाओ चउत्थओ होइ अणुओगो ॥ २३३ ॥

जं च महाकप्पसुयं जाणिअ सेसाणि छेयसुत्ताणि ।

चरणकरणाणुओगो ति कालियत्थे उवगयाणि ॥ २३४ ॥

एवं विहियपुहत्तेहिं रक्खियज्जेहिं पूसमिच्चम्मि ठविए । गणिम्मि किर गोट्टमाहिलो पडिनिवेसेण ॥ १ ॥

सो मिच्छत्तोदयओ सत्तमओ निण्हवो समुप्पण्णो । के अन्ने छ ब्भणिए पसंगओ निण्हउप्पत्ती ॥ २ ॥

अहवा चोएइ नयाणुओगनिण्हवणओ कंहं गुरवो । न हि निण्हव ति, भण्णइ जओ न जंपंति नत्थि ति ॥ ३ ॥

न य मिच्छभावणाए वयंति जो पुण पयं पि निण्हवइ । मिच्छाभिनिवेसाओ स निण्हवो बहुरयाइ व्व ॥ ४ ॥

बहुरय पएस अव्वत्त सामुच्छा दुग तिग अब्बिआ चेव ।

एएसिं निगमणं वोच्छामि अहाणुपुब्बीए ॥ २३५ ॥

बहुलय जमालिपभवा जीवपप्सा य तीसगुत्ताओ ।
 स्ववत्ताऽऽसाढाओ सामुच्छेओ असमित्ताओ ॥ २३६ ॥
 गंगाओ दोकिरिया छलुगा तेरासिआण उप्पत्ती ।
 थेरा य गोढुमांहिल पुट्टमवच्चं परूविति ॥ २३७ ॥
 सावत्थी जसभपुरं सेअम्बिआ मिहिल उल्लुगातीरं ।
 पुरमंतरंजि दसंडर रहवीपुरं च नयराइं ॥ २३८ ॥
 चौहस सोलस वासा चौहसवीसुत्तरा य दुणि सया ।
 अट्ठावीसा य दुवे पंचेव सया य चौआला ॥ २३९ ॥
 पंच सया चुलसीओ छेव सया नबुत्तरा हुंति ।
 नाणुप्पत्तीए दुवे उप्पन्ना निब्बुए सेसा ॥ २४० ॥
 चौहस वासाणि तथा जिणेण उप्पाडियस्स नाणस्स ।
 तो बहुरयाण दिट्ठी सावत्थीए समुप्पन्ना ॥ २४१ ॥
 जिट्ठा सुदंसण जमालिणोज्ज सावत्थीतिदुगुज्जाणे ।
 पंच सया य सहस्सं ढंकेण जमालि मोत्तुणं ॥ २४२ ॥

सकलं चियं संथारो न कज्जमाणो कउ त्ति मे जम्हा । बेइ ज्जमाली सव्वं न कज्जमाणं कयं तम्हा ॥ १ ॥
जस्सेह कज्जमाणं कयं ति तेणेह विज्जमाणस्स । करणकिरिया पवन्ना तथा य बहुदोसपडिवत्ती ॥ २ ॥
कयमिह न कज्जमाणं सब्भात्ताओ चिरंतनघडो व्व । अहवा कयं पि कीरइ कीरउ निच्चं न य समत्ती ॥ ३ ॥
किरियावेफुल्लं ति य पुव्वमभूयं च दीसए होतं । दीसइ दीहो य जओ किरियाकालो घडाईणं ॥ ४ ॥
नारंभे चियं दीसइ न सिवादद्दाए दीसइ तदंते । तो नहि किरियाकाले जुचं कज्जं तदंतम्मि ॥ ५ ॥
थेराण मयं नाकयमभावओ कीरए खपुप्फं व । अह व अकयं पि कीरइ कीरउ तो खरविसाणं पि ॥ ६ ॥
निच्चकिरियाईदोसा नणु तुल्ला असइ कट्ठतरगा वा । पुव्वमभूयं च न ते दीसइ किं खरविसाणं पि ॥ ७ ॥
पइसमउप्पन्नाणं परोप्परविलक्खणाण सुबहूणं । दीहो किरियाकालो जइ दीसइ किं त्थ कुंभस्स ? ॥ ८ ॥
अन्नारंभे अन्नं किहू दीसउ जह घडो पडारंभे । सिक्कादओ न कुंभो किहू दीसए सो तदद्दाए ? ॥ ९ ॥
अंते चियं आरद्धो जइ दीसइ तंम्मि चेव को दोमो ? । अकयं व संपइ गए कह कीरउ कह व एस्सम्मि ? ॥ १० ॥
पइसमयकज्जकोडीनिरवेक्खो घडगयांहिलासो सि । पइसमयकज्जकालं थूलमई ! घडम्मि लाएसि ॥ ११ ॥
को चरमसमयनियमो पढ्ढे चियं तो न कीरए कज्जं ? । नाकार्णं ति कज्जं तं चेवं तंम्मि से समए ॥ १२ ॥
तेणेह कज्जमाणं नियमेण कयं कयं तु भयणिज्जं । किंचिदिह कज्जमाणं उवरयकिरियं च हुज्जाहि ॥ १३ ॥
जं जत्थ नभोदेसे अत्थुव्वइ जत्थ जत्थ समयम्मि । तं तत्थ तत्थमत्थुयमत्थुवंतं पि तं चेव ॥ १४ ॥
बहुवत्थत्तरणविभिण्णेदसकिरियाइकज्जकोडीणं । मण्णसि दीहं कालं जइ, संथारस्स किं तस्स ? ॥ १५ ॥
पइसमयकज्जकोडीविमुहो संथारयाहिकयकज्जो । पइसमयकज्जकालं कहं संथारम्मि लाएसि ? ॥ १६ ॥

सो उज्जुसुयनयमय अमुणतो न पडिक्खणु जाहे । ताहे समणा केई उवसप्पणा जिण चेव ॥ १७ ॥
 पियदसणा वि पइणोणुरागओ तम्मय चिय पवणा । ढकोवहियागणिदइवत्थदेसा तय भणइ ॥ १८ ॥
 सावय ! संपाढी मे तुमए दइद चि सो वि य तमाइ । नणु तुज्ज ढज्जमाण दइद ति मओ न सिद्धतो ॥ १९ ॥
 दइद न ढज्जमाण जइ विगएण्णगए व का सका । काले तयमावाओ संपाढी कम्मि ते दइढा ? ॥ २० ॥
 अहवा न ढज्जमाण दइद वाहकिरियासमचीए । किरियाप्पावे दइदं जइ दइद किं न तेलुक्ख ? ॥ २१ ॥
 उज्जुसुयनयमयाओ वीरिजिणिदवयणावलधीणं । जुज्जेज्ज ढज्जमाणं दइद वोचु न तुज्ज चि ॥ २२ ॥
 समए समए ओ ओ वेसोऽगणिभावमेइ ढज्जमाणस्स । त तम्मि ढज्जमाणं दइद पि समेव तत्थेव ॥ २३ ॥
 नियमेण ढज्जमाण दइद तु होइ भयणिज्ज । किञ्चिदिह ढज्जमाण उवरयवाह च हुज्जाहि ॥ २४ ॥
 इच्छामो संबोहणमज्जो ! पियवसणादओ ढक् । वोचु जमाल्लिमेक्ख मोचूण गया जिणसगास ॥ २५ ॥

सोलस वासाणि तथा जिणेण उप्पाडियस्स नाणस्स ।

जीवपएसियदिदुठी तो उसमपुरे समुप्पणा ॥ २४३ ॥

रायगिहे गुणसिलए वसु चउदसपुब्बि तीसगुत्ते य ।

आमलकप्पा नयरी भित्तिसिरी कूर-पिउडाई ॥ २४४ ॥

आयप्यवायपुब्बं अहिज्जमाणस्स तीसगुत्तस्स । नयमयमाणाणस्स दिट्ठिमोहो समुप्पणो ॥ १ ॥

एगादओ पएसा नो जीवो नो पएसहीणो वि । ज तो स जेण पुण्णो स एव जीवो पएसो चि ॥ २ ॥

गुरुणाऽभिहिओ जइ ते पढमपएसो न समओ जीवो । तो तप्परिणामो ब्विय जीवो कहमतिमपएसो ? ॥ ३ ॥

अहं स जीवो कहं नाइमो त्ति को वा विसेसहेऊ ते ? । अह पूरणो त्ति बुद्धी इक्केको पूरणो तरस ॥ ४ ॥
 एवं जीवबहुत्तं पइजीवं सब्वर्हा व तदभावो । इच्छा विवज्जओ वा विसमत्तं सब्वसिद्धी वा ॥ ५ ॥
 जं सब्वहा न वीसुं सब्वेसु वि तं न रेणुतेल्लं व । सेसेसु असब्बूओ जीवो कहंमत्तिमपएसे ? ॥ ६ ॥
 अह देसओऽवसेसेसु तो वि किह सब्वहंतिमे जुत्तो । अह तम्मि व जो हेऊ स एव सेसेसु वि समानो ॥ ७ ॥
 नेह पएसत्तणओ अन्तो जीवो जहाइमएसो । आह सुयम्मि निसिद्धा सेसा न उन्तिमपएसो ॥ ८ ॥
 नणु एगो त्ति निसिद्धो सो वि सुए जइ सुयं पमाणं ते । सुत्ते सब्वपएसा भणिया जीवो न चरिमो त्ति ॥ ९ ॥
 तंतू पडोवयारी न समत्तपडो य समुदिया तें उ । सब्वे समत्तपडओ सब्वपएसा तहा जीवा ॥ १० ॥
 एवंभूयनयमयं देस-पएसा न वत्थुणो भिन्ना । तेणावत्थु त्ति मया कसिणं चिय वत्थुभिद्धं से ॥ ११ ॥
 जइ तं पमाणमेवं कसिणो जीवो अहोवयाराओ । देसे वि सब्वबुद्धी पवज्ज सेसे वि तो जीवं ॥ १२ ॥
 जत्तो व तदुवयारो देसूणे न उ पएसेमेत्तम्मि । जह तंतूणम्मि पडे पडोवयारो न तंतुम्मि ॥ १३ ॥
 इय पणविओ जाहे न पवज्जइ सो कओ तओ वज्जो । ततो आमलकण्णाए भित्तिसिरिणा सुहोवायं ॥ १४ ॥
 भक्खण-पाण-वंजण-वत्थंतावयवलाभिओ भणइ । सावय ! विधम्मिया म्हे कीस त्ति तओ भणइ सद्धो ॥ १५ ॥
 नणु तुज्झं सिद्धंतो पज्जंतावयवमित्तओऽवयवी । जइ सच्चमिणं तो कौ विहम्मणा भिच्छमिहरा भे ॥ १६ ॥
 अंतोऽवयवो न कुणइ समत्तकज्जं ति जइ न सोऽभिमओ । संववहारार्हए तो तम्मि कओऽवयविगाहो ? ॥ १७ ॥
 अंतिमतंतू न पडो तक्कज्जाकरणओ जहा कुंभो । अह तयभावे वि पडो सो किं न पडो खपुणं व ? ॥ १८ ॥
 उवलंभव्ववहारामावाओ नत्थि ते खपुणं व । अंतावयवेऽवयवी दिद्धंताभावओ वावि ॥ १९ ॥

पञ्चवक्त्रांशुमाणादागमो वा पसिद्धी अत्याण । सन्वपमाणविसर्थाइय मिच्छत्तमेव मे ॥ २० ॥
इय चोइय संयुद्धो स्वाभियपडिलाभिको पुणो विहिणा । गंतु गुरुपायमूल सत्तासपरितो पडिच्छतो ॥ २१ ॥

चउदस दो वाससया तइआ सिद्धिं गयस्स वीरस्स ।

तो अन्वत्तयदिदंठी सेयंविआए समुप्पणा ॥ २४५ ॥

सेयविपोलासाढे जोगे तदिवसहिययसूले य ।

सोहम्मनल्लिणिगुम्मे रायगिहे मूरियवलभहे ॥ २४६ ॥

गुरुणा देवीभूएण समणस्सणेण वाइया सीसा । सम्भावे परिकहिए अन्वत्तयविट्ठिणो जाया ॥ १ ॥
को जाणइ किं साहू देवो वा तो न वदणिज्जो चि । होज्जाऽसजयनमण होअ सुतावायमसुगो चि ॥ २ ॥
येरययण जइ पेरे सदेहो किं सुरो चि साहु चि । देवे कह न सका किं तो देवो न देवो चि ॥ ३ ॥
तेण कहिय ति व मई देवोऽहू रूवदरित्तणाओ य । साहु चि अहू कहिए समणरूवम्मि का सुका ॥ ४ ॥
वेरस्स य किं वयणं सच ति न साहुरूवचारिस्स । न परोप्पर पि वन्दह अ जाणन्ता वि जयउ चि ॥ ५ ॥
जीयाइपयत्थेनु य सुहुम-अयहिय-विगिट्ठस्सेसु । अच्चतपरोक्खेसु य किह न जिणार्हसु मे सका ॥ ६ ॥
सन्वयणाओ य मई ननु तन्वयणे सुसाहुविचो चि । आलय-विहारसमिको समणोऽय वदणिज्जो चि ॥ ७ ॥
जइ वा जिणिद्वयडिम जिणगुणराहिय ति जाणमाणा मि । परिणामविमुद्धत्थ वदह तह किं न साहु पि ॥ ८ ॥
हुज्ज नया साहुच जइरूवे नरिय चेव पडिमाए । सा कीस वदणिज्जा जइरूवे कीस पडिसेहो ॥ ९ ॥
असजयजइरूवे पात्राणुमई मई न पडिमाए । ननु देवाणुगयाए पडिमाए वि हुज्ज सो दोसो ॥ १० ॥

अह पडिमाए न दोसो जिणबुद्धीए नैमओ विसुद्धस्स । तो जइरूवं नमओ जइबुद्धीए कहं दोसो ? ॥ ११ ॥
 अह पडिमं पि न वंदह देवासंकाइ तो न घेचव्वा । आहारो-वहि-सेजा मा देवकथा भवेज्ज ण्हु ॥ १२ ॥
 को जाणइ किं भत्तं किमओ किं पाणयं जलं मज्जं । किमलाबुं माणिक्कं किं सप्पो चीवरं हारो ? ॥ १३ ॥
 को जाणइ किं सुद्धं किमसुद्धं किं सज्जीवि निज्जीवं । किं भक्खं किमभक्खं पत्तमभक्खं तओ सव्वं ॥ १४ ॥
 जइणा वि न संवासो सेओ पमया-कुसीलसंकाए । होज्ज गिही वि जइ त्ति य तस्सासीसा न दायव्वा ॥ १५ ॥
 न य सो दिक्खेयव्वो भव्वोऽभव्वो त्ति जेण को मुणइ ? । चोरु त्ति चारिउ त्ति य होइ जओ परदारगामि त्ति ? ॥ १६ ॥
 को जाणइ को सीसो को व गुरू तो न तव्विसेसो वि । गज्झो न चोवएसो को जाणइ सच्चमलियं ति ? ॥ १७ ॥
 किं बहुणा सव्वं चिय संदिद्धं जिणमयं जिणिंदा य । परलोय-सग-मोक्खा दिक्खाए किमत्थमारंभो ? ॥ १८ ॥
 अह संति जिणवरिंदा तव्वयणाओ य सव्वपडिवत्ती । तो तव्वयणाउ चिय जइवंदणयं कहं न मयं ? ॥ १९ ॥
 जइ जिणमयं पमाणं मुणि त्ति तो बज्झकरणपरिसुद्धं । देवं पि वन्दमाणो विसुद्धभावो विसुद्धो त्ति ॥ २० ॥
 जह वा सो जइरूवो दिट्ठो तह किच्चिया सुरा अन्ने । तुब्भेहिं दिट्ठपुब्बा सव्वत्थापच्चओ जं भे ॥ २१ ॥
 छउमत्थसमयचज्जा ववहारनयाणुसारिणी सव्वां । तं तह समायंतो सुज्झइ सव्वो विसुद्धमणो ॥ २२ ॥
 संववहारो वि बली जमसुद्धं पि गहियं मुयविहीए । कोवेइ न सव्वणू वंदइ य कयाइ छउमत्थं ॥ २३ ॥
 निच्छयववहारनओचणीयमिह सासनं जिणिंदाणं । एगयरपरिच्चाओ मिच्छं संकादओ जे य ॥ २४ ॥
 जह जिणमयं पवज्जह तो मा ववहारनयमयं मुयह । ववहारपरिच्चाए तित्युच्छेओ जओऽवस्सं ॥ २५ ॥
 इय ते नासग्गाहं सुयंति जाहे बहुं पि भणंता । तो संघपरिच्चत्ता रायगहे निवतिणा नाउं ॥ २६ ॥

यलभदेणगाया मणति सावय ! वय तवस्सि' चि । मा कुरु सक्रमसंकाखेसु मणिए मणइ राया ॥ २७ ॥
 को जाणइ के तुब्भे किं चोरा चारिआ अमिर चि । सजयस्वच्छण्णा अज्जमह भे विवाएभि ॥ २८ ॥
 नाण-वैरियाहि नज्जइ समणेऽसमणो व कीत जाणतो । त सावय ! संवेह करेसि मणिए निवो मणइ ॥ २९ ॥
 तुब्भ चिय न परप्परं वीसभो साहवो चि कह मज्झ । नाण-वैरियाहि जायइ चोराण वि किं न ता सति ? ॥ ३० ॥
 उववत्तिओ भयाओ य पब्बण्णा सब्बसयमसंगाहे । निवत्तामियाभिगतु गुरुमुल ते पडिक्कता ॥ ३१ ॥

वीसा दो वाससया तइया सिद्धिं गयस्स वीरस्स ।

सामुच्छेइयदिट्ठी मिहिलपुरीए समुप्पन्ना ॥ २४७ ॥

मिहिलाए लच्छिधरे महगिरि कोढिन आसमित्ते य ।

नेउणियणुप्पवाए रायगिहे खंडरक्खा य ॥ २४८ ॥

नेउणमणुप्पवाए अहिज्जओ वत्थुभासमित्तस्स । एगसमयाइवोच्छेयसुत्तओ नासपडिधत्ती ॥ १ ॥

उप्पायाणतरओ सब्ब चिय सब्बहा विणासि चि । गुरुवयणमेगनयमयमेय मिच्छ न सब्बमय ॥ २ ॥

न हि सब्बहा विणासो अट्ठापज्जायेमेचनासम्मि । स-परप्पायाणतथम्मणो वत्थुणो जुत्तो ॥ ३ ॥

अह सुत्ताड चि भई सुत्ते नणु सासय पि निहिड । वत्थु वन्वहाए असासय पर्जेयद्वाए ॥ ४ ॥

एत्थ वि न सब्बनासो समयाइविसेसण जओप्रिभिहिय । इहरा न सब्बनासे समयाइविसेसण जुत्तं ॥ ५ ॥

को पढमसमयनारगनासे वितिसमयनारगो नाम ? । न सुरो षडो अभावो व होइ जइ सब्बहा नासो ? ॥ ६ ॥

अहं व समाणुप्यत्ती समाणसंताणओ मई होज्जा । को सब्बहा विणासे संताणो किं व सामणं ? ॥ ७ ॥
 संताणिणो न भिण्णो जइ संताणो न नाम संताणो । अहं भिण्णो न कखणिओ खणिओ वा जइ न संताणो ॥ ८ ॥
 पुब्बाणुगमे समया हुज्ज न सा सब्बहा विणासम्मि । अहं सा न सब्बनासो तेण समं वा नणु खपुण्णं ॥ ९ ॥
 अण्णविणासे अण्णं जइ सरिसं होइ होउ तेलुक्कं । तदसंबद्धं व मई सो वि कओ सब्बनासम्मि ? ॥ १० ॥
 'किह वा सब्बं खणियं विण्णायं जइ मइ सुयाउ त्ति । तदसंखसमयसुत्तत्थगहणपरिणामओ जुत्तं ॥ ११ ॥
 न उ पइसमयविणासे जेणिक्किक्खवरं चिय पयस्स । संखाईयसामइयं संखिज्जाइ पयं ताइ ॥ १२ ॥
 संखिज्जपयं वक्कं तदत्थगहणपरिणामओ हुज्जा । सब्बक्खणभंगनानं तदजुत्तं समयनट्टस्स ॥ १३ ॥
 तिच्ची समो किलामो सारिक्ख-वित्रक्ख-पच्चयाईणि । अज्झयणं झाणं भावणा य का सब्बनासम्मि ? ॥ १४ ॥
 अण्णणो पइगासं मुत्ता अंते न सो वि को तिच्ची ? । गंतादओ वि एवं इय संववहारवुच्चिच्ची ॥ १५ ॥
 जेणं चिय पइगासं भिन्ना तिच्ची अओ चिय विणासो । तिच्चीए तित्तस्स य एवं चिय सब्बसंसिद्धी ॥ १६ ॥
 पुव्विहसब्बनासे बुड्ढी तिच्ची य किंनिमिच्चा तो ? । अहं सा वि तेषुवत्तइ सब्बविणासो कहं जुत्तो ? ॥ १७ ॥
 दिक्खा व सब्बनासे किमत्थमहवा मई विमोक्खत्थं । सो जइ नासो सब्बरस तो तओ किं व दिक्खाए ? ॥ १८ ॥
 अहं निच्चो, न कखणिं तो सब्बं अहं मई संताणो । अहं त्ति तओ दिक्खा निस्संताणस्स मुखो त्ति ॥ १९ ॥
 छिण्णेणाछिण्णेण व किं संताणेण सब्बनट्टस्स ? । किंचाभावीभूयस्स स-परसंताणचित्ताए ? ॥ २० ॥
 सब्बं पयं व खणियं पज्जंते नासदरिसणाउ त्ति । नणु इत्तो चिय न खणियमंते नासोवल्लहीओ ॥ २१ ॥
 इहराउ चिय तओ दीसेज्जंते न्व कीस व समाणो । सब्बविणासे नासो दीसइ अंते न सोऽत्तत्थ ? ॥ २२ ॥

अतो व सन्वनासो पडिवण्णो केण जडुवल्ल्हीओ । कप्पेसि क्खणविर्णास नणु पज्जायतर त पि ॥ २३ ॥
 जेसिं व न पज्जते विणासदरिसणमिहवराईण । तन्निच्चग्गुवगमओ सन्वक्खणविणासिमयहाणी ॥ २४ ॥
 पज्जायनयमयमिण ज सव्वे विगम-सभवसहाव । दव्वट्ठियस्स निच्च एगयरमय व मिच्छत्त ॥ २५ ॥
 जमणतपज्जयमय वत्थु भुवण व चित्तपरिणाम । ठिइ-विमव-अंगरूव निच्चानिच्चाइ तोऽभिमय ॥ २६ ॥
 सुह-दुक्ख-अघ-मुक्खा उभयनयमयानुवट्ठिणो जुत्ता । एगयरपरिच्चाए सन्वव्ववहारवोच्चिची ॥ २७ ॥
 न सुहाइ पज्जयमए नासाओ सन्वहा मयस्सेव । न ये दग्गदट्ठियपक्खे निच्चत्तणओ नमस्सेव ॥ २८ ॥
 जइ जिणमय पमाण तो मा दव्वट्ठिय परिचयसु । सक्खस्स व होइ जओ तत्तासे सन्ननासो पि ॥ २९ ॥
 इय पण्णविको पि जओ न पवज्जइ सो कओ तओ वज्झो । विहरतो रायगिहे नाठ तो खंढरक्खेहिं ॥ ३० ॥
 गहिओ सीत्तेहिं सम एएऽहिमर चि जंपमाणेहिं । सजयवेसच्छण्णा, सज्ज सव्वे समणेह ॥ ३१ ॥
 अग्गे सावय ! जयओ कत्थुप्पण्णा कहिं च पव्वइया । अमुगत्य वेति सद्दा ते वोच्छिण्णा तया वेव ॥ ३२ ॥
 तुभ्भे तव्वेसघरा भणिए मयओ सकारण च सि । पडिवण्णा गुरुमूलं गतूण तओ पडिक्खन्ता ॥ ३३ ॥

अट्ठावीसा दो वाससया तइआ सिद्धिं गयस्स वीरस्स ।
 दोकिरियाणं दिट्ठी उल्लुगतीरे समुप्पण्णा ॥ २४९ ॥
 नइखेडजणवउल्लुग महगिरि घणगुत्त अज्जगंगे य ।
 किरिया दो रायगिहे महातवोतीरमणिनाए ॥ २५० ॥

नइसुल्लुगमुत्तरओ सरए सीयजलमज्जंगस्स । सूराभित्तसिरसो सीउसिणवेयणोभयओ ॥ १ ॥
लगोऽयमसगाहो जुगवं उभयकिरिओवओगो त्ति । जं दो वि समयमेव य सीउसिणवेयणओ मे ॥ २ ॥
तरतमजोगेणायं गुरुणाऽभिहिओ तुमं न लक्खेसि । समयाइसुहुमयाओ मणोऽतिचलसुहुमयाओ य ॥ ३ ॥
सुहुमासुचरं चित्तं इंदियेदेसेण जेण जं कालं । संवज्झइ तं तम्मत्तनाणहेउ त्ति नो तेण ॥ ४ ॥
उवलभए किरियाओ जुगवं दो दूरभिण्णदेसाओ । पाय-सिरोगयसीउण्हवेयणाणुभवरूवाओ ॥ ५ ॥
उवओगमओ जीवो उवउज्जइ जेण जम्मि जं कालं । सो तम्मओवओगो होइ जहिंदोवओगम्मि ॥ ६ ॥
सो तदुवओगमेत्तोवउत्तसत्ति त्ति तत्समं चेव । अत्थंतरोवओगं जाउ कहं केण वंसेण ? ॥ ७ ॥
समयाइसुहुमयाओ मन्नसि जुगवं च भिन्नकालं पि । उण्णलदलसयवेहं व जह व तदलायचक्कं त्ति ॥ ८ ॥
चित्तं पि नेंदियाइं समेइ सममह य खिप्पचारि त्ति । समयं व सुक्कसक्कुलिट्ठसणे सब्बोवलट्ठि त्ति ॥ ९ ॥
सब्बोद्विओवलंभे जइ संचारो मणस्स दुल्लक्खो । एवंपिओवओगंतरम्मि किह होउ सुलक्खो ? ॥ १० ॥
अन्नविणिउत्तमणविणिओगं लहइ जइ मणो तेणं । हत्थि पि द्वियं पुरओ किमणचित्तो न लक्खेइ ? ॥ ११ ॥
विणिओगन्तरालाभे व किं त्थ नियमेण तो समं चेव । पइवत्थुमसंखेज्जाऽणंता वा जं न विणिओगा ? ॥ १२ ॥
बहु-बहुविहाइगहणे नण्वओगवहुया सुएऽभिहिआ । तमणेगगहणं चिय उवओगाणेगया नत्थि ॥ १३ ॥
समयमेणेगगहणं जइ सीओसिणदुगम्मि को दोसो ? । केण व भणियं दोसो उवओगदुगे वियारोऽयं ॥ १४ ॥
समयमेणेगगहणे एगाणेगोवओगभेओ को ? । सामणमेगजोगो खंधावारोवओगो व्व ॥ १५ ॥
खंधारोऽयं सामणमेत्तमेगोवओगया समयं । वइवत्थुविभागो पुण जो सोऽणेगोवओग त्ति ॥ १६ ॥

ते क्षिय न सति समय सामण्णोगेगगहणमविरुद्ध । एगमणेग पि तयं तम्हा सामण्णमायेणं ॥ १७ ॥
 उसिणेय सीयेय न विभागो नोवओगदुगमित्थ । होज्ज सम दुगगहण सामण्ण वेयणा मे चि ॥ १८ ॥
 ज सामण्णविसेसा विलक्खणा तस्मियवण ज च । नाण ज च विमिच्चा सुदूरओवगग्हा-ड्वाया ॥ १९ ॥
 ज च विसेसंज्ञाण सामन्नानाणुव्वयमवस्स । तो सामण्णविसेसंज्ञाणाइ नेगसमयम्मि ॥ २० ॥
 होज्ज न विलक्खणाइ समय सामण्ण-भेयनाणाइ । बहुयाण को विरोहो समयम्मि विसेसनाणाण ॥ २१ ॥
 लक्खणभेयाड क्षिय सामण्ण च जमणेगविसयं ति । तमवेचु न विसेसंज्ञाणाइ तेण समयम्मि ॥ २२ ॥
 तो सामन्नगगहणं तरसीदियमवेइ तम्भेय । इय सामन्नविसेसावेक्खो जायतिसो भेओ ॥ २३ ॥
 इय पण्णविओ पि जओ न पवज्जइ तो तओ कओ वज्जो । तो रायगिहे समय किरियाओ दो पल्लवतो ॥ २४ ॥
 मणिनागेणारद्धो भओववच्चिओ पडिबोहिओ वोत्तु । इच्छामो गुरुमूल गंतुण तमो पडिक्कतो ॥ २५ ॥

पंच सया चोयाला तइजा सिद्धिं गयस्स वीस्स ।

पुरिमंतरंजियाए तेरासियदिट्ठी उप्पन्ना ॥ २५२ ॥

पुरिमंतरंजि भूयगिह बलसिसरी सिरिगुत्त रोहगुत्ते य ।

परिवायपोट्टुसाले घोसणपडिसेहणा वाए ॥ २५३ ॥

विच्छू य सप्पे मूसग मिगी वराही य काग पोयाई ।

एयाहिं विज्जाहिं सो य परिवायगो कुसलो ॥ २५४ ॥

मोरी नउली बिराली वग्घी सिही य उलुगि उवाई ।

एआओ विज्जाओ गिण्ह परिवायमहणीओ ॥ २५५ ॥

विशेषा०

॥१७६॥

जेऊण पोट्टसालं छलूओ भणइ गुरुमूलमागंतुं । वायम्मि माए विज्जिओ सुणह जहा सो सहामज्जे ॥ १ ॥
 रासिदुग्गगहियपक्खो तइयं नोजीवरासिमादाय । गिहकोकिलाइपुच्छच्छेओदाहरणओऽभिहिए ॥ २ ॥
 भणइ गुरु सुट्ठु कयं किं पुण जेऊण कीस नाभिहियं । अयमवसिद्धंतो णे तइओ नोजीवरासि ति ॥ ३ ॥
 एवं गए वि गंतुं परिसामज्झम्मि भणसु नायं णे । सिद्धंतो किंतु माए बुद्धिं परिभूय सो समिओ ॥ ४ ॥
 बहुसो स भणमाणो गुरुणा, पडिभणइ किमवसिद्धंतो । जइ नाम जीवदेसो नोजीवो हुज्ज को दोसो ? ॥ ५ ॥
 जं देसनिसेहपरो नोसदो जीवदव्वदेसो य । गिहकोइलाइपुच्छं विलक्खणं तेण नोजीवो ॥ ६ ॥
 धम्माइदसविहादेसओ य देसो वि जं पिहुं वत्थुं । अपिहुब्भूओ किं पुण च्छिन्नं गिहकोलियापुच्छं ? ॥ ७ ॥
 इच्छइ जीवपएसं नोजीवं जं च समभिरूढो वि । तेण स्थि तओ समए घडदेसो नोघडो जह वा ॥ ८ ॥
 जइ तं सुयं पमाणं तो रासी तेसु तेसु सुत्तेसु । दो जीवाजीवाणं न सुए नोजीवरासि ति ॥ ९ ॥
 गिहकोलियाइपुच्छे छिन्नैम्मि तदंतरालसंबंधो । सुत्तेऽभिहिओ सुहुमामुत्तत्तणओ तदग्गहणं ॥ १० ॥
 गज्झा सुत्तिगयाओ नागासे जहा पईवरसीओ । तह जीवलक्खणाइं देहे न तदंतरालम्मि ॥ ११ ॥
 देहरहियं न गिण्हइ निरतिसओ नातिसुहुमदेहं व । न य से होइ विवाहा जीवस्स भवन्तराले व्व ॥ १२ ॥
 दव्वामुत्तत्ताकयभावादविकारदरिसणाओ य । अविणासकारणाहि य नभसो व्व न खंडसो नासो ॥ १३ ॥
 नासे यं सव्वनांसो जीवस्स नासो य जिणमयच्चाओ । तत्तो य अणिमुक्खो दिक्खवेफुद्धोसा य ॥ १४ ॥

अहं लघो इयं संघाय-भेद्यधर्मा स तो वि सन्वेसि । अत्रोष्णसंस्कारो मुहाइगुणसंस्कारो पचो ॥ १५ ॥
 अहं अधिमुक्तो वि तज्जो नोजीवो तो पइप्पएस ते । जीवस्मि अंसलिज्जा नोजीवा नत्थि जीवो ते ॥ १६ ॥
 एवमजीवा वि पइप्पएसंभेएण नोमजीव सि । नत्थि अजीवा केइ क्यरे ते तिन्नि रासि चि ॥ १७ ॥
 छिज्जो य होठ जीवो कइ सो तहक्खणो वि नोजीवो १ । अहं एवमजीवस्स वि देसो तो नोजीवो सि ॥ १८ ॥
 एवं पि रासज्जो ते न तिन्नि, चत्तारि सपसज्जति । जीवा तइ अजीवा नोजीवा नोजीवा य ॥ १९ ॥
 अहं ते अजीवदेसो अजीवसामणजाइ-लिङ्गे चि । भिज्जो वि अजीवो विय न जीवदेसो वि किंजीवो १ ॥ २० ॥
 छिम्मिगिह्कोलिया वि तु जीवो तहक्खणेहिं सयलो ज्व । अहं देसो चि न जीवो अजीवदेसो चि नोजीवो ॥ २१ ॥
 नोजीव ति न जीवाक्खण देसमिह समभिरूढो वि । इच्छइ येइ समास जेण समाणाहिगरण सो ॥ २२ ॥
 जीवे य से पएसे जीवपएसे एव नोजीवो । इच्छइ न य जीवदल तुम व गिह्कोलियापुण्डं ॥ २३ ॥
 न य रासिमेयमिच्छइ तुम व नोजीवमिच्छमाणो वि । अज्जो वि नज्जो नेच्छइ जीवाजीवाहिय किं पि ॥ २४ ॥
 इच्छइ व समभिरूढो देस नोजीवमेगनइय तु । मिच्छइ, सम्मचं सव्वनयमैओवरोहेण ॥ २५ ॥
 तं जइ सव्वनयमय जिणमयमिच्छसि पवज्ज दो रासी । पयविप्पट्ठिवत्तीए वि मिच्छइ किं तु रासीसु १ ॥ २६ ॥
 एवं पि भणमाणो न पव्वज्जइ सो जज्जो तज्जो शुरुणा । चित्तिवमयं पण्हो नासिहई मा बहु लोग ॥ २७ ॥
 तो णं रायसमाए निगिण्हायि बहुलोगपचक्खं । बहुज्जणनाओउवसिओ होही अगेज्जपक्खो सि ॥ २८ ॥
 तो वलसिरिनिवपुरज्जो वाय नाओवणियमग्गण । कुणभाणमईया सीसा-उयरियाण छम्मासा ॥ २९ ॥
 एक्को वि नावसिज्जइ जाहे तो भणइ नरवई नाह । सचो सोउ सीयति रज्जकज्जाणि मे भगव ॥ ३० ॥

गुरुणाऽभिहिओ भवओ सुणावणत्थमियमोचियं भणियं । जइ सि न सत्तो सोउं तो निग्गिण्हामि णं कळं ॥३१॥
 वीयदिणे वेइ गुरू नरिंद ! जं मेइणीए सम्भुयं । तं कूत्तियावणे सब्वमत्थि सब्वप्पतीयमियं ॥ ३२ ॥
 तं कुत्तियावणसुरो नोजीवं देहि जइ न सो नत्थि । अह भणइ नत्थि तो नत्थि किंव हेउप्पबंघेणं ? ॥ ३३ ॥
 तं मग्गिज्जउ सुळेण सब्ववत्थूणि किंत्थ कालेण । इय होउ चि पवण्णे नरिंद-पइवाइ-परिसाहिं ॥ ३४ ॥

सिरिगुत्तेण छलुगो छम्मासा विकट्टिऊण वाए जिओ ।
 आहरण कुत्तिआवण चोयालसएण पुच्छणं ॥ २५६ ॥
 भू-जल-जलणा-निल-नह-काल-दिसा-ऽऽया मणो य दव्वाइं ।
 भणंति नेवेयाइं सत्तरस गुणा इमे अण्णे ॥ २५७ ॥
 रूव-रस-गंध-फासा संखा परिमाणमहमह-पुहुत्तं च ।
 संजोग-विभाग-परा-ऽपरत्तबुद्धी सुहं दुक्खं ॥ २५८ ॥
 इच्छा दोस-पयत्ता एत्तो कम्मं तयं च पंचविहं ।
 उक्खेवण-वक्खेवण-पसारणाऽऽकुंचणं गमणं ॥ २५९ ॥
 सत्ता सामणं पिय सामणविसेसया विसेसो य ।
 समवाओ य पयत्था छ छत्तीसप्पमेया य ॥ २६० ॥

पगईए अगरेण य नोगारोभयनिसेहओ सव्वे ।

गुणिआ ओयालसयं पुच्छाणं पुच्छिओ देवो ॥ २६१ ॥

पुढवि त्ति देइ लेट्ठुं देसो वि समाणजाइ-लिंगो सि ।

पुढवि त्ति सोऽपुढवीं देहि त्ति देइ तोयाइं ॥ २६२ ॥

वेसपडिसेहपक्खे नोपुढवीं देइ लेट्ठुं देस सो । लेट्ठुं देव्यावेक्खो कीरइ देसोवयारो से ॥ १ ॥

इहरा पुढवि चिय सो लेट्ठुं न्व समाणजाइलक्खणओ । लेट्ठुं वल त्ति व देसो जए तो लेट्ठुं वि भूवेसो ॥ २ ॥

देहि सुव तो भणिए सव्वाणेया न यावि सा सव्वा । सक्का सक्केण वि याणेउ किमुयावसेसेण ? ॥ ३ ॥

जह वडमाणय भणिए न हि सव्वाणयणसभवो किंतु । देसाइविसिह चिय तमत्थवसओ समयेइ ॥ ४ ॥

पुढवि त्ति तहा भणिए तवेगवेसे पि पगरणत्ताओ । लेट्ठुंमि आयइ मई जहा तहा लेट्ठुं देसे वि ॥ ५ ॥

लेट्ठुं देव्यावेक्खाए तह वि तरेसभावओ तम्मि । उवयारो नोपुढवि पुढवि चिय जाइलक्खणओ ॥ ६ ॥

पडिसेहदुग पगइ गमेइ ज तेण नोअपुढवि चि । भणिए पुढवि सि गई देसनिसेहे वि तवेसो ॥ ७ ॥

इवयाराओ तिविह सुवमसुव नोसुव च सो वेइ । निच्छयओ सुमसुव तह सावयवाइ सव्वाइ ॥ ८ ॥

जीवमजीवं दाउं नोजीवं जाइओ पुणरजीवं ।

देइ चरिमम्मि जीवं न उ नोजीवं स जीवदलं ॥ २६३ ॥

तो निग्गहिओ छलुओ गुरु वि सक्कारसुत्तम पत्तो । धिद्धिक्कारोवहओ छलुओ वि समोहि निच्छुटो ॥ १ ॥

१ 'गदि नि' ।

वाए पराजिओ सो निव्विसओ कारिओ नरिंदेण ।
 घोसाविंयं च नयरे जयइ जिणो वद्धमाणु ति ॥ २६४ ॥

तेणाभिनिवेसाओ समइविगप्पियपयथमादाय । वइसेसियं पणीयं फाईकयमणमण्णेहिं ॥ १ ॥
 नामेण रोहगुत्तो गुत्तेण लप्पए स चोळूओ । दव्वाइछप्पयथोवएसणाओ छलूउ ति ॥ २ ॥

पंच सया चुलसीया तइया सिद्धिं गयस्स वीरस्स ।

तो अबद्धियदिट्ठी दसउरनयरे समुप्पन्ना ॥ २६५ ॥

दसउरनगरुच्छुधरे अजरक्खिय पूसमिततिगयं च ।

गोठामाहिल नवम-ठुमेसु पुच्छा य विंझस्स ॥ २६६ ॥

सोऊण कालधम्मं गुरुणो गच्छम्मि पूसमितं च । ठवियं गुरुणा किल गोठमाहिलो मच्छरियभावो ॥ १ ॥

वीसु वसहीए ठिओ छिद्वन्नेसणपरो य स कयाए । विंझस्स सुणइ पासेऽणुभासमाणस्स वक्खाणं ॥ २ ॥

कम्मप्पवायपुब्बे बद्धं पुढं निकाइयं कम्मं । जीवपएसेहिं समं सूईकलावोवमाणाओ ॥ ३ ॥

उव्वट्टणमुक्केरो संथोभो खवणमणुभवो वावि । अणिकाइयम्मि कस्से निकाइए पायमणुभवणं ॥ ४ ॥

सोउं भणइ सदोसं वक्खाणमिणं ति पावइ जओ भे । मोक्खाभावो जीवप्पएसकम्माविभागाओ ॥ ५ ॥

न हि कम्मं जीवाओ अवेइ अविभागाओ पएसो व्व । तदणवगमादमुक्खो जुत्तमिणं तेण वक्खाणं ॥ ६ ॥

पुट्ठो जहा अबद्धो कंचुइणं कंचुओ समन्नेइ ।

एवं पुट्टमवद्धं जीवं कम्मं समझेइ ॥ २६७ ॥

— सोऊण भत्तामाण पच्चक्खाण पुणो नवगपुब्बे । सो जावज्जीवनिद्वियं तिविह तिविहेण साहूणं ॥ १ ॥

जपइ पच्चक्खाणं अपरिमाणए होइ सेयं तु ।

जेसिं तु परिमाण तं दुट्ठं आससा होइ ॥ २६८ ॥

आसंसा जा पुण्णे सेधिससमि सि दूसिय तीए । जेण सुयम्मि वि भणिय परिणामाओ असुद्धं तु ॥ १ ॥
 विक्षपपिण्डियगुरुएसकहियं यि न पढिक्को सो । जाहे ताहे गुरुणा सयमुत्तो पूसमित्तेण ॥ २ ॥
 किं कत्तुओ व्व कम्म पइप्पएसमइ जीवपज्जेते । पइदेसं सव्वगयं तदतरालाणवत्ताओ ॥ ३ ॥
 अइ जीवपहिं तो नाणुयत्तए तं भवन्तरालम्मि । तदणुगमाभावाओ यम्मंगमलो व्व सुव्वचं ॥ ४ ॥
 एवं सव्वविमुक्खो निक्कातरणठ व्व सव्वससारो । भवमुक्काण च पुणो ससरणमओ भणासासो ॥ ५ ॥
 वेहन्तो जा थियणा कम्माभावम्मि किंनिमिच्चा सा ? । निक्कातरणा या जइ तो सिद्धो वि न वेयणारहिओ ॥ ६ ॥
 जाइ थयन्ननिमिच्चा सा तवभावे सा न हुज्ज तो भन्तो । विद्वा य सा सुवहुसो वाहि निव्वेयणस्सावि ॥ ७ ॥
 जइवा विभिण्णदेसं यि वेयण कुणइ कम्ममेव तो । कहम्मणसरीरायं न वेयण कुणइ अण्णस्स ? ॥ ८ ॥
 अइ त सचइ मई न वहिं तो कत्तुगो व्व निच्चत्यं । जं च जुगवं यि थियणा सव्वम्मि वि दीम्मई देवे ॥ ९ ॥
 न भवतरमजेइ य सरीरसंचारओ तवनिलो व्व । चलिय निज्जरियं चिय भणियमकम्म च ज समए ॥ १० ॥
 अन्तो वि अतिय कम्म थियणासम्भावओ तथाए व्व । मिच्छत्ताईपच्चयसम्भावओ य सव्वत्य ॥ ११ ॥
 अरिभागत्थस्स वि से विमोयण कच्चोन्वलाण व । नाण-किरियाहिं कीरइ मिच्छत्ताईहिं चायाण ॥ १२ ॥

कह वादाणे किरियासाफल्लं नेह तव्विघायस्मि । किं पुरिसगारसज्जं तस्सेवासज्जमंगतो ॥ १३ ॥
 असुभो तिब्बाईओ जह परिणामो तदज्जणेऽभिमओ । तह तव्विहो च्चिय सुभो किं नेट्ठो तव्विओगे वि ? ॥ १४ ॥
 किमपरिमाणं सत्ती अणागयद्धा अहापरिच्छेओ ? । जइ जावदत्थि सत्ती तो नणु सच्चेय परिमाणं ॥ १५ ॥
 सत्ति-किरियाणुमेओ कालो सूरकिरियाणुमेओ व्व । नणु अपरिमाणहाणी आसंसा चेव तदवत्था ॥ १६ ॥
 जह न वयभङ्गदोसो मयस्स तह जीवओ वि सेवाए । वयभङ्गनिव्वमयाओ पच्चक्खणाणवत्था य ॥ १७ ॥
 इत्थियमित्ती सत्ति त्ति नाइयारो न यावि पच्छित्तं । न य सव्वव्वयनियमो एणेण वि संजयत्त त्ति ॥ १८ ॥
 अहवा सव्वाणागयकालगहणं मयं अपरिमाणं । तेणापुण्णपइण्णो मओ वि भग्गवओ नाम ॥ १९ ॥
 सिद्धो वि संजओ च्चिय सव्वाणागयद्धसंवरधरो त्ति । उत्तरुण-संवरणाभावो च्चिय सव्वहा चेव ॥ २० ॥
 अपरिच्छए वि समाण एव दोसो जओ सुए तेणं । वयमंगमय्याँउ च्चिय जावज्जीवं त्ति निहिट्ठं ॥ २१ ॥
 नासंसा सेविरसामि किंतु मा मे मयस्स वयभङ्गो । होही, सुरेपु को वा वयावगासो विमुक्कस्स ? ॥ २२ ॥
 जो पुणरव्वयभावं सुणमाणोऽवस्सभावित्तं भणइ । वयमपरिमाणमेवं पच्चक्खं सो सुसावाई ॥ २३ ॥
 भावो पच्चक्खानं सो जइ मरणपरओ वि तो भगं । अह नरथि न निहिससइ जावज्जीवं त्ति तो कीस ? ॥ २४ ॥
 जइ अन्नहेव भावो चेयओ वयणमन्नहा माया । किं वाऽभिहिए दोसो भावाओ किं वओ गुरुयं ? ॥ २५ ॥
 अन्नत्थ निवडिए वंजणस्मि जो खलु मणोगओ भावो । तं खलु पच्चक्खानं, न पमाणं वंजणं छलणा ॥ २६ ॥
 इय पण्णविओ वि न सो जाहे सबहइ पूसमित्तेण । अन्नगणत्थेरेहि य काउं तो संघसमवायं ॥ २७ ॥
 आहूय देवयं वेइ जाणमाणो वि पच्चयनिमित्तं । वच्च जिणिंदं पुच्छसु गयाऽऽगया सा परिकहेइ ॥ २८ ॥

संघो सम्मावाई गुरुपुरोगो चि जिणवरो भणइ । इयरो भिच्छावाई सत्तमओ भिण्हवोअं ति ॥ २९ ॥
 पूर्वसं सामत्य कचो गतु जिणिंदसूळभि । बेई कटपूयाणए, सवेण तमो कओ वब्बो ॥ ३० ॥

छ न्वाससयाई नवुत्तराई तइआ सिद्धिं गयस्स वीरस्स ।

तो वोडियेण दिट्ठी रहवीरपुरे समुप्पणा ॥ २६९ ॥

रहवीरपुर नगरं दीवगमुज्जाणमज्जकण्हे य ।

सिवमृइस्सुवाहिम्मि पुच्छा थेराण कहणा य ॥ २७० ॥

वोडियसिवमृइओ वोडियलिगस्स होइ उप्पत्ती ।

कोडिन्नकोट्टवीरा परपराफासमुप्पन्ना ॥ २७१ ॥

उवाहिदिमार्ग सोढ सिवमृई अज्जकण्णगुरुमूले । जिणकप्पियाइयाणं भणइ गुरुं कीस नेयाणि १ ॥ १ ॥

जिणकप्पोऽणुचरिज्जई नोच्छिन्नो चि भणिए पुणो भणइ । तदसवत्सोच्छिज्जत बुच्छिज्जइ किं समत्पत्त १ ॥ २ ॥

पुच्छत्त पुब्बमणापुच्छछिण्णकंवलकसायकलुसिओ केव । सो वेइ परिगहओ कसाय-मुच्छा-भयाईया ॥ ३ ॥

दोसा जमो सुवहुया सुए य भणियमपरिगहच ति । जमवेला य जिणिंवा तवभिहिओ ज च जिणकप्पो ॥ ४ ॥

जं च जियाचेलपरिसहो मुणी जं च तीहिं ठाणेहिं । वत्थं धरिज्ज नेगतवो तमोऽचेलया सेया ॥ ५ ॥

गुरुणाऽभिहिओ जई जं कसायहेक परिगहो सो ते । तो सो देहो च्चिय ते कसायतप्पचिहेउ चि ॥ ६ ॥

अत्थि व किं किंचि जए जत्त व तत्त व कसायवीय जं । वत्थु न होज्ज एव धम्मो वि तुमे न घेतव्वो ॥ ७ ॥

जेण कसायनिमित्तं जिणो वि गोसाल-संगमार्दणं । धम्मो धम्मपरा वि य पडिणीयाणं जिणमयं च ॥ ८ ॥
 अह ते न मोक्खसाहणमईए गंधो कसायेहेज वि । वत्थाइं मोक्खसाहणमईए सुद्धं कंहं गंधो ? ॥ ९ ॥
 मुच्छाहेज गंधो जई तो देहाइओ कहमगंधो । मुच्छावओ, कंहं वा गंधो वत्थादसंगस्स ? ॥ १० ॥
 अह देहा-ऽऽहाराईसु न मोक्खसाहणमईए ते मुच्छा । का मोक्खसाहणेसु मुच्छा वत्थाइएसुं तो ? ॥ ११ ॥
 अह कुणसि थुल्लवत्थाइएसु मुच्छं धुवं सरीरे वि । अक्केज्जटुल्लभयरे काहिसि मुच्छं विसेसेण ॥ १२ ॥
 वत्थाइंगंधरहिया देहा-ऽऽहाराइमित्तमुच्छाए । तिरिय-सबरादओ नणु हवंति निरओवगा बहुसो ॥ १३ ॥
 अपरिग्गहा वि परसंतिएसु मुच्छा-कसाय-दोसेहिं । अविणिग्गहियप्पणो कम्ममलमणंतमज्जन्ति ॥ १४ ॥
 देहत्यवत्थ-मच्छा-ऽणुलेवणा-ऽऽभरणधारिणो केई । उवसगाइसु मुणओ निरसंगा केवलमुर्विति ॥ १५ ॥
 जइ भयेहेज गंधो तो नाणाईण तदुवघाईहिं । भयमिइ ताइं गंधो, देहस्स य सावयाईहिं ॥ १६ ॥
 अह मोक्खसाहणमईए न भयेहेज वि ताणि ते गंधो । वत्थाइं मोक्खसाहणमईए सुद्धं कंहं गंधो ? ॥ १७ ॥
 सारक्खणाणुबंधो रोद्धज्जाणं ति ते मई हुज्जा । तुल्लमियं देहाइसु पसत्थमिह तं तहेहावि ॥ १८ ॥
 जे जत्तिया पगारा लोए भयेहेअवो अविरयाणं । ते चेव य विरयाणं पसत्थमावाण मोक्खाय ॥ १९ ॥
 आहारो व्व न गंधो देहत्यं विसघायणट्ठाए । कणणं पि तहा जुवई धम्मंतेवासिणी मे त्ति ॥ २० ॥
 तम्हा किमत्थि वत्थुं गंधोऽंगंधो व सव्वहा लोए ? । गंधोऽंगंधो व मओ मुच्छममुच्छाहि निच्छयओ ॥ २१ ॥
 वत्थाई तेण जं संजमसाहणमराग-दोसस्स । तं तमपरिग्गहो व्विय परिग्गहो जं तदुवघाई ॥ २२ ॥
 किं संजमोवयारं करेइ वत्थाइं जइ मई सुणसु । सीयत्ताणं ताणं जलण-तणगयाण सत्ताणं ॥ २३ ॥

तद्व निरिति चाउक्काल सञ्ज्ञाय-ज्ञानसाहजमितीति । नहि-माहिया वासो-ना-न्याद्वक्त्वानिमित्तं च ॥ २४ ॥
 मयसवरुञ्जणतये गिलाणपणोवगारि वाभिमयं । मुहपुचियाइ चेव परवणिज्ज जहालोग ॥ २५ ॥
 संसत्तसत्त-गोरस-याणयपाणीयापाणरक्खत्थ । परिगलण-याणधायाण-पच्छाकम्माइयाणं च ॥ २६ ॥
 परिहारतये पत्तं गिलाण-यालादुदगाइत्थं च । दाणमयधम्मसाहणं समया चेवं परुणरओ ॥ २७ ॥
 अपरिगहया मुत्ते सि जा य मुच्छा परिग्गहोअभिमओ । सर्व्वदब्बेसु न सा कायब्बा सुत्तसम्भावो ॥ २८ ॥
 निरुपमधिइसययणा चटनाणाइसयसत्तसपणणा । अण्डिइपाणिपचा जिणा जिययरिसहा सब्बे ॥ २९ ॥
 तम्हा अहुचुवोसे पावति न वत्थ-पत्तरादिया वि । तदसाहण ति तेसि तो तग्गहण न कुव्वति ॥ ३० ॥
 तद्वि गहिइएगवत्था सयत्थितित्योवपुसणत्थ ति । अभिनिक्खमति सब्बे तन्मि जुएउवेल्था हति ॥ ३१ ॥
 जिणकप्पियादओ पुण सोवहओ सव्वकालमेगतो । उवगरणमाणमेसि पुरिसाविकखापु बहुमेयं ॥ ३२ ॥
 अरद्धता जमचेला तेजावेल्लराण जइ मयं ते । तो तव्वयणौठ त्विय निरतिसवो होहि माउवेलो ॥ ३३ ॥
 रोगी जहोवएत्तं कोइ वेज्जत्त होअरोगो य । न य वेत्त चरियं वा कोइ न य पठणइ कंठो ॥ ३४ ॥
 तद्व जिणवेज्जाएत्तं कुणमाणोउवेइ कम्मरोगाओ । न उ तत्तेवत्थयरो तेसिमाएसमकरतो ॥ ३५ ॥
 न परोवपुसवत्था न य छउमत्था परोवएत्त पि । विंति, न य सीसवग्गं दिक्खति जिणा जहा सव्वे ॥ ३६ ॥
 तद्व सेसेहि वि सर्व्वं कज्जं जइ तेहिं सव्वसाहम्मं । एवं च कओ तित्थं न चेद्वेवलो चि को गाहो ? म ३७ ॥
 जइ न जिणिवेहिं समं सेसाइसएहिं सव्वसाहम्मं । तद्व लिंणेणाभिमयं चरिएण वि किंचि साहम्मं ॥ ३८ ॥
 उत्तमधिइसययणा पुव्वविदोअतिसइणो सयाकालं । जिणकप्पिया वि कप्पं कयपरिकम्मा पवज्जति ॥ ३९ ॥

तं जइ जिणवयणाओ पवज्जसि, पवज्ज तो स छिन्नो सि। अत्थि सि कंहं पमाणं कहु बुच्छिन्नो सि न पमाणं ? ॥४०॥
मण-परमोहि-पुलाए आहारग-खवग-उवसमे कप्पे । संजमतीय-केवलि-सिञ्जणा य जंबुम्मि बुच्छिण्णा ॥ ४१ ॥
जइ चेलभोगेत्तादजिआचेलयपरीसहो तेण । अजियदिगिंछाइपरीसहो वि भत्ताइभोगाओ ॥ ४२ ॥
एवं तुह न जियपरीसहा जिणिंदा वि सव्वहावन्नं । अहवा जो भत्ताइसु स विही चेले वि किं नेट्ठो ? ॥ ४३ ॥
जह भत्ताइ विसुद्धं राग-दोसरहिओ निसेवंतो । विजियदिगिंछाइपरीसहो मुणी सपडियारो वि ॥ ४४ ॥
तह चेलं परिसुद्धं राग-दोसरहिओ सुयविहीए । होइ जियाचेलयपरीसहो मुणी सेवमाणो वि ॥ ४५ ॥
सदसंतचेलओऽवेलगो य जं लोग-समयसंसिद्धो । तेणाचेलो मुणओ संतेहिं, जिणा असंतोहिं ॥ ४६ ॥
परिसुद्ध जुण कुच्छिय थोवाऽनिययन्नभोगभोगेहिं । मुणओ मुच्छारहिया संतेहिं अचेलया होति ॥ ४७ ॥
जह जलमवगाहंतो बहुचेलो वि सिरवेड्डियकडिल्लो । भण्णइ नरो अचेलो तह मुणओ संतचेलो वि ॥ ४८ ॥
तह थोव-जुन्न-कुच्छियचेलेहि वि भन्नए अचेलो सि । जह चर सालिय ! लहुं दो पोत्ति नगिया मो सि ॥ ४९ ॥
विहियं सुए द्विय जओ धरेज्ज तिहिं कारणेहिं वत्थं ति । तेणं चिय तदवस्सं निरतिसएणं धरेयव्वं ॥ ५० ॥
जिणकप्पाजोगाणं ही-कुच्छ-परीसहा जओऽवस्सं । ही लज्ज सि व सो संजमो तदत्थं विसेसेणं ॥ ५१ ॥
जइ जिणमयं पमाणं तुह तो मा मुयसु वत्थ-पत्ताइं । पुव्वुत्तदोसजलं लब्भिसि मा समिइघायं च ॥ ५२ ॥
अणुवालेउमसत्तोऽपत्तो न समत्तमेसणासमिइं । वत्थरहिओ न समिओ निक्खेवादानवोसग्गा ॥ ५३ ॥
इय पणविओ वि बहुं सा मिच्छत्तोदयाकुलियभावो । जिणमयमसइहतो छाडियवत्थो समुज्जाओ ॥ ५४ ॥
तस्स भगिणी समुद्धियवत्था तह चैव तदणुराणेणं । संपत्थिया नियत्था तो गणियाए पुणो मुयइ ॥ ५५ ॥

तीष्ट पुणो वि बद्धोरसेगवत्या पुणो विच्छिद्यती । अच्छठ ते तेणं विव समणुणाया घोसी य ॥ ५६ ॥
कोविन्न-कोट्टीरे पज्जावेसी य दोष्णि सो सीसे । तच्चो परपत्तासद्योऽवसेसा समुप्पन्ना ॥ ५७ ॥

एवं एए भणिया उत्सप्पिणीए उ निण्हगा सत्त ।

वीरवरस्स पवयणे सेसाणं पवयणे नत्थि ॥ २७२ ॥

मोत्तूणेत्तो एक्कं सेसाणं जावजीविया दिट्ठी ।

एक्केकस्स य एत्तो दो दो दोसा सुणेयव्वा ॥ २७३ ॥

मोचूण गोहमाहिलमनेत्ति जावजीवसवरण । कम्मं च बद्धुड्ढ लीरोदववचना समय ॥ १ ॥

मोचुं जमालिमने वेत्ति कवं कज्जमाणमेव तु । एक्केको एक्केक नेच्छद् अवच्छिन्नो दोष्णि ॥ २ ॥

अवरोप्पर समेया दो दोसे वेत्ति एक्केमेकस्स । पमयसपट्ठिवत्ति विपट्ठिवत्ति च समयम्मि ॥ ३ ॥

अवच्छिद्यस्स दोसे वित्ति तन्नो सो वि तिनि अजस्स । तिप्पभिद्दं तु समेया दोसे तिप्पभिद्दए वित्ति ॥ ४ ॥

सत्तेया दिट्ठिओ जाइ-जर-मरणगम्भवसहीणं ।

मूलं संसारस्स उ हवन्ति निगंथरूवेण ॥ २७४ ॥

पवयणनिहूयाणं जं तेसिं कारियं जहिं जत्थ ।

मज्जं परिहरणाए मूले तह उत्तरगुणे य ॥ २७५ ॥

जत्थ विसेसं जाणइ लोगो तेसिं च कुणइ भत्ताइं । तं कप्पइ साहूणं सामञ्जकथं पुनरकण्णं ॥ १ ॥

मिच्छद्विद्वियाणं जं तेसिं कारियं जहिं जत्थ ।

सव्वं पि तयं सुद्धं मूले तह उत्तरगुणे य ॥ २७६ ॥

भिन्नमय-लिंग-चरिया मिच्छद्विदि ति बोडियाऽभिमया । जं ते कयमुद्विसिउं तं कप्पइ जं च जइजोगं ॥ १ ॥

तवसंजमोऽणुमओ नेगगंथं पवयणं च ववहारो ।

सद्धु-ज्जुसुयाणं पुण निव्वाणं संजमो चेव ॥ २७७ ॥

कस्स नयस्साणुमयं किं सामाइयमिह मोक्खमग्गो त्ति । भन्नइ नेगम-संगह-ववहाराणं तु सव्वाइं ॥ १ ॥
तवसंजमो त्ति चरितं निगंथं पवयणं ति सुयनाणं । तग्गहणे सम्मत्तं चग्गहणाओ य वोद्धव्वं ॥ २ ॥
तिन्नि वि सामइयाइं इच्छंता मोक्खमग्गमाइच्छा । किं मिच्छद्विद्विया, वयंति जं समुइयाइं पि ॥ ३ ॥
उज्जुसुयाइमयं पुण निव्वाणपहो चरित्तमेवंगं । न हि नाण-दंसणाइं, भावे वि न तेसिं जं मोक्खो ॥ ४ ॥
जं सव्वनाण-दंसणलंभे वि न तक्खणं चिय विमोक्खो । मोक्खो य सव्वसंवरलाभे मग्गो स एवाओ ॥ ५ ॥
आह नणु नाण-दंसणरहियस्सेव सव्वसंवरो दिट्ठो । तस्सहियस्सेव तओ तम्हा तितयं पि मोक्खपहो ॥ ६ ॥
जइ तेहिं विणा णत्थि त्ति संवरो तेण ताइं तस्सेव । जुत्तं कारणमिह न उ संवरसज्जस्स मोक्खस्स ॥ ७ ॥
अह कारणोवगारि त्ति कारणं तेण कारणं सव्वं । सुवणं नाणाईणं जइणो नेयाइभावेणं ॥ ८ ॥
तह साहणभावेण वि देहाइ परंपराइबहुमेयं । निव्वाणकारणं ते नाणाइतियम्मि को नियमो ? ॥ ९ ॥

अहं पञ्चासंणतरं हेतुं नेयमिहोवगारिं पि । तो सत्त्वसंवरमयं चारिच चैव मोक्षपटो ॥ १० ॥
इदंयसाहयाई सदृणादगुणमो समेयाई । सम्मकिरियातरस्स व इह पुण निब्बानमिदंयो ॥ ११ ॥
किं सामइय जीवो अजीवो वृत्त्वमहं गुणो होब्बा । किं जीवाजीवमयं होब्बा तदत्यंतरं व चि ॥ १२ ॥

आया खलु सामइयं पचक्खायं तमो हवइ आया ।

तं खलु पचक्खाण आवाए सत्त्वदब्बाणं ॥ २७८ ॥

सदृहइ जाणइ जमो पचक्खायं तमो जमो जीवो । नाजीवो नाभावो सो चिय सामाइयं तेण ॥ १ ॥
सामाइयमावपरिणइभावाओ जीव एव सामइयं । सदेय-नेय-किरिओवओमो सत्त्वदब्बाई ॥ २ ॥

पढमम्मि सत्त्वजीवा वीए चरिमे य सत्त्वदब्बाई ।

सेसा महव्वया खलु तदेगदेसेण दब्बाणं ॥ २७९ ॥

ज सत्त्वजीवपालणविसय पाणाइरायवेरमण । मिच्छा-मुच्छोयसा सत्त्वदब्बेसु विणिउत्ता ॥ १ ॥

स्वेसु सहगएसु यमवयं गहण-धारिज्जेसु । तइय, छट्ठवयं पुण भोयणाविस्सिवावारं ॥ २ ॥

एयं चारिचमयं सत्त्वदब्बविसयं तहं मुय पि । वेसे देसोवरई तम्मचे सत्त्वभावेसु ॥ ३ ॥

किं ते ति पत्थुए किं य विसयचिंताए, भण्णइ तमो पि । सामाइयगभाव जाइ जमो तेण तग्गहण ॥ ४ ॥

दब्बं गुणो चि महं सामइयं सत्त्वनयमयाधारं । तं दब्बं पज्जवट्टियनयमयमंगीकरेणं ॥ ५ ॥

जीवो गुणपडिर्वन्नो नयस्स दब्बवट्टियस्स सामइयं ।

सो चेव पञ्जवट्ठियनयस्स जीवस्स एस गुणो ॥ २८० ॥

विशेषः

॥१९०॥

इच्छइ जं दव्वनओ दव्वं तच्चमुवयारओ य गुणे । सामइयगुणविसिद्धो तो जीवो तस्स सामइयं ॥ १ ॥
पज्जाओ च्चिय वट्ठुं तच्चं दव्वं च तदुवयाराओ । पज्जनयस्स जग्घा सामइयं तेण पज्जाओ ॥ २ ॥
पज्जायनयमयमिणं पज्जायत्थंतरं कओ दव्वं । उवलंभ-व्ववहाराभावाओ खरविसाणं व ? ॥ ३ ॥
जहू रुवाइविसिद्धो न घडो सव्वप्पमाणविरहाओ । तह नाणाइविसिद्धो को जीवो नामणक्खेओ ? ॥ ४ ॥

उप्पज्जंति वियंति य परिणमंति य गुणा न दव्वाइ ।

दव्वप्पभवा य गुणा न गुणप्पभवाइं दव्वाइ ॥ २८१ ॥

उप्पाय-विगमपरिणामओ गुणा पत्तनीलयाइ व्व । संति न उ दव्वमिहं तव्विरहाओ खपुप्फं व ॥ १ ॥
ते जप्पभवा जं वा तप्पभवं होज्ज होज्ज तो दव्वं । न य तं ते चेय जओ परोप्परपच्चयप्पभवा ॥ २ ॥
आहावक्खाणभियं इच्छइ दव्वमिह पज्जननओ वि । किंतच्चंतविभिन्ने मन्नइ सो दव्व-पज्जाए ॥ ३ ॥
उप्पायाइसहावा पज्जाया जं च सासयं दव्वं । ते तप्पभवा न तयं तप्पभवं तेण ते भिन्ना ॥ ४ ॥
जीवस्स य सामइयं पज्जाओ जं च सासयं दव्वं । ते तप्पभवा न तयं तप्पभवं तेण ते भिन्ना ॥ ५ ॥
जइ पज्जायनउ च्चिय संमन्नइ दो वि दव्व-पज्जाए । दव्विओ किमत्थं जइ व मई दो वि जमभिन्ने ॥ ६ ॥
इच्छइ सो तेणोभयमुभयगाहे वि सयं पिहब्भूयं । मिच्छत्तमिहेगंतादेगत्तच्चत्तगाहाओ ॥ ७ ॥
एगत्ते नणु दव्वं गुणो च्चि पज्जायवयणमित्तिमियं । तग्घा तं दव्वं वा गुणो व दव्वट्ठियगाहो ॥ ८ ॥
जइ भिन्नोभयगाही पज्जायनओ तदेगपक्खम्मि । अत्रिरुद्धं चेव तयं किमओ दव्वट्ठियनएण ? ॥ ९ ॥

तद्वा किं सामर्थ्यं हवेज्ज दब्बं गुणो चि चित्तेयं । दब्बट्टियस्स दब्बं गुणो य तं पज्जवनयस्स ॥ १० ॥
 इहरा जीवाणं दब्बनयस्सेयरस्स भिन्नं ति । उभयनओभयगाहे घडेज्ज 'मेक्ख'गाहम्मि ॥ ११ ॥
 ननु मणियं पज्जायट्टियस्स जीवस्स एस हि गुणो चि । छट्ठीए तओ दब्बं सो तं च गुणो तओ मिओ ॥ १२ ॥
 उप्पाय-भगुराणं पइक्खण जो गुणाण संताणो । दब्बोवयारमेचं जइ कीरइ तम्मि तन्नाम ॥ १३ ॥
 तम्बेयकप्पणाओ तं तस्स गुणो चि होउ सामर्थ्यं । पचस्स नीलया जह तस्सताणोदियत्ताभिया ॥ १४ ॥
 उप्पाय-भगुरा जं गुणा य न य सो सि तं य तप्यमवा । न य सो तप्यमवो चि य जुज्जइ तं तदुवयाराओ ॥ १५ ॥
 अहोवासीणमयं दब्बनय पइ न जीवओ भिन्नं । भिन्नमियरं पइ जओ नत्थि तदत्थतर जीवो ॥ १६ ॥
 धीयस्स दब्बमेचं नत्थि तदत्थतरं गुणो नाम । सामसावत्थाणाभावाओ खरविताण व ॥ १७ ॥
 आविग्ग्भाव-तिरोभावमेचपरिणामि दब्बमेवेय । निब्बं बहुल्लं पि य नओ ज्व वेसतरावन्नो ॥ १८ ॥

ज जं जे जे भावे परिणमइ पओगन्वीससादब्बं ।

तं तह जाणाइ जिणो अपज्जवे जाणणा नत्थि ॥ २८२ ॥

जे जाहे ज भाव परिमणइ तय तया तमोउल्लं । परिणइमेचविसिठ दब्ब विय जाणइ जिणिदो ॥ १ ॥
 न सुवणादन्नं कुडलाइ त चेय त तमागार । पच तव्ववएसं लमइ सरूवावभिन्नं ति ॥ २ ॥
 जइ वा दब्बादन्ने गुणादओ नूण सप्पएसत्तं । होज्ज व रुवार्हणं विभिन्नदेसोवल्लं वि ॥ ३ ॥
 जइ पज्जवोवयारो लय-प्पसायपरिणामेचस्स । कीरइ तन्नाम न सो दब्बादत्थतरब्भूओ ॥ ४ ॥
 दध्यपरिणामेच पज्जाओ सो य न खरसिगस्स । तदपज्जवं न नज्जइ जं नार्ण नेयविसयं ति ॥ ५ ॥

सामाद्वयं पि तिविहं सम्मत्तं सुयं तहा चरित्तं च ।
दुविहं चेव चरित्तं अगारमणगारियं चेव ॥ २८३ ॥
अज्झयणं पि य तिविहं सुत्ते अत्थे अ तदुभए चेव ।
सेसेसु वि अज्झयणेसु होइ एसेव निज्जुत्ती ॥ २८४ ॥

सम्मं निसग्गओऽहिगमओ य दसहा तप्पभेयाओ । कारय-रोयग-दीवगमहवा खइयाइयं तिविहं ॥ १ ॥
सुत्त-त्थ-तदुभयाइं बहुहा वा सुत्तमकखरसुयाइं । खइयाइं तिहा य सामाद्वयाइं वा पंचहा चरणं ॥ २ ॥
दुविह-तिविहाइणुव्वयाइं बहु-एगदेसचारित्तं । वीसुं सब्वाइं पुण पज्जायओऽणंतभेयाइं ॥ ३ ॥
चउवीसयत्थयाइसु सब्वज्झयणेसु याणुओगम्मि । एस च्विय निज्जुत्ती उद्देसाई निरुत्तंता ॥ ४ ॥

जस्स सामाणिओ अप्पा संजमे नियमे तवे ।
तस्स सामाद्वयं होइ इइ केवलिभासिअं ॥ २८५ ॥
जो समो सब्वभूएसु तसेसु थावरेसु य ।
तस्स सामाद्वयं होइ इइ केवलिभासियं ॥ २८६ ॥
सावज्जोगंपरिक्खणट्ठा सामाद्वयं केवलियं पसत्थं ।
गिहत्यधम्मा परमं ति नच्चा कुज्जा बुहो आयाहियं परत्था ॥ २८७ ॥

उभमुक्कमणुसुक्के उभमुच्चते य केसलंकारे ।

पडिविज्जज्जायरं सयणाईसुं पि एमेव ॥ ३२० ॥

सव्वगायं सम्मतं सुअ-चरिते न पज्जवा सव्वे ।

देसविरइं पडुच्चा दोएह वि पडिसेहणं कुज्जा ॥ ३२१ ॥

एत वि असइहओ जे दब्ब पज्जवं च भिच्छवं । विणित्त तो सम्मतं सव्वदब्ब-भावेसु ॥ १ ॥

नाणभिलप्पेसु सुय जन्हा न य दब्बमणभिलप्प ति । सव्वदब्बेसु तय तम्हा न उ सव्वमानेसु ॥ २ ॥

विइय-चरितिववयाइं पडु चारिथमिह सव्वदब्बेसु । न उ सव्वपम्भवेसु सव्वानुववयोगेनायाओ ॥ ३ ॥

नणु सव्वनहपयसाणताणुण पढमसंजमझाणं । छविवहपरिवहदीए छट्ठाणां ससेयां सेठी ॥ ४ ॥

अणणे के पज्जाया जेणुवत्तया चरिचविसयम्मि । जे तयोणतगुणा जेतिं समणतसागम्मि ॥ ५ ॥

अहे केवल्लिगम्म थि ते मई, ते वि के तदुग्गहिया । एवं पि हुज्ज सुद्धा नाणतगुणत्तवं जुत्तं ॥ ६ ॥

सेठीय नाण-दसणपज्जाया तेण तप्पमाणा सा । इह पुण चरिचमेचोवओगिणो तेण ते योवा ॥ ७ ॥

नणु सामादयविसओ किंवागम्मि वि परुविओ जुत्तिं । कह न पुणत्तदोसो होज्ज इह को विसेसो वा ? ॥ ८ ॥

किं त ति जाइमावणे तत्थ इह नेयमावओप्पिमिदियं । इह विसय-विसइमेओ तत्थासेओवयातो चि ॥ ९ ॥

सम्मत्तस्स सुयस्स य छावट्ठी सागरोवमाइं ठिई ।

सुर-नेरइएसु दुगं लब्धइ य, दव्वलेसया सव्वे । नाणेसु भावलेसाऽहिगया इह दव्वलेसाओ ॥ २ ॥

वड्ढंते परिणामे पडिवज्जइ सो चउण्हमणणयरं ।

एमेव वड्ढियम्मि वि हायंते न किंचि पडिवज्जे ॥ ३१४ ॥

दुविहाए वेयणाए पडिवज्जइ सो चउण्हमणणयरं ।

असमोहिओ वि एमेव पुव्वपडिवएणए भयणा ॥ ३१५ ॥

दव्वेण य भावेण य निव्वेड्ढंतो चउण्हमणणयरं ।

नरएसु अणुव्वडे दुग तिग चउरो सिउव्वडे ॥ ३१६ ॥

कम्मं निव्वेड्ढंतो पवज्जइ विसेसओ तदावरणं । दव्वं कम्मएसे भावे कोहाइ हाविंती ॥ १ ॥

तिरिएसु अणुव्वडे तिगं चउक्कं सिया उ उव्वडे ।

मणुएसु अणुव्वडे चउरो वि तियं सिउव्वडे ॥ ३१७ ॥

देवेसु अणुव्वडे दुग तिग चउरो सिया उ उव्वडे ।

उव्वट्टमाणाओ पुण सव्वो वि न किंचि पडिवज्जे ॥ ३१८ ॥

नीसवमाणा जीवो पडिवज्जइ सो चउण्हमणणयरं ।

पुव्वपडिवन्नओ पुण सिय आसवओ व नीसवओ ॥ ३१९ ॥

चउरो तिविहजोए उवओगढुगमि चउरो पडिवज्जे ।

ओराखिए चउक्कं सम्म-सुय विउविए भयणा ॥ ३११ ॥

सव्वाओ लङ्कीओ जइ सागातेवओगमावमि । इह कहमुवओगहुगे लब्भइ सागाइयचउङ्क ॥ १ ॥

सो किर निअमो पारिवद्धमाणपरिणामं पइ, इहं तु । जोज्ञाद्वियपरिणामो लभेज्ज स लभिज्ज वीए वि ॥ २ ॥

पाय पवद्धमाणो लभइ सागागगहणया तेण । इयरो उ अइच्छाए उवसम्मसम्माइलाभमि ॥ ३ ॥

असरेइस वडिक्कय व विज्झाइ वणदवो पप्प । इय मिच्छस्स अणुदए उवसम्मसम्म मुणेयव्वं ॥ ४ ॥

उवसामगसेठिगयसस होइ उवसामग तु सम्मचं । ओ या अकयसिपुज्जो अलवियमिच्छो लहइ सम्म ॥ ५ ॥

अं मिच्छस्सणुवओ न हायए तेण तस्स परिणामो । अं पुण सयमुवसत न वद्धए तेण परिणामो ॥ ६ ॥

हुगपडिवज्जो वेउद्वियमि सव्वाइ पुव्वपडिवज्जो । देसव्वयवज्जाइ आहसार्इसु तीसुं तु ॥ ७ ॥

सव्वेसु वि संठाणेसु लहइ एमेव सव्वसंययणे ।

उक्कोसजहन्नं वज्जिऊण भाणे लभे मणुओ ॥ ३१२ ॥

न जहन्नोगाहणओ पवज्जाए, दोणिं हेज्ज पडिवज्जो । उक्कोसोंगाहणगो इहा वि को तिप्पि उ तिरिक्कओ ॥ १ ॥

सम्मत्तं सुय सव्वासु लहइ सुद्धासु तीसुं य चरितं ।

पुव्वपडिवज्जओ मुण अन्नयरीए उ लेसाए ॥ ३१३ ॥

तणु मइ-सुयाइलासोडमिहिओ सुद्धासु तीसुं लेसासु । सुद्धासु असुद्धासु य कहमिह सम्मच-सुयलाओ १ ॥ १ ॥

अंडयं तह पोय-जरो-ववाइ दो तिणि चउरो वा ॥ ३०७ ॥

सम्मद्विटी किर भावजागरो दुणिण पुव्वपडिर्वन्नो । होज्ज पडिवज्जमाणो चरणं सो देसविरइं च ॥ १ ॥

मिच्छो उ भावसुत्तो न पवज्जइ सोऽहवा नयमयाओ । सम्मो वा मिच्छो वा निच्छय-ववहारओऽभिहिओ ॥ २ ॥
चउरो जराउजममे हुज्ज पवणो पवज्जमाणो वा । सेसे तिव्वि पवणो दोणिण तओ वा पवज्जेज्ज ॥ ३ ॥

उक्कोसयट्ठिईए पडिवज्जंते य नट्थि पडिवणो ।

अजहणामणुक्कोसे पडिवज्जे यावि पडिवणो ॥ ३०८ ॥

उक्कोसट्ठिइकम्मो न पवज्जंतो न यावि पडिवणो । आउक्कोसे दुणिण उ पवज्जमाणो पवणो वा ॥ १ ॥
न जहणणाउट्ठिईए पडिवज्जइ नेय पुव्वपडिवणो । सेसे पुव्वपवणो देसविरइवज्जिए होज्ज ॥ २ ॥

चउरो वि तिविविहवेए चउसु वि सण्णासु होइ पडिवत्ती ।

हेट्ठा जहा कसाएसु वणिणयं तह य इहयं पि ॥ ३०९ ॥

संखेज्जाज्ज चउरो भयणा सम्म-सुएऽसंखवासाणं ।

ओहेण विभागणे य नाणी य पडिवज्जए चउरो ॥ ३१० ॥

दोसु जुगवं चिय दुगं भयणा देसविरइए य चरणे य । ओहिम्मि न देसवयं पडिवज्जइ होइ पडिर्वन्नो ॥ १ ॥
देसव्यवज्जं भाणसे पवन्नो समं पि च चरित्तं । भवकेवले पवन्नो पुव्वं सम्मत्त-चारित्तं ॥ २ ॥

पलिभागमि चवत्थे चउत्थिहं चरणविजयमकाले । चरणं पि हुज्ज गणणे सत्त्वं सत्त्वत्थ साहारेणे ॥ २ ॥

चउसु वि गर्हसु नियमा सम्मतसुधस्स होइ पडिवत्ती ।

मणुएसु हाइ विरहं विरयाविरहं य तिरिएसु ॥ ३०३ ॥

भवसिद्धिओ य जीवो पडिवज्जइ सो चउण्हमण्णयरं ।

पडिसेहो पुण असणि-मीसए सणि पडिवज्जे ॥ ३०४ ॥

पुणसद्वावसणी सम्म-सुए होज्ज पुव्वपडिवओ । मीसो भवत्थकाले सम्मत-चारिचपडिवओ ॥ १ ॥

ऊसासय-नीसासय मीसे पडिसेहो दुविहपडिवण्णो ।

दिट्ठी य दो नया खलु ववहारो निच्छओ चेव ॥ ३०५ ॥

मीसो नोउत्तासयनीसासो तेहिं जो अपज्जओ । हुंज पवण्णो योहि उ सेलेसिगओ चरिच च ॥ १ ॥

पढमत्तासामङ्गी पडिवज्जइ पियगत्तास सामङ्गी । ववहार-निच्छयमयं नेवं मङ्गलाणलाभो भव ॥ २ ॥

आहारणो उ जीवो पडिवज्जइ सो चउण्हमण्णयरं ।

एमेव य पज्जत्तो सम्मत-सुए सिया इयरो ॥ ३०६ ॥

पुव्वपवण्णोऽणाहारणो दुगं सो भवत्तालिमि । चरणं सेलेसाइसु इयरो चि दुग अपज्जओ ॥ १ ॥

निदाइ भावओ वि य ज्ञानरमाणो चउण्हमण्णयरं ।

तावाक्खत्तादिसाओ पयाहिणं सेसियाओ सिं ॥ २९७ ॥
 पण्णवओ जदमिमुहो सा पुव्वा सेसिया पयाहिणओ ।
 अट्ठारस भावदिसा जीवरस गमगमो जेसु ॥ २९८ ॥
 पुढवि-जल-जलण-वाया मूला-खंध-ग-पोरवीया य ।
 वि-ति-चड-पंचिंदिय-तिरिय-नारग-देवसंघाया ॥ २९९ ॥
 संसुच्छिम-कम्मा-उकम्मभूमगनरा तहंतरदीवा ।

भावदिसा दिससइ जं संसारी निययमेयाहिं ॥ ३०० ॥

खेचदिसासु पणयं सेसदिसाओ पसंगओऽभिहिया । संभवओ वच्चं वा सामइयं जत्थ जं हुज्जा ॥ १ ॥

पुव्वाइयासु महादिसासु पडिवज्जमाणओ हौइ ।

पुव्वपडिवणणओ पुण अणयरीए दिसाए उ ॥ ३०१ ॥

छिण्णावालि-खगगागीदिसासु सामाइयं न जं तासु । सुद्धसु नावगाहइ जीवो ताओ पुण फुसिज्जा ॥ १ ॥

सम्मत्तस्स सुयस्स य पडिवत्ती छविहो वि कालम्मि ।

विरइं विरयाविरइं पडिवज्जइ दोसु तिसु वावि ॥ ३०२ ॥

तइयाइसु तिसु ओसापिणीए उत्सपिणीए दोसुं तु । नोउत्सप्युसपिणिकाले तिसु सम्म-सुत्ताइं ॥ १ ॥

नाणे जोनुचओणे सरैर-संठाण-संघयण-माणे ।

लेखापरिणामं वेयणा य समुग्घायकम्मे य ॥ २९२ ॥

निव्वेदत्तणमुव्वेद्वे आसवकरणं तद्धा अलंकारं ।

सयणा-सण-ठाणद्वे चकंमते य किं कहिंय ॥ २९३ ॥

सम्म-सुयाणं छाभो उड्ढम्मि य अहे य तिरियत्तोए य ।

विरदं मणुस्सत्तोए विरयाविरदं य तिरिण्णु ॥ २९४ ॥

पुब्बपडिवणया पुण तीसु वि लोएसु नियमओ तिण्ढं ।

चरणस्स दोसु नियमा भयणिज्जा उड्ढलोगम्मि ॥ २९५ ॥

नामं ठवणा दविए खेत-दिसा तावखेत-पणायए ।

सत्तामिया भावदिसा परुवणा तस्स कायव्या ॥ २९६ ॥

तेरसपएसिय जं अट्ठण्णओ दसादिसातिर्दं एव्वं । एणोत्तमणंसपएसियं य सा होइ वव्यादिसा ॥ १ ॥

देवियवको विदिसासु मज्जे य दिसासुमायया धो दो । पिदि दसाणुणमण्णे दसदिसमेव्वेस्सय काठ ॥ २ ॥

तं न दसदिसागारं जं यउत्तसं सि तस वव्वदिसा । खेचदिसदत्तपएसियदयणाआं मेयमज्जम्मि ॥ ३ ॥

जोसिं जत्तो सरो उएइ तेसिं तर्दं ववइ पुब्बा ।

केवलियं पडिपुत्रं परमं जेहं निहतथधम्मआधो । तं हियमिओ परत्था सिवं परं वा तदत्थं वा ॥ १ ॥
गिहिणा वि सव्ववज्जं दुविहं तिविहेण छिन्नकालं तं । कायव्वमाह सव्वे को दोसो भण्णएणुमई ॥ २ ॥

सव्वं ति भाणिज्जणं विरई खलु जरस्स सव्विया नत्थि ।

सो सव्वाविरइवाई चुक्कइ देसं च सव्वं च ॥ २८८ ॥

आहाणुमई व न सो किं पच्चक्खाइ चि, भँवइ न सत्तो । पुव्वपउत्तसावज्जकम्मसाइज्जणं मोत्तुं ॥ १ ॥
नणु तिविहं तिविहेणं पच्चक्खाणं सुयम्मि गिहिणो वि । तं शूलवहईणं न सव्वसावज्जजोगाणं ॥ २ ॥
जइ किंचिदपओयणमपप्यं वा विसेसियं वत्थुं । पच्चक्खेज्ज न दोसो सयंभूरमणाइमच्छु व्व ॥ ३ ॥
जो वा निक्खमिउमणो पडिमं पुत्ताइसंतइनिमित्तं । पडिवज्जेज्ज तओ वा करेज्ज तिविहं पि तिविहेणं ॥ ४ ॥
जो पुण पुव्वारक्खाणुज्झियसावज्जकम्मसंताणो । तदणुमइपरिणइ सो न तरइ सहसा नियत्तेडं ॥ ५ ॥

सामाइयम्मि उ कए समणो इव सावओ हवइ जम्हा ।

एएण क्कारणेणं बहुसो सामाइयं कुज्जा ॥ २८९ ॥

जो न विवइइ राणे नवि दोसे दोण्ह मज्झयारम्मि ।

सो होइ उ मज्झत्थो सेसा सव्वे अमज्झत्था ॥ २९० ॥

खेत्त-दिसि-काल-गइ भविय-सन्नि-ऊसास-दिट्ठि-माहारे ।

पज्जत्त-सुत्त-जम्म-ट्ठिई वेय-सण्णा-कसाया-ऽऽउं ॥ २९१ ॥

